

Mason Derneği Eski Üyesi Kalemİyle

Mason Tarikatı Üzerine Yapılmış

Akademik Çalışmalar Değerlendirmesi - 17

Doktora Tezi

“Selânik’te Türk Edebî Kültürü (1860-1912)”

Eren Aksu, Öğrenci

Dr. Kani İrfan Aksu, Danışman

Hürol Tasdelen

Ankara

Temmuz 2025

<https://huoltasdelen.com/>

yayınıdır.

Her hakkı saklıdır.

Atıf yapılmadan hiçbir bölümü kopyalanamaz.

İÇİNDEKİLER

<i>İçindekiler</i>	iii
<i>Tez Bilgileri</i>	5
<i>Fakir ‘den Ön Bilgiler</i>	6
<i>Kaynak Değerlendirmesi</i>	15
<i>Tez Değerlendirmesi</i>	17
ÖZET Bölümü	19
Ön Söz	23
İkinci Bölüm	25
2.4.6. Selânik’te Masonluk ve Mason Locaları	33
Ön Bilgi: Osmanlı ‘da Mason Tarikatı, İttihat ve Terakki Cemiyeti	34
Bölüm Değerlendirmesi.....	63
Üçüncü Bölüm –	96
Selânik Kültürel ve Edebî Ortamlarına Katkı Yapan İsimler	96
Son Söz	138
Kişisel Bilgiler	140
Eren Aksu	141
KHK ile İhraç	142
Kişisel Bilgiler.....	144
Yunus Emre Enstitüsü.....	146
Dr. Kani İrfan Karakoç / K. İrfan Karakoç	153
Yüksel Topaloğlu	156
Cumhur Aslan	160
Bilgin Güngör	165
Canan Sevinç	166
Mehmet Kalpaklı - mason	168
Ali Fuat Bilkan	169
Semih Tezcan - Mason	172
İhsan İlker Aytürk	173

Erol Köroğlu	174
Oktay Özel	176
<i>Kaynakça</i>	<i>177</i>

TEZ BİLGİLERİ

Öğrencinin adı, soyadı: Eren Aksu

Tezin Adı: Selânik'te Türk Edebî Kültürü (1860-1912)

YÖK numarası: 525747

Doktora başlama yılı: 2014

Onay Yılı: 31.08.2018

Danışman: Dr. Kani İrfan Karakoç

Jüri: Prof. Dr. Yüksel Topaloğlu
Prof. Dr. Cumhur Aslan
Dr. Kani İrfan Karakoç
Dr. Bilgin Güngör
Dr. Canan Sevinç

Üniversite: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Bölüm: Türk Dili ve Edebiyatı

Tez dili: Türkçe

Teze erişim: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

Ulusal Tez Merkezi kaydı:

Tez No	İndirme	Tez Künye	Durumu
525747		Selanik'te Türk edebî kültürü (1860-1912) / Turkish literary culture in Thessaloniki (1860-1912) Yazar: EREN AKSU Danışman: DR. ÖĞR. ÜYESİ KANI İRFAN KARAKOÇ Yer Bilgisi: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Konu: Türk Dili ve Edebiyatı = Turkish Language and Literature Dizin: Edebî inceleme = Literary analysis ; Genç Kalemler dergisi = Genç Kalemler magazine ; Jön Türkler = Jön Turks ; Osmanlı Devleti = Ottoman State ; Osmanlı Dönemi = Ottoman Period ; Yeni Hayat = Yeni Hayat ; Yeni Lisan Akımı = New Language Movement ; Yunanistan-Selanik = Greece-Selanik	Onaylandı Doktora Türkçe 2018 760 s.

FAKİR 'DEN ÖN BİLGİLER

Selânik şehri merkezinde yapılan bir çalışmada, Selânik 'in o dönemdeki toplumsal, siyasi, sınıfsal ve ekonomik arka planını vermek gereklidir. Yoksa o dönem ve o dönemde kent nasıl doğru algılanıp, yorumlanıp, aktarılabilir?

Mason Locaları her zaman egemen sermaye sınıfının yani burjuvazinin emrinde; çıkarlarına uygun ve işbirlikçisi olarak davranmıştır. Mason Tarikatının kuruluş nedeni ve felsefesinin temeli budur.

Bilim insanı Çetin Yetkin;¹

*" ... sonunda Mason örgütleri, burjuvazinin çıkarlarını koruyup gözetken ve burjuvalar arası, ancak dışa kapalı bir dayanışma örgütüne dönüştü. Başka bir deyişle, Mason örgütleri artık burjuva kapitalizminin gizli örgütleri olmuştur."*²

Mason Tarikatına dair tüm bilgi, fakirin "Mason Tarikatı ve Emperyalizm" kitabında verilmiştir.³

Osmanlı İmparatorluğu gibi ulusal sanayisini geliştirememiş, doğal olarak da ulusal burjuvazisi oluşmamış toplumlarda, emperyalist devletlerin burjuvazisinin çıkarları doğrultusunda ve işbirlikçisi komprador burjuvazi oluşur. Osmanlı döneminde Selânik'te yerleşik komprador burjuvazisi Yahudi ve Sabetaycılar 'dan oluşmaktadır. Makedonya mason localarında egemen olanlar da komprador burjuvazinin temsilcileri Yahudiler ve Sabetaycılar.

*"Mason Locaları bugün de aynı sınıfsal yapıdadır. Bu demektir ki, yoksul Türk halkı ile bu örgütlerin uzak yakın bir ilgisi yoktur. Siz hiç yoksul birinin Mason olduğunu duydunuz mu?"*⁴

¹ Prof. Dr. Çetin Yetkin, Türk hukukçu, tarihçi, gazeteci ve akademisyen olup, özellikle Cumhuriyet tarihi ve siyasal düşünceler üzerine yazdığı eserlerle tanınan, Atatürkçü ve antiemperyalist bir aydındır.

² (Yetkin, 1996, s. 329-330)

³ (Taşdelen, Mason Tarikatı ve Emperyalizm, 2019)

Selânik komprador ticaret burjuvazisinin mason localarında örgütlenmesi ve emperyalizm ile işbirliği sınıfsaldır; tüm Yahudi cemaatinin kitlesel olarak değil, komprador burjuva Yahudilerin mason tarikatında örgütlenmesidir söz konusu olan. Mason tarikatı içinde, dar gelirli, işçi, memur yani kısaca halk yoktur, hiçbir zaman da olmamıştır.

Devletle yaptıkları ticaretle zenginleşen komprador burjuvazinin elbette milli niteliği yoktur.

Çetin Özek;⁵

*"Batı sermayesiyle kaynaşmış 'türedi zenginler' yaratılmıştır. Osmanlı insanı peş peşe gelen savaşlarda tükenip giderken, 'vagon ticaretinden' ve karaborsadan zengin olanlara 'milli burjuvazi' denilmesi, herhalde 'bürokrasiyi' temize çıkarma endişesiyle düşülen komik bir çelişki olsa gerekir."*⁶

Türkiye 'de masonların 1909'da kurulan Osmanlı Yüksek Şûra ve Osmanlı Büyük Doğusuna milli demeleri aynı komik çelişkidendir.

Komprador burjuvazisinin önde gelen maliyecisi, Osmanlı İmparatorluğu Maliye Bakanı, Yahudi ve büyük üstat/ baş mason Mehmet Cavid 'in izlediği politikalar;

*"... bir yandan 'Batı sermayesi' nin yarattığı 'ekonomik esirliğe' de alanı açmıştır. (...) Selânik burjuvazisiyle ve mason localarıyla kaynaşmış, siyasal alanda tümünden kuşku ve şiddet düzenini getirmiş, 'aydın despotizmi' ni ve siyasal parti otoriterliğini kurmuş, sonuçta Alman emperyalizminin peşinde Osmanlı Devleti'nin tümünden çöküşüne yol açmış."*⁷

Sultan Abdülhamid 'in baskıları sonucunda Fransız ve İtalyan masonlar için İstanbul'da hayat oldukça zorlaşmıştır. Onlar da, nüfus demografisi çok uygun olan, Sultan Abdülhamid'in etkisinin göreceli az olduğu Makedonya, yoğun olarak da, Selânik'e çekilirler. Osmanlı'nın en önemli dış bağlantı şehri olan Selânik, Yahudi ve Rum nüfusun yoğunluğu ve diğer etmenlerle örgütlenme olanağı sağlar. Kırım savaşı sonrası toplanan

⁴ (Yetkin, 1996, s. 329-330)

⁵ Prof. Dr. Çetin Özek, Türk hukukçu, akademisyen ve yazar olup, özellikle ceza hukuku, basın özgürlüğü ve laiklik konularındaki çalışmalarıyla tanınan, Atatürkçü ve özgürlükçü bir aydındır.

⁶ (Özek, s. 437)

⁷ (Özek, s. 437)

Berlin Konferansında Batılı ülkelerin isteği üzerine bir de "denetim" birimi oluşturulur. Görünüşte **Müslüman** olmayanların haklarını denetleyecektir. Bu sayede Selânik'te göreceli bir serbestlik, özellikle de mason locaları için koruma sağlanmıştı.⁸

"Dekoratif Resim" eğitimi almış Sabetaycı mason Ahmet Oktay Gündoğdu, Yahudilerin toplumsal gerçeğini, ırk kimlikleri ile genetik kodlarla açıklamaya kalkışmakta;

*"100 bine yakın nüfusun yarısından fazlasını oluşturan Musevilerle birlikte bir kaynağa göre 10 bin bir diğerine göre 20 bini bulan nüfuslarıyla Sabetaycılar daha yaygın kullanılan isimleriyle Dönmeler için kültürel, sınaî, ticarî hatta siyasî açılardan 'Selânik'e damgasını vuran cemaat' tanımında bulunmak abartılı olmayacaktır. **Selânikli Musevî ve Sabetaycıların böyle bir tanımlı hak etmelerinin temel nedenlerinin en başında muhakkak kalıtımsal niteliklerinin rolü gelmektedir.**"⁹*

Toplum Bilim ve Genetik Bilim cahili mason ve Yahudi ırkçısı Ahmet Oktay Gündoğdu tarafından akıldan uzak bu yazı, HKEMBL resmi yayın organı Mimar Sinan Dergisinde yayınlandı. Masonlar iki binli yıllarda Türkiye'de Yahudi ırkçılığı yapmaktan çekinmiyorlar ve buna da "insancılık" diyorlar.

Şair, Yazar Hasan İzzettin Dinamo;¹⁰

"Selânik kozmopolit bir şehirdi. Burada Osmanlı İmparatorluğunun yıkılmasını dört gözle bekleyen imparatorluk milletlerinin millî ihtilâlcileri de bu yıkımı çabuklaştırmaya çalışıyorlardı. Bundan başka Selânik'te Avrupa'nın fikir merkezlerince beslenen Avrupalılaştırmış ve iyi örgütlenmiş bir Yahudi azınlığı da vardı ki, bunların birçoğu da Avrupa Üniversiteleri görmüş gerçek aydınlar ve ihtilâlcilerdi; aralarında birçok da İtalyan tebaası vardı. Hepsi de Franc-Maçon (Farmason) localarına kayıtlıydı. Mason localarının İttihat ve Terakkicilere yaptığı önemlice para yardımı da bu partinin gücünü arttırıyordu.

⁸ (Çulcu, s. 253)

⁹ (Gündoğdu, Masonik Tarihimizden Kesitler (II. Bölüm), 1999, s. 19)

¹⁰ Hasan İzzettin Dinamo, Türk edebiyatında sosyalist gerçekçi çizgide yapıtlar üreten, devrimci ruhu ve toplumsal mücadeleleriyle tanınan bir yazar ve şairdir.

Bu aydın Yahudilerin İtalyan tebaası olanları Türk ihtilâlcilerine yataklık ediyor ve onları 'Kızıl Sultan' ın şerrinden koruyordu. Hafiyelerce kısırılmaya çalışılanlar soluğu doğruca bu ahbaplarının evinde alıyor ve ele geçmekten kurtuluyorlardı.¹¹

Ali Fethi Manastır'da bulunuyordu. İstanbul'da Manastır'daki Ordu Erkânı Harbiye'sine atandığı günden beri ordaydı. Mustafa Kemal'le haberleşiyorlardı. Fethi de birçok İttihat ve Terakkici subaylar ve siviller gibi Mason localarından birine girmek zorunda kalmıştı. Localardan birine kapılanmış bir Türk ihtilâlcisi, Yahudi evlerinde yapılan gizli toplantılara daha kolayca girip çıkabiliyordu.

Mustafa Kemal, bu yeraltı çalışmalarını biraz inceledikten sonra gerçeği anlar gibi olmuştu. Paralı Yahudilerin beslediği Franc-Mason localarının desteğine yaslanan İttihat ve Terakki Partisi'yle tek başına başa çıkamayacağı meydandaydı. Kendine güveni olduktan sonra hazır kurulmuş bir partinin içine girip onu ele alamaz ve kendi düşüncelerine göre yoğurup bir biçime sokamaz mıydı? Bu düşünölmeye değerdı. İttihat ve Terakkiye de bunun için girmemiş miydi? Yakın arkadaşları onu mason localarından birine girmeye zorluyorlardı. Şunlardan birine girmedikçe de kibar sınıfın sık sık gittiği eğlence ve toplantı yerlerinde bir itibarı olmayacaktı. Hatta İttihat ve Terakki Örgütü içinde değer sahibi olmak için yine mason localarından birine kapılanmak gerekiyordu.

Bu ihtilâlcı Yahudiler arasında sosyalistler, anarşistler, nihilistler gibi hep başka memleketlerde ihtilâl çıkarmayı düşünenlere rastladıkça Mustafa Kemal'in nevre dönmeye başlamıştı.

Bu yüzden de hiçbir locaya girmedı ve Farmason olmadı.¹²

¹¹ Kapitölasyonlar nedeniyle, Osmanlı Devleti Avrupa emperyalistlerine dokunamıyor, onlara ait mülklere giremiyordu.

¹² (Dinamo, s. 404-405)

Bilim insanı Sina Akşin;¹³

*"Hürriyetten önce Osmanlı Devletinde ki Mason localarının hepsi yabancı kuruluşlardı,¹⁴ dolayısıyla da kapitülasyon olarak İT'nin buralarda yuvalanması kolaydı. Üstelik Masonlar, ideolojileri gereği, İT'ye üye olabilecek ayrıcalıklarından yararlanıyorlardı (örneğin, Osmanlı polisi çağrılmadan buralara giremezdi). Gizli örgüt kişilerdi. Ayrıca Mason örgütlenmesinin İT'nin örgütlenmesine birtakım etkiler yapmış olduğu da açıktır. **Bunları söyledikten sonra, bütün İttihatçıların ya da büyük çoğunluğunun Mason olmadığını da belirtmek gerekir. Örneğin Kemal Atatürk, Celal Bayar bir zamanlar İttihatçı oldukları halde, Mason değillerdi.**"¹⁵*

İttihat ve Terakki Cemiyetinin, Selânik 'de bulunan bir grup yöneticisi mason olmuşlardı. Osmanlı coğrafyasına yayılmış üyeleri asla mason olmadılar.

Etnik yapı ve siyasi davranışları

Selânik'teki Hıristiyanlar; Yunanlılar, Bulgarlar, Sırlar, Eflak'ılar, Ermeniler Jön Türk rejimine düşmandılar. Bu düşmanlık büyük ölçüde İttihat ve Terakki Cemiyeti hükümetinin muhalefette verdiği sözleri tutmayıp, çeşitli azınlıkların Osmanlıyı parçalayacak "milli" taleplerine sert bir biçimde karşı çıkmasından kaynaklanıyordu.

¹³ Prof. Dr. Sina Akşin, Osmanlı' dan Cumhuriyet' e uzanan Türk tarihini akıcı ve ayrıntılı eserleriyle aydınlatan, Atatürkçü düşünceye bağlı bir tarih bilimi insanıdır.

¹⁴ Yerli büyük loca olmadığı için, mason kurallarına göre Osmanlı coğrafyası masonluk açısından serbest alandı ve isteyen her yabancı büyük loca, burada loca kurabilirdi. Bu durum 1909 'da Osmanlı Büyük Doğusu kurulana kadar sürdü. Kurulduktan sonra da İngiltere B. Büyük Locası, Osmanlı Büyük Doğusunu mason olarak kabul etmediği ve tanımadığı için, İngiltere B. Bü. L. 'na bağlı tüm büyük localar, yeni loca kurmaya devam ettiler.

¹⁵ (Akşin, Türkiye'nin Yakın Tarihi, 1997)

✓ **Masonik Örgütlenme / Yapılanma**

Mason Tarikatı, masonluk üzerine yazan akademisyenler neredeyse tamamı ya da ticari amaçlı kitap çıkaranların kitap ya da makalelerini kökten zedeleyen ve inandırıcılığını yok eden bir bilgisizlikleri var: masonluğu bütün bir tek parça sanmaları ya da bilinçli olarak böyle aktarmaya çalışmaları. Temelde bu vahim yanlışla başlayınca, bu temelin üzerine kurdukları bina çarpık, yamuk gerçeklikten kopmuş bir "saçmalık silsilesi" olarak ortada kalıyor.

Mason Tarikatı, dünya genelinde, 3 büyük merkez, tüm dünyaya yayılmış birbirinden farklı 3 ağ (network) yapısındadır. Merkez ve ağlar bir birleri ile savaşım içindeyken, ağlar içinde emperyalist devletlerin mason yargıları da bir birleri ile savaşım ve rekabet halindedirler.

1. Merkez: İngiltere B. Büyük Locası.

- İngiltere B. Büyük Locası, İngiltere 'de burjuvazinin iktidarı feodal beylerden aldıktan sonra, İngiliz burjuvazisinin ideolojisini önce kendi toplumunda, sonra tüm dünyada yerleştirmek ve yaymak; burjuvazinin amaçları ve çıkarları için çalışmak üzere 1717 'de Londra 'da kurulmuştur.
- Masonik olarak 1-3 Dereceler arasında çalışma yapar, Simgesel Localar, Mavi Localar da denir.
- Her ülkede İngiltere B. Bü. L. 'na bağlı, "secde eden" Büyük Localar kurulur. İngiltere B. Bü. L. kendisine bağlanmak isteyen (masonlar kibarca tanışma diyor) her Bü. L, İngiltere B. Bü. L. tarafından denetlenir, uygun görülürse "düzenli masonluk" ağına alınır, İngiltere B. Bü. L. tanımış olur. Buna göre bu örümcek ağı içindeki diğer Büyük Localar da bu yeni büyük locayı tanırlar.
- İngiltere B. Büyük Locası, kurucu ana locadır, diğer kurucu localar İrlanda Bü. L. ve İskoçya Bü. L.
- İngiltere B. Bü. L. belirtildiği gibi yalnızca ilk 3 derecede (Çırak, Kalfa Usta/Üstat) mason faaliyeti gösterir.
- Bu ağ içindeki büyük locanın tüm locaları tek bir rit benimsemiş ise "Büyük Loca" adını, bir büyük loca içinde localar farklı ritlere göre masonik çalışmalarını yapıyorlarsa, büyük loca yerine "Büyük Doğu" adını kullanır.

- İngiltere B. Bü. L. bağılı büyük localar, ülkelerinde Süprem Konseylere bağı değildir. Ancak kendi yapılarındaki Süprem Konsey / Yüksek Şûra ile özel anlaşma yaparak, Usta/Üstat derecesindeki üyelerinin, üst dereceler için Süprem Konsey'e gitmelerine izin verirler.
- Bir mason Süprem Konsey'de kalabilmek, çalışmalarını sürdürebilmek için kesinlikle bir büyük locanın üyesi olmak zorundadır. Büyük Loca üyeliğini kaybeden, Süprem Konsey üyeliğini de kaybeder.
- Dünyada İngiltere B. Bü. L'na bağılı 130 büyük loca bulunmaktadır.
- Ülkemizde HKEMBL bu ağı içindedir.

2. Fransa Büyük Doğusu

- Paris Bü. L, İngiltere B. Bü. L. bağımlısı olarak 1723 yılında kurulmuştur. Paris Bü. L, İngiltere B. Bü. L. birinci ilkesinde yer alan, bir yaratıcıya inanmayan erkeklerin ve tüm kadınların mason olamayacağı ilkesini, mason olabilmek için Tanrıya inanma koşulunu kaldırmış ve kadınları da localarda erıştirmeye (tekris etmeye) başlamıştır. Bunun üzerine İngiltere B. Bü. L, Fransa Bü. D. 'nu masonluktan / tanımadan çıkarmış ve düzensiz ilan etmiştir. Bunun üzerine Paris Bü. L. kendisini yeniden düzenleyerek Fransa Bü. D. adını almıştır (1773).
- Bunun üzerine Fransa 'da masonluk ikiye bölünmüş, bir grup loca İngiltere B. Bü. L'na bağılı kalarak Fransa Bü. L. kurmuşlardır.
- Fransa mason yargısında, Büyük Doğu, yönetsel olarak Fransa Süprem Konsey altındadır. Bir ülkede önce Süprem Konsey kurulur, sonra Süprem Konsey belli sayıda kendisine bağılı localar ile birlikte Büyük Locayı kurar. Bir mason Süprem Konsey'de kalabilmek, çalışmalarını sürdürebilmek için kesinlikle bir büyük locanın üyesi olmak zorundadır. Büyük Loca üyeliğini kaybeden, Süprem Konsey üyeliğini de kaybeder.

İngiltere B. Bü. L. ile Fransa Bü. D. bölünmesi görünürde masonik ilkelerde anlaşmazlık olarak görülse de gerçekte o dönem dünyanın en güçlü iki emperyalist devlet arasında, sömürgelerin ve diğer ülkelerin kaynaklarının paylaşımı kavgasıdır. Dış ülkelerde kurulan, kurulacak mason locaları da, hangi ülkeye bağılı ise, onun çıkarları doğrultusunda faaliyet gösterecektir.

- Bundan sonra Fransa BÜ. D. birçok ülkede kendisine bağlı büyük localar / büyük doğular kurmuştur. Dünyada yaklaşık 20 büyük loca, Fransa BÜ. D. bağımlısı olarak Fransız ağı içindedir.
- Ülkemizde ÖMBL ve KMBL bu ağ içindedir.
- 3. ABD, birliğini sağladıktan sonra, emperyalist devletler arasında yerini almış, hızla gelişerek dünyanın en büyük emperyalist devleti durumuna gelmiştir.
- Amerika 'da 1717 'den sonra İngiltere B. BÜ. L. egemenliğini tanıyan localar ve büyük localar kurulmuştur. Halen her devlette / eyalette biri beyazlar biri de siyahlar için 2 ayrı büyük loca bulunmaktadır.
- Amerika bağımsızlık savaşında, Amerika, İngiltere ile savaşırken, Fransa BÜ. D. rakibi İngiltere B. BÜ. L. karşısında Amerikalı masonları desteklemiştir; Amerikalı masonlar İngiltere B. BÜ. L. ilkelerine göre mason çalışmalarını yapmalarına rağmen. Bu da devlet çıkarlarının, mason yapılarını belirlediğinin somut bir göstergesidir.
- Amerika Birleşik Devletlerinde yeni bir masonik yapı, örgütlenme ortaya çıkar. Kökü Almanya ve Fransa 'da atılmışsa da Amerika 'da kurumsallaşmıştır; "Eski ve Kabul Edilmiş Skoç Riti Süprem Konseyi" Süprem Konsey, Büyük Locaların alanına girmez, devamı gibi 4-33. Derecelerde masonik çalışmalarını yapar.
- i. Southern Jurisdiction – Supreme Council, 33° – Güney Yüksek Konseyi (ABD)
- Kuruluş: 1801.
- Kurulduğu Yer: Charleston, Güney Karolina (South Carolina)
- "Mother Council of the World" (Dünyanın Ana Yüksek Konseyi) unvanını taşır.
- Masonik çalışmaları yalnızca 4-33 derece arasındadır.
- Büyük Localarda 3. Derece / Usta(Üstat) derecesine en az 2 yıl önce ulaşmış Usta/Üstat masonlar arasından seçerek üye alır.
- Amerika 'da bazı devlet/eyaletlerde ve dünyada kurulan tüm Süprem Konsey ya da Yüksek Şûralar, bu merkezden berat almak zorundadır. Yoksa ağ içine kabul edilmezler.

ii. Northern Masonic Jurisdiction (NMJ) – Kuzey Yüksek Konseyi (ABD)

- Kuruluş Tarihi: 1813

Kurulduğu Yer: Boston, Massachusetts

Kapsadığı Bölge: ABD'nin kuzeydoğusundaki 15 eyalet (örneğin New York, Massachusetts, Ohio, Michigan gibi)

Kurucular: Güney Yüksek Konseyi'nden ayrılan üyeler

Güney Konseyi kadar eski olmasa da ABD'nin kuzeyinde İskoç Riti faaliyetlerinin merkezi olmuştur. Ritüel yapısı ve yönetim tarzı Güney Konseyinden kısmen farklıdır.

KAYNAK DEĞERLENDİRMESİ

Kaynak değerdendirmesi, Tez 'de verilen kaynaklar arasından yalnızca mason tarikatı ile ilgili olanlar ve bilebildiğim kadarıyla yazarın kendisinin mason oldukları değerdendirilmiştir.

Mason yazarlar:

Ahmet Mehmetefendioğlu (1998). İttihat ve Terakki'nin 1909 Kongresi. Toplumsal Tarih, 55, 24.

Dummont, Paul (1985). Grand Orient de France Arşivlerinde Osmanlı İmparatorluğu XIX. Yüzyıl Ortası ile Birinci Dünya Savaşı'na Yakın Dönemde İstanbul'da Fransız Obediyansına Bağlı Mason Locaları. (Çev. Rifat İnsel), İstanbul: Yenilik Basımevi, s. 3.

Dummont, Paul (1985). XX. Yüzyıl Başlarında Selânik'teki Fransız Obediyansına Bağlı Fran Masonluk, (Çev.: Rifat İnsel), İstanbul: Yenilik Basımevi.

Dumont, Paul (2001). Bir Osmanlı Sosyalizminin Doğuşu, Selânik 1850-1918 "Yahudilerin Kenti" ve Balkanlar'ın Uyanışı, (Haz. Gilles Veinstein), İstanbul: İletişim Yayınları, 205-217.

Dumont, Paul (2001). Devrim Selânik'ten Başlar. Selânik 1850-1918 "Yahudilerin Kenti" ve Balkanların Uyanışı, (Haz. Gilles Veinstein), (Çev. Cüneyt Akalın), İstanbul: İletişim Yayınları, 247-249.

Dumont, Paul (2001). Önce Fransızca. Selânik 1850-1918 "Yahudilerin Kenti" ve Balkanların Uyanışı, Haz. Gilles Veinstein, (Çev. Cüneyt Akalın), İstanbul: İletişim Yayınları.

Koloğlu, Orhan (2008). Enver Paşa. Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi, 1, İstanbul: YKY, 409. 728

Koloğlu, Orhan (2008). Yalman, Ahmet Emin. Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi, 2, İstanbul: YKY, 669.

Margulies, Roni (2008). Karasu, Emanuel. Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi, 1, YKY, İstanbul, 14-15.

Tunçay, Mete (2008). Demer, Őefik Hsn. Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi, 1, İstanbul: YKY, 373.

Akademik Kaynaklar

Baer, Marc David (2011). Selânikli Dönmeler, Yahudilikten Dönenler, Müslüman Devrimciler ve Seküler Türkler. (ev. Sevinç Kayır), İstanbul: Doğan Kitap.

Tunçay, Mete (2008). Demer, Őefik Hsn. Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi, 1, İstanbul: YKY, 373.

İlgili

Birinci, Ali (2008). Arda, Hacı Adil. Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi, 1, İstanbul: YKY, 244-245.

Birinci, Ali (2008). Halil Rıfat Paşa. Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi.1, İstanbul: YKY, 520-521.

Birinci, Ali (2008). Mehmet Rauf (Leskovikli). Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi, 2, İstanbul: YKY, 199-200.

TEZ DEĞERLENDİRMESİ

Tez, "Edebi" bir araştırma başlığı ile tanımlanmış, ancak Özetinde "Edebiyat" değil, bolca siyaset, tarih ve toplum bilim (sosyoloji) alanlarında yoğunlaşmış ifadeler görülüyor.

Bilimsel ve akademik olarak, Doktora derecesinin İngilizce karşılığı "Ph. D." ve Latince kökenli açılımı 'philosophiae doctor' Türkçesi "Felsefe Doktoru" olduğundan hareketle, tez öğrencisinin, belirli bir alan veya konuda özgün ve önemli bir araştırmayı bağımsız ve bilimsel yöntemlere uygun olarak çalışmasını, araştırmasını yapıp, ortaya bir tez metni koyması kural değil midir?

Tez yazarı, doktora öğrencisi Eren Aksu, şu tümcede tezde ne yaptığını ya da ne yapmayı planladığını söylüyor;

"Biz de büyük oranda Selânik'in yerel kaynaklarını kullanarak Selânik'te 1860-1912 yılları arasında oluşan kültüre ve kültürün yetiştirdiği insanlara ışık tutmaya çalıştık."

"Selânik'te Türk Edebî Kültürü (1860-1912)" tez başlığı ve yazarın *"Kültürün yetiştirdiği insanlara..."* ifadesi göz önüne alınca tezde Selânik'in yetiştirdiği edebiyatçıları ve kültür insanlarını bilimsel yöntemle araştırılacağı ve anlatacağı anlaşıyor.

"Edebi Kültür," Yazınla (Edebiyatla) ilgili bilgi birikimi, eserler, akımlar, yazarlar ve edebiyatın toplumla olan ilişkisini kapsayan kültürel birikimi ifade eder. Örneğin, Osmanlı'daki divan edebiyatı, Tanzimat dönemi veya Yeni Lisan gibi akımlar edebi kültürün parçalarıdır.

Tez kapsamı ile ilgili bu belirlemeyi, ayrıca doktora çalışmasının üniversitenin "Türk Dili ve Edebiyatı" Bölümünde yapıldığını ve de yazarın Anahtar Sözcükler tanımlamasını; *"Anahtar Sözcükler: Selânik'te Türk Edebî Kültürü, Osmanlı'da Selânik, Selânik, Selânik'te Jön Türkler, Genç Kalemler, Yeni Lisan ve Yeni Hayat"* aklımızda tutarak, tezin içeriğini irdeleyelim. Kuşkumuz mu var? Tezde başka konulara mı dalmışlar?

Değerlendirmesini yaptığımız tezin yapıldığı akademik bölümün "Türk Dili ve Edebiyatı" olmasına, tez başlığı "Türk Edebi Kültürü" ile özetinde "edebi kültür" çalışması yapılacağı vurgulanmasına karşın, tez metninin bütününe ne Türk kültürüne dair, ne edebiyata (yazın) yönelik ne de o dönemin kültürel yapısına dair bir araştırma, üretim, değerlendirme, bir önerme görülüyor.

Tezde görülen, bağımsız bir çalışma olmak durumunda olmasına karşın “ideolojik” bağlılık ve sadakat ile edebiyat ve kültür yerine; siyaset, tarih, toplum bilim (sosyoloji) alanlarına kayış görölüyor. Oysa ne tez öğrencisinin ne de bir jüri üyesi hariç, danışman ve diğer jüri üyelerinin bu alanlarda akademik bir birikim, eğitim ve dereceleri olmadığı halde...

Tez metni üzerinde değerlendirmemiz, diğer tez eleştirilerinde yaptığımız gibi Mason Tarikatı ile ilgili kısımlar üzerine olacaktır.

Tezin bizce değerlendirme açısından belirleyici, yol gösterici olan bölümlerinden örnekler ile değerlendirme ve eleştirmize başlayalım.

ÖZET Bölümü

Tez metninde Özet olarak verilmiş bölüm...

"Selânik, 1860-1912 yılları arasında, şaşırtıcı bir şekilde Osmanlı Devleti'nin en etkin şehirlerinden biri olarak oldukça dikkati çekmiştir. Burası, Türkiye Cumhuriyeti'ne giden yolda başta Mustafa Kemal olmak üzere birçok ismin yetiştiği ve faaliyet gösterdiği yerdir." (sayfa i)

Tezin daha başında, özeti ilk tümcelerinde ideolojik bakış açısı ile siyasi mesaj veriliyor!

*"Selânik başta, Abdülhamit'e ve onun baskıcı yönetimine muhaliftir. **Sonra İttihat ve Terakki Cemiyeti Selânik'te kurulmuş** ve Meşrutiyet burada ilan edilmiştir."* (sayfa i)

Öncelikle, yukarıdaki tümcenin Türkçe ifadesi kötü. Kısacık tümcede verilen iki bilgi de yanlış ya da eksik.

İttihat ve Terakki Cemiyeti, Selânik 'te değil, İstanbul'da kuruldu.

Prof. Dr. Cezmi Eraslan;

"II. Abdülhamid'in 30 yıl sürecek mutlakîyet rejimine karşı özellikle yurt içinde büyük bir muhalefet oluşmaya başladı. 1889'da Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti kuruldu. Cemiyet ilk olarak 'İttihad-ı Osmanî' adıyla İstanbul'da, Askerî Tıbbîye Mektebi'ndeki gençler tarafından 3 Haziran 1889'da kuruldu. Kendi düşüncelerine göre Osmanlı çöküşünü ve istibdadını durdurmak isteyen bu kişiler Ohrili İbrahim Temo, Arapgirli Abdullah Cevdet, Diyarbakırlı İshak Sükûti, Kafkasyalı Mehmet Reşit, Bakülü Hüseyinzâde Ali idi. Aynı yıl Paris'teki Jön Türklerin lideri Ahmet Rıza Bey'le ilişki kuruldu ve cemiyet 'Osmanlı İttihad ve Terakki Cemiyeti' adını aldı."¹⁶

¹⁶ (Eraslan, s. 73)

Prof. Dr. Sina Akşin;

"İttihad-ı Osmanî Cemiyeti: 1889 yılında İstanbul'da bulunan Askeri Tıbbiyeli 5 öğrenci İttihad-ı Osmani Cemiyetini kurdular. Bu kuruculardan en ünlüleri Abdullah Cevdet ve İbrahim Temo' ydu. Kurulan gizli örgütün başlıca etkinliği, zaman zaman kendi aralarında toplanıp Namık Kemal ve benzeri özgürlükçü yazarların yapıtlarını okumaktı. Bir çeşit gizli fikir kulübüydü. 1895'e doğru üyeler Paris'te bulunan Ahmet Rıza ile temas kurdular ve onun telkinleri sonucunda örgütün adını Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti (İT) diye değiştirdiler"¹⁷

Meşrutiyet! Osmanlı İmparatorluğu'nda Meşrutiyet iki kez ilan edilmiştir. Tez yazarı hangisinden söz ediyor belli değil. Ayrıca ikisi de İstanbul 'da ilan edildi, Selânik şehrinde değil.

Birinci Meşrutiyet

23 Aralık 1876 tarihinde İstanbul'da ilan edilmiştir. Bu ilan, Kanun-i Esasi'nin (İlk Osmanlı Anayasası) kabulüyle birlikte Dolmabahçe Sarayı'nda gerçekleşmiştir. Padişah II. Abdülhamid tarafından resmi olarak duyurulmuştur.

İkinci Meşrutiyet

23 Temmuz 1908 tarihinde yine İstanbul'da ilan edilmiştir. İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin baskıları ve özellikle Manastır ile Selânik'te başlayan isyan hareketlerinin etkisiyle, Sultan II. Abdülhamid meşrutiyeti yeniden yürürlüğe koymuş, bu karar İstanbul'da resmi olarak duyurulmuştur. İlan, Yıldız Sarayı'nda padişahın fermanıyla kamuoyuna açıklanmıştır.

Özeti okumaya devam edelim, edebiyatla ilgili bir ifadeye gelebildik;

"Yine Genç Kalemler dergisi çevresinde gelişen Yeni Lisan ve Yeni Hayat akımları Selânik'te ortaya çıkmış ve bütün ülke insanını etkileyecek şekilde genişlemiştir."

Yukarıda tümce öğrenci Eren Aksu tarafından yazılmış, Danışman Türk Dili ve Edebiyatı Dr. öğretim üyesi Kani İrfan Karakoç ve diğer Jüri üyelerince de onaylanmış.

Türk Dili ve Edebiyatı doktora tezindeki edebiyat tarihimizdeki akımlara dair vahim hatalı ifade, "Grok Yapay Zekâ" tarafından verilen bilgiyle çürütülüyor:

¹⁷ (Akşin, 100 Soruda Jön Türkler, Mart 1980)

"Yeni Lisan ve Yeni Hayat akımları, Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinde ortaya çıkan edebi ve kültürel hareketlerdir. Her iki akım da İstanbul merkezli olarak doğmuş ve gelişmiştir. Aşağıda detaylı bilgiler veriyorum:

Yeni Lisan akımı, 1911 yılında İstanbul'da ortaya çıkmıştır. Bu akım, özellikle Selânik'te yayımlanan Genç Kalemler dergisi aracılığıyla duyurulmuş ve yaygınlaşmıştır, ancak fikri merkez İstanbul'dur.

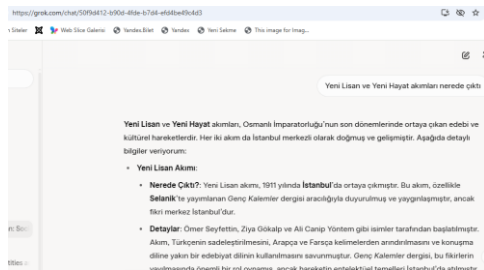
Ömer Seyfettin, Ziya Gökalp ve Ali Canip Yöntem gibi isimler tarafından başlatılmıştır. Akım, Türkçenin sadeleştirilmesini, Arapça ve Farsça kelimelerden arındırılmasını ve konuşma diline yakın bir edebiyat dilinin kullanılmasını savunmuştur. Genç Kalemler dergisi, bu fikirlerin yayılmasında önemli bir rol oynamış, ancak hareketin entelektüel temelleri İstanbul'da atılmıştır.

Yeni Hayat akımı da İstanbul'da ortaya çıkmıştır. Bu akım, 1910'lu yıllarda özellikle İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin etkisiyle kültürel ve sosyal reformları destekleyen bir hareket olarak şekillenmiştir.

Yeni Hayat, Ziya Gökalp'in öncülüğünde, Türkçülük ve modernleşme fikirlerini toplumsal hayatta uygulamayı amaçlayan bir harekettir. İstanbul'daki entelektüel çevreler, özellikle dergi ve gazeteler aracılığıyla bu akımı yaygınlaştırmıştır. Yeni Lisan ile paralel olarak, Türk kültürünün modernleşme sürecinde sadeleşme ve ulusal kimlik vurgusu ön plandadır.

Not: Her iki akım da Osmanlı'nın son dönemlerinde, özellikle İkinci Meşrutiyet (1908) sonrası İstanbul'un entelektüel ortamında filizlenmiştir. Selânik, Genç Kalemler dergisi nedeniyle Yeni Lisan 'ın yayılımında önemli bir merkez olsa da, akımların fikir babaları ve tartışma ortamı İstanbul'da yoğunlaşmıştır."

Bilgisayar ekranının tıpkıbasımı, erişim 23.07.2025;

Özet 'de edebiyat ile ilgili bir tümceye erişmenin heyecanını yaşarken, tümcedeki bilgilerin vahim bir şekilde yanlış olduğunu görmenin üzüntüsüne ve tezin bundan sonraki kısımların bilgi olarak güvenilirliği konusunda derin endişeye düştük.

Devem edelim.

Eren Aksu;

"Bunların yanında basın yayın faaliyetleri, kozmopolit yapısı, mason locaları, (...) Selânik'in dikkati çeken diğer taraflarıdır."

Osmanlı İmparatorluğunda mason locaları başta İstanbul olmak üzere, birçok Balkan şehrinde, İzmir, Harput (Elazığ), Samsun, Gaziantep; Halep, Lübnan, Mısır 'da bulunmaktaydı. Selânik 'te mason locaları kurulmuş olması, Osmanlının diğer önemli şehirlerinden ayırt edici bir özellik değildir.

Prof. Dr. Paul Dumont;¹⁸

*"İngiliz Locaları Kıbrıs'ta, Mısır'da, Suriye'de, Irak'ta; Fransız Locaları Lübnan'da, Süveyş kanalının kenarlarında... İtalyan Locaları Trablus'ta, Arnavutluk'ta, Makedonya'da. İstanbul ve Selânik gibi merkezi yerlerde, herkes yan yana kol kola."*¹⁹

¹⁸ Paul Dumont, Türk modernleşme tarihi üzerine yaptığı derinlemesine çözümlemelerle, özellikle Osmanlı'nın son dönemi ve erken Cumhuriyet yıllarındaki toplumsal değişimlere dair önemli teoriler geliştiren Fransız tarihçi ve sosyologdur.

¹⁹ (Dumont, Osmanlı Masonluğuna Birkaç Soru)

ÖN SÖZ

"ÖN SÖZ

Edebî malzeme kabul edilecek mahsuller, edebiyat nedir? sorusuna verilecek cevaba göre değişmektedir." (sayfa iii)

Türkçe 'de tümce içinde "?" işaretinin bu şekilde kullanılması kurallara aykırı. Çok özel durumlar dışında, tümcenin sonuna konur. Özel durumlarda bu tümcede yok.

Bu bir Türk Dili ve Edebiyatı Doktora tezi, değil mi? Jürinin 4 öğretim üyesi de bu alandan seçilmiş, biri Sosyoloji!

Tezin daha Ön Sözünde Türkçe dil bilgisi hatası yapılıyor. Bu örnek, daha başlangıçta her şeyi söylediği için bundan sonra Türk Dil yanlışlarıyla ilgilenmeyeceğim, çok çok vahim bir yanlış olmadıkça!..

"...mason localarının merkezi olan şehir,... " (sayfa 2)

Mason Tarikatını hiç bilmeyenlerin, mason locaları üzerine yorum yapmalarından bıktım artık.

Mason localarının merkezi olmaz. Her loca bir büyük locaya bağlıdır. Osmanlı İmparatorluğundaki bütün yabancı mason locaları, kendi Büyük Localarına bağlıdır. Osmanlı 'da mason localarının merkezleri, Londra, Paris, Napoli, Atina ve diğer birçok Avrupa ve Balkan devletinin başkentleridir. Osmanlı İmparatorluğunda ise yoğunlaştıkları şehir dönem dönem değişmektedir.

Osmanlı Büyük Doğusu (Locası) kurulduğu 1909 'dan sonra ise yerli mason localarının merkezi İstanbul 'dur.

Eren Aksu, tarihi gerçekleri araştırmıyor, kafasında, hayalinde kurgulamış, her şeyin merkezi Selânik diye. Onun için Selânik ideolojik ve yanlışlarla malul görüşlerini içine atabileceği bir torba. Böyle doktora tezi mi yapılır?

"Yeni Türkiye'nin kurucusu Atatürk başta olmak üzere diğer birçok kadronun da yetiştiği şehirdir." (sayfa 2)

"Yeni Türkiye ... " ne demek bu? Türkiye 'nin eskisi, yenisi olur mu? Türkiye bir tanedir, o da 1923 'de kuruldu!

Tez metninin “mason” sözcüğü geçmeyen kısımlarını atlıyorum, okumuyorum. Tarih ve siyaset bilimi, toplum bilim (sosyoloji) alanlarına giren konuları, konuların uzmanları, yetkin bilim insanlarından okur, öğrenirim.

Sabetaycı

Osmanlı İmparatorluğunda mason localarında Sabetaycıların diğer Müslüman olmayan, Yahudiler, Rumlar, Ermeniler ile birlikte belirleyici etkinlikleri vardı. Müslüman olmayan etnik kökenlilerin localardaki etkinliği, Osmanlı sarayında ve bürokrasisinde olan etkinlikleri ile koşuttur. Osmanlı iktidarında Türk soylular yer olmadığı gibi, mason localarında da Türk soyluların yeri yoktur.

Öğrenci Eren Aksu, Sabetaycılık nedir bilmiyor, araştırıp öğrenmiyor ama tanımlamaya kalkışıyor!

İKİNCİ BÖLÜM

Okumaya devam edelim.

*"İttihat ve Terakki örgütünün yükseliş döneminde, özellikle organizasyonu sürecinde en çok dikkati çeken üç kurum vardır: tarikatlar, Mason locaları ve ordu.
" (sayfa 163)*

İttihat ve Terakki Cemiyeti, örgüt değil, cemiyettir.

Yazar üç kurumu sayarken, Orduyu, Tarikat sözcüklerini küçük harfle başlatıyor ama "Mason locaları" büyük harfle. Neden?

"Tarikatlarıyla, siyasî ve gizli cemiyetleriyle, Mason locaları ve sosyalist cemiyetleriyle, özellikle kadınların katıldığı eğitim ve yardım içerikli dernekleriyle, genel itibarıyla Avrupaî bir görüntü arz eden semtleri, bu semtlerde Selânik'in yüksek sosyetesine ait kulüpler, yüksek sosyetenin devam ettiği kafeler, oteller ve çeşitli eğlence mekânlarıyla Selânik gerçekten XX. yüzyılın başlarında çok ilgi çekici bir şehirdir."

Bu tez Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde yapılan bir Doktora tezi, Siyaset Bilimi ya da Tarih Bilimi değil. Üstelik, kısacık bir paragrafta bu kadar çok Türk Dili hataları yapılmış olması da dikkat çekici.

TDK imla kurallarına göre yukarıda kullanılan; "siyasi", "Avrupai" gibi sözcükler "i", şapkalı "î" kullanılmaz.

Öncelikle bu kadar uzun bir tümce kurulmaz. Başı sonu karışır ki karışmış. Anlam olarak da tutarsız ve içi boş;

"Sabetayistler, İslamiyet'i kabul ettikten sonra inançları gittikçe İslami bir karakter taşımaya ve özellikle İslami mistik hareketlerle bütünleşmeye başlamıştır. Sabetaycılığın temelde Zohar'ın mistik evrenine dayalı olan teorisi bu bütünlemeyi kolaylaştırmıştır.⁵⁸¹ Dolayısıyla Sabetayistler daha ilk zamanlardan itibaren iktidara yakın ve nispeten dinî kurallara daha hoşgörüyle yaklaşan tarikatlara karışarak burada etkinlik sağlamaya başlamışlardır. Sabetayistler, bu anlamda Mevlevilikle yakınlaşmalarının yanında Melamilik ve Masonlukla da ilişki kurmuşlardır" (sayfa 162-163)

Kısacık bir paragrafta o kadar çok bilgi hatası, yanlış terim kullanma var ki...

Sabetaycılar, İslamiyet'i kabul etmediler; kabul etmiş gibi göründüler.

Sabetay Sevi'nin 1666 yılında duyurduğu Mesih olduğu iddiası büyük bir Yahudi kitle tarafından kabul görmeye başlamış, Osmanlı coğrafyasında özellikle Selânik, İzmir ve İstanbul'da büyük infial yaratmıştır. Osmanlı yönetimi, bu gelişmeleri bir tür dini-siyasi tehdit olarak görmeye başlamıştır. Bunun üzerine Sevi Saraya çağırılmış, Padişah IV. Mehmed 'in huzuruna çıkarılmış ve burada kendisine iki seçenek sunulmuştur:

"Ya idam edilecekti, ya da İslam'a geçecekti."

Sabetay Sevi, idamdan korktuğu için İslam'a geçtiğini duyurdu ve adını "Mehmet Efendi" olarak değiştirdi.

Sevi 'nin bu davranışı müritleri arasında büyük bir tartışma başlattı. Bazıları onun gerçekten döndüğüne inanırken, bazıları ise bunun mistik bir manevra olduğunu; dışa karşı Müslüman, içten Yahudi-Mesih kaldığını savundu. Gerçekten döndüğüne inananlar, Mesih olmadığı kararıyla, Yahudi kaldılar. Diğer bölümü ise, "Mesih şu anda böyle yapıyorsa, demek zamanı gelmemiş, şimdilik biz de ona uyup Müslüman olmuş gibi davranalım" kararına vardılar. Sabetaycılar, dış yaşamda Müslüman ama gerçekte kendi içinde Yahudi olarak yaşamlarını sürdürmüşlerdir. Sabetaycılar, elbette Yahudi inancının mistik öğretisine de bağlı olacaklardır.

Bu kadar somut tarihi gerçek, tezde kökten çarpıtılmış. Bilinçli bir çarpıtma mı yoksa bilgisizlik; araştırmadan yazmak mı?

Sabetaycıların, Mevlevi, Bektaşî tarikatlarına sızmadılar, bu da doğru değil. Masonlar, Bektaşî ve Mevlevi tarikatlarına sızdılar.

Melamilik, ortaya çıkış, öğretisi ve yayılma anlayışı olarak bir tarikat değildir. Melamilik, bir tasavvuf anlayışı (yol / meşrep), ruhani duruş biçimidir. Ortaya çıkışından çok uzun süre sonra, Melamilik temelinde tarikat olarak örgütlenmeye çalışanlar olmuşsa da, bunların davranışları Melamiliği tarikat yapmaz.

Zohar bir kuram (teori) değildir. Bilimde kuram olur, inançta değil. Zohar, Kabala 'nın yani Yahudi mistisizminin en temel metnidir. Moşe de Leon tarafından 13. yüzyılda İspanya'da yazıldığı kabul edilmektedir. Tevrat ayetlerinin içrek (ezoterik) yorumlanmasıdır.

Sabetaycılar, masonlarla ilişki kurmadılar; Mason Tarikatının Osmanlı coğrafyasında localar kurmaya başlayınca, Yahudiler, Sabetaycılar, Rumlar ve Ermeniler ile devşirme paşalar masonların yerli işbirlikçileri olarak localarda yer aldılar. Bunun siyasi ve toplumsal nedeni de Osmanlı 'da son yüzyıllarda, Türkler saraydan ve devlet bürokrasisinden, ticaretten dışlanırken, bu yerlere Yahudiler, Sabetaycılar, Rumlar, Ermeniler geçmiş olmasıdır. Osmanlı yönetim ve ekonomisinde onlar vardır. Doğal olarak da masonlar bir ülkede yerleşecekleri, örümcek ağı gibi yayılacakları zaman, siyasi ve ekonomik olarak egemen olanlar ile ilişki kurar, onları localarına alırlar.

Selânik 'te yabancı devletlerin büyük localarının kurduğu mason localarında, Selânik şehrinin nüfuz yoğunluğu ve ekonomik, komprador ticaret burjuvazisi Yahudi ve Sabetaycılar localarda yer alıp, etkin olmuşlardır. Osmanlı başka şehirlerinde de Rumlar, Ermeniler, Levantenler ve Yahudi/Sabetaycılar etkin olmuşlardır. Bu durum, Selânik için özel olmayıp, Osmanlı devlet ve ekonomi egemenlerinin Müslüman olmayan tebaalardan oluşmasındandır.

Sabetaycıların Mevlevi Tarikatı ile ilişki kurdukları bilimsel olarak ortaya konmuş bir durum değildir. Bazı Sabetaycılar, Mevleviliğe ilgi duymuş olabilir ama Sabetaycıların Mevlevilik ya da Bektaşilik ile ilişki kurduğu genellemesi yapılamaz.

Bir kısa paragrafta, ne kadar çok maddi hata var. Bu bölümde bilimsel, maddi bilgiye dayalı bir yaklaşım yok; spekülatif yani sığ ve uydurma savlar aktarılmış. Bir başka dikkat çekmek istediğim nokta da, tez de Selânik "edebi kültürüne" dair hiçbir ifade olmadığı...

"Oysa Bektaşilik, Selânik'te Mevlevîhane gibi mekânıyla değil de faaliyetleri ve özellikle İTC ve Mason locaları ile olan ilişkileriyle gündeme gelmiştir."

Bilimsel olmayan, ideolojik ve gerçeğe uyuşmayan bir saçma tanım daha.

Bektaşilik, 1826 yılında Yeniçeri Ocağı ile birlikte yasaklanmıştır. Bektaşilik yasaklanınca Osmanlı, Bektaşî dergâhlarına el koyup, diğer Sünnî tarikatlara devretti. Bu gerçeklik içinde yasal olarak Bektaşîlerin dergâh kurması mümkün değil ki... Bektaşî tarikatı, 1826 yılından sonra gizli olarak, evlerde toplanarak inançlarını sürdürdüler.

Bektaşiliğin, kurumsal olarak İttihat ve Terakki Cemiyeti, Mason Locaları ile bir ilişkisi hiçbir zaman olmadı. İttihat ve Terakki Cemiyeti içinde Bektaşî Tarikatına girenler olması bireysel bir seçimdir ve son derece doğaldır.

Osmanlı İmparatorluğunun Balkanlar'da yayılma döneminde en önde savaşan ve Balkanları Türk ve Müslümanlaştıranlar Bektaşî Tarikatı ve Bektaşîlerdir. İttihat ve Terakki Cemiyeti de Türkçülük temelinde kurulmuş bir yapı olarak, üyeleri arasında Türkçülüğü inancı ile birlikte temele koyan Bektaşîlerin bulunmasında bir gariplik, ya da özellik yok.

Masonların bazılarının, Osmanlı Devleti tarafından itilen, izlenen Bektaşî Tarikatına sızmaları da, masonların siyasi bir eylemidir.

Tezde Bektaşîliğe karşı ideolojik olarak yaklaşmakta, yanlış ifadelerle karalanmaya çalışılmaktadır.

Tezde 162-176 sayfalar arasında Türk Dili ve Edebiyatı bilimsel çerçevesi dışında, siyasi ve toplumsal bir olgu olan tarikatlar işlenmeye çalışılmış. O da gerçek dışı, dedikodu ve safsata düzeyinde söylemlerle. 176 – 196 sayfalar arasında ise okullar işlenmeye çalışılmış.

"Dil ve Edebiyatla" ilgili cemiyetler ise 196 – 198 arasında, iki sayfacık!

Diğer siyasi cemiyetler ise 198 – 256 sayfalar arasında.

Masonlukla ilgili olan sayfalar ise 198 – 258! Bu sayfalarda yazılanların baştan aşağı yanlış olduğunu söylemeye gerek var mı?

Bu sayfa sayıları ile birlikte, eleştirmekte olduğumuz tezin Türk Dili ve Edebiyat bölümünde yapılan bir doktora tezi olduğunu kabul etmek mümkün mü?

Tezi okumayı sürdürüelim.

"Avdetîler, Yahudiler ve Masonlar, İTC'nin bir numaralı destekçileridir ancak İTC, en büyük eleştiriye de yine bu destekçileri sebebiyle almıştır. Osmanlı toplumunu oluşturan esas/yönetici unsurun Müslüman olduğu bilinmektedir. Bu nedenle de dinsiz ateist Masonlarla, Yahudilerle ve Yahudilikten Dönen Sabetayistlerle işbirliği içinde olan İTC'yi şiddetle eleştiren bir kesim her zaman olmuştur. Hatta bugün bile bu tartışmalar sürüp gitmektedir. II. Meşrutiyet'in ilanının hemen sonrasında, Kıbrıslı dindar bir Müslüman olan Derviş Vahdeti, İttihad-ı Muhammedi Cemiyeti'nin yayın organı olan Volkan dergisiyle Masonlar, Yahudiler ve özellikle Avdetîlerle kalem savaşı yapmıştır. Derviş Vahdeti ve Volkan dergisi, bu üç gurubu 'gâvur' kabul etmiş ve vatan üzerinde gizli emellerinin olduğunu iddia etmiştir. Volkan, Selânik'te özellikle Asır gazetesini çıkaran Avdetî Fazlı Necip'i ve onun

çıkardığı Asır'ı, yine bir Avdetî yayını olan, İTC'nin en büyük destekçilerinden Zaman'ı ve Maliye Bakanı Mehmet Cavit'i hedef almıştır. Ancak Vahdet'inin girişimleri, onun sonunu hazırlamıştır. Vahdeti ve Volkan, İTC tarafından 31 Mart Karşı Devrimi'nin kışkırtıcısı olarak ilan edilmiş ve 19 Temmuz 1909'da İzmir'de yakalanmış ve idam edilmiştir. (Marc David Baer, a.g.e, ss. 131-138." (sayfa 216)

Bu paragrafı tümceler halinde değerlendirelim.

"Avdetiler, Yahudiler ve Masonlar, İTC'nin bir numaralı destekçileridir ancak İTC, en büyük eleştiriyi de yine bu destekçileri sebebiyle almıştır."

Yazar, toplumda yaygın adları ile Sabetaycılar, dönmeler yerine kullanımdan kalkmış "avdeti" sözcüğünü yeğlemesini anlamak mümkün değil.

Bu paragraf da baştan aşağı siyasi tarih ile ilişkili, tezin başlığı ve Özetle açıklanan içeriği ile ilgisi olmayan; bilimsel nitelik taşımayan, ideolojik bir ifadeler bütünüdür.

İttihat ve Terakki Cemiyetinin bir numaralı destekçileri, Eren Aksu saydığı gibi, Sabetaycılar, Yahudiler ve Masonlar değildir.

İttihat ve Terakki Cemiyeti, Müslüman olmayan tebaaların, milliyetçi ve dini temelde örgütlenmelerine ve Osmanlıyı yıkma çabalarına karşı, yıkılmakta olan Osmanlı Devletini kurtuluşu için Türkçülük anlayışıyla, özellikle Ordu içindeki Türk soylu, eğitilmiş, mektepli vatansever subaylar ve aydınlar tarafından desteklenmiş, büyütülmüştür.

Ortak düşmana karşı birleşme anlamında Sabetaycılarının ve Selânik bölgesinde mason localarının da destekledikleri doğrudur.

Eren Aksu;

"Osmanlı toplumunu oluşturan esas/yönetici unsurun Müslüman olduğu bilinmektedir."

Tarih ve siyaset bilimi bilim insanlarının hiçbirisi bu ifadeyi doğrulamaz. Tarihsel maddi gerçeklik, tezde ideolojik saplantılı bakışla çarpıtılmıştır.

Osmanlı Devletinin, yönetici unsurlarının, başlangıçtan birkaç yüzyıl sonra, Türk soylu olmayan devşirmeler, Ermeni, Rum, Yahudi ve Sabetaycılar olmuşlardır. Türkler, saraydan, bürokrasiden, ekonomiden tamamen dışlanmış ve uzaklaştırılmışlardır. Bu

gerçek nasıl bir akademik çalışmada (bilimsel çalışma demek mümkün değil) bu kadar ters yönde çarpıtılabilir?

"Bu nedenle de dinsiz ateist Masonlarla, Yahudilerle ve Yahudilikten Dönen Sabetayistlerle işbirliği içinde olan İTC'yi şiddetle eleştiren bir kesim her zaman olmuştur."

Mason Tarikatı, 1717 'de Londra 'da kurulduğu ve yapılandırıldığında anayasası ve öğretisi, masonların tek yaratana (God/Tanrı/Allah), ruhun ölümsüzlüğüne (semavi dinlere) inanmayı zorunlu kılmıştır.

1723 Bildirgesinde;

*"1. Tanrı ve Dine dair: Bir Mason, sıfatının gereği, ahlak yasasına uymak zorundadır ve eğer Sanat'ı doğru anlıyorsa, hiçbir zaman **budala bir tanrı tanımaz ya da dinsiz bir liberten olmaz.**"*

İngiltere B. Büyük Locası tarafından 1989 'da yayınlanan bildirgeye göre, dini inanç zorunluluktan çıkarılmış ancak "bir yaratıcı varlığa" inanmak zorunluluğu korunmuştur. Türkiye 'de HKEMBL masonluğa erişirme töreninde (tekris), adaya gözleri bağlıyken, yani masonluğa kabul edilmemişken ilk sorulan soru, "Tanrı'ya inanıyor musun?" sorusudur. Buna "evet/inanıyorum" yanıtı vermeyen adayın töreni orada kesilir ve gözleri açılmadan mason tapınağından çıkarılır.

Fransa Büyük Doğusu ve bağlısı büyük localarda ise mason olacak kişinin Tanrı inancı sorgulanmaz. Türkiye 'de ÖMBL üyeleri arasında Tanrı tanımazlar olabileceği gibi, dindar Müslümanlar da vardır.

Eren Aksu masonluk konusunda bilgisinin ideolojik ve yanlış bilgiye ya da cehalet mi diyelim dayandığını, masonluk konusundaki ilk tümcesinde ortaya koyuyor.

Sürekli yinelediği bir diğer yanlış da, Sabetaycıların, Yahudilikten dönmüş oldukları söylemi. Sabetaycılar, Yahudilikten dönmediler; toplum içinde Müslüman gözüktüp, evlerinde ve aralarında Yahudiliğe inanmayı sürdürdüler.

İttihat ve Terakki Cemiyetinin Selânik 'te bulunan yönetici kısmı mason locaları ile yakın ilişki kurduğu, işbirliği yaptığı doğrudur. Ancak bunu tüm İttihat ve Terakki Cemiyeti üyelerine ve örgütlerine yaymak, tarihsel gerçeği yansıtmıyor. Yahudilerin desteği de yine Selânik ve mason olanlar üzerinden gerçekleşir.

Osmanlı İmparatorluğunda, Yeniçeri Ordusunun, tüm alımları, tedarikleri Selânikli Yahudiler tarafından yapılmaktaydı. Bu da Selânikli Yahudileri Osmanlının en zengin tebaası haline getirmişti. Yeniçeri Ocağının yasaklanmasından sonra, Selânikli Yahudiler bu büyük kaynaktan yoksun kaldılar ve yoksullaştılar. Osmanlı payitahtında zenginleşen Galata Ermeni kuyumcuları oldu. Bu siyasi ve ekonomik gerçeklik içinde, Selânikli Yahudilerin - masonların, saraya karşı İttihat ve Terakki Cemiyeti ile işbirliği yapması, tarihsel olarak doğaldır. Ancak tüm Osmanlı coğrafyasında, bu desteğin ya da işbirliğinin var olduğu söylenemez.

İttihat ve Terakki Cemiyeti iktidara gelince, izlediği milliyetçi siyasete, işbirliği yapılmış Yahudi ve masonların, tepki göstermeleri de, İttihat ve Terakki Cemiyetinin, onların beklediği gibi davranmaması, siyasetinde Türkçülük merkezinde davranmasıdır.

"Kıbrıslı dindar bir Müslüman olan Derviş Vahdeti, İttihad-ı Muhammedi Cemiyeti'nin yayın organı olan Volkan dergisiyle Masonlar, Yahudiler ve özellikle Avdetîlerle..."

Öğrenci tez yazarı Eren Aksu, danışmanı ve tezi onaylayan jüri, yine kendi akademik birikim, tezin yapıldığı bölüm ve kendi tanımı ile çelişen bir şekilde, halen siyasi olarak çok tartışmalı bir kişi ve eylemlerini tartışmaya kalkışmakta. Derviş Vahdeti ve eylemlerinin Selânik edebiyat ve kültürü ile hiçbir ilgisi yok. Tezde amaçlanan da aslında Selânik edebiyatı ve kültürü üzerine akademik bir çalışma yapmak olmadığı; bu örtü altında, kendi siyasi tarih üzerinden kendi ideolojilerini aktarmak olduğu görülmekte.

Bu kişinin ve eylemlerinin motivasyonu, dindar bir kişi olması değildir. Derviş Vahdeti, siyasi İslam'ın ilk temsilcilerinden olup, halkın dini duygularını kullanarak, şeriat getireceğiz sloganıyla tarihimizdeki çok önemli bir din merkezli isyan başlatmıştır.²⁰ 31 Mart olayları tam da budur. Bugün dahi 31 Mart olaylarının ardında kimin olduğu, örneğin İttihat ve Terakki Cemiyetinin milliyetçi politikalarından rahatsız olan İngilizler mi yoksa başkaları mı olduğu bilimsel olarak ortaya konamamış bir ayaklanmadır. Bu siyasi ayaklanmayı, gene tez kendi çizdiği alanlar dışına çıkıp, yanlış ve çarpıtılmış bilgilerle ideolojik bakışına göre veriyor.

²⁰ Oysa Osmanlı devlet yönetimi zaten başında "İslâm Halifesi" olan bir Şeriat yönetimidir.

Tezde Derviş Vahdeti 'nin nerede yakalandığı yabancı Tarihçi Marc D. Baer 'in kitabından, sorgulanmadan aktarılmış. Tez ekibinin tarih, siyasi tarihçi olmadıkları, çalışmalarında ciddi ve özenli bir araştırma yapmadıkları sürekli karşımıza çıkıyor.

Türk kaynakları ise Osmanlı belgelerine dayanarak Vahdeti 'nin İstanbul 'da Üsküdar 'da hatta Çamlıca civarında yakalandığını söylüyorlar. Kaynakları: Divan-ı Harp zabıtları (1909), İstanbul gazetelerinde çıkan dönem haberleri, 1909 tarihli hükümet raporları ve resmi arşiv özetleri, bazı tanık ifadeleri ve istihbarat raporları.

Bu görüşü savunan "milli" tarihçiler; Yusuf Hikmet Bayur (Türk İnkılâbı Tarihi), Taha Toros, Şevket Süreyya Aydemir, Murat Bardakçı, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, Genel Osmanlı biyografi külliyatları.

Marc D. Baer ise büyük olasılıkla kaynağı belirsiz Avrupa yazışmaları, belki konsolosluk mektuplarına dayanıyor.

Eren Aksu, tez metninin bazı yerlerinde yazdıklarını Marc D. Baer 'in kitabına atıf yaparak aktarıyor. Ancak Marc D. Baer 'in kitabı ile aktarılan bölüm karşılaştırıldığında, iki metin arasında çelişkiler, uyumsuzluklar görülüyor. Yazar, okuduğunu, okuduğundan anladığını ve kendi zihninde toparlayarak aktarma yerine; atıf yaptığı bölümü aktarması çok daha doğru olurdu. Üstelik yazarın akademik birikimi, aktarmaya çalıştığı alan değil...

Tezde buraya kadar her konuda neredeyse ana kaynak olarak Marc D. Baer tarafından yazılan "Selânikli Dönmeler" kitabı kullanılmış. Bir maddi bilgide bile hatalı bilgi verdiği ortaya çıktı. Tez yazar ve danışmanın, siyasi tarih, tarih alanlarında bu yabancı kaynağa sarılmış, sürekli oradan aktarmış, anlamak zor. Tez ekibinin akademik uzmanlık alanları dışında olan bu konularda, tez yazar ve danışmanın bilimsel bir tercih yapmaktan çok kendilerine yakın buldukları, ideolojik bir tercih yaptıklarını düşünüyorum.

2.4.6. SELÂNİK'TE MASONLUK VE MASON LOCALARI

Mason Tarikatı hakkında piyasa dolaşan kurgusal (spekülatif) safsatalar ötesinde bir kaynaktan beslenmeyen, kişisel birikimi içinde hiçbir araştırma yapmadığı "mason / masonluk" konusunda ahkâm kesmeye kalkanların, hele akademik çalışmada bu vahim yola girenlerin, bu davranışlarındaki motivasyonlarını çok merak ediyorum?

Birçok benzeri gibi, Eren Aksu ve danışmanı Kani İrfan Karakoç, "masonluğu" kendi başına müthiş bir güç olarak algılıyorlar. Bir anlamda masonluğu mitleştirerek, olduğundan güçlü ve tüm kötülüklerin kaynağı gibi görüp, öyle sanıp, öyle aktarıyorlar.

Batı Emperyalizmi konuşulmadan, masonluk konuşulamaz!

Değerlendirme yaptığımız tez, adı ile gelişir bir durumda. "Türk Dili ve Edebiyatı, Selânik'te Türk Edebiyatı, Edebi Kültür" den gayri siyaset bilimi, siyasi tarih, tarih alanında, masonluk hakkında da sağa sola çarparak gezinmeye çalışıyor. Biz de bu bölümün değerlendirmesine başlarken, dönemin siyasi tarih, toplum bilim alanlarında; bilim insanların yazdıklarını aktararak ve emperyalizm, emperyalizmin Truva atı mason tarikatı üzerine bilgi verelim.

Fakirin, 2019 yılında yayınladığı “**Mason Tarikatı ve Emperyalizm**” ile “**Osmanlı İmparatorluğunda Mason Locaları**” kitaplarından, bu bölümde çokça yararlanacağız, alıntı yapacağız.

✓ **Masonluk ve Emperyalist Karakteri**

1850’lerde Fransa’da eski mason Leo Taxil bir kitap yazar;

“Görülüyor ki, masonluğa bigâne kalmaktan kurtulmak için refah seviyesi yüksek olmak gereklidir. Masonluk şüphesiz, az hâsılat getiren sıradan bir dükkân sâhibi veya serbest bir sanatkârı küçük görmez, hatta ihtiyaç hissettiği zaman müstakil bir işi ve kazancı yüksek olan ameleli bile kayıt ve kabul eder. Fakat mason localarının kapıları; sıradan amelelere, orta seviyede geliri olan kişilere, küçük memurlara, fabrikalarda ve tarlalarda çalışan ihtiyaç sâhibi kimselere kapalıdır. Halk kitlelerinin ne düşündüğüne kesinlikle ehemmiyet vermeyen masonlar, her türlü idareyi kabille her zaman hazırdırlar.”²¹

Marksist, aykırı düşünür Mikhail Bakunin;

“Burjuvazinin, Kapitalizmin başlangıç döneminde devrimci olduğunu ve monarşiye, soylulara ve din adamlarına karşı, üç büyük devrim yaptığını. Burjuvazinin bu çağlarda, müthiş bir uluslararası birlik oluşturduğunu; hür masonluk (freemasonry). Masonluk, başlangıçta burjuvazinin yükselişinde ve gelişimindeki güç, ancak sonraki dönemlerde de, ahlaki ve entelektüel çöküşünü temsil ettiğini söyler.”²²

Kurtuluş Savaşı kahramanı, Kuvayı Milliye Kuşadası Lideri, Fransa 'da Lozan kentinde uluslararası mahkemede Türkiye adına yaptığı savunma ile adeta Lozan 'ın mührünü bastıran, Kemalist ve Türkçü Mahmut Esat Bozkurt;

²¹ (Taxil, 2008, s. 20)

²² (Bakunin)

"Masonluğu milliyetçi bir teşekkül göstermek doğru değildir. Buna kimse inanmaz. İnandırmaya çalışanlar bir gün yorulacaklar ve düşeceklerdir. O gün, Türk milletinin uykuda olmadığını anlayacaklardır. Masonluk beynelmileliyetçi bir mezheptir. Hem de "Sani- azam"²³ denilen Allahlarının himayesinde Türk'ü, Rum'u, Ermeni'yi, Yahudi'yi, Fransız'ı, İngiliz'i milliyet ve din farkı olmaksızın kardeş tanıyan, kardeş yapmaya çalışan kapkara mutaassıp bir mezheptir. Türk milleti ve Türk memleketi bu yolda ipliğini boyamak isteyenlerin, -hem de birkaç Türk olmayanın- istismar vasıtası olamaz. Masonluk budur. İnatla inkâr edenler, çok değil, ellerindeki iki ciltlik Larousse lügatiyle, Ansiklopedinin muhtevasını, bellerine -milletin değil, kendi kendilerine- taktıkları kılıç kadar yüreklerinde cesaret varsa, bize tercüme etsinler. Fazlasına zaten lüzum kalmaz.

Bugün Masonluk, tatbikatta, dünya politikacılarının, bilhassa Siyonist Yahudilerin elinde bir atlatma, bir istila, bir soygunculuk vasıtası olmaktadır. Türk olmayan bazı kimseler Masonluğu, bizim henüz yaralarını kurutmaya çalışan memleketimizde de böyle kullanmak istiyorlar; kullanmaya çalışıyorlar. Bütün bu hakikatleri inatla inkâr edenler, büyük mağlubiyetin acılarını perişan milletinin varlığında ve kendi nefsinde tatmış olan General Ludendorff un son çıkan Yeni Cihan Harbi adındaki kitabını okuyabilirler."²⁴

Mason Tarikatı, siyasi ve dini boyutu olan bir tarikattır. Kurumsal kimlikle ortaya çıktığı 17. yy 'da merkez ülkeler İngiltere, Fransa ve İskoçya, Amerika'da siyasi iktidarın, burjuvazinin aygıtı; çevre ülkelerde de, merkez ülkelerin emperyalist; siyasi ve ekonomik çıkarları doğrultusunda faaliyet gösteren gizli örgütüdür. Eriştirme yöntemi ile üye kabul edip, dereceler içinde simgeler ve alegoriler aracılığıyla eğitip, yönlendirilirler. Masonluk bilgi üretim ve aktarımını, seçmeci (eklektik) ve farklı bileşimleri toplayıcı esnek yöntemi ile farklı kalıplara kolaylıkla girer.

Masonluk, emperyalist ülkelerin bir ülkeyi sömürgeleştirmek, yer üstü ve yer altı kaynaklarını ele geçirmek için kullandığı; bu amaçla ulusal bilincini ve inançlarını yozlaştırmak, yok etmek, kültürsüzleştirmek, siyasetçileri, devlet bürokrasisindeki önemli kişileri, yerel zenginleri ele geçirmek, kendi çıkarları için kullanmak için kullandığı bir örgüttür.

²³ Günümüzde "Evrenin Ulu Mimarı"

²⁴ (Bozkurt, 2009, s. 19-20)

Masonluk, dünyada tek bir bütün olmadığı gibi, kendi başına da bir gücü yoktur. Emperyalist ülkelerin mason yargıları, Süprem konseyleri doğrudan devletlerinin emrinde ve çıkarları için çalışırlar. Doğal olarak emperyalist ülkelerin bir birleri ile başka bir ülkeyi sömürgeleştirme savaşımalarında, büyük localar bir birleri ile savaşım ve rekabet içindedirler.

Masonlar dinsiz değildirler. Özellikle 4-33 dereceler arasındaki örgütlenme yapısında, aynı binanın katları gibi olan Yahudilik ve Hristiyanlık ile Zerdüş, Dürzi inançları işlenmektedir. Süprem Konsey öğretilerinde Haçlılar, Şövalyelik öne çıkarken, 1-3 dereceler arasının örgütlenmesi Büyük Localarda Yahudi öğretilerinden, mitolojisinden büyük etkilenme görülür.

Genel olarak, kabaca söylersek günümüzde, 3 büyük mason tarikatı merkezi ve bağımlısı ülke mason yargıları ile 3 büyük ağ bulunmaktadır; İngiltere, Fransa ve Amerika mason yargıları.

✓ Osmanlı Masonluğu

Osmanlı İmparatorluğu, yer üstü ve altı kaynakları ile emperyalist Batının sömürge hedefindeydi. Batı burjuvazileri, ulus kimlikleri ile ulus devletlerini kurup, güçlendirirken; Osmanlıdaki durumu, Sosyalist bilim insanı Korkut Borovata anlatıyor;

Bilim insanı Korkut Boratav;

*"Ulusal nitelikte bir kapitalizme yönelişin karşısına çıkan belki, de en çetin nesnel engel, Türk burjuvazisinin cılızlığından kaynaklanmakta idi. **Bir Osmanlı burjuvazisi şüphesiz ki vardı; ancak bu sınıfın üç belirgin niteliği, sanayide değil ticaretle (ve özellikle dış ticaretle) gelişmiş olması; buna bağlı olarak komprador bir özellik taşıması ve büyük ölçüde gayri Müslim (Rum, Yahudi, Levanten, Ermeni) unsurlardan oluşması idi.**"*²⁵

Batı, sanayi devrimi ve Aydınlanma sonrasında eğitim sistemini, çağdaş pozitif bilimler temelinde, laik eğitime evirmiştir. Osmanlı okulları ise, dinsel temelde eğitim olarak sürerken; fizik, kimya gibi pozitif bilimler, bilim dili matematik ve felsefeden yoksundu. Batının emperyalist devletleri, Rum, Ermeni, Sırp ve diğer **Müslüman** olmayan etnik grupları, Anadolu ve Trakya da kurdukları çağdaş eğitim veren okullarda eğitirken, Ailes

²⁵ (Boravata, s. 270-271)

İsrail okullarında da Yahudi ve Sabetaycılar eğitilmekteydi. **Türkler** ve diğer **Müslümanlar** ise yoksul, devlet bürokrasinden uzakta ve eğitim olanakları olarak sahipsizdi.

Türk ve **Müslüman** olmayan tebaa, Avrupa çağdaş pozitif eğitim içinde yetişirken, Batılıların dillerini de öğreniyordu. Dindaşlığın da verdiği destekle, Batı emperyalistleri ile yakın ilişkiler içindeydiler. Hemen hemen bütün elçilikler de çevirmenler Rumlar ve Ermeniler olurken; bu çevirmenler zaman zaman diplomatik ilişkilerde ve yazışmalarda kendi çıkarları doğrultusunda, bilerek yanlış çeviriler yapmaktaydılar.

Osmanlı İmparatorluğunda **Türkler** her anlamda sahipsiz kalmışlardı. Osmanlı İmparatorluğunun son 200 yıllık çöküş döneminde Saray ve Babı Ali de **Türkler** olmadığı gibi, ticaret içinde de **Türkler** yoktur ve çağdaş eğitim olanaklarından yararlanamamaktadır.

Korkut Borovata;

"Buna karşılık iç ticarete küçük ve orta sermayeli (dolayısıyla esnaf özellikleri ağır basan) Türk ve Müslüman burjuvazi zayıf, dağınık, örgütsüz ve büyük ölçüde birincilere bağımlı durumda idi. (...)

Ne var ki, emperyalist sistemin egemen merkezlerinden neşet ederek sömürge ve yarı-sömürge ülkelerin yönetici kadrolarına ve aydınlarına yayılan ideolojik tavırların, sözü geçen ülkeleri ulusal ve bağımsızlıkçı bir kapitalizmin gelişmesi doğrultusunda değil; bunları dünya kapitalist sisteminin hammaddeci, bağımlı açık pazarları olarak korumak yönünde etkilemesinin doğal olduğu dikkate alınırsa, bu gelişkinin sadece görünürde olduğu ortaya çıkacaktır. Bu 'beynelmilelci burjuva' yaklaşımının Osmanlı İmparatorluğundaki iki tipik temsilcisi, Sakızlı Ohannes Paşa ile M. Cavit Bey' dir."²⁶

Sakızlı Ohannes Paşa ve Mehmet Cavit, Yahudi ve Sabetaycı masonlardır. **Atatürk** döneminde, Mehmet Cavit, **Atatürk'e** suikast girişimi ve vatana ihanetten idam edilir.

²⁶ (Boravata, s. 270-271)

Emperyalizm Osmanlıyı pençelerine alırken, Novıçev şöyle demektedir;

*"Yabancı sermayenin Türkiye'de bu başarılı yürüyüşüne heyecanlı klikler katılıyor ve yabancı sermayenin Türkiye'ye Avrupa ilerlemesini ve uygarlığını getirdiğini ileri sürüyorlardı, ama bunlar yalancılık ve ikiyüzlülüğten başka bir şey değildi."*²⁷ Bilim insanlarının "sömürgeleştirme" dedikleri nesnel gerçekliği Özgür masonların baş masonu Hüseyin Özgen; "Avrupa Masonluğu Osmanlı yönetiminin değişmesini, baskıların sona ermesini ve yenilikçi düşüncelerin uç vermesini savunanları desteklemektedir."²⁸ Derken, Novıçev'in söz ettiğı ikiyüzlülüğün örneğini veriyor.

Mason Güngör Öcal, masonluğun Osmanlıya nasıl girdiğini itiraf gibi açıklıyor;

*"Dar sınırlar içinde kalmış bir çağdaşlaşma hareketinin kapsamında göstererek, dönem içindeki Mason Localarının kuruluşlarını, Osmanlının 'Batıya açılma' arzusuna yamamak yanılgıdır. Özellikle Kırım Savaşı sonrasında kurulan Localar, her yönden güçsüzleşen İmparatorluğun içine düştüğü çaresizliği bilen, hatta bu durumu güdümleyen 'Batılı güçler'in arzuları doğrultusunda ve Osmanlı İmparatorluğun kendilerine karşı boynu eğik oluşundan yararlanılarak kurulmuştur. Bu kanımızın, 1856 sonrası! Yıllar için daha belirginleşeceği ileride görülecektir."*²⁹

Osmanlı masonluğunun kökü budur.

Kurtuluş Savaşı kahramanı Türkçü Kazım Karabekir Paşa;

"Avrupalılar iktisadi ve mali ve hatta siyasi her işimize hâkim olmuşlardı. Ve en acıklısı Türk milletini gerilik ve kabiliyetsizlikle itham ediyorlardı. Artık müstemlekeleşmeye hazırlanmış olan Osmanlı topraklarının Avrupa devletleri arasında paylaşılması tehlikesi de baş göstermişti. Büyük devletler; aralarında bir harp çıkarmadan adım adım bu işi ilerletecek bir formül bulmuşlardı.

²⁷ (Novıçev, 1979, s. 10)

²⁸ (Özgen, s. 2)

²⁹ (Öcal, 2012, s. 24)

Osmanlı' da Batılı güçlerin masonluk örgütleri üzerinden dahlini görebilen Güngör Öcal, ne hikmetse aynı dahli Türkiye Cumhuriyeti' nde görememekte. Neden ne ola ki?

En çok Makedonya'da tecrübe sahasına koydukları bu formül şu idi: Türk'ten gayri unsurlara ihtilaller yaptırmak, sonra da orayı nüfuz mıntikalarına ayırarak jandarma ve idari kontrol koymak ve asayiş büsbütün bozulduktan sonra kati işgallere başlamak. Rumlar, Ermeniler, Bulgarlar, Sırplar... hatta dini camia içinde Türklerle kaynaşmış olan Araplar, Arnavutlar... hep bu maksatla tahrik olunuyor ve silahlandırılıyordu.³⁰

Osmanlı Tarihi üzerine dünyanın en önemli bilim insanı Halil İnalcık;

*"Bu sayede gayrimüslim Osmanlı cemaatleri içinde, bilhassa Rumlarda bir ticaret burjuvazisi gelişti. Buna paralel olarak, bu cemaatlerin bağımsızlaşma akımları da arttı. Aynı şartların Müslüman topluluklar üzerindeki etkisi ise, İslamlık eğiliminin güçlenmesi şeklinde ortaya çıktı."*³¹

Yüzyıllarca **Türk** hâkimiyeti altında yaşamış olan Rumlar, Ermeniler, Yahudiler, Sabetaycılar ve Levantenler, 19. yy 'da Osmanlı Devletinin çeşitli sebeplerle zayıflaması sonucunda ayaklanma ve isyan hareketlerine girişmişlerdi. Yüzyıllarca **Türk** idaresi altında geniş bir imtiyaza sahip olan **Müslüman** olmayanlar, milli benliklerini korumuşlar, her türlü ibadet ve vicdan hürriyetine sahip olmuşlar, ticaretle uğraştıklarından zengin duruma gelmişlerdi.

Hepsi de kendi milli çıkarlarını Osmanlı'nın üstünde görerek:

Rumlar; Batının ve Rusya'nın kışkırtma ve destekleri ile İstanbul'u kapsayan yeni Bizans, büyük Yunanistan,

Ermeniler, Doğu Anadolu ve Çukurova'yı kapsayan büyük Ermenistan kurmak hayalleri,

Yahudiler Osmanlı'yı bütün olarak ele geçirip, Filistin'de İsrail Devletini kurmak,

Levantenler, İtalya'nın paylaşım sonrası Marmara ve İzmir dâhil Ege'yi ele geçirme hayalleri, planları ve hedefleri içinde; her türlü ortamı, olanağı kullanarak savaşım vermekteydiler.

³⁰ (Karabekir, İttihat ve Terakki Cemiyeti, 2011, s. 26-27)

³¹ (Halil İnalcık, 2015, s. 550-555)

Anımsarsanız mason tarihçi Semih Salih Tezcan, Rum isyanlarından övgü ile söz edip, mason localarında örgütlendiğini anlatıyordu. Bugün de yaşanan, yapılan, amaçlanan aynıdır.

Baş mason Mehmet Remzi Sanver ve çırağı Yavuz Selim Ağaoğlu birlikte yazdıkları kitapta;

*"Unutmayalım ki 19. yüzyılın ikinci yarısında giderek kızışan ve hesaplaşma içine giren bir dünya vardı. Böyle bir iklim içinde denebilir ki, **Batılı hükümetler yabancı konsoloslukların himaye ettiği locaları Doğu'daki etki alanlarının genişlemesine yardımcı birer misyoner kurum gibi görmüşlerdir.**"³²*

Remzi Sanver baş masonluğu döneminde aynı politikayı izlemiştir.

Türkiye 'de masonlar, Paul Dumont 'un "**sömürge masonluğu**" tabirini bilmekle beraber, bunun Hristiyan-Yahudi Batının, sömürgeleştirdiği toplumların kanını emmek, ötesinde bölüp hatta yok etme olduğu gerçeğinden uzaklaşıp, bu zulmü bir "uygarlık getirme" projesi olarak sunma yalanı içinde alkışlamaktadırlar;

"Diğer taraftan Osmanlı'nın fütuhata dayalı klasik imparatorluğunun modern bir devlet yapısına dönüşüm projesi, hem yerel unsurların zorlaması, hem de yabancı ülkelerin baskısı altında yürüyordu. Bu çerçevede o dönemin localarının kendilerini Fransız Devrimi'nin aydınlanma fikirlerini ve Batı düşüncesini Doğu'ya taşıyan birer vasita olarak görmeleri şaşırtıcı değildir."³³

Baş mason ve çırağının yaptıkları, masonluğun ihaneti ve Noviçev'in belirttiği ikiyüzlülük budur işte. Trablusgarp emperyalist İtalya tarafından askeri güçle, kan dökülerek işgal edilirken, İtalyan masonları da, İtalya Ordularının Libya halkına uygarlık götürdüğünü söylemekteydi. Bizim yerli masonlar da aynı söylem içindeler. Farkla, İtalyan mason, İtalyan ulus bilinci içinde, kendi ülkesini yüceltirken; bizim yerli masonlar, kendi ulusunu yermekte, küçük görmektedir. Emperyalizm işbirlikçisi ve komprador aydını ihaneti budur.

³² (Yavuz Selim Ağaoğlu, 2016, s. 26)

³³ (Yavuz Selim Ağaoğlu, 2016, s. 26)

Atatürk 'ün söylediklerini anımsayalım;

"Cümlemizce malumdur ki Avrupa'nın en mühim devletleri Türkiye'nin zararı ile Türkiye'nin tedennisiyle (gerilemesiyle) teşekkül etmişlerdir. Bugün bütün dünyaya icrayı tesir eden ve hayatı millet ve memleketimizi tahtı tehditte bulunan en kuvvetli küşayışlar Türkiye'nin zararı ile küşayış bulmuştur. (...)

Hâlbuki efendiler, bu kudret ve bu nüfuz Türkiye ve Türkiye halkının mevcut olan terakki cevherine semnâk ve muharrik bîr mayi ilâve etmiştir. Bunun tahtı tesirinde olmak üzere milletin ve bilhassa ricalin zihinleri tamamen bozulmuştur.

Artık hayat bulmak için, ıslahı hal etmek için, insan olmak için mutlaka Avrupa'dan nasihat almak, bütün işleri Avrupa'nın amaline göre tedvir etmek, bütün dersleri Avrupa'dan almak gibi bir takım zihniyetler küşayış buldu. Hâlbuki hangi istiklâl vardır ki ecnebilerin nesayihi ile ecnebilerin planlarıyla yükselebilsin. Tarih böyle bir hadise kaydetmemiştir." ³⁴

Masonlar, ulusun varlığı ve bağımsızlığı yönünde, **Atatürk 'e bu kadar karşıt olurken, Atatürkçülükleri** sahtedir, ikiye bölünmüştür.

Osmanlı İmparatorluğunda ilk locanın kuruluşu 1738 olarak tarihlenirken, 1748 yılında I. Mahmut tarafından masonlara yasaklama getirilir. Bu on yılda ne oldu da, Osmanlı masonluğun tehlikeli olduğuna karar verdi? Gerçeği mason Ziya Umur itiraf ediyor;

"Bu tarihlerde İngiltere'de Mason olmuş bazı kimselerin adeta birer misyoner gibi Masonluğu kurmak ve yaymak için Doğu'da ve bilhassa Osmanlı İmparatorluğunda çalışmış olduklarını." ³⁵

1748'de yasaklanmış masonluk, Batının baskıları sonucunda 1760'larda tekrar açılır. 1826'da II. Mahmut döneminde yeniden kısa bir süre kapatılır. Kırım savaşıdan sonra, Batı emperyalistlerin, Osmanlı'ya pençelerini iyice geçirmeleri ile yeniden açılır ve kanserli hücreler gibi yayılır.

³⁴ (Mustafa Kemal Paşa, 6 Mart 1922, TBMM Gizli Celse Zabıtları, Cilt:17, Sayfa:6,)

³⁵ (Umur S. , Türkiye'de Masonluğun Uyku Dönemleri, 1985, s. 7)

✓ Yahudi-Sabetaycılar ile Yeniçeri-Bektaşî ilişkileri.

Yahudiler, Yeniçerilerin her türlü gereksinimlerini sağlayıp, bütün alımlarında ve ikmallerinde yer alıyor, bu sayede büyük bir ekonomik varlığa ve güce ulaşıyorlardı. Bunun sonucu olarak da, Osmanlı bakanlıklarına büyük miktarda borç verir duruma gelmişlerdi.

Bu dönemlerde, özellikle Yahudi ve Sabetaycı masonlarla Bektaşiler arasında karşılıklı geçişler olduğu; değişik nedenlerle Bektaşilerin, siyasi nedenlerle mason localarına katıldıkları yaygın olarak söylenir. Oysa durum tersidir. Mason locasına girmiş Bektaşilerden çok, Bektaşî Dergâhına katılmış masonlar olduğu kanısındayım. Masonlar, toplumun tüm kılcal damarlarına sızmak için yapılandırılmıştır.

Osmanlı döneminde, Yeniçeriler ile Selânik Yahudi komprador burjuvazisi arasında ticari ilişki olduğunu daha önce anlatmıştık. Yeniçerilerin tüm gereksinimleri, Yahudi komprador burjuva ticaret adamları sağlamaktadır. Osmanlı kuruluşundan bu yana Yeniçerilerin Bektaşî Tarikatı müridi yapıldıkları gerçeğini de dikkate alarak; Yeniçeri önde gelenlerini ve alımlara karar verenlerini, localarda gizlilik altında alımlar planlanıp, rüşvet anlaşmaları yapılabilmesi için mason yapılırken, içlerinde neler olduğunu anlamak için de, masonlar Bektaşî Dergâhlarına katılırlar.

Türk ve Müslüman tarikatı olan Bektaşiliği, kurumsal olarak masonlarla ilişki içinde görmek ve göstermek, algı yönetimi, çarpıtmak ve Bektaşiliğe karşı haksız bir nitelemedir. Mason Bektaşî ilişkisi olduğu kadar mason Mevlevî ilişkisi de söz konusudur. Gerçek; masonların, kanserli hücreler olarak, Mevlevî Dergâhlarına olduğu gibi, Makedonya ve İstanbul 'da ağırlıklı olarak Bektaşî Yeniçerilerin denetiminde olan dergâhlara sızmış olduklarıdır.

Aron Rodrigue;

Osmanlı, Yeniçerileri ortadan kaldırınca, Yahudilerin ticaret ortamları da yok edilmiş oldu. "Yeniçeri ordusunun dağıtılması sırasında Behor izak, Sultan'ın buyruğu uyarınca öldürüldü, servetine el kondu ve vezirlere vermiş olduğu borç paralar askeri kışlaların inşa edilmesinde kullanıldı. Onun ölümü ve Yahudilerin

iktisadi açıdan irtibat içinde oldukları Yeniçeri ordusunun tasfiye edilmesi, cemaati ciddi bir mali bunalıma sürükledi."³⁶

Bundan sonra Osmanlı'da Batı ile ticaret Rumların, kuyumculuk ve bankerlik de Ermenilerin denetimine geçti, Selânik komprador ticaret burjuvaları Yahudiler, İmparatorluk içinde büyük bir çöküntüye uğrayarak gerilediler.

Bu dönemde, Osmanlı ile Avrupa devletleri arasındaki tüm bürokratik, diplomatik ve ticari ilişkilerde, Ermeni ve Rum çevirmenler görev yapmakta; birçok durumda da, karşılıklı ifadeleri çevirirken kendi çıkarlarına göre değiştirmekte, çarpıtmaktaydılar. Yahudiler, İspanya'dan sürgün edilip, Osmanlı topraklarında yerleşmeye başladıklarından bu yana, Osmanlı ile Batı arasındaki ilişkiyi yönetmenin getirdiği avantajla elde ettikleri ekonomik gücü, Rum ve Ermeniler karşısında yitirmeye başladılar.

Bunun karşılığında Osmanlı Yahudilerin imdadına Avrupa Yahudileri yetişti. Avrupa'da özgürleşmiş ve büyük ekonomik güce erişmiş Siyonist Yahudilerin, "Doğu Yahudilerini" dönüştürme planlarının etkileri görülmeye başlanır. Ağırlıklı olarak, Selânik, İzmir (Batı Ege) ve İstanbul'da yerleşmiş Osmanlı Yahudileri ve Sabetaycılar, İtalyan vatandaşı Yahudiler aracılığı ile Batı sistemi ile bütünleşmektedirler.

✓ **Selânik komprador burjuvazisi ve masonlar**

Mason Locaları her zaman egemen sermaye sınıfının yani burjuvaların emrinde ve çıkarlarına uygun işbirlikçisi olarak davranmıştır. 1700 'lerdeki tarikat olarak kuruluş nedeni ve felsefesidir.

Bilin insanı Çetin Yetkin;

" ... sonunda Mason örgütleri, burjuvazinin çıkarlarını koruyup gözeten ve burjuvalar arası, ancak dışa kapalı bir dayanışma örgütüne dönüştü. Başka bir deyişle, Mason örgütleri artık burjuva kapitalizminin gizli örgütleri olmuştu."

Ancak, Osmanlı İmparatorluğu gibi kendi sanayisini geliştirememiş, doğal olarak da ulusal burjuvazisi oluşmamış toplumlarda, emperyalist devletlerin burjuvazisinin çıkarları doğrultusunda ve işbirlikçisi komprador burjuvazi oluşur. Osmanlı'da Selânik'te yerleşik

³⁶ (Rodrigue, Osmanlı İmparatorluğu'nda Sefardiler, 2011, s. 44-45)

komprador burjuvazinin işbirlikçisi Yahudi ve Sabetaycılar. Makedonya mason localarında egemen olanlar da komprador burjuvazinin temsilcileri Yahudiler ve Sabetaycılar.

Çetin Yetkin;

"Mason Locaları bugün de aynı sınıfsal yapıdadır. Bu demektir ki, yoksul Türk halkı ile bu örgütlerin uzak yakın bir ilgisi yoktur. Siz hiç yoksul birinin Mason olduğunu duydunuz mu?" ³⁷

Selânik komprador burjuvazisinin mason localarında örgütlenmesi ve emperyalizm ile işbirliği de sınıfsaldır; tüm Yahudi cemaatinin kitlesel olarak değil, komprador burjuva Yahudilerin mason tarikatında örgütlenmesidir söz konusu olan. Mason tarikatı içinde, dar gelirli, işçi, memur yani kısaca halk yoktur, hiçbir zaman da olmamıştır.

Devletle yaptıkları ticaretle zenginleşen komprador burjuvazinin elbette milli niteliği yoktur.

Çetin Özek;

"Batı sermayesiyle kaynaşmış 'türedi zenginler' yaratılmıştır. Osmanlı insanı peş peşe gelen savaşlarda tükenip giderken, 'vagon ticaretinden' ve karaborsadan zengin olanlara 'milli burjuvazi' denilmesi, herhalde 'bürokrasiyi' temize çıkarma endişesiyle düşülen komik bir çelişki olsa gerekir." ³⁸

Türkiye 'de masonların 1909'da kurulan Osmanlı Yüksek Şûra ve Osmanlı Büyük Localarına milli demeleri aynı komik çelişkidendir.

Komprador burjuvazisinin önde gelen maliyecisi, Yahudi dönmesi, baş mason Mehmet Cavit 'in izlediği politikalar;

"... bir yandan 'Batı sermayesi'nin yarattığı 'ekonomik esirliğe' de alanı açmıştır. (...) Selânik burjuvazisiyle ve mason localarıyla kaynaşmış, siyasal alanda tümünden kuşku ve şiddet düzenini getirmiş, 'aydın despotizmi'ni ve siyasal parti

³⁷ (Yetkin, 1996, s. 329-330)

³⁸ (Özek, s. 437)

otoriterliğini kurmuş, sonuçta Alman emperyalizminin peşinde Osmanlı Devleti'nin tümünden çöküşüne yol açmış."³⁹

Sultan II. Abdülhamid 'in baskıları sonucunda özellikle Fransız ve İtalyan masonlar için İstanbul'da hayat oldukça zorlaşmıştır. Onlar da, nüfus demografisi çok uygun olan, Sultan II. Abdülhamid'in etkisinin göreceli az olduğu Makedonya, yoğun olarak da, Selânik'e çekilirler. Osmanlı'nın en önemli dış bağlantı şehri olan Selânik, Yahudi ve Rum nüfusun yoğunluğu ve diğer etmenlerle birlikte örgütlenme olanağı sağlar. Kırım savaşı sonrası toplanan Berlin Konferansında Batılı ülkelerin isteği üzerine bir de "denetim" birimi oluşturulur. Görünüşte **Müslüman** olmayanların haklarını denetleyecektir. Bu birim, Selânik'te göreceli bir serbestlik, özellikle de mason locaları için koruma sağlamıştı.⁴⁰

"Dekoratif Resim" okumuş Sabetaycı mason Ahmet Oktay Gündoğdu, Yahudilerin toplumsal gerçeğini, ırk kimlikleri ile genetik kodlarla açıklamaya kalkışmakta;

*"100 bine yakın nüfusun yarısından fazlasını oluşturan Musevilerle birlikte bir kaynağa göre 10 bin bir diğerine göre 20 bini bulan nüfuslarıyla Sabetaycılar daha yaygın kullanılan isimleriyle Dönmeler için kültürel, sınaî, ticarî hatta siyasî açılardan "Selânik'e damgasını vuran cemaat" tanımında bulunmak abartılı olmayacaktır. **Selânikli Musevî ve Sabetaycıların böyle bir tanımı hak etmelerinin temel nedenlerinin en başında muhakkak kalıtımsal niteliklerinin rolü gelmektedir.**"*⁴¹

Toplum Bilim ve Genetik Bilim cahili mason ve Yahudi ırkçısı Ahmet Oktay Gündoğdu tarafından akıldan uzak bu yazı, HKEMBL resmi yayın organı Mimar Sinan Dergisinde yayınlanıyor. Masonlar iki binli yıllarda Türkiye'de Yahudi ırkçılığı yapmaktan çekinmiyorlar ve buna da insancılık diyorlar.

³⁹ (Özek, s. 437)

⁴⁰ (Çulcu, s. 253)

⁴¹ (Gündoğdu, Masonik Tarihimizden Kesitler (II. Bölüm), 1999, s. 19)

✓ Jön Türkler, İttihat ve Terakki Cemiyeti, Masonlar

Bir grup genç Osmanlı, Batıya bakarak, Osmanlı İmparatorluğu için çözüm aramaktadırlar. İçlerinde siyasi görüş birliği yoktur, bir birine zıt görüşte olan gruplar vardır. Osmanlı Şehzadelerinden Prens Sabahattin bir başka görüşteyken, İttihat ve Terakki Cemiyeti sivil-askeri bürokrat örgütlenmesi başka görüştedir. Jön Türkleri iki bilim insanımızdan okuyalım.

Çetin Özek;

"Pozitivist ve 'elitist' görüşlerin ağırlık kazandığı Jön Türk hareketi, artık dinamik olmayan İslam kültürü ile toplumun kalkındırılmayacağı noktasına varmış, Batının salt teknik olarak değil, düşünce olarak tümünden alınması baskın görüş olmuştur. Tümünden Batıcılık anlayışının, özellikle edebiyat alanında savunulduğu da bir gerçektir. Jön Türkler 'in, mülkiyet, sınıf ve toplumsal yapı düzenlerine eğilmeden, devletin kurtuluşunun kendilerine özgü bir 'aydın kadro' hareketinde gördükleri açıktır.

Yığınlardan kopuk 'Batıcılık', gerek yaşam biçimi, gerek siyasal yapı için söz konusudur ve bu nedenle de dönüp dolanıp 'Tanzimat taklitçiliği' ne gelinmekte, yığınların tepkisine çağrı çıkarılmaktadır. Jön Türkler için, halk 'avam', 'cahiller yığını' olmaktan öteye gitmemekte, 'siyasal düzenin efkârı umumiye'nin himayesine verilmesi, devleti cellât eline vermek' olarak görülmektedir. Bu anlayışta, sivil-asker bürokratlar birleşmektedir. Osmanlı Devleti'nin içine düştüğü çıkmazların büyük boyutlara ulaştığı konusunda görüş birliğinde olan, Batıya dönük bir düzeni gerçekleştirmeyi uygun gören Jön Türkler, Sultan Abdülhamid'i yıkmak amacıyla da birleşmektedirler. Buna karşın, yeni düzenin nitelikleri, yani kurtuluşun biçiminin ne olacağı konusunda görüş birliği ise tükenmektedir." ⁴²

Aron D. Novicev;

"Jön-Türkler Türkiye'nin yabancı sermaye karşısındaki mali köleliğine karşı savaşım için önlem almak şöyle dursun, tersine, Türkiye'nin mali bağımlılığının şiddetle artmasına yol açmışlardır. Jön-Türklerin en tanınmış temsilcilerinden biri olan Cavit Bey ticaret bakanı iken şöyle demektedir:

⁴² (Özek, s. 431-433)

'Yabancı sermayeye, başlamış olduğumuz işleri bitirmek için gereksinmekteyiz. Parayı, onu bize en karlı koşullarla veren yerden alıyoruz ve bu konuda bizde herhangi bir kararsızlık olamaz. Sermayenin yurdu, gelmiş olduğu ülke değil, yöneldiği ülkedir'(.)

Kararsızlık göstermeden dış kredi anlaşmaları imzalayan jön-Türkler ülkeyi hızlı adımlarla mali iflasa sürüklüyorlardı. Savaştan kısa bir süre önce, 1914 Nisanında, gene Cavit Bey mecliste bütçe görüşmeleri sırasında şunları söylüyordu:

'Bize felaket getiren derslerden yararlanmalı ve eğer yaşamak istiyorsak yabancılara daha fazla başvurmamalıyız. Bundan böyle bütçe açığını kapatmak için dış kredi sağlamanın tarihe karışması gereklidir'

Bu, jön-Türklerin somut eylemleri ile keskin bir çelişki oluşturan ikiye bölünmüş bir sözdü."⁴³

✓ **İttihat ve Terakki Cemiyeti kuruluşu**

Bilim insanı Tefrik Çavdar,

"Sabetaycı İbrahim Temo, İtalya'ya yaptığı bir gezi sırasında masonluğun ve İtalyan Karbonazi örgütlenme biçimlerini ayrıntıları ile öğrenir. Dönüşünde, İttihat ve Terakki örgütlenmesini de bu bilgileri doğrultusunda en yüksek gizlilik derecesi ile yapılandırılmasına öncülük eder. Eylül 1905'de çoğunluğu 3. Ordu subayları olan 10 kişi Osmanlı Hürriyet Cemiyeti'ni kurarlar: 1 Numaralı Binbaşı Naki (Yücekök), Yarbay Tahir (Kaymakam/Yarbay), Kurmay Yüzbaşı Edib Servet (Tör), Yüzbaşı İsmail Canbolat, Yüzbaşı Hakkı Baha, Mehmed Talat (Posta ve Telgraf Başkâtibi), Rahmi, Midhat Şükrü (Bleda). 'Osmanlı Hürriyet Cemiyeti' içinde Talat, Rahmi ve İsmail Canbolat, Heyet-i Aliye (Yüce Kurul) oluşturuyor.

Böylece kurulan İttihat ve Terakki örgütü tüm Osmanlı coğrafyasında yayılır. Büyük gizliliğe karşın, Sultan Abdülhamid de gizli örgütü birkaç öğrencinin Saray'a verdikleri jurnaller ile 1892'de öğrenir. Okul komutanları ve diğer sorumlular görevden alınır, örgütün ileri gelenleri tutuklanır. Ancak iki üç ay geçmeden tutuklananlar Padişah tarafından affedilir."⁴⁴

⁴³ (Noviçev, 1979, s. 96)

⁴⁴ (Çavdar, 2013, 5. Baskı, s. 61)

✓ Selânik Yahudi Burjuvazisi, Masonlar, İttihat ve Terakki Cemiyeti

Masonlarla İttihat ve Terakki Cemiyeti ilişkilerine, Selânik şehrinin sınıfsal yapısı ve komprador burjuvazisi çıkarları, emperyalizm uzantısı mason tarikatı ile İttihat ve Terakkinin çıkarları temeli üzerinde bakmak gerekir. *"Bu açıdan bakıldığında, Osmanlı Mason örgütlerinin burjuvazinin çıkarlarını gerçekleştirebilecek, güvenceli kılacak bir devrim içinde yer almaları doğaldı. Gerçekten de, Osmanlı Mason Locaları başından beri II. Sultan Abdülhamid'e karşı olmuşlardı. Kaldı ki, V. Murat 'ın Mason olması da bu karşıtlıkta da önemli bir etkendi. Bu nedenle de, Osmanlı Masonları, Murat'ı tahta çıkarmak için girişimlerde; bulunmuşlardı. Durum bu olunca, II. Sultan Abdülhamid'e karşı eyleme geçen İ.T. ile Masonların doğal bir birlik oluşturmaları da kaçınılmaz oluyordu."* İttihat ve Terakki Cemiyeti ile Masonların ilişkisi karşılıklı çıkar ilişkisidir. İttihat ve Terakki Cemiyeti iktidar yolunda ortak düşmanlarına karşı işbirliği yaparken, masonlar İttihat ve Terakkiye gizlilik ve finans sağlamış; karşılığında İttihat ve Terakki Cemiyeti iktidara gelince ekonomik iktidarlarını güçlendirme ve sağlamlaştırma beklentisi içindedir.

Mason Tarikatı, ilk olarak Londra 'da Büyük Loca olarak yapılır ve oradan dünyaya yayılır. Ancak, o dönemlerin en güçlü iki emperyalist ülkesi, İngiltere ve Fransa dünyayı paylaşırken, ulusal burjuvazileri ve onların örgütü Mason Tarikatı da bölünmüştür. İngiltere B. Büyük Locasının efendi olduğu İngiliz masonluğu ve Fransa Büyük Doğusunun merkez olduğu Fransız masonluğu. Temelde emperyalizm kavgası, görünürde, Fransızların Tanrı inancı zorunluluğunu kaldırmaları ve kadınların mason olmasını kabul etmeleri olarak görülmekte. İngiliz masonlar ve uyduları, Fransız masonluğu ve uydularını mason kabul etmezler. İngiliz masonları, Fransız masonlarını Tanrı tanımaz ve dinsiz olmakla suçlarlar.

Fransız Büyük Doğusu tarafından mason kabul edilen, Fransız masonluğu içinde yer alan Fransız ve İtalyan Mason Tarikatlarının Osmanlı da kurduğu localar, İttihat ve Terakki Cemiyeti ile ilişki kurmuş, işbirliği yapmıştır.

Masonlar ile İttihat ve Terakki Cemiyeti işbirliğinde öne çıkan iki isim

- Yahudi İspanya-İtalya yurttaşı, Selânikli komprador burjuva Emanuel Carasso,
- Yahudi Dönmesi Yahudi milliyetçisi Mehmet Cavit

Attilâ İlhan;

*"O Cavit Bey ki, Selânik komprador burjuvazisinin 'evladı', 'sivil' ittihatçıların önderi, Osmanlı masonluğunun 'büyük ustası' idi."*⁴⁵

Marc David Baer;

*"Devirmek için uğraştığı padişahın şeref nişanı verdiği Yahudi avukat Emanuel Carasso, Selânik'teki İTC'nin ve tüm cemiyet hiyerarşisinin liderlerinden biridir ve İtalyan Macedonia Risorta Locası'nın başkanlığını yapmıştır."*⁴⁶

Hem Türk milliyetçisi hem mason olunmaz. Ancak İngiliz, Amerikan, Fransız, İtalyan milliyetçisi olup, mason olunabilir!

Masonlar ile İttihat ve Terakki Cemiyeti ilişkisi için o dönemde, Paris'te yayınlanan, zamanın en tanınmış gazetesi 'le Temps', 20.8.1908 tarihli sayısında, Selânik'te Refik bey ve Binbaşı Niyazi ile 15 Ağustos 1908 tarihinde yapılmış bir söyleşiden;

*"Üyelerimizi de Localardan seçmeğe çalışırdık, çünkü locaya üye olabilmek için sıkı bir kontrolden geçilmekte idi. Localardaki faaliyetlerimizden İstanbul şüphelenmeye başladı ve bir kaç hafiye de localara sızmaya çalıştı. Selânik'te ki İtalyan locaları İttihad-ı Terakki için İtalyan Grand Orient'inden yardım istedi, alınan cevap ihtiyaç zuhur ettiğinde İtalyan sefaretinin yardımının sağlanacağı açıklandı. Teşkilâta faydası inkâr edilemeyen Masonluğun yardımı da bu kadardır."*⁴⁷

Görüldüğü gibi İttihat ve Terakki Cemiyeti asker kanadı ilişkisi güvenlik ve gizlenmek olarak görmek.

İttihat ve Terakki Cemiyeti üyelerinin mason yapıldığı loca, yöneticiliğini Emanuel Carasso 'nun yaptığı Fransız masonluğuna bağlı, İtalya Büyük Doğusunun kurduğu "Makedonya Risorta Locası" 'dır. Bu locada; 1903'de Mehmet Talat (Talat Paşa), Rahmi bin Rıza, Midhat Şükrü, 1907'de İsmail Hakkı Canbolat⁴⁸ mason olarak eğitilirler (tekris edilirler). Daha sonra, Manyasizade Refik Bey ve bir İspanyol locasında mason olmuş

⁴⁵ (İlhan, Hangi Atatürk, 1981, s. 22)

⁴⁶ (Baer, 2010, s. 122-125)

⁴⁷ (Atabek, İttihat ve Terakki'nin Kuruluşu ve Masonluk, 1986, sayı 60)

⁴⁸ (Iacovella, 1998, s. 39)

Yahudi dönmesi Cavid Bey de çeteye katılırlar. 1901-1908 arasında Makedonya Risorta 'da 23'ü Rumeli de konuşlanmış 2. ve 3. Kolordunun üst rütbeli subayları olmak üzere 188 kişi eriştirilmiş. Böylece Masonluk Osmanlı Ordusuna sızmıştır.⁴⁹

İttihat ve Terakkinin mason localarındaki varlığının lideri Mehmet Talat Paşa'dır. Belli ki, Talat Paşa ve çevresi, gizlilik amacıyla localara katılma nedenlerinin yanı sıra, mason localarının kendi uluslarına bağlılığını, emperyalizmin uzantısı olma gerçeğini anlamamış; Avrupa devletleri ile olan sorunlarda, mason localarının kendi hükümetleri üzerinde etkili olmasını ve Osmanlıdaki Türk kardeşleri lehine kararlar aldırmasını umuyordu. Siyasi olarak körlükleri ve cehaletleri sonucu Avrupalıdan medet bekleme yaklaşımı, masonluk içinde de geçerlidir.

Siyasi sorunlarda, savaşlarda, işgallerde, borç para gerektiğinde, İtalyan, Fransız, İngiliz mason biraderlerinin, kendilerine yardımcı olacakları vahameti içindedirler. Bir dönem, Cemal Paşa liderliğinde bir grup mason, biraderleri ile görüşüp, borç para sağlamak için Paris otellerinde aylarca kalıp, boş elle dönmüşlerdir.

Şevket Süreyya Aydemir, Talat Paşa hakkında;

*"Bu locanın başkanlarından olan Musevi Avukat Emanuel Carasso onu, yazıhanesinde çalıştırır. Selânik hukuk mektebine de gene bu arada biraz devam imkânı bulur."*⁵⁰

Talat Paşa ile Emanuel Carasso ilişkileri çok boyutlu; üst ast, işveren-iş gören ilişkisidir. Aralarında akçalı ilişki olduğu gibi, bir de manevi bağlılık bulunmaktadır.

Öte yandan, Osmanlı'nın Batışını hızlandıran ekibin sivil ayağı olarak Mehmet Talat Paşanın donanımlı bir kimlik olmadığı tarihsel acı gerçektir.

⁴⁹ (Iacovella, 1998, s. 42)

⁵⁰ (Aydemir, 1970, s. 280)

Bilim insanı Zafer Tunaya bunu açıklar;

"Talât Paşa'dan ideolojik açıklamalar beklemek doğru olamaz. Sosyal ve ekonomik alanda da zaten kendini hazırlamış değildir. (...) Bilgisi bakımından da, örneğin hükümetçe getirilen kanun tasarılarını savunmakta hayli güçlük çektiği görülür. 1914 yılında, Ayan'da 'Sıhhiye Müdüriyet-i Umumiyesi' bütçesi konuşulurken, çıkarılması gereken bir kanunu savunamamıştır ve Nail, Ahmet Rıza Beyler ve Gazi Ahmet Muhtar Paşa ile girdiği tartışmada çok zayıf kalarak, yenik duruma düşmüştür. Cavit Bey'e, Maliye Nezareti'nde vekâlet ettiği sırada da aynı zayıf durumdadır. (Bk.s.548)."⁵¹

Ne yazık ki, Talat Paşa, Emanuel Carasso üzerinden Selânik Yahudi komprador burjuvazisi tarafından yönlendirilmiştir.

Sultan II. Abdülhamid döneminde ekonomi batağa sürüklenmeyi sürdürür, toprak kayıpları dehşet verecek boyutlara ulaşır.

İttihat ve Terakki Cemiyeti güçlenirken, Sultan Abdülhamid'e baskı yapmaya başlar. İktidarda etkindir artık, Sultana Meclis-i Mebussan açmak durumunda kalır.

Sorun çözülmez.

İttihat ve Terakki Cemiyeti, Sultan II. Abdülhamid'i bir darbe ile tahttan indirir, iktidarı tam olarak denetimine alır.

Sorun gene çözülmez.

Her durumda ekonomik çöküş ve toprak kaybı devam eder.

Sultan II. Abdülhamid ile İttihat ve Terakki Cemiyetinin amaçları aynıdır aslında; ikisi de farklı hedef ve yöntemlerle de olsa Osmanlı'yı kurtarmaya çalışıyorlar. Oysa Osmanlı artık çürümüş ve parçalanmış bir çerçeveden başka bir şey değildir. Sorun yapısalıdır.

İttihat ve Terakki Cemiyeti iktidar erkini ele geçirdikten sonra, ulusal gerçekliğin farkına varır, Sultan Abdülhamid'in izlediği baskıcı politikaları uygulamaya başlar. İktidara gelmesinde pay sahibi olan Batı ve mason tarikatları ile milliyetçi asker grubu arasında

⁵¹ (Tunaya, 1989, s. 244-146)

çatışmalar başlar. Batı işbirlikçisi gruplar kendi içinde de İngilizciler, Almancılar, Fransızcılar olarak çatışmaktadırlar.

Dönemin İngiltere Büyükelçisi Lowther 'in, Hükümetine 1910'da gönderdiği gizli raporlarında;

*"... yeni rejimin özellikle Hristiyan tebaa arasında oluşturduğu hayal kırıklığını ifade ettikten sonra, İttihat ve Terakki Cemiyeti cemiyetinin gün geçtikçe daha fazla masonların etkisi altına girdiğini, İtalyan locası ile bağlantılı bir locanın kurucusu olan Selânik mebusu Karasu'nun masonluğu, Türkiye'de Yahudi etkisini arttırma amacıyla, cemiyetin sivil ve askeri kanatlarında yaymaya çalıştığını ve **birçok kimseye göre bu yeni hareketin bir Türk olmaktan ziyade bir Yahudi devrimi olarak görüldüğünü** söylemiştir.*

Hükümetteki Yahudi dönmesi Maliye Nazırı Cavid Bey'in, Dâhiliye Nazırı Talat Bey'in ve birçok askeri mahkeme üyesinin mason olduğunu ileri sürdükten sonra, Sadrazam Hakkı Paşanın da bunlara çok yakın olduğunu ifade etmiştir.⁵²

✓ Selânik ve Makedonya Yabancı Localar

Selânik'teki Hristiyanlar; Yunanlılar, Bulgarlar, Sırlar, Eflak'ılar, Ermeniler Jön Türk rejimine düşmandılar. Bu düşmanlık büyük ölçüde İttihat ve Terakki hükümetinin muhalefette verdiği sözleri tutmayıp, çeşitli azınlıkların Osmanlıyı parçalayacak "millî" taleplerine sert bir biçimde karşı çıkmasından kaynaklanıyordu.

Mason Tamer Ayan;

*"Yukarıda değinildiği gibi, bu dönemde İstanbul dışına kayan masonik merkezlerden en önemlisi Selânik'tir. Aynı merkezde İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin siyasal odaklaşmasıyla başlayan oluşuma paralel ve hatta entegre olarak, çeşitli yabancı obediyanlara bağlı localar 1900'lerin hemen başından itibaren Selânik'te faaliyete geçmiştir. Bu locaların, Fransız İhtilâli'nin masonik Hürriyet-Eşitlik- Kardeşlik ilkelerini temel alarak etkinliklerde de İstanbul Sultan Abdülhamid istibdat rejimini devirmek için çalıştıkları; bu konularda İttihat ve Terakki unsurları ile işbirliği yaptıkları, **ayrıca, Balkanlardaki milletlerin***

⁵² (Soy, 2004, s. 299-300)

bağımsızlıklarına kavuşması için siyasal ve moral destek sağladıkları⁵³ bilinmektedir.⁵⁴

"Yine Selânik'teki Veritas locasında da aynı durum yaratılmıştı. Bu Mahfilin Üstadı, sonradan Osmanlı Mebussan Meclisinde Selânik Mebusu olan Emanuel Carasso idi ki, Meşrutiyetin ilânını müteakip İstanbul'da zuhur eden 31 Mart Vakası üzerine tahttan indirilmesine karar verilen Sultan İkinci Sultan Abdülhamid'e keyfiyeti tebliğe memuren Ayan ve Mebussan Meclislerinden gönderilen heyete dâhildi. Sultan Abdülhamid, talihin bu cilvesine pek içerleyerek kendisine tarizde bulunmuştu."⁵⁵

İtalya – Torino / Roma Büyük Doğusu tarafından kurulan localar

- Italia / İtalya Locası. (1862-1867). Kuruluş törenini İtalyan mason elçi Marki Carraciolo yapıyor.
- Makedonya (1868-1895), Kurucu, Louis Amiable.
- Makedonya Risorta (1896 – 1919)

Üyeler:

Kâzım Özalp Paşa, Sadrazam Mehmet Talât Paşa, Ferit Aseo, Midhat Şükrü Bleda, Mehmet Cavit Bey, Manyasizade Refik Bey, 1903'te tekris edilen ve 1909'da 33. Dereceye yükseltilen İzmir Valisi Rahmi (Arslan) Bey ve Kâzım Nami Duru.

İtalyan Localarının arasında Makedonya Risorta en fazla adı geçen ve İttihat ve Terakki Cemiyetinin Selânik kolunun liderlerinden çoğu gibi Mehmet Talat (Talat Paşa) Makedonya Risorta üyeleri arasındaydı. Örgütün gizli toplantılarına ev sahipliği yapıyordu. Makedonya Risorta locasının yöneticisi avukat Emanuel Carasso Jön Türk devrimi öncesinde iki yıl boyunca grubun tüm arşivini locada saklar.

⁵³ Bir kişinin bunu yazacak kadar bilip, söyleyip ve rahatsız olmaması, tepki göstermesi, ancak milli duygu ve bilinçten tamamen yoksun olması demektir.

⁵⁴ (Ayan, Türkiye Masonluk Tarihinin Anahatları, 1997, s. 12)

⁵⁵ (Ayan T. , Türkiye Masonluk Tarihinin Anahatları, 1997, s. 69)

Mason Tamer Ayan;

"Bu durumun doğal bir sonucu olarak, 1908 devrimi sonrasında İtalyan locası, Fransız locasından daha büyük bir itibar kazandı. 24, 25 ve 26 Temmuz tarihlerinde Selânik'te asilerin zaferinin kutlandığı büyük halk gösterileri sırasında, tüm obediyanlarda masonlar rüzgârda dalgalanan sancaklarıyla omuz omuza yürüdüler ve istisnasız hepsi vatanın kurtarıcıları olarak alkışlandılar. Yine de başlarında Emanuel Carasso 'nın yürüdüğü Macedonia Risorta locasının üyeleri başarıdan aslan payını aldılar. (...)

Bu konjonktür değişimi çok geçmeden sonuç verdi. Mason localarına doğru daha önce benzeri görülmemiş bir akın başladı. Osmanlı seçkinlerinin masonluğa bu ani hayranlığından en büyük yararı sağlayan haliyle Emanuel Carasso 'nun locası - Carasso, ittihat ve Terakki Cemiyeti'nin ardındaki beyinlerden biri olarak kabul ediliyordu- oldu. Ama diğer Selânik locaları ve özellikle de Veritas da tekris taleplerinde ani bir artışla karşı karşıya kaldılar."⁵⁶

İttihat ve Terakki Cemiyetinden Mehmet Talât, Rahmi bin Rıza, Midhat Şükrü 1903 yılında Macedonia Risorta Locasında eğitilmişlerdi. Bu isimlere bir de, İspanyol Büyük Doğusuna bağlı Selânik'teki Perseverancia Locasının üyesi, geleceğin Maliye Nazırı Mehmed Cavit de eklenmelidir.

Fransa Büyük Doğusu tarafından kurulan localar

Midhat Paşa Türkçe 1908 - ?

Veritas 1904 -1933/1935

Paul Dumont;

"1906'da Selânik'te Fransız Maşrıkı Azamına bağlı 70 kadar masondan yirmisi kentin büyük tüccar ailelerindendi (sadece en tanınmış adlardan birkaç örnek verecek olursak, Modiano, Saltiel/ Saporta, Carasso -Carasso -, Abastado). Tüccarları bankerler izliyordu. Yine 1906'da locada sekiz banker vardı: Abraham Abastado, Samuel Amar, Leon Capiunano, Isaac Sasson, Saül Aıuar, Joseph Clinassi, David Errcra, Tefik Ehat. Bankerler grubunun hemen ardından, yedi

⁵⁶ (Ayan, 1997, s. 69)

üyeyle, simsarlar ve bayiler grubu geliyordu: Jacob Mosseri, David Cohen, Haini Nissim, Paul Modiano, Salomon Ne- lıama Felix Amar, Isaac Modiano. Kısacası, biraderlerin yarısından fazlası Musevi cemaatin servet sahibi ya da hali vakti yerinde tabakalarındandı. Üyelerin geri kalanı daha büyük bir çeşitlilik gösteriyordu. ⁵⁷

Üye sayısı: 1904, 24; 1911, 172

Makedonya Rizorta ve ondan doğan Veritas locası, siyasal etkinlikleri ve Osmanlı Masonluk tarihindeki önemli rolleri nedeniyle ön sırada yer alırlar.

Bahriye Nazırı Cemal Paşa, Faik Süleyman Paşa, İsmail Canbolat Bey, Hoca Fehmi Efendi, Osman Adil Bey, Mehmet Servet Bey, Faik Nüzhet Bey, Yeni Asır gazetesinin sahibi ve yazarı Fazlı Necip Bey, Selânik, Manastır ve Kosova eyaletleri genel müfettişi Hilmi Paşa (1908-1909'da Dâhiliye Nazırı, 1910'da sadrazam olmuştu), Hilmi Paşanın tercümanı Talât İsmail, Yargıç Mehmet Servet, sigortacı David J. Cohen ve Michel A. Noradounghian.

"Loca ilk zamanlar sadece Museviler içinden üye kaydetti. (...) Acaba bu on beş üyenin tamamı gerçek Müslüman mıydı? Bu, oldukça kuşku götürür. Aslında çoğunun 1900'e doğru Selânik'te yaklaşık 10.000 müridi bulunan Sabetaycılar mezhebinden olması daha büyük bir olasılıktır." ⁵⁸

Veritas Locası siyaset ile sürekli iç içe olmuştur. Locada yasaya aykırı, suç olabilecek işler de yapılmaktadır. 1906'lar ve sonrasının Başkanları Isaac Vita Modiano ve David J. Cohen- Fransa Büyük Doğusuna mektuplar göndererek, locada belgeler kontrol edilirse suç unsurları bulunacağını söyleyip, durum bildir ve yasal korunmak için merkezin desteğini isterler. Evrensel kardeşlik öğretisini savunan mason biraderin suçla ne ilişkisi olabilir, değil mi? Değil, gizli örgüt olarak mason tarikatı her zaman devlete karşı suç içinde olmuştur.

10 Ağustos 1913'te Yunanlıların Selânik'e el koymasından sonra, masonlar, Yunan Devletinin varlığını kabul edip, Ortodoks biraderleri Localarına kabul edip kentin Yunan Locaları ile kalıcı ilişkiler kurmağa çalışmışlardı. 1936'da, Metaxas iktidara geldiğinde Veritas Locasının faaliyetleri sona ermişti.

⁵⁷ (Dumont, Osmanlılık, Ulusçu Akımlar ve Masonluk, 2007, s. 67)

⁵⁸ (Dumont, Osmanlılık, Ulusçu Akımlar ve Masonluk, 2007, s. 67)

Labor de Lux 1906 - ?

Fransa Büyük Locası tarafından kurulan localar

Avenir de l'Orient (Doğunun Geleceği)

✓ **Sultan II. Abdülhamit Tahttan İndirilişi**

31 Mart isyanı bastırılır ve Sultan Abdülhamid tahttan indirilir, sürgüne Selânik'e gönderilir. Sultan Abdülhamid'in tahttan indirilmesi ve indirmek üzere oluşturulan ve Sultan'a gönderilen ekibin Meclis tarafından seçimi çok çarpıcı ve trajiktir. Yüzyıllarca biriktirdikleri kinleri sonucu olarak, her fırsatta Türkleri küçük düşürmeye çalışan, Batılılar ve azınlıklar seçimlerini yaparlar. Heyette, başlarında Padişahı öldürmeye hazır eli tabancalı mason Yahudi, Sabetaycı, Ermeni kişiler yer almıştı.

Iacovella, Angelo;

*"Gerçekten de bu temsilciler biri Arnavut, öbürü Gürcü olan iki Müslüman, bir Ermeni ve bir Musevi'den oluşuyordu. Bu sonuncusu Selânik milletvekili Emanuel Carasso idi."*⁵⁹

Marc David Baer, Sultan Abdülhamid için şöyle demektedir;

*"... kendisini devirmek için uğraşan bu insanların büyük bir kısmın Dönmelerin oluşturduğunu öğrenince, şaşırılmış ve Sabetay Sevi hakkında araştırma yapmaya başlamıştır."*⁶⁰

Ama Sultan çok geç kalmıştır.

Amerikancı yaklaşımları ile bilinen Soros üniversitesi eski rektörü HKEMBL Büyük Üstadı Mehmet Remzi Sanver ile çırağı Yavuz Selim Ağaoğlu'nun 2000'li yıllarda yazdıklarını ibret için paylaşıyorum;

⁵⁹ (Iacovella, 1998, s. 6)

⁶⁰ (Baer, 2010, s. 111)

"Bu dönemde hafızalarda Masonluk tarihi açısından iz bırakan pek çok hadise varsa da, her halde en ilginç olanları 1908 ihtilali; Selânik'teki 1908 kutlamalarına regalyeleri ile katılan Masonlar; Osmanlı Meclis-i Mebusanındaki Mason olan ittihat ve Terakki Cemiyeti üyeleri; 31 Mart Ayaklanması; bu ayaklanma sırasında Mason karşıtı propaganda ve en tanınmış Masonlardan Emanuel Carasso (Karasu)'nın 2. Sultan Abdülhamid'in tahttan indirilmesini tebliğ edenlerden birisi olmasıdır.

Bütün bu gelişmelerin yurt dışında çok olumlu bir hava estirdiği, yabancı obediyanların bunu bir Masonik başarı olarak adlandırdığı bilinen bir konudur. Öyle ki artık Jön Türkler 'İnsanlığın ve İlerlemenin Şövalyeleri'dir. Bu çerçevede İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin Avrupa'daki bazı lobi faaliyetleri bu ülkelerdeki Mason obediyanlarının coşkulu destekleri ile sürdürülmektedir."⁶¹

Osmanlının son dönemlerinde **Türk** ve **Müslüman** halk yoksulluk ve kırım içinde, Osmanlı devleti parçalanıp, yıkılıyor, baş mason ve çırağı sahte bir insanlık kavramı altında emperyalist Batının sözcülüğünü yapıyor. "*İnsanlığın ve ilerlemenin şövalyeleri...*".

Kıtası Batıda bazı mason örgütlerinin olayı coşku ile karşılamaları. Çok bilinen atasözü ne diyor; "düşmanın seni beğeniyorsa, ihanet etmişsin demektir."

Bir de, utanmadan **Türk** ve **Müslümanları** katleden Haçlıların, Yahudi-Hıristiyan şövalye unvanını **Türkler** için kullanmaktalar.

Türk; Alperen, Ahi, Kuvayı Milliye olur ama atasını katleden şövalye olmaz. Şövalyeliği, Haçlı Şövalye unvanlarını kabul eden Türk olamaz, yurttaş olarak Türk olsa bile haindir, devletine ve ulusuna ihanet etmiştir!

✓ **İttihat ve Terakki İktidarı; Milliyetçiler ile Masonlar çatışması**

Balkan Savaşı sırasında, İttihat ve Terakki Cemiyetinin gerçeklerle yüzleşme sürecinde, kendi içinde özellikle askeri kanatta Türkçü, milliyetçi görüşler güç kazanmaya başlamış ve karşılıklı olarak masonluk ile araları açılmaya başlamıştır. İttihat ve Terakki üyelerinin tamamının mason olduğunu söylemek aymazlıktır. Makedonya, İstanbul gibi merkezler dışındaki bölge ve şehirlerde İttihat ve Terakki Cemiyeti üyelerinin mason tarikatı ile ilişkileri bulunmamaktadır. Sina Akşin de bu görüşü savunanlardan;

⁶¹ (Yavuz Selim Ağaoğlu, 2016, s. 30)

"Ayrıca Mason örgütlenmesinin İ.T'nin örgütlenmesine birtakım etkiler yapmış olduğu da açıktır. Bunları söyledikten sonra, bütün İttihatçıların ya da büyük çoğunluğunun Mason olmadığını da belirtmek gerekir. **Örneğin Kemal Atatürk, Celal Bayar bir zamanlar İttihatçı oldukları halde, Mason değillerdi.**"⁶²

Türkçülük, binlerce yıllık tarihin içinden ortaya çıkmaya başlar.

Attilâ İlhan;

"Ne var ki, ardı arkası kesilmeyen silahlı Balkan komitacılığı, ister istemez, onu izleyen subaylarda Türk milliyetçiliğinin filizlenmesine yol açıyor. Bazı aydınlarda da. 'Türkçülük' hareketinin Selânik'te belirmesi, 'Genç Kalemler 'in orada çıkması tesadüf olabilir mi?"⁶³

İttihat ve Terakki içinde, Mason tarikatı ile ilişkilerin kesilmesi doğrultusunda sert tartışmalar yaşanmaya başlar. İttihat ve Terakki'nin asker kanadı, gizli örgütlenme gereksinmesi duydukları dönemde localarda bulunmuş, sonra masonluktan kopmaya başlamıştır. Enver Paşa baştan beri masonluğa mesafeli durmuş ve mason olmamıştır. Yusuf Akçura'nın kuramcılığını yaptığı Türkçülük ve daha ötesi Turancılık anlayışına kaymıştır. 1. Dünya Savaşı sırasında da masonluğu yasaklamaya çalışmış, en azından etkisiz hale getirmiştir. İttihat ve Terakki'yi masonlarla ilişkisi nedeni ile eleştiren ve derhal yolların ayrılmasını isteyenlerden biri de **Mustafa Kemal**'dir;

" ... Şevket Süreyya'ya göre " bu hususta Edirne'de II. Ordu'daki cemiyet mensuplarının da fikirlerini almak için heyet gönderilmesi kararı bu tartışmalar sırasında alınmıştır" ve **Mustafa Kemal Bey'in fikirleri şu biçimde özetlenebilir:**

"a/Cemiyetin bir siyasal parti haline getirilmesi, b/Ordunun politikaya karışmaması, c/Cemiyetle masonluk arasında bir ilgi kalmaması, d/ Cemiyetin içinde eşitlik olması, d/Hükûmet işleriyle din işlerinin birbirinden ayrılması."⁶⁴

⁶² (Akşin, Türkiye'nin Yakın Tarihi, 1997, s. 78)

⁶³ (İlhan, Batının Deli Gömleği, 1981, s. 22-23)

⁶⁴ Atatürk, gençliğinden bu yana, Ordu' nun siyaset içinde olmasına ve masonlardan kesinlikle ayrılmasını savunmuş, Cumhuriyet döneminde de kapatmış. Bizim masonlar da, Osmanlı' nın

Enver ve Talat'ın, İttihat ve Terakki Cemiyeti kongresinde, kendilerine çok ağır eleştiriler yapan **Mustafa Kemal** için "ölüm kararı" aldıkları söylenir.

Attilâ İlhan;

"İttihat ve Terakki ileri gelenleri, Mustafa Kemal'in fikirlerine itibar etmezler, etmezler de ne olur, ordu boğazına kadar politikaya dalar, Balkan Savaşı patlayınca rezil olur. Osmanlı, İttihat ve Terakki'nin bu hatasını ne kadar ağır ödemiştir bilir misiniz? Alın size bilanço: ' (...)

*Görüşleri ne yazık ki doğru çıkmıştı. Siyaset kumanda kadrosunu parçalamıştı. Moral noksanı birlikleri başıboş kümeler haline getirmişti. Stratejik hatalar ve tedbirsizlikler de harbi kaybettirmişti. Vatanın en güzel parçaları elden gitmişti. Hem uğrunda o kadar çalışılan 23 Temmuz ihtilali başarısından sonra ve hepsi ancak 4-5 yıl içinde karşılaşılan kayıplar düşünülürse, bilanço ne kadar feci idi. Zaten ve fiilen elden çıkmış olmakla beraber Bulgaristan Doğu Rumeli'sinin, Bosna Hersek'in Girit'in kaybı, Trablusgarp-Bingazi'nin İtalyanlara geçişi, şimdi de Doğu Trakya'dan gayri bütün Avrupa Türkiye'sinin ebediyen kaybı... Bu ne baş döndürücü bir tablo idi."*⁶⁵

Masonların, İttihat ve Terakki ile birlikte biz yaptık diye övündükleri meşrutiyet devrimin bilançosuna bakar mısınız; ?

*"Osmanlının kaybı 550.000 şehit, 2.160.000 yaralı, 103.000 kayıp, 890.000 sakat, 129.000 esir. Bu esirlerin çoğu esarete ölmüştür."*⁶⁶

batışını hızlandıran ve felakete çeviren "Asker; hem Mason, hem siyaset için de hem de yasadışı devlete ayaklanan kardeşlerini savunup, köklerinde olduklarını gururla söyleyip, bir de kendilerine Atatürkçü diyorlar. Daha da öteye gidip, Atatürk ilkelerinin kendi ilkeleri ile örtüştüğünü savunuyorlar. Her şeyden önce Mustafa Kemal emperyalizm karşıtı idi, sizin bütün geçmişiniz ve yapınız emperyalizm ile iç içe; Türkiyeli masonlar olarak da emperyalizmin bağrındasınız. İnsanda biraz yüz olur"

⁶⁵ (İlhan, Hangi Atatürk, 1981, s. 219)

⁶⁶ (Tunaşar, Dört Mason Sadrazam Dönemi (2), 2003, s. 44)

Soroscı, Sabetaycı, Amerikancı, İngilizci, Fransızcı masonların;

'olumlu gelişme',

'Avrupa'da da hoşnutluk yarattı',

'İttihat ve Terakki'yi 'kardeşlerimiz' yönetiyordu',

'Osmanlıya da medeniyeti biz getirdik',

'Hareket Ordusunda kardeşlerimiz kumandan idi',

'Talat'ı biz yetiştirdik',

'Tanzimat'ı, Meşrutiyet'i de biz ilan ettik'

Diyerek övündüğü felaketi, yitip giden koca imparatorluğun kaybını, bu şehitlerin vebalini de sahipleniyor musunuz? Bu yolu açan olmakla böbürlenen sizler, bu yolun korkunç acı sonucundan utanç duyuyor musunuz?

Elbette içinde Türklük duygusu olan, vatan sevgisi, ulus bilinci olan masonlar utanç duyuyorlar. Ancak, özellikle yönetim kesimi asla. Kişisel olarak da tanıdığım, kitaplarında Atatürk ve Türk düşmanlığı açık olarak görülen kıdemli masonlardan Seyhun Tunaşar, HKEMBL iktisadi işletmeleri tarafından satılan kitabında;

"İttihat ve Terakki ruhu, ülke koşullarına uygun zamanla doğru orantılı bir diyalektik devrimciliktir. Onun için, süreç çok önemlidir. Alt yapısı akılca bir uygarlık düzenine dayanan dini inanç dogmalarından sıyrılmış, yurdunu ve ulusunu seven insanlardır. Bu ruh, ölüme mahkûm değildir. Hareketin ölçüsü zaman (dehl) onun yolunu aydınlatır. İttihat ve Terakki ruhu bugünlerde dahi yaşamaktadır."⁶⁷

Diyebilecek kadar gaflet, hatta hıyanet içindedir.

Bilim insanı kimliği ile Claude Helloy;

"Hürmasonluk Türkiye'yi öldürdü"

Diyor;

⁶⁷ (Tunaşar, Dört Mason Sadrazam Dönemi (2), 2003, s. 82)

*"İki yıl önce bir Osmanlı delegasyonu Reims'i ziyaret ettiğinde, Hürmasonluğun iktidara gelmesinin Türkiye'nin yararına olmayacağını söylemiştik; zira Hürmasonluğun fevkalâde zararlı etkisi Bulgaristan ve diğer Balkan Devletlerinin savaşçı projelerini beslemektedir."*⁶⁸

⁶⁸ (Lâyıktez C. , Türkiye'de Masonluk Tarihi Cilt:1 Başlangıç 1721-1956, 1999, s. 116)

BÖLÜM DEĞERLENDİRMESİ

Bu bölümde kullanılan kaynaklar: Paul Dumont,⁶⁹ Jean Bossu, Marc David Baer, Necmettin Alkan, Ilgaz Zorlu, Mehmet Ö. Alkan, Rıfat N. Bali.

Ön Bilgilerde, Masonik Örgütlenme / Yapılanma başlığı altında açıklandığı gibi, dünyada masonluk tek bir bütün değildir. 3 büyük merkez (ABD, İngiltere Fransa) ve 3 büyük örümcek ağından oluşmuş; bir ağ içindeki emperyalist ülkelerin çıkar ve çatışmalarına koşut olarak, büyük locaların da bir birleri ile çatıştığı yapıdır masonluk.

Mason Tarikatı / Masonluk kendi başına bir varlık, kendi başına bir güç değildir. Mason Locaları, emperyalist devletlerin, kapitalist çıkarları doğrultusunda dünyayı sömürgeleştirme, başka ülkelerin kaynaklarını ele geçirmek amacıyla kurduğu ve kullandığı bir aygıttır. Emperyalizm kavramını bilmeden, anlamadan ve kullanmadan, masonluk konuşulamaz.

Mason olmayan, mason tarikatı üzerine yazmaya kalkışan kişilerin en temel bilgisizlikleri de masonluğu kendi başına ve tek bir bütün olarak hayal etmeleridir. Hayaller başka gerçekler başka. Gerçek bilgi ile beslenir.

Bu tezde de ve mason olmayan kişilerin yazdıklarına atıf yapılan yerlerde, bu vahim yanlışlık ne yazık ki yapılmaktadır.

Bölümü değerlendirmeye başlayalım;

"Necmettin Alkan'ın İtalyan Masonluğunun Büyük Üstadı E. Nathan 'ın yardımcısı E. Ferrari'ye dayanarak aktardığına göre Makedonya'da ve Türkiye'de Mason localarını yirmi yıllık uykularından uyandırabilmek için Ferrari; 1900 yılında İstanbul, İzmir ve Selânik'e gönderilmiştir. Ferrari'nin belirttiğine göre Selânik'te İTC'nin ilk 'ajitasyon gurubu' bu dönemde kurulmuştur.888

⁶⁹ Tez o kadar özensiz ki, en önemli kaynak isimlerinden Paul Dumont adı yanlış yazılıyor. Aynı kişinin adı kaynakta alt alta verirken, bir doğru bir yanlış; tez metni içinde ise hemen hemen tamamı yanlış kullanılıyor. Soyadı Dummont değil, Dumont 'dur.

Buradan anladığımız kadarıyla Selânik'te Ferrari'nin Masonluğu canlandırmak için gönderildiği tarih ile Selânik'te bilinen ilk loca olan Makedonya Risorta 'ın kuruluş tarihi veya etkin olmaya başladığı tarih hemen hemen aynıdır. Ayrıca Masonluğun Makedonya'nın canlanması ile İTC'nin öncülü olan Osmanlı Hürriyet Cemiyetinin kuruluş tarihi (1906) de yakındır. O zaman Ferrari'nin ilk 'ajitasyon gurubu' iddiası da akla yakın gelmektedir." (sayfa 258)

Prof. Dr. Necmettin Alkan, Osmanlı tarihi özellikle Jön Türkler, İttihat ve Terakki Cemiyeti gibi konularda yıllarını vermiş bir araştırmacı, akademisyen olduğu gerçektir. Ancak Mason Tarikatı, mason locaları konusunda hiçbir uzmanlığı olmadığı gibi kitabında yazdıkları, hasbel kader okuduğu birkaç kitaptan anladıkları ve aktarabildikleri ile sınırlıdır. Bu anlamda Masonluk hakkında kaynak olamayacağı çok açık.

Tez yazarı, "*Necmettin Alkan'ın İtalyan Masonluğunun Büyük Üstadı E. Nathan'ın yardımcısı E. Ferrari'ye dayanarak aktardığına göre...*" derken, Alkan 'ın hangi kaynaktan aktardığı hakkında bilgi vermiyor.

Necmettin Alkan da okuduğunu yukarıda belirttiğim nedenle doğru anlamamış. Sanki masonluk tek bir yapıymış gibi anlatmaya çalışmış, "*ve Türkiye'de Mason localarını yirmi yıllık uykularından uyandırabilmek için Ferrari; 1900 yılında İstanbul, İzmir ve Selânik'e gönderilmiştir.*" Oysa gerçek o dönemde İtalya Bü. D. büyük üstat yardımcısı Ferrari,⁷⁰ Osmanlı İmparatorluğuna İtalya devleti çıkarları doğrultusunda, İtalyan localarını canlandırmak için gelmiş olduğudur. Tüm kaynaklarda bu açıkça yazılı olduğu halde, İtalyan localarını, Osmanlı masonluğunun tamamı olarak aktarmak, konu hakkındaki derin bilgisizlik mi yoksa siyasi olarak masonluğu içine tüm kötülükleri doldurabilecekleri bir bilinçli olarak "şeytan" gösterme çabası mıdır?

Osmanlı coğrafyasında siyasi, toplumsal vb. nedenlerle dönem dönem, şehir şehir bazı yabancı büyük localara bağlı localar öne çıkarken, bazıları sessizleşme, geri planda kalmaktadır. Sonuçta Selânik'te birkaç yüz, İstanbul 'da birkaç bin mason var. Masonlar, çıkarlarına, egemen siyasi iklime göre hangi devlet daha öne çıkıyorsa, onun localarına geçiyorlardı. Bu dönemde İtalyan Bü. D. masonik çalışmaları Selânik başta olmak üzere gerilemiş durumdadır.

⁷⁰ Ferrari, daha sonra Büyük Üstat, sonrasında Süprem Konseyin "Hâkim Büyük Amir" (en üst başkan) olmuştur

Burada bir daha açık olarak vurgulamak istediğim, İstanbul, Selânik, İzmir 'de gerileyen İtalyan mason localarıdır. Tezde kullanılan ve fakirin de eleştirisinde kullandığı tüm yabancı kaynaklar İtalya mason yargısının kaynaklarıdır. İtalya Bü. D, Fransa Bü. D. merkez olduğu örümce ağı içindedir. Oysa dünyada İngiltere B. Bü. L. örümcek ağı üye, loca ve büyük loca sayıları bakımından, Fransız mason yargısı merkezli ağın en az 5 katıdır. Bugün de aynı durum geçerlidir. Tezde söz edilen Fransız mason yargısı ağının içindeki tek bir büyük loca. Tezde İngiltere B. Büyük Locası merkezli örümce ağına dair tek bir söz yok. Buna rağmen, tezde, Necmettin Alkan kitabında sanki tüm masonluktan söz ediyorlar gibi yazıyorlar! El insaf...

Yoksa Osmanlı İmparatorluğunda masonluk uykuya yatmış değil. Nasıl yatsın ki, neredeyse Avrupa'da var olan bütün büyük locaların kurduğu loca(lar) Osmanlı İmparatorluğunda var. İngiltere, İskoçya, Fransa vd. emperyalist ülkelerin büyük localarına bağlı localar harıl harıl faaliyettedirler. Hatta Osmanlıya karşı bağımsızlıklarını almış Yunanistan, Romanya, Sırbistan gibi ülkelerin büyük locaları bile Osmanlı coğrafyasında mason locası kurmuşlar.

Osmanlı İmparatorluğundaki "masonluk" diye bir tek yapı olmadığı gibi, tüm locaların kapanması ya da uykuya yatması söz konusu olamaz.

Ferrari ancak temsil ettiği İtalya Bü. D. adına hareket edebilir. Zaten ülkesinin hizmetinde olan İtalyan milliyetçisi mason. İtalya Devletinin, Libya işgalinde verdiği milliyetçi, hatta Libya halkını aşağı gören barbar demeçler var. Burada söz edilen de İtalya Bü. L. 'na bağlı locaları canlandırmaktır. Necmettin Alkan ve Eren Aksu 'nun atıf verdikleri kaynaklarda da İtalya masonluğu diye açıkça yazılıyor. Ne hikmetse kendileri tüm masonluğu kapsar şekilde yazıyorlar. Anlamadıklarını sanmıyorum. Özellikle sağ yazarların tipik bir özelliği; masonluğu tek bir yapı ve kendi başına büyük güç olarak göstermek çabası. Bu davranış, "emperyalizm" gerçeğini yani asıl düşmanı gizliyor, sırlıyor.

Sultan II. Abdülhamit dönemini de kapsayarak, 1908 öncesinde Selânik'te var olan mason localarının listesine bakar mısınız?

"1908 öncesinde Selânik'teki Localar şunlardı:

- 1- *Macedonia Risorta - İtalyan Obediyansı*
- 2- *Labor et Lux - İtalyan Obediyansı*
- 3- *Veritas - Fransız Obediyansı*
- 4- *L'Avenir de L'Orient - Fransız Obediyansı*
- 5- *Perseverencia - İspanyol Obediyansı*
- 6- *Phillippos - Yunan Obediyansı*
- 7- *Y Pleasa Salonicului - Romen Obediyansı*
- 8- *Mithat Paşa - Fransız Obediyansı"*⁷¹

Bu listede İngiltere B. Bü. L, İskoçya Bü. L, İrlanda Bü. L, Fransa Bü. L. Almanya Bü. L. ve İngiliz mason yargısının örümcek ağı içindeki diğer büyük localara bağlı localar yok! Konuştuğumuz da Selânik 'te bu listede iki loca; "Makedonya Risorta" ve ondan doğan "Labor et Lux"

Sonra kalkıp, kocaman akademik unvanlarla, bu tek locayı Osmanlı İmparatorluğundaki tüm masonluk olarak açıklamak!..

İtalyan Bü. Üs. Yrd. Ferrari gelişi, İtalyan masonluğunu yeniden ateşlemek ama gerçekte İtalya devletinin çıkarları için İtalya'ya bağlı localar kurmaktır. Bunun için de ilk adım o sırada masonluktan kopmuş eski üyelerini mason değişimiyle "uyandırmaktır". Sonra da yeni üyeler devşirmek...

Ferrari gelişinden önce birçok İtalyan locası kapanmış ve yok olmuştu. Ferrari 'den sonra yeni localar kuruldu. Bir loca uykudan uyandırılmadı!

Ferrari Osmanlı coğrafyasına geliş tarihi 1900, Hürriyet Cemiyeti kuruluş tarihi, 1906, Selânik. Eren Aksu 'nun aynı tarihler dediği iki tarih arasında 6 yıl fark var. İnsaf yahu...

Eren Aksu; "O zaman Ferrari'nin ilk 'ajitasyon gurubu' iddiası da akla yakın gelmektedir." Bir akademik çalışmada "akla yakın gelen" değil bilgi ile doğrulanan geçerlidir.

⁷¹ (Mehmet Gücüyener, 2019)

Bir doktora öğrencisinin üstelik uzman olmadığı ve acıdır ki tezin başlığı ve içeriği ile de hiç ilgisi olmayan bir konuda akıl yakınlığına bakmaya kalkışması garip bir cesarettir ki, burada vahim bir yanlışla götürmüştür.

Ferrari Osmanlı coğrafyasına gezisi üzerine farklı kaynaklardan yazılanları aktarmak isterim:

- Angelo Iacovella, Gönye ve Hilal, Çeviren: Tülin Altınova, Yurt Yayınları

" O dönem tarihçilerinin neredeyse tümü Jön Türk hareketinin doğum tarihi olarak, İstanbul'daki 'Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane' (Askeri Tıbbiye) öğrencilerinin kurdukları küçük gizli derneğin ortaya çıktığı 1889 yılını kabul ederler. 'İttihad ve Terakki' adıyla tanınan bu dernek (Şükrü Hanioğlu 'nun da yazdığı gibi) 'bir öğrenci kuruluşu olarak doğdu ve beş yıl boyunca etkinliğini sürdürdü. 1895'de gün ışığına çıktı ve Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane'nin duvarlarını da aştı'.⁽³⁾⁷² İstanbul'da hükümete karşı çıkanlar, sayıları çok az olmakla birlikte,⁽⁴⁾ ⁽⁵⁾⁷³ ⁷⁴ Sultan II. Abdülhamid'i tahtından indirmeyi öneriyorlardı ve Bab-ı Ali ile Çar arasındaki savaşın arifesinde Midhat Paşa'nın hazırlattığı Kanun-ı Esasi'nin yeniden uygulamaya konulmasını istiyorlardı. Bu kişiler, başından beri, İtalyan

⁷² (3): Şükrü Hanioğlu, "The Young Turks on the Verge of the 1908 Revolution", *Premiere rencontre internationale sur l'Empire ottoman et la Turquie Moderne, 18-22 janvier 1985 (Varia Turcica XIII)*, Edhem Eldem'in katkılarıyla, İstanbul-Paris 1991, s. 292- 293: "Cemiyetin üyeleri çoğunlukla Mekteb-i Tıbbiye, Mülkiye öğrencileri [...] ve askeri öğrencilerden oluşuyordu."

⁷³ (4): Başlangıçta, örgüte katılan öğrencilerin sayısı, toplam 340 kişi üzerinden 32'ye ulaşıyordu. E. E. Ramsaur'un açıkladığı gibi (*a.g.e.*, s. 15), "bu, Sultan'ın okula kötü gözle bakması için yeterliydi."

⁷⁴ (5): Bernard Lewis, *a.g.e.*, s. 176. Yine Ramsaur'a göre, *a.g.e.*, s. 15 ve devamı, "Cemiyetin örgütlenmesinde yüzyılın başındaki İtalyan *Carbonari*'ler örnek alındı. [...] Jön Türklerin ilk komitesinde *Carbonari* etkisi açıkça görülür. [...] Buna göre üyelerden birbirlerini yalnızca kesirlerle tanımaları bekleniyordu. Bu kesirler, örgütün her yeni hücrenin ve bu hücrelerin üyelerinin numaralandırılmasıyla oluşuyordu. Kesirlerin paydası hücrenin ya da şubenin numarasını, payı da üyenin numarasını gösteriyordu. Örneğin, yedinci hücrenin beşinci üyesi listeye sadece '517' şeklinde kaydediliyordu. İbrahim Temo, hareketin kurucusu olarak '1/1'di".

Carbonarileri örnek alıyorlar ve bunun için de sayıları gittikçe artan bir dizi yeni hücre oluşturmuyorlardı. 1892’de Padişah bu cemiyetin varlığından haberdar edildi. Adı geçen kuruluşun tartışmasız şefi de Arnavut kökenli genç bir subay olan İbrahim Temo idi. Bazı söylentilere göre ‘Temo, cemiyeti kurmadan bir yıl önce, yaz tatili sırasında, denizyoluyla Arnavutluk’taki ailesinin yanına giderken, Brindisi’ye uğradı. Brindisi ve Napoli’de kaldığı süre içinde, Temo bir arkadaşının eşliğinde bir mason locasını ziyaret etti ve İtalyan tarihinde Carbonarilerin oynadığı rol hakkında yeterli bilgiyi edindi [...]. Türkiye’de de benzer bir gizli cemiyet kurmaya karar verdiği zaman İtalya’da öğrendiklerinden esinlendi.(6)⁷⁵”

76

Bir mason locasına, masonik çalışma sırasında ancak aynı düzende mason olmuş kişi girebilir. Bunun için de birçok denetim mekanizması bulunmaktadır: masonik pasaport, el dokunuşları ile derecesinin anlaşılması, mason bilgilerinin sınanması ile... İbrahim Temo mason değilse mason locasına nasıl girdi? Gittiği yerde mi mason olarak eriştirildi acaba?

"Makedonya Locası... Yeniden Doğuyor

Bunları anlattıktan sonra, geriye doğru bir adım atıp 1900’e dönebiliriz. O yılın sonbaharında, ‘boğucu bir Eylül sonu akşamında, İstanbul’a henüz varan Orient Express’in yataklı vagonlarından birinden aristokrat görünümlü, orta yaşlı bir bey iniyordu’;(11)⁷⁷ ‘orta yaşlı bu bey’ heykeltıraş, ressam, aynı zamanda da İtalyan masonluğunun Büyük Üstat Yardımcısı olan Ettore Ferrari’den başkası değildi. Osmanlı başkenti ‘uzun bir yolculuğun başlangıç noktasını’ oluşturmuyordu,(12)⁷⁸ bu yol onu Boğaziçi kıyılarından Piramitlere kadar ulaştıracaktı. Dışarıdan bakılınca, Ferrari’nin bu yolculuğu zevk için yapılan sakın bir geziye benziyordu: Doğu’da kendine esin kaynağı arayan bir sanatçının yolculuğu... İstanbul’da birkaç gün geçirdikten sonra, eski İtalyan mahfillerinin ‘uykudaki biraderlerine’ nezaket ziyareti yapmak için, özel olarak, İzmir’e ve Selanik’e gitti.(13)⁷⁹ Bu mahfillerdeki

⁷⁵ (6): a.g.e.. Bu öyküde gerçeği tümüyle yansıtmayan bir şey var ve Ramsaur'un da kabul

⁷⁶ (Iacovella, Gönye ve Hilal, İttihad-Terakki ve Masonluk, 1998, s. 33-34)

⁷⁷ (11): Salvatore Loi, "Il risveglio dei Giovani Turchi", Hiram, VIII (1987), No: 3, s. 83. |

⁷⁸ (12): a.g.e.

⁷⁹ (13): Ferrari İzmir de Dante Alighieri" cemiyetinin merkez lokalini ziyaret etme fırsatını buldu. Karş. Carte Isastia", Ferrari'ye İzmir'den mektup (8 Şubat 1903 tarihli). Akdeniz de ulusal

görevlilere İtalyan masonluğunun o dönemdeki Büyük Üstadı Ernesto Nathan'ın kaleme aldığı mesajı bizzat teslim etti. Büyük Üstad tüm Türkiye'deki locaları yirmi yıllık 'uykularından' uyanmaları için yüreklendiriyordu:

'İstanbul, Selanik ve İzmir Vadilerindeki Biraderlerime. Sevgili Biraderlerim,

sevgili ve ünlü Biraderimiz, Büyük Üstat Yardımcısı Ettore Ferrari, kentinize geldi. Ziyareti özellikle sanatsal amaçlar taşıyor; ama, üstün mason niteliklerine sahip olduğu için Rumeli'nin farklı yörelerine dağılmış olan Biraderleri bir Karaya toplayabilmek ve eski mahfilleri yeniden oluşturmayı denemek amacıyla bu görevi kabul etti. İnsan, Birader ve Sanatçı olarak üstün vasıfları bulunan Birader Ferrari'ye, İtalya'da ve yurt dışında benim ayrıca herhangi bir uyarıda bulunmama gerek kalmamaktadır. Sizler tarafından gerektiği gibi karşılanacaktır ve ziyaretinin bulunduğunuz Vadilerdeki mason yaşamının uyanışı için gereken temeli sağlamlaştırmasını temenni ediyorum.'

Ferrari'nin Türkiye'ye gelişi umulan etkiyi yarattı. Birkaç hafta içinde, Selanik'teki Makedonya locası, Macedonia. Risorta adı altında, 'Boulma Giani Sokağı'ndaki eski yerlerinde',⁽¹⁴⁾ ⁸⁰ (15) ⁸¹ bir mabetten başka, bir sigara salonu ve bir kitaplık içeren binanın ilk katındaki lokalde yeniden düzenli olarak çalışmaya başladı. O dönemlerde, İtalyan masonluğunun işbirliği sayesinde, Jön Türkler ilk kez İmparatorluk sınırları içinde gizlice çalışabilme olanağına kavuştular. Makedonya locasının yeniden canlanmasıyla İttihad ve Terakki Cemiyeti'nin doğuşu arasındaki bağlan,tı, olayların ve belgelerin ışığında, hiçbir kuşkuya yer bırakmamaktadır.

duygunun yaygınlaşmasında "Dante Alighieri"'nin önemi konusunda, bkz. Patrizia Salvetti, *Immagine nazionale ed emigrazione nella Società "Dante Alighieri"*, Roma 1995.

⁸⁰ (14): S. Loi, "Il risveglio dei giovani Turchi", a.g.e., s. 83

⁸¹ (15): Eduardo Enriguez, *Del Arbol, "Masoneria y diaspora Sefardi en el siglo XX: el origen de las logias otomanas (1907-1909)"*, a.g.e., s. 563, not 39: "Boulma Giani Sokağında bahçe içinde iki katlı bir binaları vardı. Birinci katta, bir galeri, kabul salonu, sigara salonu ve kitaplıkla birlikte okuma salonunu da içeren ve sık sık toplandıkları mason kulübü yer alır. İkinci kattaysa, Mabet, sekreterlik, orta bölme (hücre-i vasati), bekleme odası ve düşünme (tefekür) odası bulunur." 1907'de, İspanyol locası Perseverancia n.e 292'nin Selanik'te kuruluşundan sonra, lokal bu locaya geçti.

Aynı Ettore Ferrari de 'Masonluk ve Türk Devrimi'(16)⁸² başlıklı bir konferansında bizzat bunu doğrulamıştır. Yıllar sonra, Cenova'daki simgesel rite bağlı bir locada verdiği bu konferansa yetkili bir Jön Türk heyeti de katılmıştır.(17)⁸³ Bu vesileyle, 1908'den önceki olayları özetlerken, konuşmacı aşağıdaki konulara değiniyordu: 'Sürekli olarak, düşmanlarının eliyle, şiddet kullanılarak öldürölme korkusuyla yaşayan Abdülhamid, yalnızca kuşku ve nefret duyguları besliyordu. En acımasız intikamlara, işkencelere, mahkûmiyetlere, sürgünlere, en haksız idamlara neden oluyordu. Belki de bu şekilde devrim tohumlarını korku içinde boğacağını düşünüyordu. Aksine, sanki tepkinin ve zorbalığın yoğunlaşması kendisi için gerekli öğelermiş gibi, bu tohumlar olgunlaşıyor ve hızla serpiliyordu. [...]. Hükümetin, halk arasındaki özgürlük ruhunu besleyen her tür girişimi önleyecek ve boğacak en etkili silahı hafiyelikti.' Ve sözlerini şöyle sürdürüyordu: 'Türk yasaları örgütlenme hakkını tanımıyor ve buna izin de vermiyordu; gizlice oluşturulan topluluklar da -hafiyelerin ihbarlarıyla- hemen lağvediliyor ve üyeleri de hapse atılıyordu. İşte bu aşamada, o zamana kadar hiçbir sonuç [...] vermeyen masonluğun çabaları yardımcı oldu. Hürriyet hareketinin şeflerinden bazıları Avrupa yolculukları sırasında kuruluşumuzun varlığını fark etmişler ve ilkelerinin iyiliğini sezmışlerdi [...]. Masonluğa başvurmaya karar vermişler ve içlerinden üç kişi, Selanik'te İtalyan Maşırık-ı Azamı 'na bağlı Macedonia Risorta locasının yüksek mevkideki görevlilerine kendilerini tanıtmışlardı. Çalışmalara katılmaya hazır olduklarını bildirmişler ve yaşadıkları zulme karşı onlardan yardım talep etmişlerdi [...]. Toplumsal konumları kadar ifade ettikleri duygular nedeniyle de ailemize katılmaya layık görülen bu kişileri -tüm Rit formaliteleri yerine getirildikten sonra- Loca bağına bastı [...]. Macedonia Risorta locasında önceden tekris edilmiş başka

⁸² (16): Ettore Ferrari, "La Massoneria e la rivoluzjone turca", *a.g.e.*, s. 121-131. Konferans metni ayrıca tek başına da yayımlandı.

⁸³ (17): Buluşma 1910 yılının Mayıs ayında gerçekleşti. Bu tarih resmi görevli bir Türk heyetinin İtalya'ya geldiği günlere denk düşüyordu. Bu konudaki ayrıntılar için bkz. Enrico Catellanf, "La visita degli Ottomani. Il significato e i propositi", *a.g.e.*, s. 121-130. "Konferansta sunulan bilgilerin pek çok bölümü -diye belirtir Ferrari- Selanik'teki "Macedonia Risorta" locasının Muhterem'i de olan Saygıdeğer Birader M. Levi'nin değerli katkılarıyla sağlanmıştır".

iki Türk liberal de bu üç yeni Biradere katıldı. Böyle ce Jön Türkler topluluğunun ajitasyon örgütünün ilk grubunu kurmuş oldular'.(23)⁸⁴ ⁸⁵

⁸⁴ (23): E. Ferrari, "La Massonneria e la rivoluzione turca", a.g.e., s. 122 ve devamı...

"Selanik Masonluğu bu toplulukta Osmanlı olmayan diğer beş biraderide gönüllü olarak görevlendirdi. Yabancı oldukları için bu kişiler Fransa, Bulgaristan, İsviçre'de ikamet eden ve yaşamlarını tehlikeye atmadan vatanlarına ayak basamayan mülteci Jön Türk grubuyla yazışmaları sürdürme özgürlüğüne sahiptiler. Devrimci cemiyetin işleyişi yabancı masonların çalışması tarafından böyle korunduğu için, başarılı şekilde sürüyordu. Cemiyet üyeleri, güvenlik içinde toplanıp durum değerlendirmesi yapabilecekleri bir yere sahip olmadıkları için, Macedonia Risorta Locası'nın Bekleme odası merkezleri olmuştu. O fevkalade devrim eserinin orada hazırlanıp saat saat yönetildiğini söyleyebiliriz".

seçildi. Merkez komitede yalnızca İsmail Canbolat asker olmasına rağmen, 10 kişiden yedisinin askeriyeyle ilişkisi vardı."; karşı. Feroz Ahmad, "İttihad ve Terakki Cemiyeti", a.g.e., s. 284.

⁸⁵ (Iacovella, Gönve ve Hilal, İttihad-Terakki ve Masonluk, 1998, s. 37-39)

- Angelo Iacovella, Gönye ve Hilal, Çeviren: Dr. Ali Ayyıldız, Altınordu Yay.

"O dönem tarihçilerinin neredeyse tümü Jön Türk hareketinin doğum tarihi olarak, İstanbul'daki 'Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane' (Askeri Tıbbiye) öğrencilerinin kurdukları küçük gizli derneğin ortaya çıktığı 1889 yılını kabul ederler. 'İttihat ve Terakki' adıyla tanınan bu demek (Şükrü Hanioğlu 'nun da yazdığı gibi) 'bir öğrenci kuruluşu olarak doğdu ve beş yıl boyunca etkinliği sürdürdü. 1895 yılında gün ışığına çıktı ve Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane'nin duvarlarını da aştı'. İstanbul'da hükümete karşı çıkanlar, sayıları çok az olmakla birlikte Sultan II. Abdülhamid'i tahtından indirmeyi öneriyorlardı ve Bab-ı Ali ile Çar arasındaki savaşın arifesinde Midhad Paşanın hazırlattığı Kanun-i Esasinin yeniden uygulamaya konulmasını istiyorlardı. Bu kişiler, başından beri, 'İtalyan Carbonarileri' örnek alıyorlar ve bunun için de sayıları gittikçe artan bir dizi yeni hücre oluşturuyorlardı. 1892 yılında Padişah bu cemiyetin varlığından haberdar edildi. Adı geçen kuruluşun tartışmasız şefi de Arnavut kökenli genç bir subay olan İbrahim Temo idi. Bazı söylentilere göre İbrahim Temo, cemiyeti kurmadan bir yıl önce, yaz tatili sırasında, denizyoluyla Arnavutluk'taki ailesinin yanına giderken, Brindisi 'ye uğradı. Brindisi ve Napoli'de kaldığı süre içinde, İbrahim Temo bir arkadaşının eşliğinde bir mason locasını ziyaret etti ve İtalyan tarihinde (67, 68, 69)⁸⁶

⁸⁶ 67: Şükrü Hanioğlu. "The Young Turks on the Verge of the 1908 Revolution" Premiere rencontre internationale sur l' Empire Ottoman et la Turquie Moderne 18-22 Janvier 1985 (Varina Turcica XIII), Edhem Eldenim katkısıyla. İstanbul – Paris 1991, s. 292- 293: "Cemiyetin üyeleri çoğunlukla Mekteb-i Tıbbîye, Mülkiye öğrencileri (...) ve askeri öğrencilerden oluşuyordu."

68: Başlangıçta, teşkilata katılan öğrencilerin sayısı, toplam 340 kişi üzerinden 32' ye ulaşıyordu, E. E. Ramsaur' un açıkladığı gibi (a.g.e. s. 15), "bu, Sultanın okula kötü gözle bakması için yeterliydi."

69: Bernard Lewis, a.g.e. s. 176. Yine Ramsaur 'a göre, a.g.e., S. 15 ve devamı, "Cemiyetin teşkilatlanmasında yüzyılın başındaki İtalyan Carbonar' ler örnek alındı. (...) Jön Türklerin ilk komitesinde Carbonari etkisi açıkça görülür. (...) Buna göre üyelerden birbirlerini yalnızca kesirlerle tanımaları bekleniyordu. Bu kesirler, teşkilatın her yeni hücresinin ve bu hücrelerin üyelerinin numaralandırılmasıyla oluşuyordu. Kesirlerin paydası hücrenin ya da şubenin numarasını, payı da üyenin numarasını gösteriyordu. Örneğin, yedinci hücrenin beşinci üyesi

Carbonarilerin oynadığı rol hakkında yeterli bilgiyi edindi. Türkiye’de de benzer bir gizli cemiyet kurmaya karar verdiği zaman İtalya’da öğrendiklerinden esinlendi.(70)⁸⁷ “⁸⁸

Bir mason locasına, masonik çalışma sırasında ancak aynı düzende mason olmuş kişi girebilir. Bunun için de birçok denetim mekanizması bulunmaktadır: masonik pasaport, el dokunuşları ile derecesinin anlaşılması, mason bilgilerinin sınanması ile... İbrahim Temo mason değilse mason locasına nasıl girdi? Gittiği yerde mi mason olarak eriştirildi acaba?

Iacovella kitabından aktarmayı sürdürüelim.

"Makedonya Locası... Yeniden Doğuyor

Bunları anlattıktan sonra, geriye doğru bir adım atıp 1900 yılına geri dönebiliriz. O yılın sonbaharında, 'boğucu bir Eylül sonu akşamında, İstanbul’a henüz varan Orient Express’in yataklı vagonlarından birinden aristokrat görünümlü, orta yaşlı bir bey iniyordu’(80)⁸⁹. Orta yaşlı bu bey Heykeltıraş, Ressam, aynı zamanda da İtalyan masonluğunun Büyük Üstat Yardımcısı olan Ettore Ferrari’den başkası değildi. Osmanlı başkenti ‘uzun bir yolculuğun başlangıç noktasını’ oluşturuyordu(81), bu yol onu Boğaziçi kıyılarından Mısır’daki Piramitlere kadar ulaştıracaktı. Dışarıdan bakılınca, Ettore Ferrari’nin bu yolculuğu zevk için yapılan sakin bir geziye benziyordu: Doğu’da kendine esin kaynağı arayan bir sanatçının yolculuğu... İstanbul’da birkaç gün geçirdikten sonra, eski İtalyan mahfillerinin ‘uykudaki biraderlerine’ nezaket ziyareti yapmak için, özel olarak, İzmir’e ve Selânik’e gitti.⁸² Bu mahfillerdeki görevlilere masonluğunun o dönemdeki Büyük Üstadı Ernesto Nathan ‘ın kaleme aldığı mesajı bizzat teslim etti. Büyük Üstad tüm Türkiye’de ki locaları yirmi yıllık ‘uykularından’ uyanmaları için yüreklendiriyordu:

listeye sadece “5/7” şeklinde kaydediliyordu. İbrahim Temo, hareketin kurucusu olarak “1/1” di.

⁸⁷ 70: a.g.e.. Bu hikayede gerçeği tümüyle yansıtmayan bir şey var ve Ramsaur’ un da kabul ettiği gibi, İbrahim Temo da otobiyografisinde bundan söz etmemeye özen gösteriyor. Gerçekten de, kendisi mason olmadığı halde İtalya ‘da, nasıl bir mason locasını “ziyaret edebildiği” anlaşılır gibi değildir.

⁸⁸ (Iacovella, Gönye ve Hilal, Jön Türkler ve İtalyan Masonluğu, 2019, s. 47-48)

⁸⁹ 80: Salvatore Loi, “Il risveglio dei Giovani Türelli” , Hiram, VIII (1987), No: 3, s. 83.

"İstanbul, Selânik ve İzmir Vadilerindeki Biraderlerime, Sevgili Biraderlerim, sevgili ve ünlü Biraderimiz, Büyük Üstat Yardımcısı Ettore Ferrari, kentinize geldi. Ziyareti özellikle sanatsal amaçlar taşıyor; fakat üstün mason niteliklerine sahip olduğu için Rumeli'nin farklı yörelerine dağılmış olan Biraderleri bir araya toplayabilmek ve eski mahfilleri yeniden oluşturmayı denemek amacıyla bu görevi kabul etti. İnsan, Birader ve Sanatçı olarak üstün vasıfları bulunan Birader Ettore Ferrari ye, İtalya'da ve yurt dışında benim ayrıca herhangi bir uyarıda bulunmama gerek kalmamaktadır. Sizler tarafından gerektiği gibi karşılanacaktır ve ziyaretinin bulunduğunuz vadilerdeki mason yaşamının uyanışı için gereken temeli sağlamlaştırmasını temenni ediyorum' (83).⁹⁰

Ettore Ferrari'nin Türkiye'ye gelişi umulan etkiyi yarattı. Birkaç hafta içinde, Selânik'teki Makedonya locası, Macedonia Risorta adı altında, 'Boulma Giani Sokağındaki eski yerlerinde' (84), bir mabetten başka, bir sigara salonu ve bir kitaplık İçeren binanın İlk katındaki lokalde yeniden düzenli olarak çalışmaya başladı, O dönemde, İtalyan masonluğunun işbirliği sayesinde, Jön Türkler İlk kez İmparatorluk sınırları İçinde gizlice çalışabilme imkânına kavuştular. Makedonya locasının yeniden canlanmasıyla İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin doğuşu arasındaki bağlantı, olayların ve belgelerinde ışığında, hiçbir şüpheyi yer bırakmamaktadır. Aynı Ettore Ferrari de 'Masonluk ve Türk Devrim' başlıklı bir konferans sırasında bizzat bunu doğrulamıştı. Yıllar sonra, Cenova'da simgesel rite bağlı bir locada verdiği bu konferansa yetkili bir 'Jön Türk Heyeti de katılmıştır.(85 – 86)⁹¹ Bu

⁹⁰ 83: Eduardo Enriquez, Del Arbol, "Masoneria y diaspora Sefardi en el siglo XX: el origen de las logias otomanas (1907-1909)" , a.g.e., s, 563, not 39: "Boulma Giani Sokağında bahçe içinde iki katlı bir binaları vardı. Birinci katta, bir galeri, kabul salonu, sigara salonu ve kitaplıkla birlikte okuma salonunu da içeren ve sık sık toplandıkları mason kulübü yer alır. İkinci kattaysa, Mabet, sekreterlik, orta bölme (hücre-i vasati), bekleme odası ve düşünme (tefekür) odası bulunur." 1907' de, İspanyol locası Perseverancia n.e 292' nin Selânik' te kuruluşundan sonra, lokal bu locaya geçti.

⁹¹ 85: Ettore Ferrari, "La Massoneria e la rivoluzione turca", a.g.e., ı. 12b 13L KûlföBiM insini ayrıca tek başına da yayınladı.

86: Buluşma 1910 yılının Mayıs ayında gerçekleşti. Bu tarih resmi görevli bir Türk heyellnin İtalya' ya geldiği günlere denk düşüyordu, Bu konudaki ayrıntılar İçin Bakmış, Kririi' n t la

vesileyle, 1908'den önceki olayları özetlerken, konuşmacı aşağıdaki konulara değiniyordu; 'Sürekli olarak, düşmanlarının eliyle, şiddet kullanılarak öldürölme korkusuyla yaşayan Osmanlı Sultanı Abdülhamid, yalnızca şüphe ve nefret duyguları besliyordu. En acımasız intikamlara, işkencelere, mahkûmiyetlere, sürgünlere, en haksız idamlara neden oluyordu. Belki de bu şekilde devrim tohumlarını korku içinde boğacağını düşünüyordu, Aksine sanki tepkinin ve zorbalığın yoğunlaşması kendisi için gerekli öğelermiş gibi, bu tohumlar olgunlaşıyor ve hızla serpiliyordu. Hükümetin, halk aralındaki özgürlük ruhunu besleyen her tür girişimi önleyecek ve boğacak en etkili silahı hafiyelikti' Ve sözleri şöyle sürdürüyordu; 'Türk yasaları teşkilatlanma hakkını tanımıyor ve buna izin de vermiyordu; gizlice oluşturulan topluluklar da hafiyelerin ihbarlarıyla hemen lağvediliyor ve üyeleri de hapse atılıyordu. İşte bu aşamada, o zamana kadar hiçbir sonuç vermeyen masonluğun çabaları yardımcı oldu. Hürriyet hareketinin şeflerinden bazıları Avrupa yolculukları sırasında kuruluşumuzun varlığını fark etmişler ve ilkelerinin iyiliğini sezmışlerdi, Masonluğa başvurmaya karar vermişler ve yaşadıkları zulme karşı onlardan yardım talep etmişlerdi. Toplumsal konuları kadar ifade ettikleri duygular nedeniyle de ailemize katılmaya layık görülen bu kişileri tüm Rit formaliteleri yerinde getirdikten sonra Loca başına bastı Macedonia Risorta locasında önceden masonluğa kabul edilmiş - tekris edilmiş başka iki Türk liberal de bu üç yeni Biradere katıldı. Böylece 'Jön Türkler' topluluğunun ajitasyon teşkilatının ilk grubunu kurmuş oldular.⁸⁷⁹²

tellânî, "La vlsita değil Ottomani. 11 slgniflcato e l propoıUI" a.g.e., ı, 131 J 30. 'Ktmmlerans ta sunulan bilgilerin pek çok bölümü «diye belirtir lUtore Ferrari' Selânîk' teki Risorta" locasının Muhterem"! de olan Saygıdeğer Birader M. Levtain değerli katkılarıyla sağlanmıştı" ,

⁹² 87: Ettore Ferrari, "La Masonneria e la rivoluzione turca" , a.g.e., s. 122 ve devamı...

"Selânîk Masonluğu bu toplulukta Osmanlı olmayan diğer beş Biraderi de gönüllü olarak görevlendirdi. Yabancı oldukları için bu kişiler Fransa, Bulgaristan, İsviçre' de ikamet eden ve hayatlarını tehlikeye atmadan vatanlarına ayak basamayan mülteci Jön Türk grubuyla yazışmaları sürdürme özgürlüğüne sahiptiler. Devrimci cemiyetin işleyişi yabana masonların çalışması tarafından böyle korunduğu için, başarılı şekilde sürüyordu. Cemiyet üyeleri, güvenlik içinde toplanıp durum değerlendirmesi yapabilecekleri bir yere sahip olmadıkları için,

Ferrari burada gerçeği gizliyor ve olayları bilinçli olarak çarpıtıyor. Yahudi, mason Emanuel Carasso, İttihat ve Terakki Cemiyeti başta Talat Paşa olmak üzere özellikle Yahudi ve Sabetaycı bir kısım yöneticiyi ikna ederek, Makedonya Risorta locasında masonluğa çekmişti. İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin tek muhalif güç olarak ortaya çıktığının farkındaydı. Bunu yaparken, masonluğun çıkarlarını değil başta kendisi olmak üzere Selânik Yahudi komprador burjuvazinin çıkarlarını göz ediyordu.

Sultan II. Abdülhamit döneminde İstanbul 'da, sarayda devşirmeler, Ermeni ve Rum kökenli paşalar ile Galata Ermenileri ve Feneryolu Rumları egemendiler.

Selânik 'te başta Sultan Kanuni Süleyman olmak üzere Osmanlı İmparatorluğunun önceki sultanlarının yerleştirdiği İspanya ve İtalya kökenli önemli bir Yahudi nüfus vardı. Eleştiri yazımızda açıklandığı gibi bu Yahudi ve Sabetaycı nüfus, Allies Israel tarafından çağdaş eğitimle donatılmış, Batı kültürü ile yakınlaşmış ve Batı ülkeleri ile yaptığı ticaret sayesinde de zenginleşmiş komprador burjuvazini oluşturuyordu. Burada vurgulamalıyım ki, o dönemde elbette yoksul Yahudiler de vardı ve tüm ezilen sınıflar gibi yoksul Yahudiler bu zenginlikten paylarını alamıyordu.

Selânik Yahudilerinin arasında çok sayıda İtalya'dan göçle gelmiş Yahudi ve Sabetaycı, İtalya Bü. D. aracılığıyla İtalya devleti ile çıkar işbirliği içine kolaylıkla girebiliyordu. Emanuel Carasso 'da o dönemde Osmanlı tebaası değil, İtalyan vatandaşıdır. İttihat ve Terakki Cemiyeti ihtilal ile iktidarı ele geçirdikten sonra, Emanuel Carasso mebus yapılırken, Osmanlı kayıtlarında, tebaa olarak bulunamamış, hızla Osmanlı tebaası olarak kayırlara geçirilmiştir.

Başta Talat Paşa olmak üzere İttihat ve Terakki Cemiyetinin o dönem yönetici kadroları, Emanuel Carasso tarafından kandırılmış, mason localarına çekilmişlerdir. İtalyan mason locasının, İttihat ve Terakki Cemiyeti üyelerine Sultan II. Abdülhamid karşısında koruma sağladığı muhakkaktır. Bu arada, İtalyan mason yargısı üzerinden İtalyan devletinden maddi destekte sağladıkları ortaya çıkmış durumdadır.

İttihat ve Terakki Cemiyeti masonları, İtalya orduları Libya 'yı " Medeniyet götürmek" savı ile askerle işgal etmesi ve o sırada İtalyan mason kardeşlerinin, Osmanlı mason kardeşlerine destek çıkarak, kendi devletlerine karşı çıkmalarını beklerken, karşılarında

Macedonia Risorta Locasının Bekleme odası merkezleri olmuştu. O fevkalade devrim eserinin orada hazırlanıp saat saat yönetildiğini söyleyebiliriz" .

İtalyan milliyetçisi Ferrari ve diğer İtalyan mason kardeşlerini görünce düş kırıklığına uğramışlardı.

Gerçekte olan, emperyalist devletlerin, Osmanlı 'da yıkıcı harekete geçmiş Müslüman olmayan tebaalar ile işbirliği içinde Osmanlı İmparatorluğundan pay kapma, hatta yıkıp, yaşadıkları coğrafyalara göre, kendi devletleri olarak yapılandırma kavgasıdır. Hepsinin kullandığı, müthiş örgütlenme kapasitesi altında toplandıkları ortam mason localarıdır.

✓ **Emanuela Locci;**

"7.4 Selânik'teki İtalyan Masonluğu, Makedonya Risorta ve Labor le Lux

Selânik'te zengin ve büyük bir İtalyan kolonisi vardı ve orada bir loca kurma ilgisi 19. yüzyılın 70'lerine kadar uzanıyor.(676) 1864'te Makedonya, İstanbul'daki İtalya başlangıç locasının bir hücresi olarak kuruldu.

1867 Büyük Orient dağıtımına göre,(677) 'Makedonya Locası' örnek bir davranış sergiledi, ancak 1800'lerin sonunda olaylar o kadar eksikti ki, Eylül 1900'de ziyarete gelen Ettore Ferrari, Kardeşleri canlandırma çağrısında bulundu.

İtalya Bü. D. (IBD) altında, 1902'de Makedonya'nın küllerinden 'Makedonya Risorta' doğdu. 1904'te Emanuel Carasso, Muhterem⁹³ seçildi ve 1908 devriminden sonra Osmanlı Parlamentosu'na üye olmak için İstanbul'a taşındığı 1909 yılına kadar bu görevi sürdürdü. Bu loca, Osmanlı İmparatorluğu'nun çehresini değiştirmeyi amaçlayan farklı geçmişlere ve milletlere sahip kişileri bir araya getirdi. Üyeleri arasında Kurmay Başkanı Yüzbaşı İsmail Hakkı Canbulat, Adalet Bakanı Zade Refik Bey, Mehmet Talat, Midhat Şükrü ve Rahmi Ben Rıza vardı.

1902 ve 1908 yılları arasında 23'ü İmparatorluk Ordusu'nun II. ve III. Kolordularından subaylar olmak üzere toplam 188 üye katıldı Locada çok sayıda subayın bulunması sorun oluşturdu, bu nedenle bazı üyeler Fransız Bü. D. 'Veritas' locasına katılmak için ayrıldı.

1800'lerin başlarında 'Makedonya Risorta Locasının' yanı sıra, bu locadan ayrılan masonlar tarafından 'Labor et Lux' locası kuruldu. Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti (EKSR) kullanılıyordu. 1907 ve 1909 tutanaklarında, locanın aktif olduğunu ve bizzat 'Makedonya Risorta 'dan gelen Muhterem Giacomo Carasso tarafından yönetildiğini okuyoruz.

⁹³ Üstadı Muhterem, loca başı

7.5 İtalyan Masonluğunun 1908 Devrimi'ndeki Rolü

IBD Büyük Üstat Ettore Ferrari, 1908 Türk devrimini açıkça destekledi. II. Abdülhamid'in tahta çıkması locaların işlerinin durmasına neden oldu, ancak İtalyan masonluğu bu durumu daha fazla sürdüremedi. Bu statü, masonların, eski İstanbul bölgesinde sık sık görülen salgın hastalıklar veya yangınlar nedeniyle genellikle sefil koşullarda yaşayan İtalyan toplumunu desteklemesini engelledi.

Bu çıkmazla yüzleşmek ve çalışmaları yeniden canlandırmak için Büyük Üstat Ernesto Nathan, heykeltıraş Ettore Ferrari'yi (o zamanlar Büyük Üstat Yardımcısı) Osmanlı İmparatorluğu'ndan sorumlu kişi olarak gönderdi.(678) Eylül 1900'de gerçekleşen yolculuk, Konstantinopolis, Selânik ve İzmir'deki aktif olmayan Masonları harekete geçirdi. Sonuçlar gecikmedi: Selânik'teki eski 'Makedonya' locası, Rue Boulma Giani'de bulunan Makedonya Risorta adıyla yeniden faaliyete geçti. Emanuel Carasso adına İtalyan masonları, Jön Türk çağrısını duydu. Devrimciler, imparatorluğun yabancılara ve onların varlıklarına yönelik tasfiye politikasından yararlanarak 'Makedonya Risorta' nın dışında bir yerde toplandılar. Diğer İtalyan locaları Jön Türk yandaşları memnuniyetle karşıladı, hareket güçlendi ve bazıları mason oldu. (...)

Bu devrimci dalganın amacı, Padişah tarafından yürürlüğe girdikten kısa bir süre sonra askıya alınan Anayasa'yı geri getirmektir. Abdülhamid, yoğun casus ağı sayesinde -şiddetli bir ölümden kaçınmak veya devrilmemek için- birçok askeri subayın liberal ideallere ve devrimci ilkelere yöneldiğini biliyordu. Selânik, İmparatorluk birlikleri tarafından neredeyse kuşatılmıştı, hareketi dağıtmak ve 'Makedonya Risorta' locasını sıkı gözetim altına almak için iki general gönderildi. Mart 1908'de polis, tutanağı ve diğer uzlaşmacı belgeleri yakalamak için atölyeye girdi: Ne yazık ki, Muhterem Emanuel Carasso derhal bilgilendirilmiş ve tüm olumsuz belgeleri toplamıştı.⁶⁸⁰⁹⁴

Polisin ikinci saldırısı yine sonuçsuz kaldı: Gece yarısı, genel kurul toplantısı sırasında bir üye, meclis üyelerine Kardeşler 'in dışında bekleyen sivil polisler hakkında bilgi verdi. İçeride, Komite'nin kilit üyeleri Rahmi bin Rıza, Diamid ve Talat da vardı. Sonunda aktivistler Mason kalabalığına karıştı; ayrılan görevliler hiçbirini yakalayamadı.

⁹⁴ Angelo Iacovella, Gönye ve Hilal, Tarih Vakfı, İstanbul, 2005, p. 41.

Emanuel Carasso 1908'de Talat'la birlikte İstanbul'a gitti ve burada da Osmanlı polisi gece gündüz onları takip etti. Yetkililer, devrime katılmaları için bazı önemli şahsiyetleri yanlarına çekeceklerini düşündüler. Carasso engellendi ve sorgulandı, ancak yoldaşlarına ihanet etmedi. Carasso 'nun görüştüğü din adamlarına dayanan bir soruşturma başarısızlıkla sonuçlandı.⁶⁸¹ Bu sürekli tehlike, Kardeşleri padişah despotizmini yıkmak için harekete geçmeye yöneltti. Bir kısmı propaganda yaparken, İmparatorluk Ordusu'nun II. ve III. Kolordu subayları muhafızları ayarladılar. Üçüncü bir kısım ise Padişah ve Bakanlara Anayasa'yı yeniden yürürlüğe koymaları için doğrudan baskı yaptı. Devrim, bu plan sayesinde barışçıl bir şekilde zafer kazandı. Devlet Anayasa'yı tekrar kabul ettiğinde, Talat Meclis Başkan Yardımcısı seçildi, Rahmi ve Emanuel Carasso ise Selânik bölgesinde milletvekilleri idi. 31 Aralık 1908'de 'Makedonya Risorta 'nın 177 üyesi vardı.'⁹⁵

⁹⁵ (Locci E. , 2019, s. 176-177)

✓ **Mason Mehmet Gücüyener, mason Serdar Öktem;**⁹⁶

"20. YÜZYILIN BAŞINDA SELÂNİK'TEKİ MASON LOCALARI VE İTTİHAT TERAKKİ

Selânik 20. yüzyılın eşiğinde maddi refahı, hayranlık verici eğitim düzeyi ve Batı'dan getirilen pozitivist fikirlere olağandışı açıklığıyla dikkat çekiyordu. Böyle bir zemin Mason Localarının yerleşmesine olanak sağlıyordu ve bu yüzden de Selânik, yüzyılın başında çok yoğun bir masonik yaşama tanık olmuştu.

(...)

Öncelikli olarak. Meşrutiyetten önceki dönemde Selânik'in konumuna ve Abdülhamit'in tahttan indirilmesi sürecinde neden bu kadar önem taşıdığına kısaca bakalım.

Rene Pinon, L'Europe et la Jeune-Turquie isimli kitabında bu devrimin Batı'da doğurduğu umutları şu sözlerle açıklıyor: 'Batılı güçler özellikle büyük düşünce yayıcısı Fransa, Jön Türklerin zaferinin, siyasal özgürlük hareketinin başarısını alkışladılar'

1908 öncesinde Selânik'teki Localar şunlardı:

- 1- Macedonia Risorta - İtalyan Obediyansı
- 2- Labor et Lux - İtalyan Obediyansı
- 3- Veritas - Fransız Obediyansı
- 4- L'Avenir de L'Orient - Fransız Obediyansı
- 5- Perseverencia - İspanyol Obediyansı
- 6- Phillippos - Yunan Obediyansı
- 7- Y Pleasa Salonicului - Romen Obediyansı
- 8- Mithat Paşa - Fransız Obediyansı

(...)

⁹⁶ İkisi de HKEMBL üyesi masonlardır.

Az bilinen olaylardan biri de, Osmanlı Hükümetinin devrim hareketlerini sezdiğinde Selânik'e iki paşa yollaması ve onların görevinin Jön Türklerin merkezini bulmak ve üye listesini ele geçirmek olmasıdır. Bu yüzden Macedonia Risorta Locası'nı takibe aldılar. 1908 yılı Mart ayında, bir locanın kapılarının kırılmış olduğu ve Üstad-ı Muhterem'in dolabının açılmış olduğu görüldü. Bu olay büyük bir heyecana yol açsa da, Üstad-ı Muhterem'den gelen haber herkesi rahatlattı. Baskını haber alan Emanuel Karasu dolabındaki bütün belgeleri bir gece önce kaçırmış ve yerine önde gelen gericilerin isimlerinin bulunduğu sahte bir kardeşler listesi bırakmıştı.

Meşrutiyetten önceki dönemde Osmanlı İmparatorluğunda ulusal bir masonik örgütlenme yoktu. 1863 yılında kurulan İtalyan obediyanına bağlı Italia Locasında ve Fransız Localarında Müslüman, Yahudi ve Hristiyan kardeşler, zorunlu olarak yabancı obediyanlara bağlı olarak çalışıyorlardı. Ancak aynı dönemde Makedonya. Masonluğun yeşermesi için gerekli koşullara sahipti.

Selânik'in nüfusu 100 bini geçmiş, Akdeniz'in en önemli ticaret limanlarından bin halini almıştı. Sefaret Yahudileri buraya yerleşmişlerdi. Selânik hem İstanbul, hem İzmir'e eşit uzaklıktaydı ve Rumeli için gerekli bir depolama alanı ve İtalya'nın Karadeniz ve Akdeniz arasındaki ticaretinde önemli bir ulaşım noktasıydı. Selânik o dönemde 4 milyon nüfuslu bir hinterlandın merkezi konumuna gelmişti. Ürünler buradan Arnavutluk, Bosna, Sırbistan, Tuna boylan, Karadeniz ve Akdeniz'e ulaştırılıyordu. 1896 yılındaki 100 bin kişilik nüfusun 65 bini Yahudi, 18 bini Müslüman, 2 bini Yunan, 3 bini Bulgar, 1000 kişisi de Katolik ve Protestanlardan oluşuyordu.

Yoğun bir işçi nüfusuna sahip şehirde 1904 ve 1906 yıllarında Abdülhamit rejimine rağmen grevler yapılmıştı, yani Selânik'te oldukça ileri bir bilinç düzeyi yerleşti. Bir yandan da yüksek eğitilmiş nüfus ve yüksek rütbeli subaylar burada bir burjuvazi oluşturmuşlar ve Avrupalı bir yaşam tarzına sahip olmuşlardı.

Selânik'te Abdülhamit'in hafiyeleri İstanbul kadar etkili değildi ve baskı burada çok daha azdı. İttihat ve Terakki üyeleri, daha önceleri İstanbul'da 1863 yılında kurulmuş olan Italia Locası'nın, Selânik'te 1864 yılında kurmuş olduğu Makedonya Rizorta Locası'nda, bu elverişli koşullar altında çalışma ve örgütlenme fırsatı buldular.

(...)

Bu olayları tetikleyen en önemli hareketlerden birine ve biraz geçmişe dönelim. 1900 yılının Eylül ayında İtalyan Maşrık-ı Azamın Büyük Üstat Yardımcısı Ettore

Ferrari İstanbul'a geldi, sonra İzmir ve Selânik'e geçti ve Büyük Üstat Ernesto Nathan 'ın mesajım bu şehirlerdeki kardeşlere ilettili. Nathan mesajında, vadilerdeki Masonların tekrar uyanmalarım istiyordu. Birkaç hafta sonra Selânik Makedonya Locası Boulma Giani Sokağı'nda Makedonya Risorta adı altında çalışmaya başlar. Hemen ardından da İtalyan Masonluğunun kendilerine verdiği destekle Jön Türkler gizlice çalışma fırsatına kavuştular. İttihat Terakki Cemiyeti de işte bu koşullarda ortaya çıkmıştır. İttihat Terakki'nin yükselişinin Macedonia Risorta Locası ile olan doğrudan ilişkisi kuşkuyla yer bırakmamaktadır.

1906 yılında kurulan İttihat ve Terakki cemiyetinin merkezi Selânik'te idi ve ilk üyeler 10 kişiydi. Bu ilk İttihat ve Terakki üyeleri aşağıda sıralanmıştır.

Mehmet Talat; Matrikül:⁹⁷ 15209; 1874 Kırcaali; Kâtip; Tekrisi⁹⁸: 06.12.1903

Rahmi Bin Rıza; M: 16033,1880 Selânik; Memur; Tekrisi: 19.11.1903

Mithad Şükrü; M: 15757, 1874 Selânik; Tekrisi: 19.09.1903

İsmail Hakkı Canbolat; M: 24819; 1880 İstanbul; Yüzbaşı; Tekrisi: 21.09.1907

*Manyasizade Refik Bey; Matrikül: 22714; Adliye Nazın; Tekrisi: 17.11.1906
0:04.03.1909*

*Emanuel Carasso; Matrikül: 13450; Tekrisi: 1902 sonu; Ölümü: 18.06.1934,
Trieste*

İsmail Hakkı; Matrikül: 25258; Erkan-ı Harp Binbaşısı; Tekrisi: 13.12.1907.

Ayrıca sonradan Muş Milletvekili olan Binbaşı Naki, Kolağası Kazım Nami, Drama Jandarma Komutam Hüseyin Muhittin, Maliye Müfettişi Ferit Aseo da bu locada tekris oldular.

1908 yılı ertesinde Rahmi bin Rıza ve Emanuel Karasu Osmanlı Meclis-i Mebusanına seçildiler. Talat Bey Meclis-i Mebusan Reis Vekiliydi. Mithat Şükrü B artık yasal olan İttihat ve Terakki'nin Sekreteriydi.

⁹⁷ Üye numarası

⁹⁸ Masonluğa kabul etme töreni, erişirme töreni.

Geleceğin Maliye Nazır İttihat Terakki'nin önemli üyesi Selânikli Mehmet Cavit Bey, İspanyol Maşrık-ı Âzamına bağlı Perseverencia Locasının üyesiydi. Fazlı Necip ise Veritas Locasında tekris edilmişti.

Macedonia Risorta Locası'nın Üstad-ı Muhterem Emanuel Karasu, İttihat ve Terakki için büyük öneme sahip bir kişiliktir. Locayı İttihat ve Terakki'ye açmış ve cemiyetin merkezi ve arşivi haline getirmiştir. Karasu, Jön Türkleri, toplantılarını Mason Localarında yapmaya davet etmiş ve onları her zaman korumuştur. Bu davet, Mason olmayan İttihat ve Terakki üyelerinin de toplantılarda bulunduğunu gösteriyor ama bu nasıl olmuştur ya da o günün koşulları altında özel bir izinle mi gerçekleştirilmiş olduğu hâlâ gizemini korumaktadır.

1901 ile 1908 Nisan ayı arasında Macedonia Risorta Locası'nda 188 kişi tekris edildi. 23 tanesi 2. ve 3. Kolordunun üst rütbeli subaylarıydı.

Görüldüğü üzere Jön Türkler kitleler halinde İtalyan Localarına yöneldiler. Ancak bu bazı biraderler tarafından Masonluğun siyasetler üstü amacından sapma olarak algılanınca, bir grup kardeş Fransız Maşrık-ı Azamına ve bazıları da İspanyol Maşrık-ı Azamına geçtiler. Yine de üyelik talepleri arttı ve İtalyan Maşrık-ı Azami 1906 yılında Labor Et Lux isimli ikinci bir loca açtı. Meşrutiyetten sonra 1908 yılı Ekiminde Selânik'te L'Avenir D'Orient isimli bir loca daha kuruldu, ancak bu loca da İttihat ve Terakki üyesi var mıydı bilinmemektedir.

Veritas Locası'na gelince; Veritas Locası'nın resmi açılışı 17 Eylül 1904 tarihinde yapıldı. Kurucu biraderlerin hepsi Selânik'in Musevi cemaatindendi. Üstad-ı Muhterem Isaac Vita Modiano, Birinci Nazır Isaac Rabeno de Botton, İkinci Nazır Jacob M. Mosseri, Hatip David Joseph Cohen, Kâtip Paul Isaac Modiano Biraderler idi.

Selânik'in Musevi cemaati içinde gelişen Veritas Locası'nın bir diğer özelliği de, en azından başlangıçta, tüm üyelerinin İtalyan Macedonia Locası'ndan gelen Masonlardan oluşmasıydı. Locanın kurulduğu yıl 24 üyesi oldu. Biraderlerin yansından fazlası Musevi cemaatin servet sahibi ya da hali vakti yerinde tabakalarındandı. Üyelerin geri kalanı daha büyük bir çeşitlilik gösteriyordu. Jön Türk devriminin arifesinde loca mensupları arasında on kadar ücretli, bir gazeteci, iki eczacı, yarım düzine kadar doktor, üç avukat, bir hâkim, iki tercüman, altı öğretmen ve bir o kadar da memur vardı.

Loca ilk zamanlar sadece Yahudiler içinden üye kaydetti. Bununla birlikte yavaş yavaş Selânik nüfusunun diğer unsurlarına da açılmayı denediler.

(...)

Fransa Maşrik-ı Azamı'nda saklanan dosyalar locanın hayırseverlik etkinlikleri hakkında birçok bilgi vermektedir. Ancak bu locanın siyasi etkinlikleri hakkında bilgiler kısıtlıdır. Jön Türk devriminin hazırlanmasında Veritas 'ın rolü tam olarak neydi? Bu soruya kesin bir yanıt vermek çok zor görünüyor. Çeşitli tanıklıklardan locanın birçok üyesinin İttihat ve Terakki Cemiyeti içinde de yer aldıkları anlaşılıyor. Bundan locanın Jön Türklerin etkinliklerine paravan görevi gördüğü sonucu çıkarılabilir mi? Bu sonuç akla yakın gibi görünse de, elimizde bulunan kanıtlar çok yetersizdir.

(...)

Masonluğun Selânik'teki localar aracılığıyla devrime katkısı nedir?

Selânik'teki İtalyan Locaları İtalyan ya da diğer yabancılara ait binalarda toplanıyorlardı. Yahudilerin Selânik'te büyük nüfuzları vardı ve siyasi eğilimleri de anti Yunan ve anti Slav'dı. Makedonya'nın Türkiye'den kopması olasılığı onları korkutuyordu. Bu nedenle de ittihatçılara locaların kapılarını açtılar. Karşılık olarak:

1. İttihatçılar güvenlik için localara girdiler.

2. Emanuel Karasu Türkler giderse Selânik'te yaşayamayacaklarını bildiğinden locasını ittihatçılara açmıştır.

İttihat ve Terakki üyeleri localarda hem Masonluk yaparken bir yandan da siyasi eylemlerini yürütüyorlardı. Bunun başım çekenlerde Emanuel Karasu, Manyasizade Refik Bey ve Talat Paşa olmuştur. O sırada Selânik'te bulunan localar içinde aslında sadece Macedonia Risorta ve Labor Et Lux Locaları İttihat ve Terakkicilere yardım etmişlerdir.

Asıl ilginç olanı ise Fransız Masonlarının, hatta Veritas Locasının bile İttihat ve Terakki 'nin İtalyan Locaları içinde yuvalandığı ve devrimin buralarda kurgulandığını bilmemeleridir. Devrimden 3 gün sonra Selânik'teki Fransız Obediyansına bağlı localar Fransız Büyük Doğu'suna başvurarak Jön Türkleri

Fransız bayrağı altında toplamayı önermişlerdir. Bu da örgütlenmenin ve savaşımın ne kadar büyük bir gizlilik içinde yapıldığını göstermektedir.

23 Temmuz 1908 günü İttihat ve Terakki örgütleri Anayasa'nın yürürlüğe konduğunu açıkladılar ve Padişaha telgraf yollayarak buna uymasını istediler. Selânik bütün bu gelişmeleri bilse de İstanbul'dan haber bekledi ve Padişah 23 Temmuz akşamı iradeyi ı çıkardı. Rumeli bu anayasanın kendi ürünü olduğunu biliyordu. 24 Temmuz gün. Masonlukla İttihatçıların ilişkisi ortaya çıktı. İradeyi öğrenen halk sokaklara döküldü ve İttihat ve Terakki'nin en saygın üyesi Manyasizade 'den bir konuşma yapma < istendi. Böylece hem Mason, hem İttihatçı Manyasizade kimliğini açıkladı.

Zamanla İttihatçılarla Mason Localarının ilişkisi gittikçe ortaya çıktı ve Giomale d' Italia bu bağlantının detaylarını yazmaya başladı. Özellikle kapitülasyonlar sayesinde locaların korunduğu ve bu sırrın hem Müslümanlardan hem Avrupalılardan saklandığı belirtildi. 1908 yılı başında 2 ve 3. Orduların bütün subaylar bu ulusal davanın içinde yer almışlardı. Selânik'in Jön Türklerin merkezi halini aldığı ve onların da Mason Localarında örgütlenmelerini gerçekleştirdikleri anlatılıyordu. Başarıya giden yolun taşlan şöyle döşenmişti:

Yazışmalar, mücadele kasası Selânik Locasının kontrolündeydi.

Liderlerden Enver Bey haber ve mektuplarını localardan alıyordu (Mason değildi).

Selânik Locası İttihat ve Terakki'nin arşivini güvenli bir yere yerleştirerek görevini tamamladı.

Mason Locası bütün faaliyetleri ve bunların yürütülmesini kendinden olmayan tüm çevrelerden saklamıştı.”⁹⁹

⁹⁹ (Mehmet Gücüyener, 2019)

✓ **Sahir Erman;**

"İstanbul, Selânik ve İzmir vadilerindeki Kardeşlere

'Aziz KK. 'BÜ Kaymakamı aziz ve münevver Ettore Ferrari K. şehrinize gelecektir. Ziyaretinin esas sebebi sanatla ilgilidir: fakat yüksek masonik görevi icabı olarak, Avrupa Türkiye'sinde dağınık kardeşleri toplamak ve eski locaların yeniden kurulmasına 'yardımcı olmak maksadıyla onlarla temas etmek hususundaki daveti nezaketle 'kabul etmiştir. 'Ferrari K'in İtalya'da ve dış ülkelerde şöhret sahibi olmasını gerektiren üstün 'insan, kardeş ve sanatkâr vasıfları onu ayrıca tanıtmaktan beni azade kılmaktadır. Kendisini layık olduğu surette karşılayacağınızdan eminim ve ziyaretinin 'Masonluğun vadilerinizde uyanışının temellerini atmasını temenni ederim. En samimî ve Kardeş selamlarımı takdim ederim, muhterem ve aziz KK.

Büyük Üstad E. Nathan' ¹⁰⁰

¹⁰⁰ (Erman, 1987, s. 89)

- Celil Layıktez, HKEMBL önceki B .  s. Yrd. ve EKSR Yüksek Şûra 33.  mason;

"Konsolosluklar tarafından iyice korunan bu localar Osmanlı aydınlarının, gizli  zg rl k  faaliyetlerinin merkezi olmuşlardır. Locaların yaydığı aydın düşünceler K.leri etkilemiŐ ve  ttihat ve Terakki Cemiyeti bu localarda gelişmiştir. Meşrutiyet sonrasında da J n Türk hareketinin güncel kalmasında bu localar önemli bir rol oynamaya devam etmişlerdir.

Selânik'te H rmasonluk tarihi 18. yüzyılın sonlarında başlar.  lk bilinen Amiti w Locasının 1804' den önce kurulmuş olduğu sanıl maktadır; ancak 20. yüzyılın baŐlarına kadar olan cılız geliŐmeler hakkında var olan bilgiler çok yetersizdir. Hareketlenme 1900 yıla doğru başlamıştır. Bu dönemde, Selânik H r masonluğunun yerleŐip yayılmasına elverişli bir ortam oluŐmuŐtu: ticaretle birlikte burjuva sınıfı geliŐmiŐti, orta eğitim Batı Avrupa standartlarını yakalamıŐtı, tartıŐmalara açık olgun bir aydın grubu vardı, dış dünya ile ulaşım deniz ve demir yolları ile sorunsuz yapılabilirdi, değişik etnik grupların varlığı cemiyetlerin kurulmasını teŐvik ediyordu. Kısaca, Makedonya'nın merkezi, ticaret kenti Selânik, yüz binlik nüfusu ile Osmanlı kentleri arasında, Batıdan gelen düŐüncelere en açık bir kent görünümündeydi. Yüzyılın başında Selânik'te elektrikli tramvay varken,  stanbul'da tramvayı hal  atlar çekerdi.

 stanbul'daki Italia Locası, Selânik'te 1864 yılında Macedonia adında bir loca kurmuŐtu. 1890'lı yıllardan itibaren,  mparatorlukta var olan genel siyasî ortam  inde, bu loca,  stanbul ve  zmir'deki diğer  talyan locaları gibi bir hayli zayıf düŐmüŐtü.  talyan Masonluğunun Büyük  stat yardımcısı Ettore Ferrari K,  talyan Kardeşleri uyandırmak üzere,  stanbul ve Selânik'i 1900 yılının Eylül ayında ziyaret etti. Ettore Ferrari K.  talyan Masonlara, Büyük  stat Ernesto Nathan K.in, aşağıdaki mesajını getirmişti:¹⁰¹

¹⁰¹ CL: Angelo Iacovella, G ny  ve Hilâl,  ttihad - Terakki ve Masonluk

'İstanbul, Selânik ve İzmir Vadilerindeki Kardeşlerime.

Sevgili Kardeşlerim, Sevgili ve ünlü Kardeşimiz, Büyük Üstat Yardımcısı Ettore Ferrari, kentinize geldi. Ziyareti özellikle sanatsal amaçlar taşıyor¹⁰²; ama üstün mason niteliklerine sahip olduğu için Rumeli'nin farklı yörelerine dağılmış olan Kardeşleri bir araya toplayabilmek ve eski mahfilleri yeniden oluşturmayı denemek amacıyla bu görevi kabul etti. İnsan, Kardeş ve Sanatçı olarak üstün nitelikleri olan Ferrari K. 'e, İtalya 'da ve yurt dışında benim ayrıca herhangi bir uyarıda bulunmama gerek yoktur. Sizler tarafından gerektiği gibi karşılanacaktır ve ziyaretinin bulunduğunuz Vadilerdeki mason yaşamının uyanışı için gereken temeli sağlamlaştırmasını temenni ediyorum. '

'Ferrari'nin Türkiye'ye gelişi umulan etkiyi yarattı. Birkaç hafta içinde, Selânik'teki Makedonya locası, Macedonia Risorta adı altında, 'Boulma Giani Sokağı'ndaki eski yerlerinde', bir mabetten başka, bir sigara salonu ve bir kitaplık içeren lokalinde yeniden düzenli olarak çalışmaya başladı. Ettore Ferrari, 'Masonluk ve Türk Devrimi' başlıklı bir konferansında 1908 öncesi yıllara ait durumu anlatırken, 'Türk yasaları örgütlenme hakkını tanıyı yor ve buna izin de vermiyordu; gizlice oluşturulan topluluklar da -hafiyelerin ihbarlarıyla- hemen lağvediliyor ve üyeleri de hapse atılıyordu. İşte bu aşamada [...] masonluğun çabaları yardımcı oldu. Hürriyet hareketinin şeflerinden bazıları Avrupa yolculukları sırasında kuruluşumuzun varlığını fark etmiş, faydalı ilkelerini tanımışlardı [...] ve Masonluğa başvurmaya karar vermişlerdi. İçlerinden üç kişi, Selânik'te İtalyan Grand Orient'ine bağlı Macedonia Risorta locasının yüksek mevkideki görevlilerine kendilerini tanıttılar. Çalışmalara katılmaya hazır olduklarını bildirdiler ve yaşadıkları zulme karşı Masonlardan yardım talep ettiler. [...]. Toplumsal konumları kadar, ifade ettikleri duygular nedeniyle de ailemize katılmaya lâayık görülen bu kişileri - tüm Rit formaliteleri yerine getirildikten sonra - Loca bağına bastı [...]. Macedonia Risorta locasında önceden tekris edilmiş başka iki Türk liberal de bu üç yeni Kardeşe katıldı. Böylece Jön Türkler topluluğunun ajitasyon örgütünün ilk grubunu kurmuş oldular'.¹³¹⁰³

¹⁰² CL: Ettore Ferrari heykeltıraş ve ressamdı.

¹⁰³ CL: Angelo Iacovella, Gönye ve Hilâl, İttihad-Terakki ve Masonluk.

Bu Locanın ünlü Üstadı Muhteremi Emanuel Karaso locayı İttihat ve Terakki'nin beşiği yapmıştır. Makedonya locası 'yeniden doğuşu 'nu Ettore Ferrari'ye olduğu kadar, genç bir Sefaret avukata: Emanuel Karaso 'ya da borçluydu. Karaso, 'Jön Türker'i toplantılarını mason localarında yapmaya davet etme düşüncesi' ondan çıktığı için, sık sık İtalya Grand Orient'i ile Jön Türkler arasındaki gerçek irtibat halkası olarak gösterilmiştir.14¹⁰⁴

Macedonia Risorta 'nın Üstad-ı Muhterem'i Karaso 'nun onayıyla, Jön Türkler locayı, daha doğrusu dinlenme salonunu hareketlerinin merkezi ve arşivi olarak kabul ettiler. Karaso 1913 yılında, Rivista Massonica' da aşağıdaki satırları yazmıştı:

'Silâh zoru ile halklarına egemen olan ülkeler dikkat ve öngörü ile tetkik edildiklerinde, ateşli vatanperverlerin masonik sembollerin etrafında toplandıkları görülür Değişik ırk ve politik görüşlerin yaygın olduğu Osmanlı İmparatorluğunda, bu farklılıklara rağmen, vatanperverlerin Masonluğun sinesinde birleşmeleri mümkün olabilmıştır.'

1901 ile 1908 yılının Nisan ayı arasında Macedonia Risorta locasında 188 kişi tekris edildi, bunlardan 23'ü Rumeli'de karargâh kurmuş II. ve III. Kolordu'nun üst rütbeli muvazzaf subaylarıydı.

Jön Türkler 'in kitle halinde İtalyan locasının sütunlarına yönelişi, bazı 'kardeşler' tarafından masonluğun siyaset üstü amacından tehlikeli bir sapma olarak algılandı. Protesto gösterisi olarak, bir grup mason Fransa Grand Orient'ine geçmek için İtalya Grand Orient'inden ayrılmaya karar verdiler. Diğerleri, daha belirsiz nedenlerle, İspanyol masonluğunun vesayetine geçmeyi yeğlediler. Bu ve diğer karışıklıklara rağmen, İtalya Grand Orient'i Selânik'ten düzenli olarak gelen terfi taleplerini karşılamayı sürdürdü ve üyeliklerin düzenli bir şekil de arttığını görerek, 1906 yılında, Labor et Lux adında ikinci bir mahfilin açılmasına izin verdi. (...)

İtalya Grand Orient'inin¹⁰⁵ Büyük Üstadı ve Osmanlı İmparatorluğunda İtalyan Localarının uyanmasında etkinliği tartışılmaz bir Kardeşimiz olan Ettore Ferrari'nin,

¹⁰⁴ CL: Aynı kaynak

¹⁰⁵ Türkçe yazarken Fransızca sözcükleri kullanmak üstelik onu da Türkçe yazabilmek için yapısını bozmak, masonların sıkça yaptığı bir züppeliktir. Grand Orient: Büyük Doğu!

Jön Türk Hareketinde İtalyan Masonluğunun oynadığı rolü anlatan konferansından aşağıdaki pasaj, Selânik kentinde bu günlerin havasını özetlemektedir:

'14 Nisan108 1909'da, Padişah'ın yeni bir darbe yapma tehdidi karşısında, Üstad-ı Muhterem Emanuel Karaso, 3. Kolordu kumandanı olan paşa, Selânik Valisi ve Telgraf Müdürü, tüm 'kardeşler' 'Dâhiliye Nazır'ına çok sert bir telgraf gönderdiler ve onu tehdit ettiler [...] hürriyet düzeni yeniden kurulmazsa, halk isyan edecek ve 3. Kolordu da İstanbul'a yürüyecekti. Bu arada, vatan sevgisi dolu konuşmaların etkisinde, Selânik halkı silâha sarılmıştı, tüccarlar işyerlerini kapamışlardı, öğrenciler okulu bırakmış, silahaltına alınmayı bekliyorlardı. Bu arada hükümet Kanun-u Esasi'nin yeniden yürürlüğe konacağı konusunda kesin bir güvence vermiyordu; bunun üzerine askeri birliklerle yüklü trenler İstanbul'a doğru hareket etmeye başladı. Sokaklarda çatışmalar sürerken, tutuklanmak üzere izlenen ve aranan liberaller localarda saklanıyorlardı. Yeni ve beklenmedik devrimin karmaşık ve coşkulu hareketi localardan yönetiliyordu [...]. Gericiliği kesin olarak kırmak için Jön Türkler padişahı tahttan indirdiler'.¹⁰⁶ " ¹⁰⁷

¹⁰⁶ Angelo Iacovella. Gönye ve Hilâl, İttihad-Terakki ve Masonluk, Ettore Ferrari'nin konuşmasından, s .43

¹⁰⁷ (Layıktez, 1999, s. 73-76)

Tezin metninden okumayı sürdürelim.

Eren Aksu;

"1908 Devrimi'nin ardından Meşrutiyet'i ilan ettirip II. Abdülhamit'in 33 yıllık saltanatına son veren İttihat Terakki Cemiyeti, bu başarısını biraz da Mason localarına borçludur." (sayfa 258)

İttihat ve Terakki Cemiyeti, Selânikli Yahudi burjuvazisi ve İtalya Bü. D. tarafından kurulan Makedonya Risorta locası şemsiyesi altında işbirliği yaptığı bir tarihi gerçektir. Bu işbirliği karşılıklı çıkarlar temelinde yapılmıştır. Çıkar işbirliğinde kimsenin kimseye borcu olmaz. Ayrıca, Eren Aksu benzer ideolojik yaklaşımda olan kişiler gibi, tanımladığımız dini ve etnik (Yahudi / Sabetaycı) toplumsal yapının kendi ve İtalya devleti emperyalist çıkarları için çalışan İtalya Bü. D. masonlarını, vahim yanlış "mason locaları" diye tanımlamak hep söylediğimiz derin bilgisizlik ve ideolojik saplantı ile yapılan bir saçmalaktır.

"Selânik'te kurulan ilk loca, İtalyan konsolosluğunun resmî olmayan koruması altında İtalya Grand Orient'ine (İtalyan Büyük Doğu) bağlı Macedonia Risorta locasıdır." (sayfa 262)

Eren Aksu, en azından buraya kadar birçok kaynaktan yararlandı, öyle gözüküyor, o zaman bu vahim yanlış nasıl yapar? Hiçbir bir şey öğrenmedi mi okuduklarından? Makedonya Risorta Selânik 'te ilk kurulan loca demek nasıl bir ciddiyetsizliğin sonucudur? Danışman Kani İrfan Karakoç da hiç mi okumadı tez metnini?

Ya şu tümceye de demeli? Mason Locaları hakkında hiçbir şey bilmeyen bile okuduğu zaman tümcedeki somut, maddi hataları anlar;

*"Bu locaların çoğu kısa zamanda kapanırken uzun soluklu olanları ve Türkler tarafından kurulanları da olmuştur. Bunlar: 1908 Kasım'ında kurulan Fransız Büyük Locası'na bağlı faaliyet gösteren L'Avenir de L'Orient locası, 1909 yılında Şura-yı Âli ve Maşrik-ı Azam locaları ve bir de Yunanlıların Selânik'i teslim aldığı tarih olan 1912'ye yakın zamanlarda kurulan Mithat Paşa adlı Türk locasıdır."*⁸⁹⁴

Yukarıdaki saçmalık tezde yineleniyor;

"Selânik'te bilinen ilk loca olan Makedonya Risorta 'nın 1899 yılında kurulduğu sanılmaktadır. İtalyan Büyük Doğusuna bağlı bu locanın, ilk olması dışında diğer bir özelliği de Jön Türk Devrimi'ni gerçekleştiren kadroları barındırması ve kadroların faaliyetlerine ev sahipliği yapmasıdır." (sayfa 263)

Tez yazarı kendi yazdığını bile okumamış diyeceğim, mümkün olamaz, değil mi? Eren Aksu kendi yaptığı aktarımlarda Macedonia / Makedonya Risorta Locasının, daha önce kurulmuş kapanmış Makedonya Locası yerine kurulduğunu yazdı. Daha önce kurulmuş birçok loca var. Bir metin bu kadar kendi yazdığını yalanlayan bir şekilde nasıl yazılır ve 1 Danışman artı 4, toplam 5 öğretim üyesince okunmuş olması gereken ve onaylanan bir doktora tezinde bunlar nasıl olabilir? Locaya kayıt listesini neden masonluk konusunda kendisi gibi aktarım yapan, araştırması olmayan bir akademisyenden, Necmettin Alkan 'dan aktarıyor? Oysa elinde olan, sürekli atıf yaptığı Angelo Iacovella tarafından yazılmış olan, Gönye ve Hilal kitabının 57 – 62 sayfaları arasında, locanın tüm üye listesi veriliyor. Angelo Iacovella, İtalya Bü. D. belgeliğinde (arşivinde) çalışarak bu listeyi hazırlamış. Yani akademik anlamda birinci kaynak ve Eren Aksu bu kaynağa sahip.

Bu bölümün sonrası berbat bir Türkçe ile yazılmış, yazarın kişisel "yorumlarını" atıf yaptığı kişilere dayandırma çabası içinde...

"2.4.6.2 Veritas Locası"

Tümceye bakar mısınız?

"Üyelerinin çoğunu Yahudilerin oluşturduğu/oluşturacağı Veritas locasının kurucu üyeleri de Yahudi'dir." (sayfa 263)

Bu tümceyi yazan, üniversite eğitiminin tamamı Türk Dili ve Edebiyatı alanında eğitim ile geçmiş, bir doktora öğrencisi onaylayanlar da 4'ü Türk Dili ve Edebiyatı öğretim üyesi ve bir de Sosyoloji öğretim üyesi!

Bu bölümü hiç değerlendirmeyeceğim, zamanıma yazık. Daha önce yaptığım tüm eleştiriler Veritas Locası bölümü için de geçerlidir.

Sahi, örnek olarak; bir mason locasının kimlerden oluştuğu kuruluş tarihi vd. bilgilerin tezin adı ve başında açıklanan hedef içerikle ne ilgisi var? Tez Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde yapılıyor ama yarısından fazlası mason locaları üzerine, tarih ve siyaset bilimi

alanında. Bu tez neden gerçekte Selânik Kùltürü, Yazını üzerine, edebi ve kùltürel değerdendirmeler yapılarak yazılmamış? Hiç bilmedikleri ve anlamadıkları Mason Tarikatı konusundan daha mı az biliyorlar?

"2.4.6.4. Türkler Eliyle Kurulan Mason Locaları

Osmanlı 'da mason localarında, İttihat ve Terakki Cemiyeti üyelerini saymazsak, Türk soylu mason sayısı beşi geçmez. Osmanlı 'da zaten Türk kavramı yok ki. Müslüman isimli masonların tamamı, devşirilerek "sözde Müslüman" yapılmış Rum, Ermeni vd. ile tebaası, Sabetaycı, gizli Ermeni ve gizli Rum soylu kişiler.

İttihat ve Terakki Cemiyetinin küçük bir grubu mason localarına girmişlerse de bunların içinde de Yahudiler, Sabetaycılar vd. Türk soylu olmayan kişiler vardı. Türk soylu İttihat ve Terakki Cemiyeti üyeleri, siyasi olarak tasfiye edildikten sonra, localarda Türk soylu mason yok denecek kadar azdır.

Eren Aksu 'nun yazdıklarına bir bakın, gene uçuşta;

"1908 Devrimi var olan localara fayda sağladığı gibi yeni locaların açılmasını da sağlamıştır. İTC yönetimi de tamamı yabancı obediyanlara bağlı bu locaların açılması karşısında devletin bunların elinde sömürge durumuna düşmesi tehlikesine karşı kendi obediyanlarını ve bunlara bağlı localarını kurmaya başlamıştır."

Yukarıdaki paragrafta tek bir doğru ifade, tek bir doğru bilgi yok. Bu konuda ancak bu kadar uydurma yazılabilir.

Osmanlı İmparatorluğunda masan localarının sayısını bir anda çok arttığı dönem Kırım Savaşı sonrasındadır.

İttihat ve Terakki Cemiyetinin iktidarı ele geçirmesi ile mason localarının artışı arasında bir ilişki bulunmaz.

Osmanlı 'da Yüksek Şûra ve Büyük Loca (Büyük Doğu) kuranlar tamamı yabancı ülke vatandaşları, çoğunlukla Fransız vatandaşları olan Ermeni, Yahudi ve Rumlardır.

Fakirin "**Osmanlı 'da Mason Locaları**"¹⁰⁸ kitabı fakirin yayınladığı "Osmanlı Büyük Doğu ve Süprem Konsey Kuruluş Tutanakları" incelendiğinde görülecek ki, Osmanlı mason yargısının resmi dili Fransızcadır, Fransa Bü. D. tarafından kurdurulmuştur, kurucuların içinde Türk soylu bir tek kişi yoktur. Talat Paşa bulunmadığı bir toplantıda Büyük Üstat seçilmişse de birkaç ay sonra Büyük Üstatlıktan ayrılmıştır.

Paul Dumont 'un dediği gibi "**Osmanlı masonluğu sömürge masonluğudur**", mason ilkelerine göre açık ortam olan Osmanlı coğrafyasını kendi kontrollerine almak için Fransa Bü. D. ve İtalya Bü. D. birlikte Osmanlı mason yargısını kurdular. Kurulan bu yapıyı, elbette İngiltere B. Bü. L. tanımadı ve masonluğun büyük parçası açısından Osmanlı 'da yerel masonluk yoktu.

Bir devlet, bir ülke, bir imparatorluk mason locaları elinde sömürge olmaz. Eren Aksu ve hocaları, sömürge tanımından bile habersizler. Bir ülkeyi sömürgeleştiren, başka bir ülkedir, emperyalist bir ülkedir. Osmanlı İmparatorluğu son yüzyıllarında zaten yarı sömürge olmuş, tüm kaynakları Batılı emperyalistler tarafından sömürülmekteydi. Osmanlı İmparatorluğunun çok daha önce yıkılmamış olmasının nedeni, emperyalist devletlerin ana parçayı kimin sahipleneceğine karar verememiş olmalarıdır.

Osmanlı Büyük Doğusu masonları, Kurtuluş savaşı sırasında ihanet içinde, düşmanlarımız tarafında yer almıştır. Dahası Osmanlı Bü. D. içinde egemen olanlar, Osmanlı tebaası bile olmayan yabancı ülke vatandaşları masonlardır.

¹⁰⁸ (Taşdelen, Osmanlı 'da Mason Locaları, 2019)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM –

SELÂNİK KÜLTÜREL VE EDEBÎ ORTAMLARINA KATKI YAPAN İSİMLER

Tez yazarı Eren Aksu, bu bölümü korkarım tezinin sayfa sayısını artırmak için oluşturmuş.

Tezde buraya kadar ortaya Selânik “edebi kültürü” ile ilgili somut bir araştırma ve sonuç çıkarılmadığı gibi bu isimler seçilirken de, ortaya nesnel bir seçim ölçütü konmamış. Seçim ölçütü belirlenemediği gibi, seçimlerde hiçbir nesnel yaklaşım ve bir doktora tezinde olması zorunlu olan araştırma, tartışma ortaya konamamış. Eren Aksu düşüncelerinde de oluşmuş bir yaklaşım yok. Kendi belirlediği, 3 başlık içinde verilen isimler, başlıkları ile bile tutarlı değil. Selânik ‘te doğmuş, Selânik kültürü ile büyümüş ve Selânik edebi kültürüne katkılarda bulunmuş kimi adlar, “Selânik’ten yolu geçenler” bölümünde işlenirken, Selânik ‘ten gerçekte yolu geçmiş kişiler, “Selânik Matbuatına Katkı Yapan İsimler” bölümünde ele alınmış.

Bu bölüm de son derece özensiz, ilkesiz, seçim ölçütleri olmayan, seçim sırasında nesnel ölçüm yapılmayan ve yapılamayan bir “metin” olarak yazılmış. Kişiler hakkında tez başlığı ile ilişkili hiçbir araştırma yapılmamış.

Türk Ulusal Kurtuluş Savaşının Başkomutanı, Türkiye Cumhuriyeti kurucusu ve Türk Devrimlerinin lideri Mustafa Kemal Atatürk, bu içi boş çalışmada, sıradan insanlarla, hatta astırdığı vatan hainleri ile alt alta yazılmış, yazarın küçük zihni çapı kapsamında sıradanlaştırılmaya, küçültülmeye çalışılmış. Bu çarpıtmayı yapana da buna destek olana da, göz yumana da yazıklar olsun diyorum. En hafif ifadeyle etik yoksunluğudur.

Edep yahu!

İttihat ve Terakkinin Cemiyeti liderlerinden Türk tarihinin kahramanı Talat Paşa, Osmanlı Orduları Başkomutanı Enver Paşa, Türk İstiklal Savaşının birçok değerli komutanı Ali Fuat Cebesoy, Fethi Okyar da gene sıradan adlarla ve vatan hainleri ile bir tutulup, bu kısır tezin kabına asla sığmayacak bu devlet, kahramanlar da gene bilinçli bir sıradanlaştırma ve küçültme çabası içinde listelenmişler.

Başta Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere tüm bu efsane kahramanlar aynı zamanda son derece yetersiz bilgi ve ifadelerle, önemli nitelikleri ve başarılarından söz edilmeden geçilmiş olarak verilmiş.

Tez kapsamın içinde ilgili ilgisiz, masonlukla ilgili yorumlar yapılırken, verilen adların mason tarikatı ile ilişkileri de göz ardı edilmiş.

Eren Aksu bu bölümde bir araştırma, ortaya yeni bir yaklaşım koymak yerine, son derece özensiz ve ciddiyetsiz, adlandıramadığım bir listeleme yapmış.

Kişilerin Selânik ile ilişkisini “yapay zekâ” üzerinden sorguladığımız zaman, Eren Aksu ‘dan çok daha doğru ve ayrıntılı bilgi almak olası. Ne yazık ki...

Eleştiri çalışmamızda bazı isimler ayrıntılı olarak anlatıldı, belirlenebildiği kadarıyla, mason olanlar da belirlenip, söz edildi.

"Aynı anda mason olmak da bir tarikata devam etmek de İttihatçı olmak da sosyalist olmak da mümkündür. Eskiden beri kozmopolit yapısının etkisiyle her türlü inanca ve kültüre açık olan Selânik ortamları, mensubu olan insanları daha hoşgörülü hale getirmiştir. Bu elbette kötü bir şey değildir ama çalışmamızı başlıklara bölme anlamında zorlayıcı bir durumdur." (sayfa 510)

3.1. Selânik Matbuatına Katkı Yapan İsimler

Tez yazarı “matbuat” sözcüğünü kullanmış; Arapça kökenli, artık kullanılmayan eskimiş ve bitmiş bir sözcük yeğlemiş.

Matbuat sözcüğünün Türkçe karşılığı “basın” demektir ve basılı yayınların genelini; kitap, dergi, gazete gibi basılı eserlerin tümünü kapsar.

Bakalım bu bölümdeki tüm kişilerin niteliği Selânik Matbuatı ile ilişkili işler yapmışlar mı?

Bu bölümde Eren Aksu yalnızca isimleri yazmış. Yanlarındaki unvan ve tanımları fakir ekledi. Ad altında yapılan açıklamalar fakire ait. Eren Aksu ‘nun bazı yazdıkları eleştiri olarak getirildi.

3.1.1. Ali Canip Yöntem, Türkçü yazar

D. 1887, Selânik – 1967, İstanbul.

Türkçü edebiyatçı ve yazar. Genç Kalemler dergisinin önde gelen isimlerinden biri olarak, Milli Edebiyat akımının ve *Yeni Lisan* hareketinin savunucularındandır. Bu hareket, Türkçenin sadeleştirilmesi ve ulusal bir yazın oluşturulması amacıyla.

Ali Canip, Ömer Seyfettin ve Ziya Gökalp ile birlikte Genç Kalemler 'de Türkçülüğün dil ve edebiyat alanındaki yansımalarını desteklemiş, Arapça ve Farsça kelimelerden arındırılmış bir Türkçeyi savunmuştur. Özellikle Ömer Seyfettin ile birlikte yazdığı yazılar ve Yeni Dil makalesine katkıları, Türkçü düşüncenin dil politikasına olan bağlılığını gösterir. Ancak, Ali Canip'in Türkçülüğü daha çok dil ve yazın çerçevesinde yoğunlaşmış, siyasi Türkçülükten ziyade kültürel ve edebi bir çizgide ilerlemiştir.

Eren Aksu, Ali Canip Yöntem 'in Türkçü kimliğinden söz etmiyor. Yazar Eren Aksu, danışman Kani İrfan Karakoç ve diğer jüri üyeleri, Türkçü sözcüğünün **kullanılmamasına** sanki özel bir dikkat göstermişler.

3.1.2. Ziya Gökalp, Türkçü düşün adamı, toplum bilimci, şair ve yazar

D. 1876, Diyarbakır - Ö. 1924, İstanbul

Türkçü, Toplumbilimci, Şair, Siyasetçi Ziya Gökalp, 1876'da Diyarbakır'da doğdu. Asıl adı Mehmet Ziya'dır. Babası, devlet memuriyetinde bulunan ve vilayetin resmi gazetesi "Diyaribekir" in başyazarlığını yapan Tevfik Efendidir.

Ziya Gökalp, ilk ve orta eğitimini, doğduğu kentte yaptıktan sonra; İstanbul 'a gider. İstanbul 'da parasızdır ve kalacak yeri yoktur. Bu yüzden tek çaresi yatılı bir okula gitmektir. Yatılı olarak Mülkiye Baytar Mektebine girmeyi başarır.

Görsel 1 Ziya Gökalp, "Malta'da dört Diyarbakırlı"

Torunu Alp Gökalp;

*"1898 yılı yaz tatilini memlekette geçirmek için Diyarbakır'a gelir. Vali aleyhine çalışmalar yaptığı gerekçesiyle 14 Temmuz 1898'de tutuklanır, mahkemesi tutuksuz olarak devam ettirilir. Serbest bırakılınca İstanbul'a geri döner ve öğrenimine devam eder. Diyarbakır'da evlerde yapılan bir aramada Ziya Gökalp'in Abdülhamit rejimi aleyhine görüşlerinin yer alan mektuplar bulunması üzerine "Yasak yayınları okumak ve muhalif derneklere üye olmak" suçlamasıyla 1898'de bir yıl hapse mahkûm olur. Ceza süresinin on ayını Taşkışla'da askerlerle dolu bir koğuşun elbise dolabının içinde geçirir. Bu dönem bulabildiği tek kitap olan Kuran'ı okuyup inceler. Sonraları Kuran'ın ruhi bunalımdan kurtulmasına çok faydası olduğunu söyler."*¹⁰⁹

1909'da Selânik'te yapılan İttihat ve Terakki Cemiyeti kongresine, Diyarbakır temsilcisi olarak katılır. Bu dönemde dilde Türkçülük tezini savunan gruba katıldı. Ömer Seyfettin'in ve Ali Canip'in önderliğindeki bu grubun çıkardığı Genç Kalemler dergisinde yazmaya başlar.

1912'de İstanbul'a gelir ve Türk Ocağının kurucuları arasına girer.

*"Ermeni soykırımı iddiaları ile ilgili işgal mahkemesi tarafından yargılandı. Mahkeme sürecinde soykırım iddialarını kesinlikle reddetmiş ve Mukatel (karşılıklı öldürme) tezini savunmuştur. 1919'da İngilizler tarafından Malta Adası'na sürgüne gönderildi. Burada kaldığı dönemde ailesiyle yaptığı mektuplaşmalar daha sonra Malta Mektupları adıyla kitaplaştırılmıştır. Ve bu kitap Malta sürgünlerinin orada geçirdikleri hayat şartlarıyla ilgili elimizdeki yegâne eserdir."*¹¹⁰

¹⁰⁹ Alp Gökalp sunumundan.

¹¹⁰ <https://www.antoloji.com/ziya-gokalp/hayati/>

Görsel 2 Türk Ocağı Kurucuları, soldan sağa; Yahya Kemal, Ali Fuad Paşa, Rauf Bey, Ziya Gökalp, Yusuf Akçura, Cemal Paşa, Mehmet Emin Yurdakul, Nedim Bey, Keşfi Bey, Vahap Bey.

"2 yıllık sürgün döneminden sonra Diyarbakır'a gitti, Küçük Mecmuayı çıkardı.

1923'te Maarif Vekâleti Telif ve Tercüme Heyeti Başkanlığı'na atandı, Ankara'ya gitti. Aynı yıl İkinci Dönem Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne Atatürk tarafından Diyarbakır mebusu olarak seçildi.

1924'te kısa süren bir hastalığın ardından İstanbul'da öldü. II. Mahmut Türbesi haziresine gömüldü.¹¹¹

Osmanlı Dönemi mebusluk, İstanbul Üniversitesinde Toplumbilim öğretim üyeliği, Türkiye Cumhuriyeti kuruluşunda birçok görev ve Meclis 2. Dönem Milletvekiliği.

Ziya Gökalp, İttihat ve Terakki Cemiyeti içinde, başta Mustafa Kemal olmak üzere masonluğa karşıt olanların, Ömer Seyfettin gibi çok önemli isimler ile birlikte yer almaktadır. O dönem yazılan "**Vatan Yalnızca Vatan**" isimli risaleye 'sini değerlendiren

¹¹¹ <https://www.antoloji.com/ziya-gokalp/hayati/>

Ali Birinci de bunu doğrular.¹¹² Tarihin sayfalarında biraz karanlıkta kalmış bu risaleye ortaya çıkardığı için Ali Birinci 'ye şükranlarımı sunuyorum.

Ali Birinci; "Risâle hakkında ilk bilgileri Ali Canip Yöntem'e borçluyuz:

"İttihat ve Terakki Cemiyeti, Meşrutiyetten önceki faaliyetinde Mason kulüplerinden çok faydalanmıştı. O zaman ve sonra Masonluk şehirde pek yaygın bir halde idi. Öyle ki, arkadaşlar içinde Ziya'dan, Ömer'den, Benden başka Mason olmadık kimse kalmamıştı. Biz Masonluğun insaniyetperverlik süsü altındaki kozmopolit temayülüne muhaliftik. Genç Kalemler dergisinden başka on paralık broşürler de neşretmeyi düşünmüştük.

Onlardan biri olarak kaleme aldığımız 'Vatan! Yalnız Vatan' adlı broşür 'insanlık', 'beynelmileliyetçilik' zihniyetine ve bu arada 'masonluğa şiddetle hücum ediyordu. İşte bu sırada Trablusgarp'a saldırdılar. Selânik'te en kuvvetli Mason locası İtalyan locasıydı. Bizim 'insanlık', 'beynelmileliyetçilik' fikirlerine hücum edişimizi müteakip, İtalyanların şehre ateş saçmaları, kasabaya girer girmez de masum halktan yakaladıklarını darağacına çekmeleri mason geçinen arkadaşlarımızı şaşırttı.

Ömer Seyfeddin büyük bir yeis ve ıstırap içinde (Primo)yu yazdı. Genç Kalemlerin 13. sayısında çıkan bu hikâye, millî duygularla dolu güzel bir eser olduğu kadar, 'beynelmileliyet' fikrine nasıl ve nereden darbe vurulursa daha amansız olacağını kestiren usta bir propagandacı muharrir mahsulü olduğunu gösteriyordu: Hâlbuki o zaman Ömer, henüz yirmi yedi yaşında idi. Onun kalemindeki sanatkâr füsunu, hikâyeyi kuru bir propaganda malı olmaktan koruyor, enfes bir edebî eser kıymeti veriyordu' (4; 'Hizb-i Cedid', Yakın Tarihimiz, Sayı 25, (16 Ağustos 1962) s.354. "¹¹³

Risaleye yazarı Ali Canip Yöntem, daha sonra bir yazıda;

'Türkler milletlerarası teşekküllerden, masonluktan, sosyalistlikten uzak kalmalıdırlar' demekte. Biz de aynısını söylüyoruz! Ali Birinci, Tahir Alangu 'ya atıfta bulunarak şöyle demektedir; 'Alangu 'nun bu yanlışları yanında risâlenin yazarı hakkında söyledikleri üzerinde durulmağa değer görünüyor. O, 18 Aralık

¹¹² (Birinci, 1989)

¹¹³ a.g.e.

1963 günü Genç Kalemler çevresinden Mustafa Nermi (1890-1971) ile yaptığı bir konuşmaya dayanarak, Selânik'te basılan on kadar propaganda broşürünün hepsinin Ömer Seyfeddin tarafından hazırlanmış olduğunu kaydediyor.

Ağlebi ihtimâlle Gökâlp'in ve Yöntem 'in de, fikirleriyle katkıda bulundukları risâle Ömer Seyfeddin tarafından kaleme alınmıştır. Bununla beraber risâlenin, her üçünün müşterek kanaatlerine tercüman olduğu unutulmamalıdır."¹¹⁴

Prof. Dr. Tevfik Çavdar;

"Gökâlp Türk devrimi üzerinde büyük etkileri olan bir düşünürdür. Kemalist devrimi bile Gökâlp 'in etkisi dışında ele almak bizi yanıltıcı sonuçlara götürebilir. Özellikle Balkan Savaşı'ndan sonra Ziya Gökâlp düşünesü ve Türkçülük, İngiliz emperyalizmine bir başkaldırma, tam bağımsızlığa yönelen bir eylem biçiminde oluşmuştur. İttihadı Terakki'nin İngiliz emperyalizmine karşı dururken Alman savaş makinası ile aynı çizgiye düşmesi kaçınılmaz bir sonuçtur. Bu konuyu ilerde daha ayrıntılı ele alacağız. 1910'dan sonra birbirini izleyen karanlık günlerde Ziya Gökâlp düşünesünün Türk aydınına nasıl bir umut kapısı açtığı, o günlerin değişik sanat yapıtlarında, incelemelerinde bile görmek mümkündür. Yapısı bakımından dış kültüre bağlı olan Halide Edip'in 'Yeni Turan' romanı bu coşkunluğun ne ölçüde geniş olduğunu bize anlatır."¹¹⁵

Tanzimat hakkındaki görüşleri;

"Hasta olan Türk milleti değil, memleketin münevverleridir. Onları tedavi eder, onlara yeni bir milli vicdan, yeni bir mefkûre aşılırsak, kuvvetli bir hamuru olan Türk halkı, cihan tarihinde yeniden bir kuvvet olarak çıkacaktır. Bu sebeple **Tanzimatçılar gibi yalnız garplılaşmak değil, memleketin hayatına müessir olan genç nesli terbiye etmek, memlekette milli ahlaka sahip güzideler yetiştirmek lazımdır.**

Bu genç münevverleri yetiştirecek erginler, mektep sıralarından değil, milli mefkûreye sahip kulüplerden, milli cemiyetlerden yetişir."

¹¹⁴ a.g.e.

¹¹⁵ (Çavdar, 1970, s. 81-82)

Ziya Gökalp 'in Selânik ile Selânik'te birkaç yıl kalmaktan ve Selânik 'te yayınlanan bir dergi de 2 yıl yazılar yazmaktan başka bir ilgisi yoktur.

Bir şehrin edebiyat ve kültürünü etkileyen ya da o şehirde yetişmiş kişiler listesinde, Ziya Gökalp 'in olması, tezin başlığı ve açıklanan hedeflenmiş içeriği ile hiçbir ilişkisi yoktur. Yazar, birçok kişide olduğu gibi kafasında Selânik ismi ile hayali bir şehir uydurmuş, bir torba yaratmış ve o dönem ismi bilinen herkesi de bu torbaya doldurmaya çalışmış.

Bu anlamda kişilerin seçiminin tarih, toplumbilim ve siyaset bilimi açılarından hiçbir mantığı, tutarlılığı ve ölçütü bulunmamaktadır.

Ziya Gökalp hakkında ailesinden Alp Gökalp tarafından hazırlanmış sunumu kendisinin izniyle sitemde ayrı olarak paylaşmaktan büyük mutluluk duyuyorum.

3.1.3 Ömer Seyfettin, Türkçü, mason tarikatı karşıtı yazar ve düşün adamıdır.

D. 1884, Gönen, Balıkesir – 1920, İstanbul.

Ömer Seyfettin'in Selânik ile ilişkisi, onun edebi ve fikri hayatında önemli bir dönüm noktasıdır ve Türkçülük ile Milli Edebiyat akımının şekillenmesinde kritik bir rol oynamıştır.

Ömer Seyfettin, 1910-1912 yılları arasında Selânik'te yayımlanan Genç Kalemler dergisinin en önemli yazarlarından. Selânik, II. Meşrutiyet döneminde Osmanlı Devleti'nin modernleşme ve milliyetçilik hareketlerinin merkeziydi. Ömer Seyfettin, bu şehirde Ali Canip Yöntem ve Ziya Gökalp ile birlikte çalışarak Yeni Lisan hareketini başlatmıştır. 11 Nisan 1911'de yayımlanan Yeni Lisan makalesi (Ömer Seyfettin'in "?" imzasıyla yazdığı), Türkçenin sadeleştirilmesi, Arapça ve Farsça kelimelerden arındırılması ve İstanbul Türkçesinin yazı dili olarak benimsenmesi gibi ilkeleri ortaya koymuştur. Bu hareket, Türk yazınında ve dilinde köklü bir değişim başlatmış, Selânik'in bu süreçteki merkezi rolü Ömer Seyfettin'in fikirlerini yaygınlaştırmasında etkili olmuştur.

Eren Aksu, Ömer Seyfettin 'in Türkçü ve yaman bir mason karşıtı olmasına hiç değinmemekte; tezinde sürekli "Yeni Lisan" diye ifade ettiği kavramın, Türkçenin Arap ve Fars dilleri baskısından kurtarılıp, öz Türkçeleşme savaşımı olduğunu da söylemekten kaçınıyor.

*"Aynı yıl, Jön Türk hareketinin bağrında, Selânik'te, bir başka dergi, Genç Kalemler, Ali Canip, Ömer Seyfettin gibi yazar ve şairleri bir araya getiriyordu ve bir "yeni dil" in, Arapça-Farsça sözlükten bir bölümüyle yakasını sıyırıp yalınlaşmış bir Türkçenin aranişı içindeydi. Tam da, İttihat ve Terakki Cemiyeti Komitesi'nin, Selânik'ten başlayarak imparatorluğun bütün milliyetlerine Türkçenin kullanılmasını dayatmanın aranişı içinde olduğu bir dönemdi bu."*¹¹⁶

Genel olarak, Eren Aksu 'da Türkçü, öz Türkçecilik ile arasında ciddi bir duvar görülüyor.

3.1.4 Mehmet Emin Yurdakul, Türkçü şair ve yazar.

D. 1869, İstanbul – Ö. 1944, İstanbul

Türk Milli Edebiyat akımının öncü şairleri arasında yer almıştır. Ulusçu, halkçı görüşleri savunan şiirler yazan Yurdakul, Osmanlı Meclis-i Mebusanına ve TBMM II. III. IV. V, VI. dönemlerine milletvekili olarak katılmıştır.

Mehmet Emin Yurdakul yaşamında Selânik'te bulunmamış ve kültürel ilişkisi de son derece sınırlıdır. Bu çalışmada yer almasının bir anlamı yok.

Paul Dumont;

"Bu "geleneksel" ideolojilerin bunalımı karşısında, Türk milliyetçiliği, 1911-1912 'de yeniden güçlenmeye başlıyordu. Yusuf Akçura ya da Ahmet Ağaoğlu gibi Rusya'dan göçenlerin, Mehmet Emin gibi Türk aydınların ortak çabalarıyla örgütleniyordu akım: 1911 Ağustosunda, Türk Yurdu Cemiyeti kurulmuştu ve kasım ayında da, milliyetçi hareketin başlıca organı olan Türk Yurdu dergisini yayımlamaya başlıyordu. Sadece Türk dilini arılaştırmak ve "ulusal" bir edebiyat yapmak değildi söz konusu olan; tarihsel, kültürel, sosyal ve iktisadi bütün alanlarda, imparatorluğun içinde ve dışında, bütün Türklerin birliği için çalışmaktı. Pantürkizm'in aracı olan Türk Yurdu dergisi, pek büyük bir başarı sağladı çabucak. Birkaç ay sonra, 1912 Martında, İstanbul 'da, bir "milliyetçi" kulüp, Türk Ocağı kurulmuştu ve bütün Türklerin kültürel, sosyal ve iktisadi kalkması için çalışmaktı amacı da. Türk Ocağı da, (Ahmet Ağaoğlu, Yusuf Akçura gibi) Rusya'dan göçen Türklerle, Mehmet Emin, Ziya Gökalp, Hamdullah Suphi gibi Türk aydınlarını

¹¹⁶ (Paul Dumont, 1997, s. 33)

yeniden bir araya getiriyordu. İlginçtir: Bu ocağın kurulmasına, birkaç ay önce, Tıbbiye Mektebi öğrencileri girişmişlerdi.”¹¹⁷

“Dönemin en önde gelen yazarlarından birkaçı onlar arasındadır: Ziya Gökalp, Mehmet Emin, Ömer Seyfettin, Halide Edip ve başkaları. Yazarları, savaşçı çabadaki sözcü rollerine daha da ısındırabilmek amacıyla, hükümet, savaş alanlarında bir gezi bile düzenlemiştir onlar onuruna. Sonucu da şudur bu gezinin: Bir yığın kahramanlık öyküsü, militarist şiir! Dönemin anlayışını en iyi dile getiren, Ziya Gökalp'in yazdıklarıdır belki. Gökalp, savaş öncesi yazılarında gösterdiği gibi, belleklere kazınacak ve ruhları yönlendirecek bir slogan, bir formüllendirme anlayışına sahiptir.”¹¹⁸

Masonlar, Mehmet Emin Yurdakul 'un mason olduğunu söyleseler de ortaya bir belge koyabilmiş değiller. Değerli Türkçü ve Cumhuriyetçi yazarları, masonluğun “ulusal” olduğu yalanına destek olması için mason diye duyurdukları bilinen bir durumdur. Mehmet Emin Yurdakul 'un mason olduğu savı bir mason yalanıdır.

3.1.5 Rıza Tevfik Bölükbaşı – mason

Maşrık-ı Azam-ı Osmanî / Osmanlı Büyük Doğusu, 4. Üstad-ı Azam / Büyük Üstadıdır.

İttihat ve Terakki Cemiyeti Cemiyetine üye olmuş, bu sayede Mebus olmuş, ancak sonra ayrılarak Hürriyet ve İtilaf Cemiyetine geçmiş; İttihat ve Terakki Cemiyeti Cemiyetinin tam karşısında yer almıştır. Selânik ile ilişkisi son derece sınırlı olup, fiziksel bir yaşamışlığı yoktur.

Bu tezde yer almasının bir mantığı yok.

3.1.6 Aka Gündüz

D. 1885, Selânik – Ö. 1958, İstanbul

Aka Gündüz, Selânik'e bağlı Katerina ile Alasonya arasındaki bir dağ köyünde doğmuştur. Çocukluk ve ilk eğitim yıllarını Selânik'te geçirmiş, Şemsi Efendi Mektebi ve Selânik Askeri

¹¹⁷ (Paul Dumont, 1997, s. 57-58)

¹¹⁸ (Paul Dumont, 1997, s. 106)

Rüştiyesinde öğrenim görmüştür. Bu, onun Selânik'in kozmopolit ve modern ortamından etkilenmesini sağlamıştır.

"1908'de Meşrutiyet'le beraber kadın dergilerinde de bir patlama görülür. İlk olarak Demet dergisi yayınlanır. Başlangıçta hiç kadın yazarın bulunmadığı Demet'te daha sonra kadınların imzasını taşıyan yayınlar da artmaya başlamıştır. Kadınlar siyasi konularla ilk kez Demet dergisiyle tanışmışlardır³⁸. Mehmet Rauf'un çıkardığı Mehasin de o dönem ilgi gören bir diğer dergidir. Bunlarla beraber Enis Avni (Aka Gündüz) tarafından Selânik'te çıkarılan Kadın adlı bir dergi 30 sayı ile bu dönem yayınları arasındaki yerini almıştır."¹¹⁹

3.1.7 Âkil Koyuncu – mason

D. 1886, Selânik – Ö. 1977

Mason Kemalettin Apak, Âkil Koyuncu 'nun Karşıyaka, İzmir 'de 1926 yılında kurulmuş olan Zuhal L. ilk Üs. Muhteremi ve Yüksek Şûra tarafından İzmir 'de 1929 yılında kurulan Daima İleri L. (Tekemmül Âli Mahfili) kurucularından olduğunu yazmakta.¹²⁰

3.1.8 Kâzım Nami Duru – mason

D. 1876, İstanbul, Üsküdar – Ö. 1967

Türk eğitimcisi ve yazarıdır. Harp Okulunu bitirmiştir. Yüzbaşılıktan sivil hayata geçmiştir. 5. ve 6. dönemlerde milletvekilliği yapmıştır. Sosyolojinin Unsurları, ittihat ve Terakki Hatıralarım, Cumhuriyet Devri Hatıralarım gibi eserleri vardır.

İttihat ve Terakki Cemiyeti kurucularından. Masonlar, mason olduğunu söyleseler de, masonluğunun yalnızca gizlenmek amacıyla olduğunu düşünmekteyim.

Mason Yavuz Selim Ağaoğlu;

"Bir örnek olarak Kasım 1908'de Adliye Nazırı Refik Bey'in İttihat ve Terakki'nin en gözde üyelerini genellikle Masonluktan devşirdiği, çünkü 'bu üyelerin diğer biraderlerin titiz incelemesinden geçtiklerini' söylemesi anlamlıdır.⁴¹ Bir başka örnek olarak Kâzım Nami Duru'nun 'Önceleri Mason locası toplantılarımızı

¹¹⁹ (Çaydı, 2009, s. 96)

¹²⁰ (Apak, 1958, s. 65-66, 85)

gizlemeğe vesile oluyordu. Daha çok idareyi tenkit ediyor, şayet bizi dinleyenler olursa onları bu tenkitlere iştirak ettiriyorduk. Bu suretle Türk olmayan Masonlar arasında da kendimize sempati sağlayarak icabında onlardan yararlanıp yararlanamayacağımızı anlamaya çalışıyorduk’ ifadesi önemlidir.⁴² Benzer tanıklıklar çoğaltılabilir.”¹²¹

Mason Can Kapyalı;

"O dönemde Selânik'te yabancı obediyanlara bağlı olarak çalışan Masonluk çok aktiftir. Selânik'teki Türklerin üye oldukları iki ayrı Loca vardır. Bunlardan ilki 1902 yılında İtalyan obediyanına bağlı olarak İtalyan uyruklu Museviler tarafından kurulan Macedonia Risorta Locası'dır.

Toplumun orta sınıfının üye olduğu bu Loca politik olarak aktif ve devrimcidir. Üyeleri arasında Talat Paşa, Cavid Bey, Mithat Şükrü Bleda, Manyasizade Refik Bey gibi sivillerin yanında Kâzım Paşa, Kolağası Fethi Orbay ve Askeri Doktor Tevfik Rüştü ve Yüzbaşı Kâzım Nami Duru gibi askerler de vardır. Diğer Loca, Rizorta 'dan ayrılanlar tarafından 1904 yılında Fransız obediyanına bağlı olarak kurulan Veritas Locası'dır. Üyeleri arasında Fazlı Necip, Osman Adil, Faik Nüzhet, Talat İsmail, Mehmet Servet, Emanuel Carasso, İsmail Canbolat, Mustafa Necip gibi sivillerin yanında Cemal Paşa, Binbaşı Faik Süleyman (Paşa) gibi askerler vardır.”¹²²

1.3.1906 tarihinde Selânik'te Macedonia Rizorta Locasında tekris edilmiş olan Kâzım Nami Duru K, sonradan İstanbul 'da Ziya-yı Şark L. 'na geçmiştir. Masonların çıkardığı Büyük Şark dergisinin ilk dönemlerinde "Mes'ul Müdür" (Sorumlu Müdür) görevini yürütmüştür.

3.1.9 Rasim Hamet

D. 1886, Selânik

¹²¹ (Yavuz Selim Ağaoğlu, 2016, s. 36)

¹²² (Kapyalı, 2004, s. 74)

3.1.10 Ali Ulvi Elöve

D.1881, Selânik –1975, İstanbul

En çok 1916'da yazdığı, İsveç marşından esinlenen "Gençlik Marşı" ("Dağ Başını Duman Almış") sözleriyle tanınır.

3.1.11 Mustafa Nermi

Mustafa Nermi, Genç Kalemler dergisi çevresinde Ziya Gökalp, Ömer Seyfettin ve Ali Canip Yöntem ile birlikte Yeni Lisan hareketine katılmış, bu hareket Selânik'te şekillenmiştir (1911-1912). Bu hareket, Türkçenin sadeleştirilmesi ve millî bir edebiyat oluşturulması hedefini taşıyordu. Nermi'nin Selânik'teki bu entelektüel ortamdan etkilenerek Türkçecilik fikirlerine katkıda bulunduğu bilinmektedir.

Türk milliyetçiliği ve Türkçecilik hareketlerinde aktif rol almış, özellikle Genç Kalemler dergisinde Ziya Gökalp, Ömer Seyfettin ve Ali Canip Yöntem ile birlikte Yeni Lisan hareketine katkıda bulunmuştur (1911-1912).

3.1.12 Ömer Naci (Hatip) Bey – mason

İttihat ve Terakki Cemiyeti kurucularından.

Mason Tamer Ayan;

"İtalyan obediyanasına bağlı Macedonia Risorta Locasına girilmesi, şehrin ünlü avukatı ve politikacısı Emanuel Karasu'nun 1902 sonunda tekris edilmesiyle başlar. Karasu, Talat Paşa ve arkadaşlarının oluşturduğu Osmanlı Hürriyet Cemiyetinin aktif bir üyesidir. Böylece, Macedonia Risorta Locasına, Selânik'in çok tanınmış kişileri ve özellikle de dönemin önemli ittihatçı siyasileri üye olurlar.

Bu isimler tekris yılına göre şöyle sıralanabilir: Emanuel Karasu, David Kohen (1902); Mehmet Talat, Mithat Şükrü, Rahmi Bey, Şükrü Bey, Fazlı Necip (1903); Nâki Bey (1904, bu Locada Üstadı Muhteremlik de yapmıştır); Manyasizade Refik, Manastırlı Hamdi, Hüseyin Muhittin (1906); İsmail Hakkı, İsmail Canbolat (1907); Galip, Faik Süleyman, Mustafa Hayri (1908); Tevfik Rüştü, Ömer Naci (1910). Bu Locanın üyesi olmamakla birlikte, Macedonia Risorta 'nın toplantılarına katılan

*İspanyol obediyanısına bağlı Perseverencia Locası üyesi Mehmet Cavid Beyi katmak gerekir.*¹²³

3.1.13 Fazlı Necip – mason

'Gönye ve Hilal' Syf.59'da ki listeye göre; Fazlı Necip 12 Haziran 1903'de İtalya obediyanından Macedonia Risorta üyesi olmuştur. Fazlı Necip ve Edip Servet daha sonra 1904'te kurulan Veritas Locasına geçerler.

Mason ümit Sakmar;

*"Loca da aydınlanan kardeşlerden biride daha sonra Osmanlı Süprem Konseyinin kuruluşu ve gelişmesinde önemli katkıları olan Socieetö Generale d'Assurance 'ın Makedonya müdürü Michel Noradunkyan Kardeş idi. Bir diğer tanınmış üyesi ise Selânik'in tanınmış gazetecilerinden ve Türkçe basılan Yeni Asır gazetesinin kurucusu olan Fazlı Necip K. idi."*¹²⁴

Hürol Taşdelen;

"Osmanlı Yüksek Şûra ve Büyük Doğu tarafından İstanbul'da kurulmuş olan localarda da, sayısal çoğunluk ezici sayıda İtalya ve Fransız vatandaşları ile Yahudi, Rum ve Ermeni tebaadır. Türk ve Müslüman isimli biraderler aslında Sabetaycı, Yahudi Dönmelerdir;

'Birçok önde gelen Dönme, farmason olmanın yanı sıra mutasavvıftı ve bu da İTC'ye girmelerini kolaylaştırıyordu. Yıldız Sertel, Selânik'teki Dönme camisi Yeni Cami'yi tarif ederken, aynı cümle içinde Bektaşî, Mevlevî tekkelerinden ve farmason localarından bahsetmiştir. Gazeteci Fazlı Necip, ilerde son Osmanlı maliye bakanı olacak Faik Nüzhet (aynı zamanda Düyun-ı Umumiye müfettişi) ve belediye başkanı Hamdi Bey'in oğlu, Gonca-i Edeb'e yazılarıyla sıkça katkıda bulunan Osman Adil (ayrıca Hariciye Nezareti'nin şubelerinden birinde müdür vekili olarak görev yapmaktadır), 1904'te kurulan Veritas (Hakikat) Locası'nın üyeleriydi. Osman Adil bu locanın kurucuları ve yüksek şûra üyeleri arasındaydı. Veritas 'ın 1908'deki 150 üyesinden 129'u Yahudi, 15'i ise Müslüman ya da (Terakki Mektebi'nin idare heyeti üyelerinden biri olan Tevfik Ehat gibi) Dönmeydi.

¹²³ (Tamer Ayan, 2007, s. 32)

¹²⁴ (Sakmar, 2010, s. 27)

Ayrıca, en azından dört İİTC üyesi Veritas 'a mensuptu ve ileride sadrazam olacak iki kişi, Ali Rıza Paşa ve Hüseyin Hilmi Paşa 1908'den sonra üye olanlardandı." (Taşdelen, Osmanlı 'da Mason Locaları, 2019)' ¹²⁵

Mason, Prof. Dr. Paul Dumont;

"İlk zamanlar, Loca üyelerini sadece Museviler arasından seçmeyi sürdürdü. Yavaş yavaş - ama oldukça dikkatli davranarak - kapılarını Selânik halkının diğer kesitlerine de açmaya başladı. 1908 yılı başında, yani Genç Türk ihtilalinin başlangıcından bir kaç ay önce, üyeleri arasında dört Rum (avukat Yorgo Papayorgis; Doktor Yorgo Logins; askeri hastane operatörü Niko Kasap; avukat Misel 77 Papazoğlu) iki ermeni (ticaret mümessili Vartan Saagabey; Makedonya genel sigorta şirketi müdürü Misel Noradunkyan) ve on beş kadar Müslüman (beş memur, iki hâkim, bir banker, bir gelir sahibi, bir gazeteci ve bir ticarethane memuru) bulunuyordu. Veritas locasının Müslüman üyelerin den en dikkat çekicisi, Selânik 'in ileri gelen politika yazarlarından biri idi. Fazlı Necip, kentin en iyi Türkçe gazetesi olan Yeni Asır gazetesinin kurucusu idi ve çok kuvvetli bir kaleme sahip bir yazardı. Jön Türklerin yeraltı faaliyetleri ne aktif olarak iştirak ediyordu. 1908 ihtilali sırasında İttihat ve Terakki Cemiyeti komitesi tarafından, Selânik'teki, eylemleri ve propagandayı yönetmekle görevlendirilecekti (14)"¹²⁶

3.1.17 Mehmet Cavid Bey – mason, Büyük Üstat

D.1875, Selânik – Ö.1926, Ankara

Yazar Eren Aksu, Türkiye Cumhuriyeti, Atatürk ile ilgili olaylardan hiç söz etmiyor. Bunun bilinçli bir tercih olduğu ortada.

Büyük Üstat Mehmet Cavid Bey, emperyalizmin uşağı bir haindir ve Atatürk 'e suikast girişimi nedeniyle idam edilmiştir.

¹²⁵ (Taşdelen, Osmanlı 'da Mason Locaları, 2019, s. 193)

¹²⁶ (Dumont, Grand Orient De France Arşivlerinde Osmanlı İmparatorluğu XIX. Yüzyıl Ortası İle İstanbul' da Fransız Obediyansına Bağlı Mason Locaları, 1985, s. 77-78)

Attilâ İlhan;

" ... ucunun yine emperyalizme uzandığı gittikçe daha iyi anlaşılan ittihatçı muhalefetineyse acımasızca ezmiştir. Bunu yapmasaydı, o kadar üzerine titrediği bağımsızlık da, halk egemenliği de, daha o zamandan gümbürdeyecekti. İdamına karar çıkan, eski İttihatçı Cavid Bey'i kurtarmak için, İngiltere Kralı V. George'un Çankaya'dan af istediğini bir hatırlayın, bütün i'lerin noktalan kendiliğinden yerini bulur.

O Cavid Bey ki, Selânik komprador burjuvazisinin 'evladı', 'sivil' ittihatçıların önderi, Osmanlı masonluğunun 'büyük ustası' idi. ¹²⁷

Yahudi ırkçısı, emperyalist Batının siyasi, ekonomik casusu Cavit bey, 33.° mason ve Büyük Üstattır. Masonlar Türkiye'ye karşı her yaptıkları ihanet sonrasında, cezalandırılma aşamasında; kendi uluslarına karşı emperyalistlerin desteği ve korumasını istemişlerdir.

Attilâ İlhan;

"Aslında hiç unutulmaması gereken, fakat ısrarla unutturulmak istenen 'önemli nokta' acaba şu 'ayrıntı' da gizli olabilir mi? 'Mason Locaları', Gazi 'nin Cumhuriyeti'nde yasadışına çıkarılmıştı; İnönü Cumhuriyeti'nde serbest bırakılmıştır. Fahrettin Paşa (Altay) Büyük Taarruzun o 'baba' Süvari Kolordusu Kumandanı, Çankaya Hatıralarında. (1925), şaşırtıcı bir misafirden söz eder:

'...az sonra isminin Râsim Ferit olduğunu öğrendiğim, şaşı gözlü bir doktor gelerek Atatürk'ün elini öptü ve işaret edilen yere oturdu, konuşmaya başladı. Kendisi 'Mason' imiş, sözleri de 'Masonluk hikâyeleri'. Atatürk, bir zamanlar kendisini de Mason yapmak istediklerini, fakat kabul etmediğini söyledi. İstanbul'da Mason Üstad-ı Azamı, Temyiz (Yargıtay) azasından Servet isminde bir zatmış, istifa ettirmiş..." (On Yıl Savaş, s. 408, İnsel Yayınları, 1970)

Mustafa Kemal'in sözünü ettiği o 'bir zamanlar', onun Selânik yıllarına tekâbül ediyor. Çankaya'da Fahrettin Paşa'nın tanık olduğu sözlerin doğruluğunu, Lord Kinross da, ünlü eserinde doğruluyor:

¹²⁷ (İlhan, 1981, s. 22)

"... Selânik'in, öteden beri, gizli cemiyetleri doğurmaya uygun bir havası vardı. (...)

İttihat ve Terakki Cemiyeti de, farmasonların binalarından ve tekniklerinden bol bol yararlanıyordu. Giriş töreninde aday üye, gözleri bağlanarak pelerin ve maskeli üç kişinin huzuruna alınıyor ve memleketi kurtaracağına, Cemiyet'in emirlerini tutacağına, sırlarını ele vermeyeceğine; hem Kur'an hem de kılıç üzerine yemin ediyordu. **Bu çeşit maskaralıklar, Mustafa Kemal'in yaradılışına aykırıydı...**" (**Atatürk**, Bir Milletin Doğuşu, cilt 1,4. basım, s. 57, Sander Yayınları, 1972)

Gâzi'nin masonluğu hakkında, hayli rivayet üretilmiştir; oysa **Fahrettin Paşa açıkça söylüyor: Bir Yargıtay üyesinin 'masonluğuna' katlanamayacak kadar buna karşıdır**; Râsim Ferit Bey'in 'Masonluğun faydalarını anlatmak için Çankaya'ya yaptığı ziyaret, orada geçirdiği günler, Gazi'yi iknaya yetmeyecektir; besbelli, bazı şeyleri unutamıyordu.

Ne gibi mi? Sevres Muahedesi, 'Hürriyet ve İtilafçı 'Feylesof' Rıza Tevfik Bey imzalamıştı, bunu herkes bilir; bilir de, acaba Mason Locaları Maşrık-ı Azamlığı'nı, o sıra henüz, meşhur 'Maliyeci' Mehmet Cavid Bey'den 'devralmış olduğunu' da bilir mi? Atatürk'e suikast davasında yargılanıp, suçlu bulunarak 'asılmış' olan Câvit Bey, 'İttihatçı' sıfatıyla aynı zamanda Mason Locaları Maşrık-ı Azami bulunuyordu; tuhaftır ama o da Rıza Tevfik Bey gibi, şiddetli İngiliz/Fransız (Batı) taraftarı idi. Şimdi iyice ölçüp tartınız! İnönü Cumhuriyeti yıllarında, ikisi de 'Atatürkçü' sayılabilirlerdi; ama Gâzi'nin Cumhuriyetinde 'Kemalist' sayılmaları, her bakımdan imkân haricidir: Birisi 'suikast'tan asıldı, öteki 'ihânet'ten sürüldü.¹²⁸

Attilâ İlhan;

"Şimdiki masonlar Atatürkçü olduklarını herkesten çok dillendiriyorlar? İnönücü onlar. Atatürkçü değil, **Atatürk** masonluğu yasaklamıştı. Şimdi bakın, İki büyük Mason. Birisi Selânikli maliyeci Cavid Bey'dir. İttihatçılar zamanında Maşrık-ı Azam oydu. Yenildiler hepsi kaçtı, ama o İstanbul'da idi. İşgalciler geldiler, Hürriyet ve İtilafçıların içerisinde masonların en kıdemlisi de Filozof Rıza Tevfik Bey'di. İnanılmaz bir şey... **Biri itilafçı, biri ittihatçı birbirlerine kedi köpek gibi düşman olmaları lazım gelen bu adamlardan birincisi Maşrık-ı Azamdı.**

¹²⁸ (İlhan, 1981, s. 411-413)

Maliyeci Cavid Bey İttihatçıların Avrupalı adamıydı, Avrupalıların menfaat ve fikirlerini savunuyordu. Filozof Rıza Bey de Sevr maddesini imzalayan adam. Masonlar bunlar. Mustafa Kemal'in bunlardan yana olması mümkün mü? Gazi bunlardan birini astı birini sürdürdü. Sevr'i Masonlar imzaladı yani?¹²⁹

Mason, İttihat Terakkiciler, Cavit ve ihanet çetesi, 1926

Kılıç Ali;

*"Eski Maliye Bakanı Cavid Bey'in Nişantaşı'ndaki evinde sık sık toplantılar yapıldığını öğrenmiştik. Toplantılara bizzat Cavid Bey başkanlık ediyordu. Yeniden ihya edilecek İttihat ve Terakki Cemiyeti için hazırlanmış bir program bu gizli toplantılarda madde madde görüşülüyordu.(.) Kara Kemal, vatanseverlik ve arabuluculuk maskesi altında oynadığı çeşitli rollerinde başarılı olmuştu. Bu maske altındaki faaliyeti de, Cavid Bey'in evindeki gizli toplantılar sonucunda Birinci Meclis'teki İkinci Grubu geliştirip, İkinci Meclis'teki Terakkipverlere katmak ve hepsini İttihatçıların çatısı altında toplayarak, bir sentez halinde sahneye çıkmaktı. Nitekim İzmir'deki yargılamalar sırasında, Kara Kemal'in İkinci Grup üyelerinden Kara Vasıf Bey aracılığıyla bunun için görüşmelerde bulunmak üzere İkinci Grup ileri gelenleriyle ilişkiye geçtiği ortaya çıkmıştı."*¹³⁰

Kılıç Ali anıların da ayrıntıları ile anlatılır;

"Mustafa Kemal'i yok edip, devleti ele geçirme hedefi güden ekipte, Cavit beyin güdümünde önde lider Rauf bey, eski İzmir Valisi Rahmi, İsmail Canbolat, Nail, Nazım, Hüseyin Cahit... Hepsi de mason..."

*'Bu gizli toplantı ve faaliyetlerin hedefi olan meşum suikast işinin uygulama yönünü Şükrü Bey üstüne almıştı. Şükrü Bey, suikast yoluyla hükümeti devirmenin en amansız ve ateşli taraftarıydı. Bu işin perde arkasındaki siyasi hazırlıklarını ise Cavid Bey'in yönettiği anlaşıyordu."*¹³¹

¹²⁹ (İlhan, Attilâ İlhan ile çeşitli konulardan, 2003)

¹³⁰ (Ali, 2017, s. 418)

¹³¹ (Ali, 2017, s. 430)

3.1.19 Celal Derviş (Prof. Dr.) – mason

Kemal Derviş 'in amcası.

17 Ocak 1919'da Rıza Tevfik'in üç yıllığına Üstad-ı Azam (Büyük Üstad) olduğu seçimde, Yardımcılığına Fuat Süreyya, Büyük Birinci Nazırlığa Timoleon, Bü. İkinci Nazırlığa Arsenyan, Bü. Hatipliğe Celal Derviş, Bü. Kâtipliğe Zeki Derviş biraderler seçilmişlerdir. Diğer görevlileri hakkında bilgimizin olmadığı bu listede zaman içinde bazı değişiklikler olmuştur.

Tezde;

"Celal Derviş, Sabiha Sertel'in ağabeyidir. Yıldız Sertel'in annesi Sabiha Sertel'i anlattığı kitabından anladığımız kadarıyla Celal Derviş, 1883 yılında Selânik'te doğmuştur."

Marc David Baer;

*"Başka bir Fransız ayin locası olan L'Avenir de rOrient'in (Doğu'nun İstikbali) üyelerinin üçte biri Müslüman ya da Dönmeydi. 1911'deki 60 üyenin 23'ü Türk, geri kalanları Yahudi isimleri taşıyordu. En azından, 1908'de Terakki Mektebi'nin idare heyeti üyeleri ve idarecileri, farmason localarının üyeleri arasında listelenmişlerdi. Bu kişiler arasında, kuruculardan ve idare heyeti üyelerinden biri olan Sabiha Sertel'in ağabeyi Celal Derviş de bulunuyordu. İTC 'nin Selânik'te toplantılar düzenlediği farmason kulüplerinde Yahudiler ve Dönmeler göze çarpar. Farmason locaları ile birçok Dönmenin tasavvuf ibadetlerine katıldıkları derviş tekkeleri, kısmen eşitlik ve kardeşlikten yana olmasından ötürü, padişaha karşı İTC 'nin tarafını tutmuşlardı."345"*¹³²

¹³² (Baer, 2010, s. 123-124)

3.1.27 Emrullah Efendi – mason

3.1.32 İbrahim Necmi Dilmen – mason

İstanbul 'da 1924 yılında kurulan Gençlik L. ilk Üs. Muh.

3.1.35 Mehmet Sıtkı / Sıdkî (Doğu) – mason

Ziyayı Şark L. üyesi

3.1.38 Ahmet Emin Yalman – mason

Atatürk'ün Lozan anlaşması sonrası, Türkiye'den sürdüğü 150'likler arasında kaç mason vardı, tek tek sayıyı vermek mümkün değil. Ancak bunların en önemlisi: Türk düşmanı Masonbaşı Rıza Tevfik. Atatürk'e suikast ve Türkiye'yi yıkmak davasında idam edilen dört mason: Yahudi dönmesi Cavit bey, İsmail Bolat, Nail, Hilmi. Hüseyin Cahit Yalçın'ı Yozgat'a sürer, Ahmet Emin Yalman, Adnan Adıvar yurt dışına kaçar.

1 Aralık 1930'da yapılan Daimi Heyet toplantısında Siyonist Ferit Aseo işbirlikçisi Mim Kemal, 24 Ekim 1930 Genel Kurulu'nu bir "inkılâp" olarak değerlendirir... Necat locası üyelerine de bakalım⁷⁴; Dr. İsmail Hurşit Gün (Kurucu ve 7 yıl Necat yöneticisi), Dr. Besim Ömer Akalın, Masonbaşı (1921-1924), Dr. Niyazi İsmet Gözcü, Ahmet Emin Yalman, Nevzat Tandoğan, Dr. Rasim Adasal.

Ahmet Emin Yalman, Yahudi dönmesi karanlık bir kimliktir. İstanbul Alman Lisesi (1907), Columbia Üniversitesi Felsefe Lisans ve Doktora derecelerini alır. 1920'de Malta Adasına sürüldü.

1923'te Ahmet Şükrü Esmer ve Enis Tahsin ile Vatan Gazetesini kurdu. Şeyh Sait İsyanı azmettirici ve yazı ile destekleyici, kolaylaştırıcı suçlaması ile Şark İstiklâl Mahkemesince yargılanmak üzere Elazığ'a giderken Mustafa Kemal'e yalvarırcasına iki telgraf çeker; Adana ve Diyarbakır'dan.

Diyarbakır'dan çekilen telgraf;

"Yüksek dehanızla vücuda getirdiğiniz inkılâpta hakiki ve samimi birer fikir amelesi sıfatıyla çalıştığımızı ve cumhuriyetin zafer ve istikrarına faydalı olmaktan başka emel beslemediğimizi, istiklâl mahkemesinin huzuru adaletinde de ispat etmek için, şark vilayetlerinden 'Elaziz'e doğru giderken isyan ve irticanın pençesinden bir defa daha kurtarmış olduğumuz bu vatan parçasında gördüklerimiz ve

duyduklarımız, bize şu kanaati verdi ki, eski idarelerin ihmal ettiği memleketimizde, yazı masası başında, görülemeyen birtakım vaziyetler mevcuttur. Bu vaziyet içinde vatanın süratli bir inkişafa mazhar olmasını temin edebilmek ve Türk milletini işaret ettiğiniz inkılap yolu üzerinde gayeye doğru sarsıntısız yürütebilmek için, şahsi münakaşalardan ziyade, birlik ve dayanışma halinde bir sükûnete muhtaç olduğumuza kanaat getirdik. Türk aile topluluğu içinde, bundan sonra işgal edeceğimiz mevki, her ne olursa olsun, mesleğimizi bu kanaate göre düzenlemeye ve çevremize aynı kanaati samimiyetle telkin etmeye çalışacağımızı arz eder ve kurtarıcımıza, irticadan huzur ve refaha kavuşan bu muhitten, en derin tazimlerimizi bir daha tekrar ederek feyizli nazarlarınızın üzerimizden eksik edilmemesini istirham eyleriz muhterem Cumhurreisimiz Hazretleri.

İmzalar: Ahmet Emin, Ahmet Şükrü, Müştak, Suphi Nuri, Gündüz Nadir”

1925’de yargılama sonunda Çorum’a sürgün edildi, Gazetesi Vatan kapatıldı.

1925-1935 yılları arasında diğer Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası yanlıları gibi siyasetten uzaklaştı. 1936 yılında Zekeriya Sertel’le birlikte Tan gazetesini satın alarak bir süre çalıştırdı. Diğer Tan gazetesi sahipleriyle olan görüş ayrılığından dolayı gazeteden ayrıldı.

1940 yılında tekrar Vatan gazetesini çıkarmaya başladı.

Ahmet Emin Yalman 1952 yılında bir suikast girişimine hedef oldu. Henüz bir lise öğrencisi olan Hüseyin Üzmez Malatya’yı ziyaret etmekte olan Ahmet Emin Yalman’ı ateş ederek ağır yaraladı. Ahmet Emin Yalman Demokrat Parti’nin ilk yıllarında Demokrat parti yanlısıydı. Ancak sonraki yıllarda Demokrat Parti’yi eleştiren yazılar yazmaya başladı. Bundan dolayı 1959 yılında 15 ay hapse mahkûm oldu.

27 Mayıs Askeri Darbesinden sonra serbest bırakıldığında ABD Kaliforniya Üniversitesi ve Georgia Üniversitesi’nden “Great Courage Award” (Büyük Cesaret) ödülü aldı.

Bir hain masonun yaşamı!

3.1.39 Zekeriya Sertel – Sosyalist

Mason Tarikatı'nın iç yüzünü gayet iyi bilen **Atatürk**, zamanı geldiğinde tek bir emirle kapatmıştır. Bu bölümün başında aktardığımız gazeteci İlhami Soysal'ın sözlerini anımsayıp, son tümcesini yineleyelim;

*"Peki, ne olmuştu? Bu sorunun yanıtını ararsanız, karşınıza **Atatürk** çıkar."*¹³³

Hiç kuşku yok ki, Cumhuriyet Halk Fırkası önde gelen mason karşıtları Mareşal Fevzi Çakmak, Recep Peker, Mahmut Esat Bozkurt ve diğerlerinin masonluk konusundaki tüm eylemleri, **Atatürk**'ün bilgisi ve yönlendirmesi altındadır. Aksi düşünülemez. Kapatılma emri geldiği an, CHF ve Hükümet içindeki, güçlü pozisyonundaki masonların, tartışmasız biçimde; kesin ve ani olarak emre uymaları, mason tarikatının yöneticilerine derhal kapatma kararı aldırması olmaları da, emri verenin **Atatürk** olduğunu, kuşku götürmez bir şekilde göstermektedir.

Kapatılmaya giden süreç, buraya kadar aktardığımız tüm olayları içermektedir. Aslında masonlara en sert uyarılar ki arkalarında **Atatürk** vardır, tutarlı ve sürekli olarak Mahmut Esat Bozkurt'tan ve diğer CHF önderlerinden gelmektedir. Masonlar, **Türk** milleti ve O'nun devrimci önderleri ile çatışmakta ısrar ederler. Aksi, Batı emperyalizminin uzantısı olan mason tarikatı için, kendilerini yadsımaları anlamındadır zaten.

Soldan masonlara suçlama ve kapatılma isteği

M. Zekeriya Sertel Yeni Posta Gazetesi'nde 18 Ocak 1931'de "Şeyhler, Misyonerler ve Masonlar" başlığı altında şöyle yazıyordu:

"Avrupa emperyalistlerinin, şark memleketlerinde nüfuz ve kuvvetlerini yaymak ve iktisadi istilalarını teinin etmek üzere kullandıktan üç vasıta vardır: Tarikatlar, misyonerler, masonlar. (...)

Biraz müterakimce memleketlerde tarikatlarla misyonerlerin iş göremeyeceği yerlerde, bunların vazifesini Masonlar görür. Mason teşkilâtı, zahirde İnsanî hislere dayanan beynelmilel bir müessesedir. Hakikatte iktisadi istilâlara vasıtalık eden asri bir tarikattan başka bir şey değildir. Son Yavuz-Havuz hadisesinde Maşrıkı

¹³³ (Soysal, Türkiyede ve Dünyada Masonlar ve Masonluk, 2. Basım, 1978, s. 252)

Azam Fikret B. bu işi masonluğuna istinat ederek, çevirmeye muvaffak olmuştu. (...)

Masonlarsa her türlü kayıttan masun kalmışlardır. Türkiye’de Mason faaliyetinin önüne geçmek için hiçbir tedbir alınmamıştır. Hâlbuki memleketin ecnebi nüfuzuna, ecnebi dalaveresine nihayet vermek için misyonerlerle Masonların da teşkilatlarını ortadan kaldırmak lazımdır. Ecnebi ajanlarına ve ecnebi tekkelerine de asri ve müstakil Türkiye’de hakkı hayat vermemelidir.”¹³⁴

3.1.40 Sabiha Sertel

3.1.41 Yunus Nadi (Abalıoğlu)

Yunus Nadi’nin Selânik’le ilişkisi, İttihat ve Terakki Cemiyeti aracılığıyla Rumeli Gazetesi’nde başyazarlık yapması ve Mustafa Kemal ile tanışarak onun fikirlerinden etkilenmesiyle şekillenmiştir. Bu dönem, onun hem gazetecilik hem de siyasi kariyerinde belirleyici bir rol oynamıştır.

3.1.45 Manyasizade Refik – mason

Angelo Iacovella;

"Refik Bey 17.11.1906 tarihinde 22714 matrikül numarasıyla kaydedilmiştir (Karşılaştırınız. ASGOI, Kaynak 'Matrikül Defterleri'). 1909 yılının Mart ayında ölümü üzerine Rivista Massonica gazetelere aşağıdaki ölüm ilanını gönderdi: 'Geçtiğimiz 4 Mart günü, Osmanlı İmparatorluğu Adliye Nazın, Ekselansları Manyasizade Refik Bey, İstanbul'da dünyamızdan ayrıldı. İtalya Maşrık-ı Azami obediyanına bağlı Selânik Maşrığındaki 'Macedonia Risorta' Büyük Locasının etkin Biraderlerinden biriydi. Locamızı ve dolayısıyla da İtalyan Ailesini derinden yaralayan bu yeri doldurulmaz kayıp, müteveffa Biraderin Masonluk erdemleri, locaya karşı beslediği büyük sevgi ve o vadilerde locamızı halkın gözünde inandırıcı kılan ilkelerimizin zaferi için gösterdiği çaba ve etkinliğinin yokluğu bundan böyle [1] kendini daha da çok hissettirecektir' ; Karşılaştırınız. 'Sua Eccellenza M.Refik Bey', Rivista Massonica, XL (31 Mart 1909), No: 5-6, s. 143.”¹³⁵

¹³⁴ (Sertel, 1931)

¹³⁵ (Iacovella, 1998, s. 57)

Angelo Iacovella;

"İskoç Riti'ne bağlı loca 1906 yılında Macedonia Risorta Locası'na bağlı kişiler tarafından kurulmuştu. 1908 Ağustos'unda İngiliz gazetesi 'The Morning Post'ta yayımlanan bir röportajda Adliye Nazırı Refik Bey açıkça şunu belirtiyordu: 'İtalyan masonluğundan manevi destek gördüğümüz doğrudur, iki İtalyan locası, 'Macedonia Risorta' ve 'Labor et Lux' bize büyük hizmetler verdi ve barınak sağladı. Orada masonlar olarak toplanıyorduk, çoğumuz da masonduk, fakat aslında teşkilatlanmak için buluşuyorduk. Bunun yanı sıra yoldaşlarımızın büyük bir bölümünü, üyelerini ince eleyip sık dokuyarak seçmeleri nedeniyle Cemiyetimiz için bir elek işlevi gören bu localardan seçtik. Selânik'te yürütülen gizli işler İstanbul'da belli belirsiz bir şüphe uyandırıyordu ve muhbirler boş yere bir ipucu elde etmeye çalışıyorlardı. Ayrıca bu localar, ihtiyaç halinde İtalyan Sefaretinden müdahale teminatı almış olan İtalyan Maşrık-ı Azamı 'na bağlıydı'; bu parça E. E. Ramsaur'un eserinde okunabilir, a.g.e., s. 107."¹³⁶

3.1.46 Mithat Şükrü Bleda - mason

Mithat Şükrü 1903 yılında Macedonia Risorta L. 'da eriştirilmiş, 1909 yılında 33. Dereceye alınmış.

Torino-Roma Büyük Doğusuna Bağlı olarak Selânik 'te kurulan Italia / İtalya L. üyeleri masonlar:

Kâzım Özalp Paşa, Sadrazam Mehmet Talât Paşa, Ferit Aseo, Midhat Şükrü Bleda, Mehmet Cavid Bey, Manyasizade Refik Bey, 1903'te tekris edilen ve 1909'da 33. Dereceye yükseltlen İzmir Valisi Rahmi (Arslan) Bey ve Kâzım Nami Duru.

¹³⁶ (Iacovella, 1998, s. 59)

3.2 Askeri ve Siyasi İsimler

Atatürk 'ün silah arkadaşları, Kurtuluş Savaşı kahramanlarına tezde "3. Kısımda, Selânik'ten Yolu Geçenler" de yer verilmiş. Oysa birçoğunun Selânik ile ilişkileri yol geçmekten öte çok daha kapsamlı ve süre olarak da uzundur.

3.2. Askerî ve Siyasî isimler
3.2.1. Mustafa Kemal Atatürk
3.2.2. Talat Paa (Mehmet Talat)
3.2.3. Enver Paa
3.2.4. Cemal Paa
3.2.5. Doktor Nazım
3.2.6. İsmail Canbolat
3.2.7. Emanuel Karasu (Emmanuel Carasso)

Kurtuluş Savaşının Başkomutanı ve Türkiye Cumhuriyeti 'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk, Kurtuluş Savaşı kahramanlarından ayrılmış, İttihat ve Terakki Cemiyeti Cemiyetinin bir kısmı mason da olan yönetici kadrosu ile birlikte verilmiş.

Alt alta verilen adlardan ikisi Dr. Nazım ve İsmail Canbolat (mason) Atatürk tarafından vatana ihanet suçundan astırılmış, biri Osmanlı Ordusu içinde sürekli karşı karşıya geldiği ve Kurtuluş Savaşı sırasında Anadolu'ya sokmadığı Enver Paşa, biri İspanyol – İtalyan vatandaşı, İttihat ve Terakki Cemiyeti ile masonların ilişkisini yöneten, Cumhuriyet döneminde yurt dışına kaçmış Emanuel Carasso. Bir diğer İttihat ve Terakki Cemiyeti lideri mason – büyük üstat Talat Paşa.

Atatürk 'ü, karşı olduğu İttihat ve Terakki Cemiyeti yönetim kadrosu ile toplumda haklarında birçok olumlu / olumsuz tartışma olan, aralarında mason, sahtekâr ve hırsız Emanuel Carasso, vatana ihanetten astırılan İsmail Canbolat, I. Dünya Savaşı sırasında, Osmanlı'yı Almanlara teslim ettiği için Atatürk 'ün ağır eleştirdiği ve Kurtuluş Savaşı sırasında Anadolu 'ya sokmadığı Enver Paşa, mason Sabetaycı Nazım olan bir liste ile alt alta yazmak; çok ucuz ama sinsice Atatürk 'e düşmanlık ve kimliğine saldırıdır.

Tezin bir sonraki bölümünde en az Atatürk kadar Selanik ile ilişkili olan Kurtuluş Savaşı kahramanları Paşalar, askeri ve siyasi kimlikler yer alıyor.

Bu şekilde gruptamanın amacı çok açıktır. Bu gruptamayı yapan tez yazarının kanun hükmünde kararname ile belirlenmiş "Fetöcü" kimliği, bu sıralamayı açıklayabilir.

Bunun neresi tarihi gerçeklerle örtüşüyor, neresi bilimsel?

Ancak biri Danışman, dördü jüri üyesi beş akademisyen Atatürk 'e karşı yapılan bu saldırıya nasıl izin verdiler? Görmediler mi, okumadılar mı, anlamadılar mı?

Yoksa bu gruptama tez yazarının, danışmanın ve jürinin bilinçli olarak Atatürk 'e karşı organize davranışı mı?

3.2.4 Cemal Paşa – mason

Yazar kendisini çürütüyor;

"Cemal Paşa, Selânik ve İttihat ve Terakki Cemiyeti için çok önemli bir isim olsa da onu Selânik'in edebî ve kültürel ortamlarında fazla göremiyoruz. Bunu asker olmasına ve cemiyetin daha çok askerî kanadıyla ilgilenmesine bağlayabiliriz. Özellikle Meşrutiyet'in ilanına kadar olan dönemde faaliyetlerin gizli olduğu da göz önünde bulundurulursa gizlilikten kastımızın ne olduğu anlaşılır."

Bu durumda Selânik çalışmasında neden yer verdiniz?

Cemal Paşa, Kurtuluş Savaşı sırasında, Afgan Kralının isteği üzerine Atatürk tarafından Afganistan Genel Kurmay Başkanı olarak görevlendirildi.

21 Temmuz 1922'de Tiflis'te Ermeni milliyetçileri tarafından düzenlenen bir suikast sonucu öldürülmüştür. Suikast Ermeni Devrimci Federasyonu (ARF) tarafından, Osmanlı yöneticilerine yönelik "Nemesis Operasyonu" kapsamında; Ermeni tehcirinde rolü olduğu iddia edilen isimlere karşı intikam almak için düzenlendi.

3.2.5 Doktor Nazım + 3.2.6. İsmail Canbolat – mason

Büyük Üstat, mason Cavid Bey, mason İsmail Canbolat, Dr. Nazım Vatana ihanet suçlamasıyla 1926 'da Atatürk tarafından idam ettirilmişlerdir.

Kılıç Ali;

*"Canbolat, İttihat ve Terakki Cemiyeti Fırkası'nın yeniden canlandırmak amacıyla yapılan gizli toplantılara katılmakla suçlanıyor ve suikastın bu toplantılarda planlandığı iddia ediliyordu. Canbolat Bey'in, İttihat ve Terakki'nin gizli şefi durumundaki Cavid Bey'e sürekli mektup yazarak Meclis'le ilgili bilgiler verdiği ve İttihatçı grubun bir raportörü gibi çalıştığı daha sonra ortaya çıkacaktı."*¹³⁷

*"Aralarında İsmail Canbolat'ın da olduğu çoğu idam hükmü alarak mahkeme sonuçlanır. 'İstiklal Mahkemesi, yukarıda da belirttiğim gibi, İzmir suikastı davası sanıklarından eski Maliye Bakanı Cavid Bey, eski Eğitim Bakan Dr. Nazım Bey, Erzincan eski Milletvekili İhsan Bey, eski Başbakan ve İstanbul Milletvekili Rauf Bey (Orbay), Ardahan Milletvekili Hilmi Bey, Sivas eski Milletvekili Selahattin, İzmir eski Valisi Rahmi Bey ve İstanbul eski Milletvekili Dr. Adnan Bey'in (Adivar) davasını ayırmış, bu sanıkların Ankara'da ayrıca yargılanmasına karar vermişti'"*¹³⁸

Mahkeme kararından, Vatan Haini masonlar;

"Umumi harpte kaçanların, memlekette milli mukavemet ve istidadı sezdikleri dakikadan itibaren, Berlin'de başlayarak Moskova ve Batum'da devam eden faaliyetlerinin, kendi kendisini kurtarmaya çalışan milletin batzi oldukları felaketi tamir ve telafisi imkânsız bir hale getirecek tarzda yeniden memleketin mukadderatını ele almak maksadıyla harekette bulundukları sabit olmuştur. Davacısı bütün bir millet ve şahidi bütün bir cihan olan umumi harp felaketlerinin, milli zafer şerefine ve hürmetine bütün siyâsî mücrimler arasında millet tarafından affedilen mesulleri, umumi harpten sonra yabancı topraklarda anavatan aleyhinde tertip ettikleri entrikalardan dolayı dahi af ve müsamahaya mazhar olmuş ve kayıtsız şartsız vatandaşlık camiası içine kabul edilmiş iken, bunlardan bir kısmının, her türlü hamiyet ve vicdan kaydından ari bir hırsla açtıkları cinayet

¹³⁷ (Ali, 2017, s. 476)

¹³⁸ (Ali, 2017, s. 485)

mecrasına yeni ve gizli istikametler vererek kötü maksatlarına doğru yürümekten fariğ olmadıkları, muhakemenin cereyanı ile açıkça anlaşılmıştır.

Türk milletinin kuvvet ve mukavemet kaynaklarının tükenmez bulunacağından gafil bulunarak, o zaman millet ve memleketi düşman ayakları altına atıp kaçırmaktan başka çare bulamayan ittihat ve Terakki ileri gelenlerinin, milli zaferin tabii neticesi, kendilerinin yeniden iktidar mevkiine gelmeleri olacağı kanaatiyle mütehassis oldukları ve Berlin'de kararlaştırılarak Moskova'da tecrübe edilen Anadolu'ya ve Anadolu'daki iktidar mevkiine baskın fikirlerinin başlıca rüesasınm ortadan çekilişleriyle arızı bekleyişten sonra, Birinci ve İkinci Lozan Konferansları müddeti arasında İstanbul'da eski Maliye Nazırı Cavid Bey'in evinde yapılan gizli kongrede eski maksatların teminine doğru yeni kararlar alındığı tamamen tezahür ve treyyiin etmiştir. Zikredilen gizli kongrede Cavit, Kara Kemal, Şükrü ve İsmail Canbolat tarafından isimleri tespit olunan ve İstanbul'da mevcut bulunmayanları muhabere ile davet edilen kendi tabirlerince 'Eski İttihatçıların toplandığı ve Kara Kemal'in Gazi Paşa Hazretleri'ne İzmit'te vaki müracaatı, asıl mevzua vesile ve zemin edinilerek, İttihat ve Terakki'nin ilerideki rolü konuşulduğu ve kongre azasından bir kısmının vatan, hamiyet ve fazilet duygularının galebesiyle bu mahiyette sır siyasî faaliyeti hoş görmeyip ayrıldıkları ve bir kısmının davetlere hiç gitmedikleri ve merhum Ziya Gökalp Bey'in de Diyarbakır'dan aldığı davetnameye ret cevabı verdiği, diğer bir kısmın da toplantıda hazır bulunarak, müzakerelere katıldıkları anlaşılmıştır. (...)

*O zamanlar, bu gizli heyetin, henüz tohumu halinde bulunan mefsuh ve mülga Terakkiperver Fırkasının Meclis içindeki müstakbel unsurları, buhud'a ve desiselerle temin edildikten sonra, fırka ve ayrılık tabirleri ağıza alınmadan, muhtelif telkinlere başlanmış olduğu ve Meclis dışında **Cavit, Cahit, Kara Kemal, Dr. Nazım, Rahmi, Nail, Hilmi ve Meclis içinde Rauf, Şükrü, İsmail Canbolat Beylerin** azami hararetle faaliyete geçerek, Halk Fırkası çoğunluğunu, teşkili düşünülen fırkaya imale suretiyle memleket idaresini ellerine almaya doğru yürürken ve bu esnada Rauf, Cahit ve Cavid Beylerin İstanbul matbuatının bir kısmını dahi maksatlarına vasıta olarak kullanmaya muvaffak oldukları da anlaşılmaktadır.* ¹³⁹

¹³⁹ (Ali, 2017, s. 490-492)

Armstrong;

*"New York, Paris, Berlin'deki güçlü Yahudi örgütleri affedilmeleri için mektuplar ve telgraflar göndermişlerdi. Viyana ve Berlin'deki Rothschild bankerlik kurumları da dâhil olmak üzere, bir dizi büyük finans kuruluşu, İngiliz ve Fransız hükümetleriyle her iki ülkedeki basın, Cavid'i kurtarmak üzere bütün nüfuzlarını kullanmaları için seferber etmişti. Fransız Sarraut, Cavid için kişisel bir ricada bulunmak üzere Ankara'ya gelmişti. Sarraut, Doğu Farmason locasının tanınmış bir ismiydi."*¹⁴⁰

Rauf ve Rahmi yurtdışına kaçtılar, Cavit, Dr. Nazım, Nail ve Hilmi idama mahkûm oldular. Hüküm gereği idamlar 26 Ağustos 1926 gecesi yerine getirilir. İdam gününün, Büyük Taarruzun başladığı güne getirilmesi dikkat çekicidir.

Atatürk'ü öldürüp, devleti ele geçirmeyi planlayanlar, başlarında Büyük Üstatları Yahudi Dönmesi Cavid olmak üzere İttihat Terakki'nin Mason kanadıdır.

Mason Celil Layıktez, bu kadroyu bakın nasıl överek anlatıyor;

"Abdülhamid'in hal'inden sonra İttihatçılar devlete egemen olunca, dünyada ilk defa Masonlar bir ülkede iktidarı paylaştılar. Balkan Harbi öncesinde Balkanlarda uyanan milliyetçilik hareketlerine bir set çekmek isteyen Bab-ı Âli, İtalya ve Fransa'ya Masonlardan oluşan diplomatik heyetler yolladı ve Masonik ilişkileri olabildiğince kullandı. 1909'da Paris'e giden bir Jön Türk heyetine Mason Yarbay Ahmet Cemâl ile Masonluğa yakınlığı bilinen Dr. Nâzım başkanlık etti. Fransız Masonlarının arasında çok popüler olan Ahmet Rıza da bu heyete katılmıştı. Heyet birkaç locanın toplantılarına davet edildiği gibi Grand Orient'in Büyük Görevliler Kurulunun da misafiri oldu.

*Bu son oturumda Dr. Nazım dünya kardeşliği, özgürlük aşkı, eşitliğe doğru tedricî ilerleyiş, Kilise aleyhinde düşünceler, barış sevgisi, Jön Türk rejiminin sosyalizme meyyal laik karakteri, Kuran-ı Kerim'in sosyalizmin el kitabı olduğu konularında çok beğenilen bir konuşma yaptı ve bu arada aşağıdaki ilginç beyanda bulundu:*¹⁴¹

İttihat ve Terakki Cemiyeti Cemiyetinin mason kanadı aslında Fransa 'ya "para dilenmek" için gitmişti. Batı emperyalizminin bir örgütü olduğunu hiçbir zaman anlayamadılar.

¹⁴⁰ (Armstrong, 1998, s. 197-198)

¹⁴¹ Thierry Zarcone, Mystiques, Philosophes et Franc-Maçons en Islam, s.256

Mason yalanlarına inanarak mason oldukları için Fransız masonların destek olacağını ve Fransız Hükümetine baskı yaparak, Hükümetlerine para verdireceklerini sanıyorlardı. Fransız masonlar heyeti 40 gün otellerde beklettikten sonra, elleri boş döndüler.

Paul Dumont, Dr. Nazım'ın masonlara yaptığı konuşmayı aktarıyor;

*"Genç Türkiye Fransa masonluğunun bayrağı altına girmekten mutludur. Onun dostça tavsiyelerini almaktan ve Fransa Maşrık-ı Azami'nin hukukî yetkisi altındaki bütün girişimlere ülkesinin kapılarını ardına kadar açmaktan hep mutluluk duyacaktır."*¹⁴²

Dr. Nazım, Fransa'da mason biraderleri aracılığı ile borç para ararken, nasıl küçülebiliyor!

3.2.7 Emanuel Karasu Emanuel Carasso – mason

Tanınmış bir Yahudi tüccar ailesinden olup, 1862'de Selânik 'de doğdu, 1934'de İtalya 'da öldü. Carasso hukuk eğitimi almıştır ve Selânik'te avukatlık yapmış.

Aile, 1880'de aile İtalyan uyrukluğundan çıkıp İspanyol uyruğuna sonra da Osmanlı uyruğuna geçer. Osmanlı uyruğuna geçer denir ama 1921'de Carasso mebus olurken, Osmanlı uyruğu kayıtları bulunamaz. Büyük olasılıkla o sırada hala İtalyan uyruğundaydı.

Bir aile ya da insan, neden bu kadar çok uyruk değiştirir ve bu ailenin bir ülkeye bağlılığından söz edilebilir mi?

Fransız Büyük Doğusunun bir belgesine göre, Carasso ihtilalden önce iki yıl boyunca Selânik'te bulunan, İngiliz Doğu Sorunu Derneği ('Eastern Question Association) üyesidir. İtalyan ve İspanyol uyruklu, İngilizler için çalışan bir Yahudi Avukat mason. Daha Sonra İngilizlerden kopmuş.¹⁴³

Emanuel Carasso, Talat Paşa sayesinde, Osmanlı parlamentosunda Selânik milletvekili olur, Sultan Abdülhamid'i tahttan indiren ekibe girer. Bu sırada cebinde tabanca vardır ve eli cebindedir. Gerekirse Sultan Abdülhamid'e karşı silah kullanacaktır;

¹⁴² (Dumont, Osmanlılık, Ulusçu Akımlar ve Masonluk, 2007, s. 121)

¹⁴³ (Koloğlu, İslam Âleminde Masonluk, 2011, s. 299)

"Hareket Ordusu'nun İstanbul'a girişinden üç gün sonra Sekreter Cevat, Sultan Abdülhamid'in huzuruna çıkarak üç görevlinin kendisiyle görüşmek üzere Komite tarafından gönderildiğini haber verir. Padişah bir anda öfkeden çılgına döner. Derhal silahına sarılarak: 'İlk geleni olduğu yerde vururum. Git onlara söyle' der. Cevat padişahın sözlerini gelenlere nakleder. Heyetin Başkanı olan General Esat Paşa buraya bir görevle geldiklerini, hayatı pahasına da olsa bu görevi yerine getireceklerini söyler. 'Ateş edecek' der Sekreter. 'Bu onun bileceği iş' diye karşılık verir Carasso Efendi. 'Biz de silahlıyız.' Sekreter Cevat heyete mabeyin kapısına kadar refakat eder." ¹⁴⁴

"Makedonya locasının 'yeniden doğuşu' nu Ettore Ferrari'ye olduğu kadar, genç bir Sefarad Yahudi'si Avukata Emanuel Karasu'ya⁹⁴ da borçluydu. Emanuel Karasu. 'Jön Türkler'i toplantılarını mason localarında yapmaya davet etme fikri' ondan çıktığı için, sıkı sık 'İtalya Maşrik-ı Azami' ile 'Jön Türkler' arasındaki gerçek bağlantı halkası olarak gösterilmiştir⁹⁵. Yine Emanuel Karasu, devrimin sonrasında, bu alanda elde edilen başarılar göz önüne alarak, İttihat ve Terakki Cemiyeti hesabına son derece hassas görevleri yerine getirmiş, bu arada polemiklerin arı kovanına da elini sokmuştu.⁹⁶ Macedonia Risorta Locasının Üstad-ı Muhterem'i Emanuel Karasu'nun onayıyla, Jön Türkler locayı, daha doğrusu Bekleme Odası m hareketlerinin merkezi ve arşivi olarak kabul ettiler. İlk zamanlarda, polis locanın lokallerine doğrudan girmeye cesaret edemedi, çünkü bunlar, 'en azından görünüşte, yabancı Biraderlerin malıydı ya da onların himayesindeydi. Fakat bir akşam [...] tüm üyelerin hazır bulunduğu bir oturum sırasında, hararetli tartışmaların tam ortasında, Mabede telaşla giren bir Birader, çıkış kapısında [...] kılık değiştirmiş birkaç sivil polisin beklediğini haber verdi. Durum vahimdi, çünkü Jön Türk Cemiyeti'nin en etkin üyeleri Locadaydı, bu kişilerin arasında Manyasizade Refik Bey⁹⁷, Emanuel Karasu, Mehmed Cavid Bey, Rahmi bin Rıza Bey [...] ve Mehmed Talat Bey⁹⁸ vardı." ¹⁴⁵

¹⁴⁴ (Anduze, 2012, s. 64)

¹⁴⁵ (Iacovella, 1998, s. 57)

ODTÜ'lü Tarih bilim insanı olan H. Bayram Soy;

"Siyonistler için, Osmanlı Devletindeki isteklerine cevap verebilecek en önemli sima Emanuel Carasso idi. Carasso, İttihat ve Terakki'nin diğer önemli isimleri Nesim Ruso ve Nesim Mazliyah'ı da ikna ederek Siyonistlerin Osmanlı şubesini açmayı başarmıştır. Bu üç Osmanlı Siyonist'i 1908 seçimleriyle sonrasında Meclis-i Mebusunda yerlerini almışlardır (Öke 1990: 129). Zaten, 1908 İhtilali'nin hazırlıklarının yapıldığı dönemde, birçoğu aynı zamanda mason olan Selânik Yahudileri ve İttihat ve Terakki Cemiyeti arasında bir ilişki vardı ve bunların cemiyet üzerinde etkileri de oldukça fazlaydı.

Yahudilerin Filistin'e yerleşmesine karşı çıkan Sultan Abdülhamid'in tahttan indirilmesinden sonra, İttihatçıların arasındaki bu Yahudi unsurlar kendilerini daha fazla belli etmeye ve İstanbul'da Siyonizm'i destekleyen gazeteler neşredilmeye başlanmıştır."¹⁴⁶

Şevket Süreyya Aydemir;

"Emanuel Karasu, 1908'den sonra Selânik mebusu olarak Mebusan Meclisine girdi. İhtilâlden önce Talât Bey postanenden de çıkarıldığı zaman, onu yazıhanesinde çalıştırdı, korudu. Fakat anlaşıldığına göre, Enver hariç olmak üzere, birçok İttihat ve Terakki Cemiyeti önderlerini Masonlaştıran odur. Siyonizm'inden de bahsedilir. 1909'da Sultan Abdülhamid'in tahttan indirilmesine karar verildiği zaman, bu kararı Sultan Abdülhamid'e tebliğ için seçilen heyette o da vardı. Hâlbuki Sultan Abdülhamid, hem padişah, hem de İslâmların halifesi sayılıyordu. Halifenin bu makamdan alınışına bir Musevi'nin memur edilişi, bizzat Sultan Abdülhamit'te de, ayrıca tepki yaptı. Bu intihap, herhalde yanlıştı."¹⁴⁷

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar, bu haini nasıl anlatıyorlar bakalım. Bir yabancının, kendi adamlarını övmek için yazdığı yazıyı, genç bir mason A. Umut Turan çevirmiş ve masonlar iftiharla yayınlamışlar. Çeviren A. Umut Turan'ın, **Türk düşmanı**, devleti dolandırmış, 1914-1919 arasında büyük bir servet elde etmiş, Osmanlı Padişahını vurmaya düşünmüş haini sunuş yazısında nasıl anlatmış;

¹⁴⁶ (Soy, 2004, s. 299)

¹⁴⁷ (Aydemir, Makedonya'dan Orta Asya'ya Enver Paşa, 1970, s. 512)

*"Tarih sıklıkla imparatorluklar kurmuş, ulusların temelini atmış, eylemleriyle tarihin akışını değiştirmiş olan insanlardan bahseder. Tarihin ve insanların daha sıklıkla unuttukları ise, değişimlerin meydana gelebilmesi için kendilerince temel katkılar yapan şahsiyetlerin hatırlanmasıdır. Bu makalede Emanuel Carasso'nun biyografisini kısaca resmetmek. Bu çalışma Grande Orient'e İtalya tarafından yılda dört defa yayınlanan HIRAM dergisinin 2011 yılı 4. sayısında s. 83-96'da yayımlanmıştır. "*¹⁴⁸

Yazıdan bazı kısımlar; ¹⁴⁹

"Emanuel 'nin dedesi Davide, İki Sicilya Krallığı pasaportuyla 1846 yılında Osmanlı İmparatorluğu'na göç eder."

1880'de babası Selânik'teki İtalyan Konsolosluğuna vatandaşlık için başvurur, kabul edilmez. İspanya 'ya Sefarad olarak başvurur, kabul edilir.

Osmanlı vatandaşlığını 2 Ekim 1908 'de kazandığı söyleniyor.

*Carasso 'ya locaları İttihat ve Terakki'ye açmasını İtalyan Büyük Üstat Ettore Ferrari, Carasso 'ya 1909 yılında gönderdiği mektupla emretmişti. Mektup, aynı yıl 'Rivista Massonic' de yayımlanmış. "Öyle görünüyor ki, "Makedonya Risorta" Locası'nın Palazzo Giustiniani Masonluğuna bağlı olmasından ötürü, faaliyetleri üyelerine ait kişisel bazda bir karara göre değil, fakat İtalyan Masonluğu ile görüş birliği içinde belirlenmişti."*¹⁵⁰

Geriye kalan tek şey kararın yaşlı II. Sultan Abdülhamid'e bildirilmesiydi. Bu amaçla iki senatör ve iki milletvekilinden oluşan bir heyet oluşturuldu. Bu heyet, eski Bahriye Nazırı Arif Hikmet Paşa, Ermeni Katolik asıllı Aram Efendi, Arnavut asıllı Milletvekili Esad Toptani ve Musevi asıllı Milletvekili Emanuel Carasso 'dan meydana gelmişti. İçinde tek bir

¹⁴⁸ (Locci, 2013)

¹⁴⁹ (Locci, 2013)

¹⁵⁰ İttihad Terakki ihtilalini biz yaptık diyor İtalyan masonlar ve bundan da çok hoşnutlar. Yani masonlar, başka bir ülkenin, ulusun devlet yönetiminden rahatsız ve bunu değiştirmek için yasa dışı örgütleniyor ve siyaset yapıyor. Bunu da gururla anlatıyor İtalyan ve Türkiye' nin yerli masonu da Türk yurttaşlarına...

Osmanlı bulunan heyetin kompozisyonu, ülkenin o tarihi zamandaki durumunu açıkça anlatmaktadır.¹⁵¹

“1913 yılında Carasso, İstanbul’daki İtalyan Kraliyet Elçiliği’nin önerisi ile “Commendatore” unvanını kazanmıştı. Aynı yıl Talat, Enver ve Cemal tarafından gerçekleştirilen hükümet darbesi ile İttihat ve Terakki Cemiyeti iktidarı ele geçirmişti.”

“Üçlü yönetim, Osmanlı İmparatorluğu’nu Birinci Dünya Savaşı’na bizzat sürükledikleri esnada, yaklaşık beş yıl boyunca iktidarda kalmıştı. Bu sırada Carasso, Bene Israel isimli Musevi cemiyetinde faaliyet gösteriyor, bu derneği finanse ediyor, siyonist tandanslı Aurore Gazetesi’nden dernek için hizmet satın alıyordu”

“1919 yılında Emanuel Carasso artık Masonluğa kayıtlı değildi ve aynı yılın Şubat ayı başında Osmanlı makamları tarafından tutuklandı. Suçlamanın nedeni, Birinci Dünya Savaşı sırasında ordulara ve sivillere tedarik edilmek üzere alınan büyük miktarda hububatın, yurtdışına satılarak gelirinin bir Alman bankasına gönderilmesi suretiyle zimmete geçirilmesi. Vurgunun miktarı yaklaşık iki milyon Türk lirasıydı. İstanbul’daki Musevi cemaati, eski milletvekilinin serbest bırakılması için Musevi Milleti’nin siyasi konularıyla ilgilenen Laik Konsey ve Ulusal Musevi Konseyi’nin girişimleri aracılığıyla derhal harekete geçmişti. Bu girişimlerden biri Hasköy Sinagogu’ndaki gösteriydi. Carasso, birkaç gün süren tutukluluğun ardından yarım milyon Türk lirası tutarında kefaletin ödenmesi sayesinde serbest bırakılmıştı. Ancak bu kurtuluş Osmanlı yasalarına aykırıydı, bu nedenle savaş esirlerinden sorumlu müfettiş Esat Paşa divan-ı harbe başvurmuştu. Bu olayın ardından Carasso İsviçre’ye gitmiş ve 1920 yılının başında İtalya’ya geçerek tekrar İtalyan vatandaşlığına geçme talebinde bulunmuştu. ”

“Carasso Ailesi İtalyan vatandaşlığını Haziran 1920’de elde etmişti. Fakat Bab-ı Ali bu kararı tanımamıştı.”

“Carasso İstanbul’daki Yüksek Komiserlik’e İtalyan uyruğunun kabulü talebiyle bir mektup yazmış ve 4 Temmuz 1921’de Carasso ailesi Selânik’teki İtalyan siciline kaydolmuştu. Aynı ayın 31’inde Bab-ı Ali, İtalya Krallığı ile ilişkilerini bozmamak adına istisnai olarak eski milletvekilinin İtalyan uyruğunu tanımıştı.”

¹⁵¹ Aynı kompozisyon masonlar için de geçerli değil miydi?

“1922 yılında Carasso, uyruğunun kesin tescili ve ikametgâh olarak Palermo’yu seçmek için İtalya’ya dönmüştü, İtalya’da önemli siyasi bağlantılar oluşturdu ve Benito Mussolini ile çok iyi ilişkileri vardı.”

3.2. Selânik'ten Yolu Geçenler

3.3.1 Ürgüplü Hayri Efendi - mason

3.3.2 Yahya Kemal Beyatlı

Yahya Kemal Beyatlı (1884, Üsküp - 1958, İstanbul)

Türk Şiirinin modernleşme yolunu açan, şiirimizin en büyük şairlerinden Yahya Kemal Beyatlı için tez yazarı aşağıdaki kısa ve tezin açıklanan amacı yönünde hiçbir bilgi içermeyen bir tümce ile geçiştirmiş. Bilinmez adlara sayfalar dolusu yer ayıran Eren Aksu ve hocaları, Yaşar Kemal 'i bu kısacık ve içi boş tümce ile geçmişler...

Türk Dili ve Edebiyatı Doktora tezi bu!

Tez yazarı;

"1884 yılında Üsküp'te doğmuştur. Türk edebiyatının en büyük şairlerinden biri olan Y. Kemal lise tahsilinin bir kısmını Selânik İdadisinde yatılı olarak yapmıştır.¹⁶²³

Fakir Yahya Kemal Beyatlı üzerine, Türki Şiiri konferansı ve yazısında şöyle yazmıştı;

Yahya Kemal Üsküp doğumludur ve çocukluğu kaybettiği baba ve annesinin ardından sıkıntılı geçmiştir. Yaşamında, İstanbul, İspanya ve Paris etkili olmuştur. Paris 'de, Fransızca öğrenmiş, böylece Fransız şiirini öğrenme olanağı bulmuş ve Fransız şairlerinden etkilenmiştir. Paris 'den Türkiye'ye döndükten sonra, Türk şiirinde devrim yapmıştır. Bu devrimin ana özellikleri şunlardır;

"İstiyordum ki, Türk'ün hançeresine göre telâffuz edilmiş ve Türk'ün hançeresine uygun bir ahenk içinde kullanılmış kelimelerle bir şiir yaratılsın. ...

İkinci gayem, Türk şiirini hâlis olmayan unsurlardan kurtarmak ve ona asıl unsuru olan ritmi bahşetmekti. Şiirin asıl maddesi mana değil, lâfızdır. Sembolistlerin en büyük hizmeti bunu anlatmak olmuştur. ...

Üçüncü gayem şu idi: Sentetik şiir yapmak. Bizim şiirde beyitler vardı, hakikî manzume yoktu. Hakikî manzume muhtelif kısımları birbirini tamamlayan bir bütündür, bir bestedir. "

İspanya Büyükelçisi iken, haber vermeden görevini terk eder ve Paris'e gider. Dönüşünde, Atatürk bir akşam onu sofrasına çağırır.

"Atatürk Yahya Kemal'e döndü ve sordu:

— Tebrik ederim Yahya Kemal Bey, güzel bir şiir... Ama bugünün çocukları bu dilden anlarlar mı?

Yahya Kemal sıkıla ezile cevap verdi:

— Divan Edebiyatına yeni bir nefes koymayı denedim Paşa Hazretleri...

Soyadı yasasından sonra Gazi Mustafa Kemal Paşa'ya sadece Atatürk diye sesleniyor, Atatürk de imzasını 'Kemal Atatürk' diye kullanıyordu. Fakat Yahya Kemal alışkanlığı ile 'Paşa Hazretleri' diye karşılık vermişti. Atatürk bunun üstünde durmadı. Yüzünü iyice Yahya Kemal'e döndürerek konuştu:

— Demek Divan Edebiyatını taze nefeslerle diriltmeye çalışıyorsunuz Yahya Kemal Bey! Biz de sizin yolunuzu tutsaydık, Osmanlı yönetimini taze güçlerle yaşatmaya çalışmamız gerekecek, Cumhuriyeti rüyamızda bile göremeyecektik. Siz buna ne diyorsunuz?

Yahya Kemal sustu, önüne baktı. Bir karşılık vermiş olmak için konuştu:

— Küçük bir denemeydi, Paşa Hazretleri, başaramadım...

— Başarılamaz!, istediğiniz kadar usta bir şair olun, dilde ölmüş sözcüklerle şiir yazdınız mı kimse anlamaz sizi, kendi kendinize söylenmiş olursunuz... Bu duygularınızı Türkçe ile söyleyemez miydiniz?... "

Bu konuşmanın başka bir bölümünde ise, Atatürk, Kemal Çağlar'a sorar;

"— Güzel bunlar. Bir diyeceğim yok ama Anadolu'ya, Kurtuluş Savaşımıza ait şiirleri yok mu? Bir de onlardan oku!..

Sofraya yeniden bir karanlık çöktü. Yahya Kemal'in Anadolu ve Kurtuluş Savaşı için şiir yazmadığını sofradakilerle birlikte Atatürk de bilmekteydi. Bile bile böyle konuştuğuna göre, Yahya Kemal'in korktuğu başına gelecek demektir. Behçet Kemal, ezile büzüle:

— *Kurtuluş Savaşı ya da Anadolu için yazılmış bir şiirini görmedim Atatürk. Belki varsa, kendileri bilirler.”*

Atatürk, Yahya Kemal’e döndü:

- *Var mı?*

- *Ne yazık ki yok Aziz Paşam!..*

- *Yaaa... Demek yok!.. Kurtuluş Savaşımızın içinde yaşadınız, Büyük Millet Meclisi’nde milletvekili idiniz. Dış ülkelerde devletimizi temsil ettiniz, öyle olduğu halde Cumhuriyet için, Kurtuluş Savaşı için yazılmış bir şiiriniz yok demek!.. Pekâlâ, bu sizin bileceğiniz bir iştir!..”*

Endülüs'te Raks

Zil, şal ve gül. Bu bahçede raksın bütün hızı...

Şevk akşamında Endülüs üç defa kırmızı...

Aşkın sihirli şarkısı yüzlerce dildedir.

İspanya neş'esiyle bu akşam bu zildedir.

Yelpaze çevrilir gibi birden dönüşleri,

İşveyle devriliş, saçılış, örtünüşleri...

Her rengi istemez gözümüz şimdi aldadır;

İspanya dalga dalga bu akşam bu şaldadır.

Alnında halka halkadır aşüfte kâkülü,

Göğsünde yosma Gırnata'nın en güzel gülü...

Altın kadeh her elde, güneş her gönüldedir

İspanya varlığıyla bu akşam bu güldedir.

Raks ortasında bir durup oynar, yürür gibi;

Bir baş çevirmesiyle bakar öldürür gibi...

Gül tenli, kor dudaklı, kömür gözlü, sürmeli...
Şeytan diyor ki, sarmalı, yüz kerre öpmeli...

Gözler kamaştıran şala, meftun eden güle,
Her kalbi dolduran zile, her sineden: Ole! "

Yapay Zekâ Grok, Eren Aksu 'dan çok daha ayrıntılı ve doğru bilgiler veriyor;

"Yahya Kemal Beyatlı, Selânik ile güçlü bir bağa sahiptir çünkü 2 Aralık 1884'te Selânik'te doğmuştur. O dönemde Selânik, Osmanlı İmparatorluğu'nun önemli şehirlerinden biriydi ve Yahya Kemal'in çocukluk anıları bu şehirle şekillenmiştir. Ailesi, Selânik'teki konaklarında yaşarken, o burada ilk eğitimine başlamış ve şehrin kültürel atmosferinden etkilenmiştir. Ancak, 1903'te ailesiyle İstanbul'a taşınmış ve daha sonra Paris'te eğitime devam etmiştir. Selânik, Yahya Kemal'in şiirlerinde ve hatıralarında sıkça yer almış, özellikle Rumeli ve Balkanlar'a duyduğu özlem bu şehirle ilişkilendirilmiştir. 1912'de Selânik'in Osmanlı'dan ayrılması, onun için derin bir kayıp olarak şiirlerine yansımıştır."

Tez ekibinin Yahya Kemal Beyatlı ile sorunu ne acaba?

3.3.7 Hasan Ali Yücel

Tezde yarım sayfa bile yer verilmemiş, Türkiye Cumhuriyetinin efsane Milli Eğitim Bakanına...

3.3.13 Mehmet Galip Bey – mason

Osmanlı Senatosu (Meclis-i Âyan) üyesi olarak 1908 yılında atanmıştır. Kanun-i Esasi'ye göre Âyan üyeleri padişah tarafından seçilirdi. Mason Mehmet Galip Beyi, Osmanlı Meclis-i Âyanına **Sultan II. Abdülhamid** seçmiş ve atamıştır.

3.3.22 Abdülfettah Efendi

Yazar;

"Aslen Rum'dur. Hüsrev Paşa tarafından satın alınarak İstanbul'a getirilmiş ve burada Müslüman olmuştur."

Osmanlı İmparatorluğunda 1815 yılında kölelik ve insanın mal gibi alınıp, satılması yasaldır. Osmanlı 'da insan ticareti, devletin yıkılışına kadar sürmüştür.

Türkiye Cumhuriyeti ile birlikte topraklarımızda, insanlığın en utanç verici suçlarından, kölelik ve insan ticareti ortadan kaldırılmıştır.

3.3.29 Ali Fuat Cebesoy

Selanik 'ten yolu geçen askeri isim... Neden Atatürk ile alt alta değil? Çünkü tezde amaçlanan Atatürk 'ü İttihat ve Terakki bir kısmı hain bir kısmı mason lideriyle yan yana göstermek.

Yazar;

"Asker ve siyaset adamıdır. Özellikle Milli Mücadele'ye yaptığı katkılarla tanınmıştır. Milletvekilli görevlerinde de bulunan Cebesoy, 1905-1908 tarihleri arasında Beyrut ve Selânik başta olmak üzere Rumeli'nin çeşitli yerlerinde görev almıştır. Nazım Hikmet'in büyük dayısı, Mustafa Kemal'in sınıf arkadaşlarındandır.¹⁶⁴⁹"

Yapay zekâ Grok;

"Ali Fuat Cebesoy, Selânik ile askerî kariyerinin erken dönemlerinde güçlü bir ilişki geliştirmiştir. 1905'te Harp Akademisi'nden mezun olduktan sonra kurmay stajını yapmak üzere Selânik'teki 3. Ordu bünyesinde, özellikle 15. Topçu Alayı'nda görev yapmıştır. 1906-1908 yılları arasında 3. Ordu Müfettişliği Karargâhında çalışmış, 1908-1909'da ise 3. Süvari Tümeni Kurmay Başkanlığı ve Karaferya Bölgesi Komutanlığı gibi görevlerde bulunmuştur. Bu dönemde Rum ve Ulah çetelerinin ayaklanmalarını bastırma operasyonlarında yer almış ve başarılarından dolayı ödüllendirilmiştir. Selânik, aynı zamanda Mustafa Kemal Atatürk ile Harp Okulu'ndan sınıf arkadaşı olan Cebesoy'un, Atatürk'le yakın dostluğunun temelini attığı yerdir; Atatürk'ün Selânik'teki ailesinin yanında kaldığı bilinmektedir. Bu şehir, Cebesoy'un askerî ve kişisel hayatında önemli bir dönüm noktası olarak öne çıkar."

3.3.37 Hüseyin Hüsnü Paşa (1850-1926) – mason

3.3.39 Samuel İsrail İzisel (1877, Rodos - 15 Kasım 1949, Paris)

Yazar;

"Hukuk fakültesi mezunu olmasına rağmen emniyet mensubu olması yönüyle tanınmıştır. 1912'de İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nün siyasî şube amirliğine kadar yükselmiştir. Serez ve Selânik mahkemelerinde de görev yapmıştır.¹⁶⁶¹

1992 yılında Padişah, Sultan II. Abdülhamit 'tir.

3.3.48 Midhat Paşa - mason

Yazar;

"Osmanlı Devleti'nde yüksek kademelerde görev yapmış ve sadrazamlığa kadar yükselmiştir. Osmanlı tarihinde modern yaklaşımlarıyla ve hizmetleriyle anılan Midhat Paşa, 1876 Kanun-i Esasi'nin mimarı olarak da öne çıkmıştır. Midhat Paşa Selânik'te de üç ay valilik yapmıştır. Bu valiliği tahmini olarak 1973-74 yılları arasında bir yerde olmuştur.

Midhat Paşa, Selânik'teki üç aylık valiliğinde, gittiği her yerde olduğu gibi önemli icraatlar sıgırmıştır. Mesela Mekteb-i Sanayi, Selânik'in en meşhur mekânlarından olan Midhat Paşa Caddesi bunların en öne çıkanlarıdır.(1671) " (sayfa 688-689)

Fakirin, "Osmanlı 'da Mason Locaları" kitabında Midhat Paşa mason kimliği, siyasi ve toplumsal boyutları ile ayrıntılı olarak incelenmiş ve anlatılmıştır.¹⁵²

3.3.52 Rıza Paşa (1809, İstanbul - 24 Kasım 1877, ?) - mason

3.3.54 Leyla Saz

Yazar;

"Bestekâr, şair ve yazar kimlikleriyle öne çıkmıştır. Dilhayat Kalfa'dan sonra Türk musiki tarihinde ikinci en önemli kadın bestekâr olarak öne çıkmıştır. 1907'de Selânik'te çekilmiş bir fotoğrafı vardır ancak Selânik'te neden bulunduğu hakkında bir bilgi yoktur."

¹⁵² (Taşdelen, Osmanlı 'da Mason Locaları, 2019, s. 35-44, 56- 59,)

Tayfun Er;

*"Celal Sahir 'in o devirde oğlundan daha meşhur olan annesi Fehime Nüzhet, Hakkı Paşa'nın kızı olup, şair ve tiyatro yazarıdır. Fehime Nüzhet, 1908'de ilan edilen II. Meşrutiyet'in şerefine yazılan Neşide-i Zafer Marşı'nın söz yazarıdır. Bu marşın bestecisi de Leyla Saz 'dır. Yuşa Tepesi Marşı'nın da bestecisi olan Leyla Saz, kitabımızda önemli kavşak noktalarından birisi olacak."*¹⁵³

3.3.90 Hasan Basri Lostar - mason

Mason Kemalettin Apak;

"44 numaralı (Ehram) Mahfili:

*Bu Mahfil 31 Ekim 1925 tarihli patenta ile İzmir'de kurulan ikinci mahfilimizdir. İlk Üstadı Doktor Esad Cimcoz biraderdi. Müessisleri de Doktor Esad Cimcoz, Sami, Mustafa Ali, Ali Remzi, Asım, Doktor Ethem, Hüseyin Muhiddin, Nezir, Memduh, Yusuf İzzet, Cevdet, Hasan Basri, Doktor Marguliyes biraderler idi."*¹⁵⁴

3.3.100 Rifat Osman (1874, İstanbul - 1933, Edirne) - mason

Mason Kemalettin Apak;

"49 numaralı (Merih) Mahfili:

*Maşrığına intikal edince, Merih Mahfilinin Üstatlığını Avukat Nahid Hilmi birader üzerine almış ve sene sonuna kadar Mahfili idare etmiştir. 1931 yılından sonraki Üstatları da, sırasıyla Tireli İsmail Hakkı, Mühendis Rifat Osman Köknar, Muhiddin Osman Omay, Mehmet Ali ve nihayet 1935 senesinde de Hasan Hilmi biraderler idi."*¹⁵⁵

¹⁵³ (Er, 2007, s. 32)

¹⁵⁴ (Apak, 1958, s. 63)

¹⁵⁵ (Apak, 1958, s. 65)

SON SÖZ

PDY Fetö terör örgütü ile ilişkilendirilerek kamu görevinden ihraç edilmiş bir kişinin, ihraç edildikten sonra Doktora eğitimine devam etmesine izin verilmiş, KHK kararından 2 yıl sonra da danışman tarafından jüri değerlendirmesine sunulmuş ve jüriden de beş olumlu oy ile doktora almış bir kişinin tezi!

Tez, yapıldığı bölüm Türk Dili ve Edebiyatı ile başlıkta vurgulanmış ve çerçeveyi belirleyen "Selânik'te Türk Edebî Kültürü (1860-1912)" ile ÖZET 'de anlatılan edebiyat ve kültür ile ilgili bir tez değildir. Tezde edebiyattan, kültürden çok daha fazla yer tutan, aslında akademik yetki sınırlarının dışına taşar biçimde, siyasi tarih, tarih, siyaset bilimi ve biyografi alanlarında doğru – yanlış bilgi aktarımı, yorum yapılmaya çalışılmış, mason tarikatı / masonluk hakkında tamamen yanlış bilgi aktarımı, yanlış yorum yapılmaya çalışılmıştır. Tezde dönemin Selânik edebiyatı, kültürü hakkında bir araştırma, bilimsel çıkarım göremedim.

Tez yazarı Eren Aksu, tezini ideolojik bakışı doğrultusunda, İttihat ve Terakki Cemiyetini mahkûm etmek, kafasında uydurduğu mason kavramı ile tamamen birleşik göstermek, Yahudi ve Sabetaycı cemiyetlerini toptan suçlamak çabası içinde bir ideolojik metin durumundadır. Bu arada kendisince "kurnazca" bence ucuz bir yöntemle Atatürk 'ü hiç birlikte olmadığı insanların başında göstermek.

Tezde masonluk / mason tarikatı anlatılırken, gerçek yapısı değil; yazarın konu hakkında cehalet içinde kafasında uydurduğu gücü kendinden şeytani bir yapı olarak masonluğu bir torba biçiminde ifade edilmiş, ideolojik saplantıları ile karşıt olduğu tüm siyasi grupları da bu torbanın içinde kötülemeye çalışmıştır.

Selânik ile ilgili gruplama, ideolojik bakışla, Atatürk 'ü karalamaya yönelik amaç ve diğer adların seçimi hiçbir nesnel, edebi ve kültürel ölçüte bağlı kalmaksızın, rastgele yapılmış. Kişiler anlatılırken bir noktaya kadar başlıkta yalnızca adları verilirken, bir sayıdan sonra başlıkta kişilerin doğum, ölüm bilgileri de yazılmaya başlanmış.

Tez metni bir akademik çalışmada olması gereken bilimsel etik, bilimsel yöntemden uzakta; araştırma, sorgulama ve ciddiyet olmaksızın yazılmış gibi durmaktadır.

Tezin Türkçe dil düzeyi ise, üzülererek söylüyorum, çok zayıf bulunmaktadır.

Masonlukla ilgili her türlü bilgiyi, nesnel ve bilimsel yöntemle yapılmış araştırmalar sonunda belgelere dayanarak yazılmış fakirin kitap ve makalelerinde bulabilirsiniz. Mason Tarikatıyla ilgili fakirin ortaya koyduğu bilgi pınarı herkese açıktır, ücretsizdir. Tıklamanız ve incelemeye başlamanız yeterli:

<https://www.huoltasdelen.com/index.php/masontarikati>

<https://huoltasdelen.com/index.php/masontarikati/mason-tarikati>

<https://www.huoltasdelen.com/index.php/masontarikati/osmanli>

<https://www.huoltasdelen.com/index.php/masontarikati/turkiye>

KİŞİSEL BİLGİLER

Öğrenci – Doktora tez yazarı.

TC Resmi Gazete yayınlarına göre: Eren Aksu PDY Fetö terör örgütü ile ilişkili olarak KHK sayı 672 ile kamu görevinden ihraç edilmiştir.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Rektörlüğüne bağlı olarak çalışan Okutman Eren Aksu, 672 sayılı KHK kararname ile 1 Eylül 2016 tarihinde devlet memurluğundan ihraç edilmiştir.

Doktora tez metninde verdiği Öz Geçmişinde **ihraç edildiği 2016 yılından sonra da Onsekiz Mart Üniversitesinde çalışıyor olarak göstermektedir. Bu açık bir yalan beyandır!**

Danışman K. İrfan Karakoç 'un dikkatinden mi kaçtı?

Deneyimi

<i>Yıl</i>	<i>Yer</i>	<i>Görev</i>
2009- 2018	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	Türk Dili Okutmanı

PDY Fetö ilişkili olarak KHK ile kamu görevinden ihraç edilenler, Devlet Üniversitelerinde doktora yapıyorlarsa genellikle kayıt yenileme yapılmamış ve eğitimleri yarıda kalmıştı. Eren Aksu Doktora eğitimine devam etmiş ve Jüri önünde tezini savunarak Doktor unvanını almış.

Çanakkale Onsekiz Mart Ü. - KHK incelendiğinde;

Çanakkale Üniversitesi o dönem Rektörü Sedat Laçiner, Eren Aksu ile aynı kararname ile PDY Fetö ilişkilendirilerek Eylül 2016 'da ihraç edildiği,

Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü İhraç edilenler:

Prof. Dr. Aziz Kılınç, Prof. Dr. Ramazan Gülendam, Y. Doç. Dr. Mehmet Tok, Y. Doç. Dr. Sait Tüzel

Fen ve Edebiyat Fakültesi, Türk Dili Ve Edebiyatı Bölümü İhraç edilenler:

Öğr. Gör. Korhan Altunyay.

Çanakkale Üniversitesinden ihraç edilenler

KHK Sayısı	Okutman ¹⁵⁶	Türk Dili ve Edebiyatı	Toplam
672	13	4	67
677	2		108
689	2		43
693			3
697			2

Üniversitede Okutman toplam sayısını bilmiyorum ama Okutman kadrosunun PDY örgütlenmesi için kullanıldığı görülüyor,

¹⁵⁶ Türk Dili ve Edebiyatı B. Yabancı Diller B elemanları

KİŞİSEL BİLGİLER

Öğrenci

D. 1980 / Almanya

Eğitim

Lisans: Atatürk Ü. Edebiyat F. Türk Dili ve Edebiyatı B, 2002

Yüksek Lisans: Atatürk Ü. Türk Dili ve Edebiyatı B, 2010

Danışman: Prof. Dr. Ali İhsan Kolcu

Jüri:

Prof. Dr. Osman Gündüz,

Prof. Dr. Avni Gözütok.

Tez No	İndirme	Tez Künye	Durumu
263854		İshak Refet İşıtman (hayatı, sanatı, eserleri) / Ishak Refet İşıtman (his life, art and works) Yazarı: EREN AKSU Danışman: PROF. DR. ALİ İHSAN KOLCU Yer Bilgisi: Atatürk Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Edebiyatı Bölümü / Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı / Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı Konu: Biyografi = Biography ; Türk Dili ve Edebiyatı = Turkish Language and Literature Dizin: Biyografi = Biography ; İşıtman, İshak Refet = İşıtman, İshak Refet	Onaylandı Yüksek Lisans Türkçe 2010 148 s.

Doktora:

Çanakkale Onsekiz Mart Ü, 2018

Değerlendirme ve eleştirisi yapılmakta olan tez.

Danışman: Dr. Kani İrfan Karakoç

Jüri:

Prof. Dr. Yüksel Topaloğlu, **Trakya Ü.**

Doç. Dr. Cumhur Aslan, Çanakkale Onsekiz Mart Ü. **Sosyoloji B.**

Dr. Öğretim Üyesi Bilgin Güngör, Çanakkale Onsekiz Mart Ü.

Dr. Öğretim Üyesi Canan Sevinç, **Necmettin Erbakan Ü.**

Danışman dışında Jüri üyelerinden iki ismin başka üniversitelerden davet edilmiş. Bir jüri üyesi de tezin yapıldığı bölüm dışında, başka bir bölümden seçilmiş. Bu seçimlerin kıstasları neydi acaba?

Çalışma:

Yedi Yıl Özel Kurumlarda Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği,
Çanakkale Onsekiz Mart Ü, Okutman, 2009 – **2018 doğrusu 2016'dır! 2016 yılında kamu görevinden KHK ile ihraç edilmiş.**

Açık kaynaklarda, Eren Aksu 2016 yılından sonra nerede çalışıyor, kaydını bulamadım.

Türkçe Bilgisi

Eren Aksu Üniversite yaşamında hep Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerinde okumuş, doktora yapmış, Türkçe öğretmenliği yapmış, Üniversitede okutman olarak görev yapmış ama ne acıdır ki, doktora tezi Türkçe Dili açısından, yazım kurallarına uygunluk ve ifade doğruluğu vd. vahim yanlışlarla dolu ve oldukça kötü düzeydedir.

Eren Aksu, Öz Geçmişinde belirtmediği ancak tez metni içinde Ön Söz 'de yazdığı bir iş daha var; Yunus Emre Enstitüsü, Türkçe eğitmeni.

Yunus Emre Enstitüsünde PDY Fetö örgütlenmesi olduğuna dair medyada savlar ortaya sürülmüş ve Temmuz 2025 tarihinde, aranmakta olan Enstitünün eski başkanı Ankara Esenboğa havalimanında gözaltına alınıp, tutuklandı. Başkan Şeref Ateş ile de PDY Fetö terör örgütü ilişkisine dair savlar medyada yer almaktadır.

Eren Aksu, PDY Fetö terör örgütü ilişkisi nedeniyle Kamu görevinden ihraç edilmiş olması nedeniyle, Yunus Emre Enstitüsünde çalışması dikkati çekiyor.

Eren Aksu, Yunus Emre 'de 3 dönem çalışmış ama Yunus Emre Enstitüsünün nereye bağlı olduğunu öğrenememiş ya da bilinçli olarak çarpıtıyor;

"Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığına bağlı Yunus Emre Enstitüsünün görevlisi olarak Selânik Aristoteles Üniversitesinde Türkçe ve edebiyat öğretmeni olarak üç ders dönemi görev yaptım." (sayfa iii)

Yunus Emre Vakfı, 5 Mayıs 2007 TBMM'de 5653 sayılı kanunla (Resmî Gazete: 18.5.2007 / Sayı: 26526) kurulmuştur.

Yasada belirtilen temel amaçları

"Madde 3 – (Vakıf faaliyet alanları) Vakıf;

- a) Türk dilinin, kültürünün ve sanatının yurt dışında tanıtılmasına ve öğretilmesine yönelik çalışmalar yapar,*
- b) Bu amaçla yurt dışında merkezler kurar,*
- c) İlgili kişi, kurum ve kuruluşlarla iş birliğinde bulunur,*
- ç) İlgili diğer alanlarda da faaliyet gösterebilir. "*

Dışişleri Bakanlığı Resmi Web sayfasında açıkça belirtilmiş;

"Yurt Dışındaki Türk Kültür Merkezleri, Türkçe ve Türkiye Çalışmaları

Yunus Emre Türk Kültür Merkezleri

Yunus Emre Vakfı, Türkiye'yi, Türk dilini, tarihini, kültürünü ve sanatını tanıtmak; bununla ilgili bilgi ve belgeleri dünyanın istifadesine sunmak; Türk dili, kültürü ve

sanatı alanlarında eğitim almak isteyenlere yurtdışında hizmet vermek; Türkiye'nin diğer ülkeler ile kültürel alışverişini arttırıp, dostluğunu geliştirmek amacıyla, 05.05.2007 tarihli ve 5653 sayılı kanunla kurulmuş bir kamu vakfıdır.

Yunus Emre Enstitüsü ise, Vakfa bağlı bir kuruluş olarak anılan Kanunun amaçlarını gerçekleştirmek üzere yurtdışında kurduğu Yunus Emre Türk Kültür Merkezlerinde yabancılara Türkçe öğretmenin yanı sıra ülkemizin tanıtımı amacıyla kültür ve sanat faaliyetleri yürütmekte, ayrıca bilimsel çalışmalara destek vermektedir.¹⁵⁷

Yunus Emre Enstitüsü, Yunus Emre Vakfına bağlıdır.

Prof. Dr. Ali Fuat Bilkan 2007 – 2012 yılları arasında Enstitü Başkanlığını yapmış; hakkında PDY Fetö ilişkisine dair bazı savlar medyada yer almış bir akademisyen.

PDY Fetö terör örgütü ile ilişkilendirilerek kapatılan İpek Üniversitesinin kapatılma sırasında rektörü, aynı nedenle kapatılan Fatih Ü. Sosyal Bilimler E. Müdürlüğü görevlerini yapmış. YÖK Ulusal Tez Merkezi kayıtlarına göre 7 yüksek lisans öğrencisinden 2 (iki) kişi PDY Fetö terör örgütü üyeliğinden ihraç edilmiş. İkisinin de durumunu tam olarak çözememiş. Ali Fuat Bilkan bölümünde ayrıntıları ile aktarıldı.

Prof. Dr. Ali Fuat Bilkan, öğrenci Eren Aksu danışmanı Dr. Kani İrfan Karakoç Doktora jürisinde üye. Büyük olasılıkla Yunus Emre Enstitüsünde, öğrenci Eren Aksu 'ya Üsküp – Selânik 'te görev veren kendisi.

İlginç rastlantılar.

Yunus Emre E. bir diğer başkanı Prof. Dr. Şeref Ateş (2016 – 2024), şimdi yolsuzluktan tutuklu yargılanıyor ve medyada hakkında PDY Fetö ilişkileri söylentileri, savları dolaşıyor.

İnternette Yunus Emre Enstitüsünde bir dönem PDY Fetö terör örgütünün örgütlenmesi olduğu haberi/bilgisi var.

¹⁵⁷ <https://www.mfa.gov.tr/turk-kultur-merkezleri-turkce-egitim-merkezleri.tr.mfa>

Yapay Zekâ şu bilgileri veriyor;

"Yunus Emre Enstitüsü'nün FETÖ ile olan ilişkisi geçmişte tartışma konusu olmuş ve bu konuda çeşitli iddialar gündeme gelmiştir. Bu iddialar genellikle enstitünün eski yöneticileri ve bazı çalışanları üzerinden şekillenmiştir.

İddialar ve Soruşturmalar

Eski Başkan Şeref Ateş: Enstitünün eski başkanı Şeref Ateş, görevden alındıktan sonra hakkında yolsuzluk ve zimmet suçlamalarıyla soruşturma başlatıldı. Ateş'in yurt dışına kaçtığı iddia ediliyor. Bu yolsuzluk iddialarının yanı sıra, Ateş'in görev süresi boyunca FETÖ ile bağlantılı olduğu öne sürülen kişileri enstitüye yerleştirdiği de iddia edilmiştir. Bu iddialar üzerine, Arjantin'deki bir şubede görev yapan ve "FETÖ ablasına" yakınlığıyla bilinen bazı isimlerin de işine son verildiği haberleri basına yansımıştır.

Kamuoyu Uyarıları: 15 Temmuz darbe girişiminin ardından dönemin Kültür ve Turizm Bakanı Nabi Avcı, Yunus Emre Enstitüsü'nde yaptığı bir konuşmada, enstitünün içeriden çok büyük bir ihanete uğradığını ve FETÖ'nün enstitünün yurt dışı faaliyetlerini engellemek için çalıştığını belirtmiştir. Bu uyarı, enstitü içindeki FETÖ yapılanması iddialarını desteklemiştir.

Yargı Süreci: Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, enstitüdeki yolsuzluk iddiaları üzerine bir soruşturma yürütmüştür. Bu soruşturma kapsamında, eski Başkan Şeref Ateş'in de aralarında bulunduğu birçok kişi hakkında "hizmet nedeniyle güveni kötüye kullanma" ve "suçtan kaynaklanan mal varlığı değerlerini aklama" gibi suçlardan tutuklama kararı çıkmıştır.

Yunus Emre Enstitüsü, bu iddiaların ve soruşturmaların ardından FETÖ bağlantılı olduğu iddia edilen çalışanlarını görevden uzaklaştırmış ve içeride bir temizlik süreci başlattığını açıklamıştır. Enstitü yönetimi, bu olayların kamuoyunun gözünden kaçırılmaması ve şeffaf bir şekilde ele alınması için soruşturma süreçlerini desteklediğini belirtmiştir.¹⁵⁸

¹⁵⁸ https://gemini.google.com/app/e6f4af11e0919807?is_sa=1&is_sa=1&android-min-version=301356232&ios-min-

Ali Fuat Bilkan 2007 – 2012, Şeref Ateş, 2016 – 2024 Haziran arasında Yunus Emre Enstitüsü Başkanı olarak görev yapmış, 2024 'de görevden alınmış.

Eren Aksu, Yunus Emre Enstitüsünde hangi yıllarda görev yaptı acaba?

"Ankara

Başsavcılıktan yapılan açıklamada, Yunus Emre Vakfı bünyesinde yapılan usulsüz işlemler nedeniyle vakfın zarara uğratılmasına ilişkin soruşturmada, "hizmet nedeniyle güveni kötüye kullanma" ve "suçtan kaynaklanan mal varlığı değerlerini aklama" suçlarından hakkında yakalama kararı bulunan Yunus Emre Enstitüsü eski başkanı Şeref Ateş'in, Ankara Esenboğa Havalimanı'nda yakalandığı belirtildi.¹⁵⁹

[version=322.0&campaign_id=skws&utm_source=sem&utm_source=google&utm_medium=paid-media&utm_medium=cpc&utm_campaign=skws&utm_campaign=2024trTR_gemfeb&pt=9008&mt=8&ct=p-growth-sem-skws&gclid=aw.ds&gad_source=1&gad_campaignid=20783341360&gbraid=0AAAApk5Bhl049suJK3Is5Blwgwd5bjqh&gclid=CjwKCAjw7rbEBhB5EiwA1V49nSqDTSHKvmJWSEblpngken4XPR75mEGJ6MIL_1ZfNyfgLSjvejUUDhoCzUMQAvD_BwE](https://www.aa.com.tr/tr/gundem/eski-yunus-emre-enstitusu-baskani-ates-gozaltina-alindi/3633697) erişim 03.08.2025

¹⁵⁹ <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/eski-yunus-emre-enstitusu-baskani-ates-gozaltina-alindi/3633697>

"Enstitü Göktaş ve Yalçın için 'kendi talepleri doğrultusunda görevden ayrıldılar' demişti

Yunus Emre Enstitüsü de kurumdaki mali konulara yönelik teftiş ve suç duyurusuna ilişkin yaptığı açıklamada, kurumdaki mali konulardaki bazı işlemlerle ilgili şüpheler üzerine, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın talimatıyla bir inceleme süreci başlatıldığını aktarmıştı.

Vakıf Mütevelli Heyeti tarafından Haziran 2024'te başta eski Enstitü Başkanı Şeref Ateş olmak üzere ilgili vakıf personelinin görevden alındığı, ardından Temmuz 2024 itibarıyla teftiş sürecinin başlatıldığı anımsatılan açıklamada, şunlar kaydedilmişti:

"Teftiş aşamalarının ardından sürecin şeffaf ve sağlıklı bir şekilde yürütülmesine katkı sağlamak amacıyla başkan yardımcıları kendi talepleri doğrultusunda görevlerinden ayrılmıştır. Yürütülen teftiş sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda, 23 Aralık 2024'te Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmuştur."¹⁶⁰

<https://www.aydinlik.com.tr/haber/yunus-emre-enstitusundeki-yolsuzluk-tartismasi-buyuyor-feto-sorusturmalarinda-atese-dokunulmadi-503520>

¹⁶⁰ <https://haber.sol.org.tr/haber/yolsuzluk-sorusturmasi-sonrasi-kacmisti-yunus-emre-enstitusunun-eski-baskani-seref-ates>

Yunus Emre Enstitüsü'nün eski başkanı tutuklandı

Yunus Emre Vakfı bünyesinde usulsüz işlemler yapıldığı iddialarına ilişkin yürütülen soruşturma kapsamında gözaltına alınan eski başkan Şeref Ateş, çıkarıldığı nöbetçi mahkemede tutuklandı.

161

BİR GÜN

Yunus Emre Vakfı'nda şimdi de 'FETÖ' şaibesi

Yunus Emre Vakfı'nı dolandırdığı ortaya çıkan ve yurtdışına kaçan Şeref Ateş'in, Gülen yapılanması ile bağlantılı olduğu öne sürülen isimleri enstitüye doldurduğu öğrenildi. Vakıf yolsuzluklarla gündeme gelmişti.

Güncel

Giriş: 03.02.2025 05:00 | Güncelleme: 03.02.2025 05:00

¹⁶¹ <https://www.turkhaber.com/mobil/haber/yunus-emre-enstitusu-nun-eski-baskani-tutuklandi-4114796.html>

Naylon fatura ile soygun iddialarıyla gündeme gelen **Yunus Emre Vakfı**'yla ilgili skandal iddialara bir yenisi daha eklendi. Vakfın sahte faturalarla 400 milyon TL dolandırıldığıının açığa çıkmasının ardından Almanya'ya firar eden enstitü eski başkanı Şeref Ateş'in, Gülen yapılanması ile bağlantılı olduğu öne sürülen isimleri enstitüye doldurduğu savunuldu.

ARJANTİN'DE TEMİZLİK

Ateş'in görevden alınmasının ardından Ateş'e yakın isimler de kurumun yurt içindeki ve yurt dışındaki temsilciliklerinden çıkarıldı. Ateş'e yakın olduğu savunulan ve görevi süresi yenilenmeyen isimlerden biri de vakfın Arjantin Şubesi'nde Yunus Emre Enstitüsü Buenos Aires Müdürü olarak görev yapan A.B. oldu. A.B. ile birlikte, aynı şubede çalışan ve "Bankamatik memuru gibi" görev yaptığı ifade edilen okutman eşi de "Maddi tedbirler" kapsamında vakıftan uzaklaştırıldı.

162

¹⁶² <https://www.birgun.net/haber/yunus-emre-vakfinda-simdi-de-feto-saibesi-596247>

Danışman: Eren Aksu, Doktora tezi

Eğitim:

Lisans Celal Bayar Ü. Fen-Edebiyat F. Türk Dili ve Edebiyatı B, 1997

Yüksek Lisans Fatih Ü. Türk Dili ve Edebiyatı B.¹⁶³

Tez: Anılar ve edebiyatçıların anıları bibliyografyası, 1999

Danışman: Prof. Dr. Orhan Okay

Jüri:

Doç. Dr. Abdullah Uçman,

Doç. Dr. Ali Fuat Bilkan

Doktora: Bilkent Ü, Türk Edebiyatı B, Ağustos 2012

Tez: Ulus-devletleşme süreci ve Türk edebiyatının inşası

Doktora sırasında TÜBİTAK 'tan¹⁶⁴ Yurt Dışı Araştırma Bursu, 2010.

K. İrfan Karakoç, Doktorasına, Paris'teki Ulusal Doğu Dilleri ve Medeniyetleri Enstitüsü'nde (INALCO) başladıktan sonra Bilkent Ü. 'ne gelmiş. Neden Fransa 'da başlamış, neden yarım bırakıp gelmiş?

Üç yıl gibi kısa süre içinde Paris'e git oku, sonra gel Bilkent Ü. 'de doktora tamamla. Arada da 2011 akademik yılında TÜBİTAK bursuyla Princeton Üniversitesi Yakın Doğu Çalışmaları Bölümü'nde araştırma yap. Ayrıca, Venedik'teki Ca' Foscari Üniversitesinde Ermeni Dili Yaz Okulu'na katıl.

Müthiş ses hızını aşmak gibi bir şey, büyük başarı... Genel olarak Doktoralar ortalama 5 yıl sürer, 6,7 yıla uzayanlar da vardır. Kani İrfan Karakoç 3 (üç) yıl içinde bitirmiş. Bana tuhaf geldi.

¹⁶³ PDY Fetö çetesi'nin darbe girişimi sonrasında, PDY bünyesinde olduğu için Fatih Ü. KHK ile kapatıldı.

¹⁶⁴ O yıllarda PDY Fetö üyeleri TÜBİTAK 'ta oldukça etkilidiler.

Danışman: Y. Doç. Dr. **Mehmet Kalpaklı - mason**

Jüri:

Prof. Dr. **Semih Tezcan – mason,**

Yrd. Doç. Dr. İlker Aytürk – Bilkent Ü,

Yrd. Doç. Dr. Erol Köroğlu - Boğaziçi Ü,

Yrd. Doç. Dr. Oktay Özel - Bilkent Ü. Tarih B.

Dr. Kani İrfan Karakoç, doktora tezi danışmanı mason; jürisinde mason var. Türk karşıtlığı cephesinde yer almış, Ermeni soykırımı iftirasını/yalanını tanıyıp, konferanslarında bildiri veren var, Soroscu ve Ermeni milliyetçiliğine destek törenlerinde yer alan var, bir dönem BTÖ ve PDY Fetö çetesi savunma yönünde bildirilere imza veren var... İlginç bir jüri olmuş!..

Çalışma: Dr. Öğretim üyesi. Çanakkale Onsekiz Mart Ü. İnsan ve Toplum Bilimleri F, Türk Dili ve Edebiyatı B. 2013 – sürmekte
Öğretim görevlisi. Özyeğin Ü, 2011 – 2013
Araştırmacı. Princeton Ü. 2010 – 2011
Araştırma görevlisi. Fatih Ü, 1997 - 1999

Araştırmaları: Araştırmaları, erken Osmanlı-Türk romanlarında modernleşme, erkeklik ve toplumsal cinsiyet temalarına odaklanır; özellikle Ahmet Mithat Efendi, Namık Kemal ve Osmanlı Ermenileri tarafından yazılmış romanlar üzerine çalışır.

Academia.edu hesabında yazdığı öz geçmişi:

*"İrfan Karakoç, hâlihazırda Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde yardımcı doçent olarak çalışmaktadır. Daha önce Bilkent Üniversitesi, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal **Tarih Vakfı**, İstanbul Bilgi Üniversitesi ve Özyeğin Üniversitesi'nde araştırma görevlisi, editör ve öğretim görevlisi olarak çalışmıştır. Yüksek lisans derecesini 1999 yılında almıştır. Paris'teki Ulusal Doğu Dilleri ve Medeniyetleri Enstitüsü'nde (INALCO) başladığı doktora derecesini, 2012 yılında Bilkent Üniversitesi Ankara Türk Edebiyatı Bölümü'nde tamamlamıştır. 'Millet İnşası ve Türk Edebiyatının İnşası Süreci (1923-1950)' başlıklı tezi ile doktora derecesini almıştır. Dr. Karakoç, 2010-2011 akademik yılında Princeton Üniversitesi Yakın Doğu Çalışmaları Bölümü'nde araştırma yapmak üzere Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (**TÜBİTAK**) **bursu**, PU Yüksek Lisans Programı'ndan VSRC öğrenim bursu ve 2010 yılında*

Venedik'teki *Ca Foscari Üniversitesi Avrasya Çalışmaları Bölümü'nün Ermenice Yaz Okulu'nda öğrenim* gördü. Araştırma ilgi alanları arasında Osmanlı basın tarihi, Osmanlı kadın hareketi, Osmanlı/Türk modernleşmesi, Osmanlı metinleri (geleneksel ve modern) ve yazım stratejileri, kültür politikaları, milliyetçilik, roman, toplumsal cinsiyet ve erkeklik çalışmaları yer almaktadır.¹⁶⁵

✓ Lisans Tez Danışmanlıkları

Dr. K. İrfan Karakoç, Doktora derecesini 2012 yılında almış, 2018 yılında da aynı gün iki doktora öğrencisi tez savunmasını tamamlamış.

Dr. Gülçin Oktay, Çanakkale Onsekiz Mart Ü. öğretim üyesi.

Yüksek Lisans, Trakya Ü, Danışman Recep Duymaz

Doktora – Çanakkale Onsekiz Mart Ü, K. İrfan Karakoç, 31.08.2018

Jüri:

Prof. Dr. Yüksel Topaloğlu, Trakya Ü.

Doç. Dr. Cumhur Aslan, Çanakkale Onsekiz Mart Ü. Sosyoloji B.

Dr. Öğretim Üyesi Bilgin Güngör, Çanakkale Onsekiz Mart Ü.

Dr. Öğretim Üyesi Canan Sevinç, Necmettin Erbakan Ü.

Kani İrfan Karakoç 'un 3 Doktora tez danışmanlığı var. İkisinin tez savunma tarihleri 31.08.2018, jüriler de aynı kişiler! 2018 yılında onaylanan başka lisansüstü tez yok. 2019 yılında bir Doktora tezine daha danışmanlık yaptıktan sonra, bugüne dek onaylanmış başka doktora danışmanlığı yok. Yeni bir akademisyen olarak Doktora tez danışmanlığına fırtına gibi başlamış ama sonra küt diye kesilmiş.

Dr. Bilgin Güngör, Dr. K. İrfan Karakoç 'un neredeyse tüm lisansüstü tez danışmanlıklarında jüri de yer almış.

¹⁶⁵ <https://comu.academia.edu/IrfanKarakoc>

YÜKSEL TOPALOĞLU

Jüri üyesi: Eren Aksu, Doktora tezi

Prof. Dr.

Trakya Ü. Edebiyat F. Dekan, öğretim üyesi, 1999 - sürmekte

D. 1971, Rize

Eğitim

Lisans: Trakya Ü. Fen-Edebiyat F. Türk Dili ve Edebiyatı B, 1996

Yüksek Lisans: Trakya Ü, Türk Dili ve Edebiyatı, 1999

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Recep Duymaz

Tez: Adalet Ağaoğlu 'nun İlk Romanları

Doktora: Trakya Ü, Türk Dili ve Edebiyatı, 2005

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Recep Duymaz

Tez: Adalet Ağaoğlu'nun çağdaş Türk romanındaki yeri

Yüksel Topaloğlu Doktora tezi 282. sayfada dip not 412 'de Adalet Ağaoğlu tarafından kendisi hakkında söylenenleri aktarmış;

"Onun bu noktadaki pozisyonunu, Göç Temizliği adlı eserinde açık bir şekilde görmekteyiz: "İstanbul'da doğmadım, Galatasaray Lisesi mezunu değilim, Amerikan Kız Koleji'nden de değilim. Selânik'le hiçbir bağım yok. [...]. Mason derneğiyle ilgim yok, benim sırtımı okşasın diye kimsenin sırtını okşamadım ve erkekler cemiyetinin üyesi bulunmuyorum, feministlere de katılmadım üstelik. [...] Sağa sırtım hep dönük, Marks'a taptım. Ona kızdım ve kimsenin kimseyi ezmeye hakkı olmadığına inandım, kaba güce karşı durdum." (Ağaoğlu, (1985): 172.)"

Adalet Ağaoğlu 'nu kişisel olarak da tanırım. Ankara 'da ODTÜ Edebiyat Kulübü kurucu ve başkanı olduğum yıllarda, eşi ile birlikte beni evlerine davet etmişlerdi.

Adalet Ağaoğlu özellikle mason derneği ile ilgisi olmadığını söylemiş ancak öz ağabeyi Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası / Derneği üyesi masondur. Masonik terminolojiyle, Adalet Ağaoğlu bir "mason hemşiresidir" yani masonların kız kardeşidir. Doğal olarak ağabeyi **mason Ayhan Sümer** ile çok yakın ilişkileri olduğu da bilinir.

Mason Ayhan Sümer, 1970 yıllarında Ankara 'da çok ünlü; ekonomik olarak orta ve üst sınıfa hitap eden bir mağaza sahibiydi...

Adalet Ağaoğlu, "*Marx'a taptığını söylerken ...*" de Marksist Kuramdan haberi olmadığını itiraf ediyor. Tapmak, inançlarda, dinlerde olur. Bir Marksist kimseye tapmaz.

Marx, felsefeci ve döneminin Komünist düzen kuramcısıdır. Marx 'ı kişisel siyasi görüşlerinize, bilincinize kabul eder, benimsersiniz ya da karşısında olursunuz. Ama tapılmaz.

Adalet Ağaoğlu Marksist olduğunu söylerken, mason derneği ile ilgisi olmadığını söylerken yaptığı gibi yalan söylemiştir. "*Evet, ama yetmezcinlerin*" ateşli savunucularından, sonra da "kandırıldık" diye, tutarsız bir kişidir. PDY Fetö terör örgütünün Türk aydınlarına ve komutanlarına yaptığı hain ve düzmece mahkemeleri destekleyen bildiriye "daha çok zulüm yapın" diyerek destek/imza veren bir kişidir.

Bir romanında intihal yaptığına dair çok kuvvetli sav ortalıkta dolaşmıştır.

Yüksel Topaloğlu, aynı Danışman ile aynı alanda Romancı Adalet Ağaoğlu üzerine, yani aynı kişinin romanları üzerine, YL ve Dr tezlerini yapmış bir akademisyen!

Yüksel Topaloğlu doktora tezinin bütünün değerlendirilmesi bu çalışmanın kapsamı içinde olmadığı gibi, fakirin birikimi içinde böyle bir beceri bulunmamaktadır.

Tezin son bölümünde dikkatimi çeken bir ifade var;

"Tarih boyunca çeşitli evrelerden geçen Türkçe, bilindiği gibi özellikle Osmanlı Türkleri döneminde Farsça ve Arapça'nın tesiri altına girer." (sayfa 454)

Osmanlı, bir İmparatorluğun ve bir hanedanın adıdır. "Osmanlı Türkleri" diye bir kavram, bir tanım ne Tarih biliminde ne de Toplum Biliminde bulunmamaktadır. Üzücü olan bir akademisyenin gerçeklikle ilgisi olmayan, bilim ve akıl dışı bir kavramı, ideolojik yaklaşımı olarak, bilimsel olması gereken bir çalışmada kullanmış olmasıdır.

Türk Dili ve Edebiyatı doktora tezinde, bir tümcede Türkçe yazım hatasını görmek de üzücü: "Arapça'nın" yazılmaz. Doğrusu "Arapçanın" .

Türk akademisi bu düzeyin çok üstünde olmalıdır.

Yüksel Topaloğlu, Adalet Ağaoğlu yapıtlarında kullanılan dili değerlendirmek yerine, Türkçe Dil Devrimine karşı pozisyon alarak, ideolojik olarak Türk Devrimlerine karşı duruşunu sergiliyor.

✓ **Adalet Ağaoğlu hakkında bilgiler:**

- 1984 yılında 12 Eylül faşizmi ve Kenan Evren'e karşı "Aydınlar Bildirisi" yayımlanacaktı. Yalçın Küçük, Adalet Ağaoğlu 'na da öneri götürür, ama Adalet Hanım katılmaz.¹⁶⁶
- Aydın Doğan Roman ödülü 1997 'de Adalet Ağaoğlu'na verilir ve o da kabul eder. Marksist Yalçın Küçük buna çok tepki gösterir;

*"Nasıl Adalet Ağaoğlu bir "Aydın Doğan" ödülü kabul edebilir, nasıl altı milyarı fırlatmaz; bunları düşündükçe yanlışlıkla bir poza iki kez basılmış gibi, Kenan Evren ve Aydın Doğan imajları, birbirine bulaşmış bir biçimde, gözlerimin önüne geliyor"*¹⁶⁷

- Adalet Ağaoğlu, Ankara Üniversitesi mezunu. Boğaziçi Üniversitesi Fahri Doktor unvanı verdi.
- Tarih Vakfı üyesi, Soroscu Açık Radyo destek veren.
- ÖDP 'den milletvekili adayı oldu. ÖDP acayip düşük oy alınca, toplumu suçlamış. Tipik topluma tepeden bakan, seçkinci davranış.
- Ağustos 2008 'de PDY Fetö çetesinin Türk aydınlarına ve Türk Ordusu komutanlarına yaptığı alçak, hukuksuz operasyonları ve yargılamaları destekleyen bildiriye imza veren.
- Aralık 2008 yılında "Ermenilerden Özür Diliyorum" bildirisine imza atan; Ermenilerden sözde soykırım için özür dileyen.
- Hikmet Çetin 'in "Fetö 'nün Solcuları" kitabında yer verdiği.

¹⁶⁶ (Küçük, Çıkış 2, 2014, s. 3. Bölüm)

¹⁶⁷ (Küçük, Türkiye Büyülü Hapishanem, 2005, s. 144)

- Anayasa oylamasında "evet ama yetmez" ekibinden. Oylamadan önce "Yetmez ama EVET" demek, demokrasi istiyorum demektir. 12 Eylül'de sandıktan 'evet' çıkınca yeni bir dönem başlayacak." diyen, uzun süre sonra da kandırıldığını söyleyerek, destek olduğundan pişman olan.
- HDP 'ye destek veren. Cizre 'de terör örgütüne destek veren bildiriği imzalayan.
- Soroscu, "Helsinki Yurttaşlık Derneği" kurucularından. Kimlerle birlikte mi? "Kurucu Üyeler: Ayşe Buğra, Osman Kavala, Halil Berktaş, Orhan Pamuk, İştâ Bedriye Gözaydın Şule, Kut Taciser Ulaş Murat Belge, Ahmet Fadıl Kocagöz, Mete Tunçay, Adalet Ağaoğlu, Ahmet İnsel, Ali Bulaç, Bülent Tanık, Ceyda Can, Ercan Karakaş, Mehmet Ali Birand..."
- Romanlarına gelince bazılarının başka romanlardan çalıntı olduğu savları basında çok dolaştı. Romancı olarak vasat bir yazardır.

Kişisel Bilgiler

D. 1929, Ankara – Ö. 2020, İstanbul

Ankara Ü DTCF mezunu.

Eş; Halim Ağaoğlu, Evlenme 1954
Anne; Emine İsmet Sümer
Baba; Hafız Mustafa Sümer
Kardeş; Cazip Sümer, eş; Gönül Ağaoğlu Sümer (Halim Ağaoğlu kardeşi)
Ayhan Sümer, Mağazacı, **mason**
Güner Sümer, Tiyatro sanatçısı

CUMHUR ASLAN

Jüri üyesi: Eren Aksu, Doktora tezi.

Prof. Dr.

Çanakkale Onsekiz Mart Ü. İnsan ve Toplum Bilimleri F. Sosyoloji B. Öğretim üyesi, 2009 – sürmekte.

Eğitim

Lisans: ?

Yüksek Lisans: Atatürk Ü, Sosyoloji, 1995
Danışman: Doç. Dr. Hüseyin Akyüz
Tez metnine ulaşılammıştır.

Doktora: Atatürk Ü, Sosyoloji, 2004
Tez: "1960-80 Dönemi Türk Romanında Başkaldırı Olgusu"
Danışman: Prof. Dr. Sabahattin Güllülü
Jüri:
Prof. Dr. Hüseyin Akyüz
Prof. Dr. Bayram Kaçmazoğlu
Prof. Dr. Mustafa Yıldırım *** KHK 675 ile Atatürk Ü. Edebiyat F. Felsefe B. İhraç edilen Prof. Dr. Mustafa Yıldırım ile aynı kişi olabilir.
Yrd. Doç. Dr. A. Müslim Akdemir

Cumhur Aslan, YÖK Ulusal Tez Merkezi kayıtlarında bir tuhafılık var. Cumhur Aslan adına aynı yıl, aynı başlık ve aynı üniversite ve bölüm, aynı Danışman ile yapılmış 2 (iki) farklı sayı alınmış iki yüksek lisans kayıt var. Teze erişim ise kısıtlanmış.

Tarama sonucunda 3 kayıt bulundu.						
No	Tez No	Yazar	Yıl	Tez Adı (Orijinal/Çeviri)	Tez Türü	Konu
1	144606	CUMHUR ASLAN	2004	1960-80 dönemi Türk romanında başkaldırı olgusu The concept of revolt in Turkish novel of the years 1960 to 1980	Doktora	Sosyoloji = Sociology ; Türk Dili ve Edebiyatı = Turkish Language and Literature
2	42701	ASLAN CUMHUR	1995	Halil Nimetullah Öztürk'te millileşme ve çağdaşlaşma kavramları The Concepts of nationalization and contemporization in Halil Nimetullah Öztürk	Yüksek Lisans	Sosyoloji = Sociology ; Türk İnkılap Tarihi = History of Turkish Revolution
3	346937	CUMHUR ASLAN	1995	Halil Nimetullah Öztürk'te millileşme ve çağdaşlaşma kavramları	Yüksek Lisans	Sosyoloji = Sociology

Bu nasıl bir hatadır?

Cumhur Aslan 'ın öğrenci Eren Aksu doktora tezinin yapıldığı bölüm kendi alanı, bölümü olmamasına karşın jüri üyesi olarak seçilmesinin nedeni, kendisinin de öğrenci Eren Aksu gibi Atatürk Ü. kökenli bir kişi olması olabilir mi?

Cumhur Aslan Avesis Özgeçmişinde çalışma yaşamını Çanakkale Onsekiz Mart Ü, 2016 yılından başlatmış. Oysa Doktorasını aldığı tarih 2004 yılı. Bu arada, 12 yıl ne iş yapmış acaba? Neden özgeçmişinde bu bilgiyi vermemiş? Görev yaptığı bölüm resmi sayfasında Doktora, Yüksek Lisans derecelerini aldığı üniversiteleri de yazmamış. Akademik personelin bu bilgileri tam olarak verilmişken, Cumhuriyet bilgileri orada da doldurulmamış.¹⁶⁸

Açık kaynaklarda, Cumhuriyet 'in Atatürk Ü.'de doktorasını aldıktan sonra akademik kadroda yer aldığı, çok emin olmamakla birlikte Çanakkale Onsekiz Mart Ü.'ne gelmeden önce Hacettepe Ü.'de de görev yaptığı anlaşılmakta. Çanakkale Onsekiz Mart Ü. çalışmaya 2016 'dan önce başlamış olma olasılığı da var.

Bu gizlilik neden? Akademik çalışma yaşamını tam da 2016 yılından başlatıyor?

Prof. Dr. Cumhuriyet ile öğrenci Eren Aksu, büyük olasılıkla 2010 öncesinde Atatürk Ü. tanışıyorlardı.

Bu durumda Cumhuriyet, öğrenci Eren Aksu tez jürisine, kendi alanı olmamasına karşın girmesini nasıl yorumlamak gerekiyor? Geçmiş tanışıklık, etik değerler...

¹⁶⁸ <https://sosyoloji.fef.comu.edu.tr/academic-staff-r35.html>

✓ **Cumhur Aslan akademik geçmişine dair**

1. Cumhuriyet 'in Dergipark 'da 2016 yılından önce yayınlanmış, ancak Cumhuriyet Aslan adına kaydedilmemiş makaleler var.
- Google Scholar¹⁶⁹ kayıtlarından hareketle bu makaleye erişilebiliyor:

cumhuriyet aslan

TAKIP ET

[Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi](#) Sosyoloji Profesörü
comu.edu.tr üzerinde doğrulanmış e-posta adresine sahip
Edebiyat Sosyolojisi Kültürel Çalışmalar

BAŞLIK	ALINTI YAPANLAR	YIL
Prevalence of falls and associated risk factors among aged population: community based cross-sectional study from Turkey S Cevizci, S Uluocak, C Aslan, G Gökulu, O Bilir, C Bakar Central European journal of public health 23 (3), 233	61	2015
Belediye hizmetlerinden memnuniyet düzeyleri üzerine bir araştırma: Çanakkale örneği C Aslan, Ş Uluocak Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi 9 (1), 174-201	31	2012
Kadın bakış açısından toplumsal cinsiyet rolleri Ş Uluocak, C Aslan Çanakkale Kitaplığı Akademik	30	2011

- Makale: Atatürk Üniversitesi¹⁷⁰

OSMANLI'DA MÜLKİYET İLİŞKİLERİ TARTIŞMALARI/DEB, RELATIONS IN THE OTTOMAN

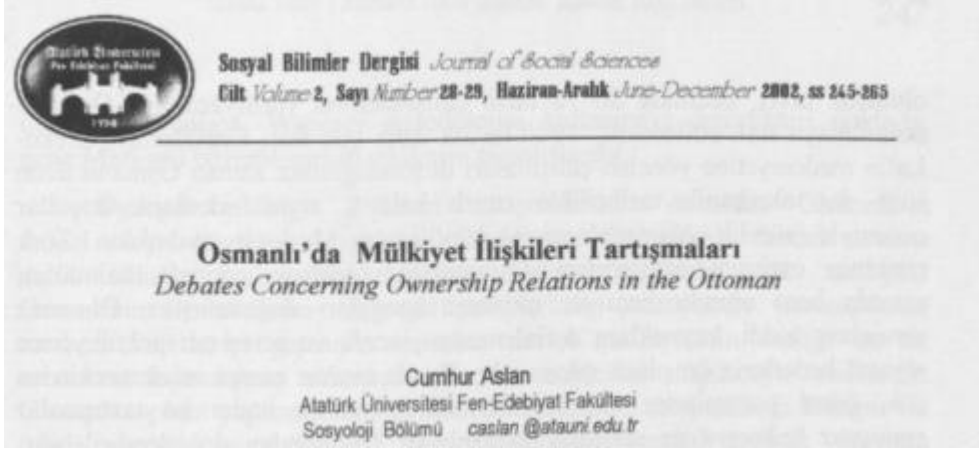
Yıl 2002, Sayı: 28-29, - , 20.02.2013

Cumhuriyet Aslan ?

¹⁶⁹ <https://scholar.google.com/citations?user=SnOpKuwAAAAJ&hl=tr>

¹⁷⁰ <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunisosbd/issue/2795/37616>

<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/31722>

Dergipark kayıtlarında 2016 öncesi neden açıkça Cumhur Aslan ismi altında gösterilmiyor?

Atatürk Ü. Sosyoloji Bölümü resmi web sitesinde aşağıdaki yazı var.

Sosyoloji

Hakkımızda ▾ Kişiler ▾ Lisans ▾ Lisansüstü ▾ Araştırma ▾ Topluma Katkı ▾ Aday Öğrenciler ▾ Veche FEDEK TYÇ Memnuniyet Anketleri İlet

Tarihçe

Sosyoloji Bölümü, Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi bünyesinde 1988 yılında Türkiye'nin 12. sosyoloji bölümü olarak kurulmuştur. Bölümün kurucu kadrosu Eyüp Kemerlioğlu, Sabahattin Güllülü ve Hüseyin Akyüz'den oluşmaktadır. Eyüp Kemerlioğlu, 1988'den itibaren üstlenmiş olduğu bölüm başkanlığı görevini 1994 yılına kadar sürdürmüştür. Kemerlioğlu'ndan sonra bölüm başkanlığı görevi 2006 yılına kadar Sabahattin Güllülü tarafından, sonrasında ise Hüseyin Akyüz tarafından 2011 yılına kadar devam ettirilmiştir. Hüseyin Akyüz'ün emekliliği ile boşalan bölüm başkanlığına sırasıyla Yıldız Akpolat, Mevlüt Özben, Nuray Karaca ve yeniden Mevlüt Özben atanmıştır. Mevlüt Özben, halen bölüm başkanlığı görevini sürdürmektedir. Bölümle yolları kesişen akademisyenlerin giriş tarihleri ise şöyledir: Hacı Bayram Kaçmazoğlu (1989), Mustafa Gündüz (1990), Gülay Aydın ve Yıldız Akpolat (1992), Cumhur Aslan (1993), Sevil Öner (Demiral) ve Erem Sarıkoca (1994), Nuray Karaca (1995), Mevlüt Özben ve Müjdat Avcı (2001), Öner Atay ve İsmail Öz (2006), Ali Çetin (2009), Zuhâl Yonca Odabaş (2012), Erdi Aksakal (2013), Saif Gülsoy (2014), Hülya Doğan (2014), Pınar Laloğlu (2015), Emine Çetiner (2016), Selçuk Aydın (2017), Mizrap Polat (2017), Abdurrahim Şahin (2018), Emin Gökalt (2022), Halil Demirtaş (2024), İbrahim Aksakal (2024). Kuruluş yılı itibarıyla lisans ve lisansüstü eğitim faaliyetlerine başlayan Sosyoloji Bölümü, 1997-1998 yılında ikinci öğretime öğrenci kabul etmeye başlamıştır. Sosyoloji bölümünün akademik kadrosu şu an itibarıyla üç profesör doktor, dört doçent doktor, bir doktor öğretim üyesi, bir öğretim görevlisi doktor, bir araştırma görevlisi doktor ve dört araştırma görevlisinden oluşmaktadır.

İlgili bölüm:

*"Bölümle yolları kesişen akademisyenlerin giriş tarihleri ise şöyledir: Hacı Bayram Kaçmazoğlu (1989), Mustafa Gündüz (1990), Gülay Aydın ve Yıldız Akpolat (1992), **Cumhur Aslan (1993)**, Sevil Öner (Demiral) ve Erem Sarıkoca (1994),*

Nuray Karaca (1995), Mevlüt Özben ve Müjdat Avcı (2001), Öner Atay ve İsmail Öz (2006), Ali Çetin (2009), Zuhale Yonca Odabaş (2012), Erdi Aksakal (2013), Sait Gülsoy (2014), Hülya Doğan (2014), Pınar Laloğlu (2015), Emine Çetiner (2016), Selçuk Aydın (2017), Mizrap Polat (2017), Abdurrahim Şahin (2018), Emin Gökalp (2022), Halil Demirtaş (2024), İbrahim Aksakal (2024).¹⁷¹

Prof. Dr. Cumhuriyet Aslan 'ın Atatürk Ü. Sosyoloji B.'de Yüksek Lisans başlama tarihi 1993!

2. Atatürk Ü, A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi Sayı 29 Erzurum 2006¹⁷²

A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi Sayı 29 Erzurum 2006
Prof. Dr. Zeki Başar Özel Sayısı

117

**MUHAFAZAKÂRLIK-MODERNLİK GERİLİMİNDE OKTAY AKBAL
ÖYKÜCÜLÜĞÜ¹**

Cumhuriyet ASLAN*

ÖZET

Türk edebiyatının temel sorunsalı genel olarak toplumsal yapıyı anlama/anlamlandırma süreçleriyle pekişmiş ve gelişmiştir. Türk romanı kuruluş döneminden itibaren modernlik/gelenek çerçevesi içinde var olmuş ve bu özelliğini 1980'li yıllara kadar muhafaza etmeyi

¹ Oktay Akbal Türk edebiyatında genel olarak öykücü yönüyle bilinir; bu nedenle çalışmamızda "öykücülüğü" vurgusunu yapmamıza rağmen, onun romanlarından ve diğer çalışmalarından da yeri geldiği zaman yararlandık.

* Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fak. Sosyoloji Böl.

TAED 29, 2006, 117-133

¹⁷¹ <https://birimler.atauni.edu.tr/sosyoloji/tarihce>

¹⁷² <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/32961>

BİLGİN GÜNGÖR

Jüri üyesi: Eren Aksu Doktora tezi.

Doç. Dr.

Çanakkale Onsekiz Mart Ü. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğretim üyesi, 2017 – sürmekte.

Eğitim

Lisans: Marmara Ü. Türk Dili ve Edebiyatı, 2011
Yüksek Lisans: Marmara Ü, Danışman: Mehmet Güneş, 2014
Doktora: Marmara Ü, Danışman: Mehmet Güneş, 2017

Bilgin Güngör de Kani İrfan Karakoç gibi doktora eğitimini 3 yılda tamamlayanlardan.

Jüri üyesi: Eren Aksu Doktora tezi.

Doç. Dr.

Necmettin Erbakan Ü, Ereğli Eğitim F. Türkçe Ve Sosyal Bilimler Eğitimi B. Öğretim üyesi

Eğitim

Lisans: Çanakkale Onsekiz Mart Ü. Eğitim F. Türk Dili Ve Edebiyatı Öğretmenliği B, 2000
Yüksek Lisans: Çanakkale Onsekiz Mart Ü. Türk Dili Ve Edebiyatı B, 2003
Danışman: Mesut Tekşan.
Tez: Ahmet Altan'ın¹⁷³ romanları ve romancılığı üzerine bir araştırma
Doktora: Ankara Ü. Yeni Türk Edebiyatı, 2011

Çalışma:

Çanakkale Ü. Araştırma Görevlisi, 2000-2004
Başkent Ü. Okutman, 2005 – 2011
Selçuk Ü. Ereğli Eğitim F. Türkçe Eğitimi Bölümü, 2011 – 2013
Necmettin Erbakan Ü. Ereğli Eğitim F. Türkçe Ve Sosyal Bilimler Eğitimi B, 2013 – Sürmekte.

YÖK Ulusal Tez Merkezi kayıtlarında, Doç. Dr. Canan Sevinç `in kaydedilmiş bir tez danışmanlığı var: Ferman Polat, 2017. Ferman Polat hakkında açık kaynaklarda bilgi bulamadım.

Bir öğretim üyesi, son 8 yılda hiç lisansüstü tez yönetmemiş, öğrenci yetiştirmemiş ve 2013 – 2025 arasında da yalnızca 1 tek yüksek lisans tez danışmanlığı yapmış. Çok tuhaf.

¹⁷³ Ahmet Altan, PDY Fetö davasında yargılamada hüküm giymiş bir yazardır.

Doç. Dr. Canan Sevinç, tez danışmanlığını 12 yılda 1 kez yaparken, Dergipark kayıtlarına göre yazdığı makale sayısı da yalnızca 4: 2016 (1 makale), 2017 (2 makale), 2025 (1 makale).

Üretken bir akademisyen değil.

KEMAL SELÇUK'UN CEMİYET KAÇKINI ADLI ROMANINDA EDEBİYATIN, AŞKIN VE BELLEĞİN MEKÂNI OLARAK BURSA

Yazarlar: Canan Sevinç *

Yayın Bilgisi: 2025 , Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi

DOI: 10.21550/sosbilder.1524220

Kadim Geleneğe Açılan Modern Bir Kapı: Cihan Aktaş'ın Şirin'in Düğünü Adlı Romanında Nizâmî-i Gencevî'nin Hüsrev ü Şirin Adlı Mesnevisinden İzler

Yazarlar: Canan Sevinç

Yayın Bilgisi: 2017 , İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi

DOI: -

BELLEĞİN KARA SULARINDA KENDİ SAHİLİNE DOĞRU İÇSEL BİR YOLCULUĞUN ROMANI: KENDİ GECESİNDE (YAPISAL VE TEMATİK BİR İNCELEME)

Yazarlar: Canan Sevinç

Yayın Bilgisi: 2017 , Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi

DOI: -

SANATÇI ROMANI (KÜNSTLERROMAN) OLARAK KARARTMA GECELERİ

Yazarlar: Canan Sevinç *

Yayın Bilgisi: 2016 , Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi

DOI: -

Necmettin Erbakan Ü. öğretim üyesi Canan Sevinç, öğretim üyeliği sırasında, 12 yılda bir tek tez danışmanlığı yapmış ve hakemli dergide yayınlanan 4 makale yayınlamış.¹⁷⁴ Konya 'dan Çanakkale Ondokuz Mart Üniversitesinde jüri üyeliğine davet ediliyor. Çanakkale Ondokuz Mart Ü. ile akademik ilişkisi, Lisans ve yüksek lisans eğitimini burada yapmış olması, 22 yıl önce. Çalışma alanı, Selânik, İttihat ve Terakki Cemiyeti, Mason Tarikatı ile hiç ilgisi olmayan akademisyenin, eleştirdiğimiz tez ile nasıl bir özel ilgisi var ki 760 km uzaklıktan çağrılıyor ve jüriye ekleniyor?

Tuhaf.

¹⁷⁴ <https://dergipark.org.tr/tr/pub/@csevinc>

MEHMET KALPAKLI - MASON

Danışman: K. İrfan Karakoç, Doktora tezi

Prof. Dr.

Bilkent Ü Türk Dili ve Edebiyatı Bölüm Başkanı

Eğitim

Lisans: İstanbul Ü. Türk Dili ve Edebiyatı B, 1984

Yüksek Lisans: Mimar Sinan Ü. Türk Edebiyatı B, 1986

Danışman:

Tez:

Doktora: İstanbul Ü. Türk Dili ve Edebiyatı B. (Son 1 yılında, Washington Ü. Yakınoğu Dilleri ve Medeniyeti B), 1992

Danışman: Prof. Dr. Ali Alparslan

Masonluğu: HKEMBL üyesi

Mason Mehmet Kalpaklı tarafından localarda verilen konferanslardan bir örnek:

YILDIZ	Ertekin Arasıl	Masonlukta Rehberlik	24.01.2008
	Sinan Somer	Masonik Gözle Ayasofya	14.02.2008
	Necmi Söker	Masonluğun Temel Kuralları	28.02.2008
	Mehmet Kalpaklı	Hız. İbrahim'in Hayatını Masonik Gözle Yeniden Okumak	24.04.2008

ALİ FUAT BİLKAN

Jüri üyesi: Kani İrfan Karakoç (Fatih Ü.) Yüksek Lisans tezi.

Prof. Dr.

D. 1963, Şanlıurfa, Bozova

Eğitim

Lisans: Ondokuz Mayıs Ü, Türk Dili ve Edebiyatı, 1985

Yüksek Lisans: Gazi Ü, eski Türk edebiyatı

Doktora: Gazi Ü eski Türk edebiyatı alanında, 1993

Çalışma

ODTÜ Türk Dili Okutmanı, 1985–1987

Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğretim üyesi, 1988–1996.

Ulusal Tez Merkezi kayıtlarında göre Fatih Ü. 'de 1998-2004 yılları arasında yalnızca 7 yüksek lisans tezine danışmanlık yapmış, hiç doktora tez danışmanlığı yok. Sonrasında kayıt mı yaptırılmamış, yoksa başka nedenle kayıtlardan mı çıkarılmış, yoksa hiç danışmanlık yapmamış mı bilmiyorum.

Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü, öğretim üyesi, 1996 - 2006

TOBB ETÜ, öğretim üyesi

İpek Üniversitesi, Rektör

ABD'de Wisconsin Ü, Osmanlı Türkçesi dersleri vermiştir.

Yunus Emre Vakfı'na bağlı Yunus Emre Enstitüsü'nün başkanlığını yapmıştır. 2010'da yayımlanan bir haberde, Yunus Emre Vakfı'nın PDY Fetö ile bağlantılı olduğu iddia edilmiş.¹⁷⁵

¹⁷⁵ <https://haber.sol.org.tr/devlet-ve-siyaset/rektorluk-okutmanlari-cemaat-vakfina-yolluyor-haberi-36300>

PDY Fetö ilişkili KHK kararları

Ali Fuat Bilkan 'ın görev yaptığı iki üniversite Fatih Üniversitesi ve İpek Üniversitesi PDY Fetö darbe girişimi, sonrası PDY Fetö ile ilişkilendirilmiş ve KHK ile kapatılmışlardır.

5653 Sayılı Yunus Emre Vakfı Kanunu (Resmî Metin)

Kabul Tarihi: 5.5.2007

Resmî Gazete: 18.5.2007 / Sayı: 26526

Ali Fuat Balkan 'ın PDY Fetö teröristleri ile aynı otelde kaldığı belirlenmiş.¹⁷⁶

Ali Fuat Bilkan 'ın a 2016 yılından sonra kaydını açık kaynaklarda bulamadım.

Yüksek Lisans Tez Danışmanlığı Yaptığı Bazı Öğrenciler:

Hüseyin Göknel, YL (2004). Yurtdışında bir üniversitede çalışıyor. YÖK Ulusal Tez Merkezinde tez kaydı yok.

Şadi Aydın, YL (2001). PDY Fetö ilişkili bulunarak 2016 'da KHK ile kapatılan Mevlana Ü. 'de öğretim elemanı olarak görev yapmış. (2012-2016). Akademik Öz geçmişinde 2016 sonrası için bir kayıt yok.¹⁷⁷ Ancak 2016 'dan sonra Yunanistan ve Balkan ülkelerinde bulunduğunu belirtmiş. Kaçak mı acaba? Sanırım yurtdışında bir mobilya şirketinde çalışıyor.¹⁷⁸

Ömer Bayram, YL (2000), Nevşehir Ü. bölüm başkanlığı yapmış. Yabancılar Türkçe öğretme deneyimi varmış¹⁷⁹ Gazi Ü. Polatlı Fen-Edebiyat Fakültesi / Türk Dili Ve Edebiyatı Bölümü öğretim üyesi Y. Doç. Dr. Ömer Bayram, PDY Fetö ilişkisi nedeniyle **KHK/676 ile kamu görevinden ihraç edilmiş**. Nevşehir Ü'den Gazi Ü'ne, 2012 – 2014 yılları arasında atanmış.¹⁸⁰

¹⁷⁶ <https://www.yenisafak.com/gundem/kimlikleri-yakip-goruntuleri-silmisler-3388922>

¹⁷⁷

<https://independent.academia.edu/Do%C3%A7Dr%C5%9EadiAyd%C4%B1n/CurriculumVitae>

¹⁷⁸ <https://www.facebook.com/mazlumundasahibivar/>

¹⁷⁹ <https://omer-bayram.tr.gg/> Ancak <https://omer-bayram.tr/> adresine erişilemiyor.

¹⁸⁰ https://webftp.gazi.edu.tr/bidb/atanan_ayrilan.pdf

Yusuf Çetindağ, YL (1998), Fatih Ü’de bölüm başkanlığı dâhil birçok görevde bulunduktan (1998 – 2008) sonra, 2014-2016 yıllarında Mardin Artuklu Ü’de öğretim üyesi olarak görev yapmaktayken **PDY Fetö terör örgütü ile ilişkili olarak KHK ile kamu görevinden ihraç edildi.**

Prof. Dr. Ali Fuat Birkan, 7 öğrencisinden 2 PDY Fetö terör örgütü ile ilişkilendirilmiş tez öğrencisi, 2’sinin durumunu tam bilmiyorum ama akademiden koptukları ortada, geriye kalıyor 3 tez öğrencisi.

SEMİH TEZCAN - MASON

Jüri üyesi: Dr. K. İrfan Karakoç, Doktora tezi

D. 1943, Mersin – Ö. 2017, Ankara

Prof. Dr.

En son Bilkent Ü. 'de öğretim üyesi olarak görev yapıyordu.

Eğitim

Lisans: Ankara Ü. Dil ve Tarih-Coğrafya F. Türk Dili ve Edebiyatı B, 1964

Üstün Akademik Destek: Lisans yıllarında Prof.Dr. Saadet Çağatay'ın desteğiyle, Societas Uralo-Altaica tarafından Almanya'da doktora bursu almıştır

Doktora: Hamburg Ü. Prof. Annemarie von Gabain rehberliğinde Eski Uygurca, Yakutça ve Soğdca üzerine dersler almış.

Göttingen Ü. Prof. Gerhard Doerfer eşliğinde Türkoloji, Altayistik, Mongolistik, Tunguzoloji gibi alanlarda eğitimine devam edip 1970 başında doktorasını başarıyla tamamlamıştır.

Tez konusu: Das uigurische Insadi-Sūtra, 1974

Çalışma

Ankara Ü, 1975 – 1984

Bamberg Ü. öğretim üyesi, 1984–2008

Bilkent Ü. Türk Edebiyatı B, 2008 – 2015

TÜBA üyesi.

İHSAN İLKER AYTÜRK

Jüri üyesi: Dr. K. İrfan Karakoç, Doktora tezi

Doç. Dr.

Bilkent Ü. Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi B. Öğretim üyesi

Eğitim

Lisans: ODTÜ, Uluslararası İlişkiler B, 1995

Yüksek Lisans: 1. ODTÜ Uluslararası İlişkiler B, 1997

Danışman: Prof. Dr. Meliha Altunışık

Tez: İsrail`in Oslo`ya giden yolu: 1989-1993 arasında İsrail dış politikasının yerel ve sistemsal kökenleri

2. İsrail, Tel Aviv, Brandeis Ü.

Doktora: İsrail, Tel Aviv, Brandeis Ü. "Near Eastern and Judaic Studies" 2005.

Çalışma alanları: Toplumsal dil bilimi, Orta Doğu, milliyetçilik, Türkiye ve İsrail`de iç siyaset, düşünce tarihi

İlker Aytürk, Soroscu Anadolu Kültür A.Ş. YK üyesi ve Genel Koordinatörü olan Asena Günal`a, Almanya – Fransa İnsan Hakları Derneği tarafından insan hakları ödül törenine davetli olan birkaç akademisyenden biridir. Ödülü Almanya ve Fransa Büyükelçileri birlikte verdiler. (Hürol Taşdelen, Boğaziçi Üniversitesi - II. Örümcek Ağı - II. Akademi - <https://huoltasdelen.com/index.php/masontarikati/universiteler/bogazici-universitesi>)

İ. Aytürk, Ocak 2016 yılında yayınlanan, BTÖ `ne destek anlamına gelen Bu suça ortak olmayacağız" bildirisine destek bildirisini imzalayan akademisyenlerden.

Jüri üyesi: Dr. K. İrfan Karakoç, Doktora tezi

Doç. Dr. – Boğaziçi Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı B Öğretim üyesi, emekli

D. 1970, İstanbul

Eş; Nüket Tezcan Köroğlu, D. 1949

Eğitim

Lise; Şehremini Anadolu Lisesi

Lisans: Boğaziçi Ü. Türk Dili ve Edebiyatı B, 1993

Yüksek Lisans: Boğaziçi Ü. Türk Dili ve Edebiyatı B, 1996.

Danışman; Nüket Esen (Nüket Esen, o sırada Rifat Esen ile evli. Daha sonra Erol Köroğlu ile evlenecektir.)

Tez; Gidenle gelmeyenin eşiğinde: A.H. Tanpınar'ın romanlarında zaman kavramı

Doktora: Boğaziçi Ü. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, 2003.

Danışman; Hakkı Zafer Toprak

Tez; Propagandadan milli kimlik inşasına: Türk edebiyatı ve Birinci Dünya Savaşı, 1914-1918

Burs; TÜBA (Türkiye Bilimler Akademisi), Yurtiçi ve Yurtdışı Birleştirilmiş Doktora Bursu, 1997-2001. TÜBA bursuyla Harvard Üniversitesi Orta Doğu Çalışmaları Merkezi'nde Misafir Araştırmacılık, Eylül 1998-Haziran 1999.

ARİT Doktora Sonrası Bursu, 2004

Erol Köroğlu, 2005 – 2016 arasında yoğun olarak yayınlanan Türklük karşıtı, Bölücü Terör Örgütü (BTÖ) eylemlerini savunan, PDY Fetö 'den kaçak durumda Can Dündar 'a destek ve "Bu suça ortak olmayacağız" bildirilerine imza vermiş bir akademisyendir.¹⁸¹

Soros 'un radyosu Açık Radyo 'da program yapmış.

¹⁸¹ (Taşdelen, Boğaziçi Üniversitesi - II Örümcek Ağı - II Akademi, 2022)

Bazı konferanslar:

Oturum Başkanlığı: "Çok Dillilik Paneli" Hrant Dink Atölye Çalışmaları: Susturulmuş Fakat Direnen: Anadolu ve Çevresinde Dil ve Bellek, Sabancı Ü İstanbul 29 Mayıs 2010.

Moderatörlük: "Toplumsal ve Küresel Bir Sorun Olarak Yunanistan Krizi" Eşitlik ve Demokrasi Partisi (EDP) Şişli Şubesi İstanbul 20 Mart 2012 (Konuşmacılar: Vangelis Kechriotis ve Ümit İzmen).

Doç. Dr. Erol Köroğlu hakkında ayrıntılı bilgi için " (Taşdelen, Boğaziçi Üniversitesi - II Örümcek Ağı - II Akademi, 2022) "¹⁸²

¹⁸² (Taşdelen, Boğaziçi Üniversitesi - II Örümcek Ağı - II Akademi, 2022, s. 917-926)

OKTAY ÖZEL

Jüri üyesi: Dr. K. İrfan Karakoç, Doktora tezi

Doç. Dr.

Bağımsız araştırmacı

D. 1961, Ordu

Eğitim

Lisans: Hacettepe Ü. Tarih B, 1983

Yüksek Lisans: Hacettepe Ü. Tarih B, 1986

Danışman:

Tez:

Doktora: Manchester Ü, Orta Doğu Araştırmaları B.

Çalışma

Hacettepe Ü, Araştırma Görevlisi, 1985 – 1994 – Dr. Öğretim üyesi 1995 - 1997

Bilkent Ü. Tarih B, 1998 - 2018

Boğaziçi Ü’de Batılı ve bazı yerli sözde Ermeni Soykırımcılar tarafından, Türk tarafının görüşlerine kapalı olarak yapılan konferansta bildiri sunmuş. Sözde Ermeni Soykırımını tanıyanlar arasında adı bulunmaktadır.

Bilkent Üniversitesi gibi ülkemizin önde gelen bir üniversiteden, 2018 yılında ayrılıp, serbest araştırmacı durumuna geçmiş. Halen hiçbir üniversitede çalışmıyor gözüküyor. Neden acaba? Üniversitelerde çalışmasına engel bir durum mu var acaba?

KAYNAKÇA

- Akşin, S. (1997). *Türkiye'nin Yakın Tarihi*. Ankara: Cumhuriyet.
- Akşin, S. (Mart 1980). *100 Soruda Jön Türkler* (Birinci Baskı b.). İstanbul: Gerçek Yayınevi.
- Ali, K. (2017). *Atatürk'ün Sırdaşı Kılıç Ali'nin Anıları* (9. Baskı b.). (H. Turgut, Dü.) İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.
- Anduze, E. (2012). *Osmanlı Türkiye'sinde Masonluk, 1908-1924*. (C. Kapyalı, Çev.) İstanbul : Sokak Kedisi.
- Apak, K. (1958). *Ana Çizgileriyle Türkiye'deki Masonluk Tarihi*. İstanbul: HKEMBL.
- Armstrong, H. C. (1998). *Bozkurt* (6. Baskı b.). (G. Ç. Güven, Çev.) İstanbul: Arba Yayınları.
- Atabek, R. (1986, sayı 60). İttihat ve Terakki'nin Kuruluşu ev Masonluk. *Mimar Sinan Dergisi*, 11-12.
- Ayan, T. (1997). Türkiye Masonluk Tarihinin Anahatları. *Mimar sinan Dergisi*(104), 7-38.
- Aydemir, Ş. S. (1970). *Makedonya'dan Orta Asya'ya Enver Paşa* (Cilt I.). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Baer, M. D. (2010). *Selanikli Dönmeler Yahudilikten Dönenler, Müslüman Devrimciler*. (S. Kayır, Çev.) İstanbul: Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık .
- Bakunin, M. (tarih yok). *To The Comrades Of The International Workingmen's Association Of Locle And Chaux-De-Fonds*. 11 11, 2017 tarihinde <https://www.marxists.org/reference/archive/bakunin/works/1869/program-letters.htm>. adresinden alındı
- Birinci, A. (1989, Ekim). Vatan Yalnızca Vatan Hakkında Bir Kaç Söz. *Tarih ve Toplum*(70), 43-50.
- Boratav, K. (tarih yok). İktisat Tarihi 1908-1980. S. Akşin (Dü.) içinde, *Türkiye Tarihi 4; Çağdaş Türkiye 1908-1980* (s. 265-353). Cem Yayınevi.
- Bozkurt, M. E. (2009). *Masonlar Dinleyiniz* (2. Baskı b.). İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Çavdar, T. (1970). *Osmanlıların yarı-sömürge oluşu*. İstanbul: Ant.

- Çavdar, T. (2013, 5. Baskı). *Türkiye'nin Demokrasi tarihi, 1839-1950*. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Çaydı, M. E. (2009). *Osmanlı Basınında 31 Mart Olayı*. İzmir: Dokuz Eylül Ü. Yüksek Lisans Tezi.
- Çulcu, M. (tarih yok). *Spekülatif, Marjinal Tarih Tezleri* . Erciyaş Yayınları.
- Dinamo, H. İ. (tarih yok). *Kutsal İsyan, Milli Kurtuluş Savaşı'nın Gerçek Hikâyesi* (Cilt I). Tekin Yayınevi.
- Dumont, P. (1985). *Grand Orient De France Arşivlerinde Osmanlı İmparatorluğu XIX. Yüzyıl Ortası İle İstanbul'da Fransız Obediyansına Bağlı Mason Locaları*. (R. İnsel, Çev.) İstanbul: Mimar Sinan Yayınları No.7.
- Dumont, P. (2007). *Osmanlıcılık, Ulusçu Akımlar ve Masonluk*. (A. Berktaş, Çev.) İstanbul: YKY.
- Dumont, P. (tarih yok). Osmanlı Masonluğuna Birkaç Soru. *Mimar Sinan 2002-2003 Dönemi Çalışmaları* (s. 251-256). içinde İstanbul: HKEMBL Mimar Sinan Yayınları.
- Er, T. (2007). *Erguvaniler / Türkiye'de İktidar Doğanlar*. İzmir: Duvar.
- Eraslan, C. (tarih yok). *Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi I*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi.
- Erman, S. (1987). Olayların İçinden. *Mimar Sinan*(64).
- Gündoğdu, A. O. (1999). Masonik Tarihimizden Kesitler (II. Bölüm). *Mimar Sinan Dergisi*(111), 17-32.
- Iacovella, A. (1998). *Gönye ve Hilal, İttihad-Terakki ve Masonluk*. (T. Altınova, Çev.) İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Iacovella, A. (2019). *Gönye ve Hilal, Jön Türkler ve İtalyan Masonluğu*. Ankara: Altınordu Yayınları.
- İlhan, A. (1981). *Batının Deli Gömleği*. İstanbul: Karacan Yayınları.
- İlhan, A. (1981). *Hangi Atatürk* (1. Baskı b.). İstanbul: Türkiye İş Bankası.
- İlhan, A. (2003, Mart 22-23-24). Attilâ İlhan ile çeşitli konulardan. *Milli Gazete*. (M. C.-N. Çakmak, Röportaj Yapan)
- Kapalı, C. (2004). Osmanlı İmparatorluğu Son Dönem Masonları. *Mimar Sinan*(132), 60-98.

- Karabekir, K. (2011). *İttihat ve Terakki Cemiyeti* (2. Baskı b.). İstanbul: YKY.
- Koloğlu, O. (2011). *İslam Âleminde Masonluk*. İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınları.
- Küçük, Y. (2005). *Türkiye Büyülü Hapishanem*. Duvar Yayınları.
- Küçük, Y. (2014). *Çıkış 2*. Tekin Yayınevi.
- Layıktez, C. (1999). *Türkiye 'de Masonluk Tarihi - Cilt 1 - Başlangıç 1721 - 1956* (1 b., Cilt 1). İstanbul: Yenilik Basımevi.
- Locci, E. (2013). İtalya ve Türkiye Arasındaki İlişkilerde Emanuele Carasso. (A. U. Turan, Dü.) *Mimar Sinan*(160), 35-48.
- Locci, E. (2019). *History of the Grand Orient of Italy*. Washington DC, ABD: Westphalia Press.
- Mehmet Gücüyener, S. Ö. (2019, Eylül). 20. Yüzyılın Başında Selanik'teki Mason Locaları ve İttihat Terakki. *Mimar Sinan*(184), 32-43.
- Mustafa Kemal Paşa, 6 Mart 1922, TBMM Gizli Celse Zabıtları, Cilt:17, Sayfa:6.* (tarih yok). TBMM.
- Noviçev, A. D. (1979). *Osmanlı İmparatorluğunun Yarı Sömürgeleşmesi*. (N. Dinger, Çev.) Ankara: Onur Yayınları.
- Öcal, G. (2012). *Türk Masonluğu*. Ankara.
- Özek, Ç. (tarih yok). *Devlet ve Din*. Ada Yayınları.
- Özgen, H. A. (tarih yok). *1909 Uyanışı ve Sonrası*. Ankara: Özgür Masonlar ???
- Paul Dumont, F. G. (1997). *Bir İmparatorluğun Ölümü (1908 - 1923)*. (S. Tanill, Çev.) Yenigün Haber Ajansı .
- Rodrigue, A. (2011). Osmanlı İmparatorluğu'nda Sefardiler. Y. Ö. İbrahim Erdal içinde, *Türk Sosyal ve Siyasal Hayatında Yahudiler* (s. 129-159). İstanbul: IQ KÜLTÜR SANAT YAYINCILIK.
- Sakmar, Ü. (2010, Ekim). Osmanlı Devleti Sınırları içinde Masonluk. *Mason Dergisi*(136), 12-33.
- Sertel, M. Z. (1931, Ocak 18). Şeyhler, Misyonerler ve Masonlar. *Son Posta*.
- Soy, H. B. (2004). *Almanya'nın Osmanlı Devleti üzerinde İngiltere ile Nüfuz Mücadelesi (1890-1904)*. Ankara: Phoenix Yayınevi.

- Soysal, İ. (1978). *Türkiyede ve Dünyada Masonlar ve Masonluk*, 2. Basım. İstanbul: DER Yayınları.
- Tamer Ayan. (2007, Aralık). Osmanlı-Türk Masonluğunda İlk Şehit ve İlk Büyük Üstat: Sadrazam Talat Paşa. *Mimar Sinan*(144), 19-38.
- Taşdelen, H. (2018). *Cevdet Haluk Hepkon ve Kırmızı Kedi*. Ankara: huoltasdelen.com // <https://huoltasdelen.com/index.php/component/content/article/93-mason/mtarikatiyazilarim/42-cevdet-haluk-hepkon-ve-kirmizi-kedi?Itemid=101>.
- Taşdelen, H. (2019). *Atatürk, Türkçü aydınlar ve mason yalanları*. 2024 tarihinde huoltasdelen.com: https://huoltasdelen.com/index.php/masontarikati/turkiye/1923-35/kitaplar-23#TMT_23_Kitap_2 adresinden alındı
- Taşdelen, H. (2019, Şubat). Böl:1923-1935. H. Taşdelen içinde, *Mason Tarikatı ve Emperyalizm III - Türkiye C.'de Mason Tarikatı*,. Ankara: www.huoltasdelen.com.
- Taşdelen, H. (2019, Kasım 29). *Mason Tarihçi Ergun Aybars*. Mayıs 7, 2024 tarihinde huoltasdelen.com: <https://huoltasdelen.com/index.php/masontarikati/universiteler/mason-akademisyenler#ErgunAybars> adresinden alındı
- Taşdelen, H. (2019). *Mason Tarikatı ve Emperyalizm*. 5 7, 2024 tarihinde huoltasdelen.com: <https://huoltasdelen.com/index.php/masontarikati/mason-tarikati/kitaplar-mt> adresinden alındı
- Taşdelen, H. (2019, Şubat). *Mason Tarikatı ve Emperyalizm*. (H. Taşdelen, Dü.) <https://huoltasdelen.com/>: <https://huoltasdelen.com/index.php/masontarikati/mason-tarikati/kitaplar-mt> adresinden alınmıştır
- Taşdelen, H. (2019). *Osmanlı 'da Mason Locaları*. Hürol Taşdelen: <https://huoltasdelen.com/index.php/masontarikati/osmanli#OsmanliMasonLocalari> adresinden alınmıştır
- Taşdelen, H. (2019, Şubat). *TBMM,1961 –1980 Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosunda Mason Tartışmaları, Deniz'lerin İdam Kararı ve Masonlar*. 2024 tarihinde huoltasdelen.com: https://huoltasdelen.com/index.php/masontarikati/turkiye/1961-1990/makaleler-61#61_idam adresinden alındı

- Taşdelen, H. (2019, Aralık). *Türkiye 'de Mason Tarikatı, 1935 - 1947*. Temmuz 2024 tarihinde <https://huoltasdelen.com/>: <https://huoltasdelen.com/index.php/masontarikati/turkiye/1935-47/kitaplar-35> adresinden alındı
- Taşdelen, H. (2020, Haziran). *1948 -1949 İsmet İnönü Dönemi, Locaların Açılışı ve İzmir'de Kurulan İlk Loca, İzmir Locası*. <https://huoltasdelen.com/>: <https://huoltasdelen.com/index.php/masontarikati/turkiye/1948-49> adresinden alınmıştır
- Taşdelen, H. (2020 Nisan/2024 Mart). İlber Ortaylı; Tarikatları sever, ister Mason, ister İslami! <https://huoltasdelen.com/index.php/masontarikati/masonlar/dostlari#IlberOrtayli> . <https://huoltasdelen.com>.
- Taşdelen, H. (2022, Haziran). *Boğaziçi Üniversitesi - II Örumcek Ağı - II Akademi*. Temmuz 2024 tarihinde <https://huoltasdelen.com/>: <https://huoltasdelen.com/index.php/masontarikati/universiteler/bogazici-universitesi> adresinden alındı
- Taşdelen, H. (2022). <https://huoltasdelen.com/index.php/mason-ile-hakkinda/mason-tarikati-arastirma-makalelerim#MYC>. <https://huoltasdelen.com/>. adresinden alınmıştır
- Taşdelen, H. (2023). *Boğaziçi Üniversitesi - II Örumcek Ağı - I Kuşatma*. Ankara: huoltasdelen.com // <https://huoltasdelen.com/index.php/kitaplar/bogazici-universitesi-orumcek-agi> .
- Taşdelen, H. (2023). *Boğaziçi Üniversitesi - Örumcek Ağı*. Ankara: huoltasdelen.com // <https://huoltasdelen.com/index.php/kitaplar/bogazici-universitesi-orumcek-agi> .
- Taşdelen, H. (2023). *İhanet Çemberi Ortodoks Başepiskopos, Rum; Mason Locaları, Okulları ve Vakıfları*. Temmuz 2024 tarihinde <https://huoltasdelen.com/>: <https://huoltasdelen.com/index.php/masontarikati/turkiye/1991-gunumuz/makaleler-91#Rum> adresinden alındı
- Taşdelen, H. (2023). *Türkiye 'de Mason Locaları, 1960 sonrası*. Ankara: huoltasdelen.com // <https://huoltasdelen.com/index.php/kitaplar/turkiye-1960-gunumuz>.
- Taşdelen, H. (2023, Kasım). *Zafer Gürbüz Tez Eleştirisi* - <https://huoltasdelen.com/index.php/component/content/article/90->

- mason/yok/260-zafer-gurbuz-tez-elestirisi?Itemid=101*. Kasım 2023 tarihinde Hürol Taşdelen - <https://huoltasdelen.com/index.php>. adresinden alındı
- Taşdelen, H. (2024). *Mason Dergileri*. <https://www.huoltasdelen.com/>: <https://www.huoltasdelen.com/index.php/masontarikati/turkiye/1991-gunumuz/kitaplar-91> adresinden alınmıştır
- Taşdelen, H. (tarih yok). *Mason Dergileri - Büyük Şark, Türk Mason, Şakul Gibi, Tesviye, Mimar Sinan, Mason, KMBL Dergileri...*. Mart 2025 tarihinde <https://huoltasdelen.com/>: <https://huoltasdelen.com/index.php/masontarikati/turkiye/1991-gunumuz/kitaplar-91#MasonDergileri> adresinden alındı
- Taşdelen, H. (tarih yok). *Türkiye 'de Mason Tarikatı, 1923 - 1935*. Ankara: <https://huoltasdelen.com/> sitesi.
- Taxil, L. (2008). *Masonların Esrarı*. (A. Acer, Çev.) İstanbul: Sebil Yayınevi.
- Tunaşar, S. (2003). *Dört Mason Sadrazam Dönemi (2)*. Ankara: Piramit Yayınları.
- Tunaya, T. Z. (1989). *Türkiye'de Siyasi Partiler, Cilt III İttihat Terakki*. İstanbul: Hürriyet Yayınları.
- Umur, S. (1985). Türkiye'de Masonluğun Uyku Dönemleri. *Mimar Sinan*(58), 6-12.
- Yavuz Selim Ağaoğlu, M. R. (2016). *1965 Olayları* (2. Basım b.). İstanbul: HKEMBL.
- Yetkin, Ç. (1996). *Türk Halkı Eylemleri ve Devrimler*. Ankara: Ümit Yayıncılık.